

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย
จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 - 2544)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย
จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 - 2544)

บทคัดย่อ
ของ
ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
พฤษภาคม 2548

นายยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์ . (2547) . บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 - 2544) .

ปริญญาณิพนธ์ ศต.ม. (ประวัติศาสตร์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี วงศ์สว่าง ,
รองศาสตราจารย์ณรงค์ พ่วงพิศ

ปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 ซึ่งการศึกษา
ศึกษาพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีบทบาททาง
การเมืองทั้งในสภาผู้แทนราษฎร นอกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนมีบทบาทในการบริหาร
ประเทศ

สำหรับบทบาทในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นบทบาททางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐ
ธรรมนูญนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีบทบาทใน
การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย การทำงาน
ในคณะกรรมการกฤษฎีกาและต่าง ๆ รวมทั้งมีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำฝ่ายค้านและประธานสภา
ผู้แทนราษฎรด้วย

ส่วนบทบาทนอกสภาผู้แทนราษฎรก็มีการเยี่ยมเยียนประชาชนและให้ความช่วย
เหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปแจ้งแก่รัฐบาล
การร้องขอให้ข้าราชการผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหามาของประชาชน หรือการช่วยเหลือโดยใช้
กำลังทรัพย์ของตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรียังมี
บทบาทในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร ด้วยการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
กระทรวงต่าง ๆ ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมี
ปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในฐานะฝ่ายบริหาร ได้แก่ การเป็นผู้
มีประสบการณ์และอาวุโสทางการเมือง การได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าพรรค การ
เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือพรรคในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรตำแหน่งตามโควตาภาคของ
พรรคชาติไทย การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีอยู่
ในฐานะฝ่ายบริหารทำให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศและแก้ไขปัญหามาของ
ประชาชนได้โดยตรง รวมถึงสามารถสนับสนุนงบประมาณมาลงในพื้นที่เพื่อ
พัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัด
สุพรรณบุรีดังได้กล่าวมานี้ ส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยได้รับความ
ไว้วางใจให้เป็นผู้แทนของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างต่อเนื่องมาตลอดนับตั้ง
แต่มีการตั้งพรรคชาติไทยและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกใน พ.ศ. 2518

Political Roles of Chartthai MPs for Suphanburi , 1975 - 2001

AN ABSTRACT

BY

YUTTHAPHONG WONGMUEANGSAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in History
At Srinakharinwirot University
May 2005

Yutthaphong Wongmueangsan. (2005). *Political Roles of Chatthai MPs for Suphanburi, 1975 – 2001*. Master thesis, M.A. (History). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Yuwadee Wongsawang, Asst. Prof. Narong Puangpis

This thesis studies the roles of Chat Thai Party 's MPs from Supanburi during 1975-2001 A.D. It is found that Chat Thai Party 's MPs from Supanburi have had political roles both in and outside the House of Representatives, including the country administration.

In the parliament, these MPs' political roles were as specified in the constitution. They are interpellation, putting forward motions, introducing bills, participating in Parliamentary debates, working in various committees, and being leaders of the opposition and the chairman of the House of Representatives.

Out of the parliament, these MPs also visited people and helped them in different ways, for example, bringing their problems to the government, asking local civil workers to help their people or helping them with their own money, etc.

In addition, the MPs from Chat Thai Party in Supanburi have played a role in the administration by being the Prime Minister and ministers of various ministries. The factors that supported their being selected for such positions were their political seniority and experience, support from the leader of the party, the help they provided for the party, and the quota of positions that the party got. The fact that these MPs were in the administrative positions empowered them to run the country, directly solve their people's problems, and allot large budgets for the effective development of Supanburi.

With all the above roles, the MPs from Chat Thai Party have always been trusted to represent Supanburi's people ever since the party was founded and sent its first candidates in 1975.

ปริญญานิพนธ์

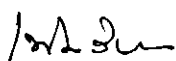
เรื่อง

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย
จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 - 2544)

ของ

นายยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

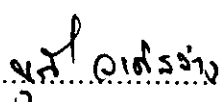

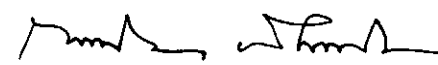
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

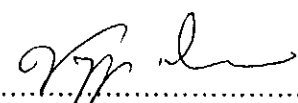
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

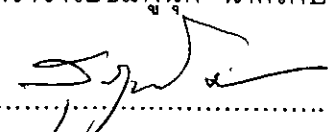
วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี วงศ์สว่าง)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ณรงค์ พ่วงพิศ)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชมพูนุท นาศิริรักษ์)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถจากบุคคลหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี วงศ์สว่าง ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ณรงค์ พ่วงพิศ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ช่วยชี้แนวทางและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ชมพูนุท นาคริักษ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ บัดโธสง ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ รวมถึงอบรมสั่งสอนแก่ผู้เขียนจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณบรรณารักษ์ที่ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี เจ้าหน้าที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดรัฐสภา หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักหอสมุดแห่งชาติ ท่าわสุกรี สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและเจ้าหน้าที่พรรคชาติไทยที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นเอกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และพี่ ๆ เพื่อน ๆ รวมถึงนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรีที่คอยเป็นกำลังใจ เอาใจใส่ได้ถามและกระตุ้นให้ผู้เขียนเกิดกำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา

สุดท้ายขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา และญาติพี่น้องที่ให้กำลังใจและกำลังใจทรัพย์ในการสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนจนทำให้ผู้เขียนมาถึงจุดนี้

ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทนำ	ก
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ฉ
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	ช
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	ซ
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	ซ
	วิธีการศึกษาค้นคว้า	ซ
	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	ซ
	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	ซ
1	จังหวัดสุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์การเมืองไทย	1
	สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์	1
	สุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์	3
	สุพรรณบุรีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ – สุโขทัย	3
	สุพรรณบุรีสมัยกรุงศรีอยุธยา	6
	สุพรรณบุรีสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์	9
	การเมืองในจังหวัดสุพรรณบุรีก่อนการก่อตั้งพรรคชาติไทย (พ.ศ. 2476 – 2517)	12
2	พรรคชาติไทยกับการเมืองไทย	18
	การก่อตั้งพรรคชาติไทย	18
	พัฒนาการของพรรคชาติไทย	22
3	ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้สมาชิกพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี	33
	คุณลักษณะส่วนตัว	34
	คุณลักษณะด้านการศึกษา	34
	คุณลักษณะด้านอาชีพ	37
	พื้นฐานครอบครัว	40
	ประสบการณ์ทางการเมือง	42
	ความพร้อมทางด้านกำลังเงิน	48
	การนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น	50
	ฐานคะแนนเสียง	51
	คะแนนนิยมของผู้สมัคร	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3(ต่อ)	พรรคการเมืองที่สังกัด	56
	ชื่อเสียงของพรรคชาติไทย	56
	นโยบายของพรรคชาติไทย	56
	หัวหน้าพรรค	58
	การคัดเลือกผู้สมัครของพรรค	61
4	บทบาททางการเมืองในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
	จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544	64
	อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	64
	หน้าที่ในการออกกฎหมาย	64
	การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	64
	การให้ความเห็นชอบหรือยับยั้งในเรื่องสำคัญ	65
	การพัฒนาความรู้ทางการเมืองของประชาชน	65
	การตั้งข้อสังเกตและเสนอแนะรัฐบาล	66
	บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรค	
	ชาติไทย	66
	บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร	66
	การตั้งกระทู้ถาม	67
	การเสนอญัตติ	75
	การเสนอร่างพระราชบัญญัติ	79
	การอภิปราย	89
	งานกรรมาธิการ	92
	ประธานสภาผู้แทนราษฎร	97
	ผู้นำฝ่ายค้าน	100
	บทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร	102
	การเยี่ยมประชาชน	102
	การช่วยเหลือประชาชน	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทบาททางการเมืองในฐานะเป็นผู้บริหารประเทศ	121
อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี	121
ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี	
สังกัดพรรคชาติไทยได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี.....	122
ประสบการณ์และอาวุโสทางการเมือง	123
การสนับสนุนของนายบรรหาร ศิลปอาชา	124
การให้ความช่วยเหลือพรรค	125
การจัดสรรตามภาค	126
บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรค	
ชาติไทยในฐานะเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี	127
บทบาทในฐานะเป็นนายกรัฐมนตรี	128
บทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรี	143
 บทสรุป	 157
 บรรณานุกรม	 164
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 173

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัด สุพรรณบุรีระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544	33
2. ระดับการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี	34
3. พื้นฐานด้านอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี	37
4. การได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2500 – 2544	43
5. แสดงการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี	45
6. ผลคะแนนของผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538	53
7. เปรียบเทียบผลคะแนนการเลือกตั้งของนายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 – 2539	55
8. กระทุ้งถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัด สุพรรณบุรี ระหว่างปี 2518 – 2544	69
9. จำนวนกระทุ้งสุดและกระทุ้งทั่วไปที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค ชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร	71
10. กระทุ้งถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีระหว่าง พ.ศ.2518 – 2544 (จำแนกตาม กระทรวงที่เกี่ยวข้อง)	72
11. ตัวอย่างกระทุ้งถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 ที่เกี่ยวข้องกับ ความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรี	73
12. ตัวอย่างญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี	76
13. จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2518 – 2544	84

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

14. จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 และจำนวนร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย	85
15. ร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายซึ่งเสนอโดย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544	86
16. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นกรรมการภายหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535 และ 2539	94
17. ตัวอย่างผลงานของคณะกรรมการการศึกษาและคณะกรรมการ กิจการสภาผู้แทนราษฎรมีนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณเป็น สมาชิกระหว่าง พ.ศ. 2539 – 2540	95
18. จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย พ.ศ. 2518 – 2538 แยกตามภาคต่าง ๆ	127

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 แล้ว ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่าง พ.ศ. 2476 – 2495 ยังไม่มีข้อกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง เพราะยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมืองรองรับ แต่ก็มีพรรคการเมืองที่เกิดจากการรวมตัวของนักการเมืองกันบ้างแล้ว เช่น พรรคก้าวหน้า พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาชน และพรรคประชาธิปไตย เป็นต้น¹ จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองเป็นครั้งแรกในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2498² ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงสามารถสังกัดพรรคการเมืองได้ ขณะเดียวกันถ้าผู้สมัครคนใดจะไม่สังกัดพรรคการเมืองก็ได้เพราะกฎหมายไม่ได้มีข้อบังคับ

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากได้ปกครองประเทศไประยะหนึ่งก็เกิดความยุ่งยากทางการเมืองขึ้น จนเป็นเหตุให้ต้องหาทางออกโดยการทำรัฐประหารตัวเองเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514³ และทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญรวมถึงห้ามจัดตั้งพรรคการเมืองด้วย แต่หลังเกิดเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจรสิ้นสุดอำนาจลง ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้ ทำให้บรรยากาศทางการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ รวมถึงระบุให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย⁴ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ซึ่งประกาศรับรองให้พรรคการเมืองมีความถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก⁵

พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคนี้ มีพล.ต.ประมาณ อติเรกสาร พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณและ พล.ต.ศิริ ศิริโยธิน เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้ง และพรรคชาติไทยได้รับการจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517⁶ นับตั้งแต่พรรคชาติไทยได้ก่อตั้งขึ้น และส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ถึงการเลือกตั้งครั้ง

¹ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ . (2542) . พรรคการเมืองและปัญหาการเมือง . หน้า 64

² แหล่งเดิม .

³ ณรงค์ พ่วงพิศ . (2529) การเมืองไทย : ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน . หน้า 339

⁴ เชาวนะ ไตรมาส . (2541) . 66 ปี ประชาธิปไตย . หน้า 41

⁵ มีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งสิ้น 43 พรรค

⁶ เอกสารเผยแพร่ของพรรคชาติไทย : คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย . หน้า 18 – 19

หลังสุด ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลาง เขตจังหวัดสุพรรณบุรี¹

จังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในเขตภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 โดยผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งแรกนี้ ได้แก่ นายธรรมณู บริสุทธิ์² และตั้งแต่ พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2500 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีไม่สังกัดพรรคการเมือง³ จนกระทั่งมีการประกาศพระราชบัญญัติพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2498 ส่งผลให้การเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2518 จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค เช่น พรรคเสรีมนังคศิลา พรรคสหภูมิ พรรคประชาธิปไตย พรรคสหประชาไทย พรรคธรรมสังคม พรรคพลังประชาชน

¹ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยทั่วประเทศ มีดังนี้

การเลือกตั้ง	ก.ท.ม.	กลาง	ใต้	เหนือ	อีสาน	รวม
26 ม.ค. 2518	2	9	3	3	11	28
4 เม.ย. 2519	-	16	2	11	27	56
22 เม.ย. 2522	-	11	-	11	16	38
18 เม.ย. 2526	-	28	1	12	31	72
27 ก.ค. 2529	1	32	-	11	19	63
24 ก.ค. 2531	-	39	3	14	31	87
22 มี.ค. 2535	-	42	2	12	18	74
13 มี.ค. 2535	-	38	-	18	21	77
2 ก.ค. 2538	-	44	-	19	29	92
17 พ.ย. 2539	-	28	-	6	5	39
6 ม.ค. 2544	-	21	-	3	11	35

ที่มา : เขาวน ไตรมาศ . (2540) . พรรคการเมืองไทย . หน้า 14

² การเลือกตั้งผู้แทนครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยเลือกผู้แทนตำบลก่อนและผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 - 2535 . หน้า 10

³ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2500 มีดังนี้ นายมนู บริสุทธิ์ (15 พ.ย. 2476) นายสว่าง สนิทพันธุ์ (7 พ.ย. 2480) นายสว่าง สนิทพันธุ์ (12 พ.ย. 2481) แต่ นายสว่าง สนิทพันธุ์ ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 15 พ.ค. 2487 นายแสวง สนิทพันธุ์ ได้รับเลือกตั้งแทนเมื่อวันที่ 17 ก.ย. 2487 หลวงชาญภูเบศร์ (6 ม.ค. 2489) นายกมล ชลสิทธิ์ , นายสนิท บริสุทธิ์ (5 ส.ค. 2489) ขุนวีระประศาสน์ (สำราญ วีระศิริ) นายขวัญชัย ภมรพล (29 ม.ค. 2491) นายถวิล วัฏฏานนท์ , นายสะอาด จันทน์ผา (26 ก.พ. 2495) ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 - 2535 .

พรรคกิจสังคมและพรรคสหประชาธิปไตย ตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองด้วย¹

หลังจากที่มีการตั้งพรรคชาติไทยขึ้นใน พ.ศ. 2517 แล้ว พรรคชาติไทยจึงเริ่มมีบทบาทในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 และนับตั้งแต่นั้นมาทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งผู้สมัครพรรคชาติไทยจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีมาตลอด จนกระทั่งในการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีทุกคนและตั้งแต่การเลือกตั้งใน พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนและทุกครั้งติดต่อกันจนถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544²

¹ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2518 มีดังนี้ การเลือกตั้งวันที่ 26 ก.พ. 2500 ได้แก่ นายพีร์ บุณนาค (พรรคขบวนการไฮด์ปาร์ค) นายทองหยด จิตตะวีระ (พรรคเสริมมงคล) นายถวิล วัฏฏานนท์ (พรรคเสริมมงคล) การเลือกตั้งวันที่ 15 ธ.ค. 2500 ได้แก่ นายพีร์ บุณนาค (พรรคสหภูมิ) นายทองหยด จิตตะวีระ (พรรคสหภูมิ) นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ (พรรคประชาธิปไตย) การเลือกตั้งวันที่ 10 ก.พ. 2512 ได้แก่ นายสุจิตต์ ศีลาเจริญ (ไม่สังกัดพรรค) นายทองหยด จิตตะวีระ (พรรคสหประชาไทย) นายวิภาส อินสว่าง (ไม่สังกัดพรรค) นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ (พรรคสหประชาไทย) ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 – 2535 .

² จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 มีดังต่อไปนี้

การเลือกตั้ง	จำนวนที่นั่ง ส.ส. ทั้งหมด	ส.ส. พรรคชาติไทย
26 ม.ค. 2518	5	2
4 เม.ย. 2519	5	3
22 เม.ย. 2522	5	3
18 เม.ย. 2526	5	4
27 ก.ค. 2529	5	4
24 ก.ค. 2531	5	5
22 มี.ค. 2535	5	5
13 มี.ค. 2535	5	5
2 ก.ค. 2538	6	6
17 พ.ย. 2539	6	6
6 ม.ค. 2544	6	6

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 – 2535 , กรมการปกครอง . กระทรวงมหาดไทย . (2539) . ข้อมูล สถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ปี 2538 - 2539 , สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง . (2544) . ข้อมูล สถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 .

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่มีการจัดตั้งพรรคชาติไทยใน พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยจะได้รับเลือกตั้งในจังหวัดสุพรรณบุรีมาโดยตลอด จนเป็นที่กล่าวกันว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเขตของพรรคชาติไทย ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แสดงบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ขณะเดียวกันก็ได้แสดงบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนแสดงบทบาทในการบริหารประเทศ

สำหรับบทบาทการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรอันได้แก่ การตั้งกระทู้ถามนั้น นับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชน สามารถติดตามและควบคุมการบริหารงานของรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลได้ ซึ่งนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้ตั้งกระทู้ถามต่อรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกระทรวงต่าง ๆ หลายครั้ง เช่น ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยขอให้ดำเนินการรื้อถอนกรณีคลองส่งน้ำในตำบลไผ่ขวาง ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี¹ ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกร และตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีศึกษาธิการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู เป็นต้น² นอกจากนี้นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณยังเป็นผู้เสนอญัตติต่อสภาเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เช่น เสนอญัตติด่วนเรื่องโศกนาฏกรรมเพลิงไหม้อย่างสด 90 ชีวิต ในโรงแรมรอยัลจอมเทียนรีสอร์ท จังหวัดชลบุรี ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรลงมติในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2542 ส่งให้รัฐบาลรับไปพิจารณาดำเนินการต่อไป³

ในส่วนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ พบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคนมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภา เช่น นายชุมพล ศิลปอาชา เสนอร่าง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร นายบรรหาร ศิลปอาชา เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพระนารายณ์ นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ เสนอร่างพระราชบัญญัติการประมง นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ และนางสาวกัญญา ศิลปอาชา เสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น⁴ นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ยังเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรในหลายคณะ เช่น นายจองชัย เทียงธรรม ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินสภาผู้แทนราษฎร ใน พ.ศ. 2535 นางสาวกัญญา ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการสวัสดิการสังคม ใน พ.ศ. 2544 เป็นต้น⁵ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งจากสภาให้ดำรง

¹ สำนักงาน เลขาธิการรัฐสภา , (2541) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2540 - 2541 . หน้า 79

² สำนักงาน เลขาธิการรัฐสภา , (2540) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2539 - 2540 . หน้า 83

³ สำนักงาน เลขาธิการรัฐสภา , (2542) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2541 - 2542 . หน้า 58

⁴ แหล่งเดิม . หน้า 34

⁵ สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม - มิถุนายน) . ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 . หน้า 67

ตำแหน่งประธานคณะกรรมการนั้นหมายถึง การได้รับการยอมรับจากเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างสูง¹ และเป็นโอกาสในการสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน

การแสดงบทบาททางการเมืองนอกสภา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเห็นผลงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพราะการออกเยี่ยมเยียนประชาชนทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ทราบปัญหาความเดือดร้อนที่แท้จริงของประชาชนแล้วจึงนำปัญหาไปแจ้งแก่ผู้รับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่นายบรรหาร ศิลปอาชา ไปตรวจงานที่สถานีตำรวจภูธร จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าตำรวจขาดอุปกรณ์และงบประมาณที่เหมาะสมต่อภารกิจ จึงได้ประสานงานกับผู้รับผิดชอบให้มีการสนับสนุนทั้งในด้านอัตรา กำลัง ยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง บ้านพักและสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนในเวลาต่อมาจนได้รับอย่างเพียงพอ² บางครั้งนายบรรหาร ศิลปอาชา ก็ช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว เช่น ซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้กับหอสมุดแห่งชาติ สุพรรณบุรี เป็นจำนวนเงิน 26,715 บาท³

ในด้านการบริหารประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี เกือบทุกคนเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในการบริหารประเทศมาแล้ว เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชาเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมไปถึงรัฐมนตรีว่าการและช่วยว่าการหลายกระทรวง นายชุมพล ศิลปอาชา เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายจองชัย เทียงธรรม เคยดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงคมนาคม นายประภัตร โพธสุธน เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและมหาดไทย เป็นต้น⁴

จากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แสดงบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรมาโดยตลอด ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย การทำงานในคณะกรรมการต่าง ๆ⁵ รวมถึงการทำหน้าที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้าน ขณะเดียวกันก็ได้แสดงบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การออกเยี่ยมเยียนประชาชน การดำเนินการตอบสนองและแก้ไขปัญหาของประชาชน ทั้งแบบทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว⁶ ตลอดจนแสดงบทบาทในการบริหารประเทศ โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิเคราะห์บทบาททางการเมือง รวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างต่อเนื่อง

¹ คณิน บุญสุวรรณ . (2525) . ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา . หน้า 2

² วีระศักดิ์ ไควสุรัตน์ . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) . กรณีชีวิตจากผลงาน บรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะรัฐมนตรีว่าการ 6 กระทรวงสำคัญ . วารสารชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 . หน้า 21 - 26

³ แหล่งเดิม

⁴ นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์ . (ม.ป.ป.) . รวบรวมรายชื่อคณะรัฐมนตรีตั้งแต่คณะแรกจนถึงคณะ ปัจจุบัน . หน้า 38 - 46

⁵ กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 130 - 144

⁶ แหล่งเดิม

เนื่อง ระหว่าง พ.ศ. 2518 ถึง พ.ศ. 2544 และจากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่พบว่ามีผู้ใดทำการศึกษาเรื่องนี้โดยตรง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิณา เรื่องสกุล “ การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2533 เป็นการศึกษาถึงการก่อตั้ง การคงอยู่และพัฒนาการของพรรคชาติไทย โดยเน้นถึงความขัดแย้ง การปรับตัว ความมีเอกภาพในการผสมผสานประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกภายในพรรคชาติไทย ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของพรรคในการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองและบริหารประเทศ ในปี พ.ศ. 2531

สมทรง นุ่มนวล “ บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512 – 2535 ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2536 เป็นการศึกษา วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีปัจจัยสำคัญอย่างไรที่มีผลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ร.ต.ท.ทวีโชค พรหมมาลี “ ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ” วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2539 เป็นการศึกษาหาคำตอบของปัญหาสำคัญที่ว่า ประชาชนมีความรู้สึกคิดเห็น และมีความคาดหวังในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นอย่างไร ความคิดเห็น ความคาดหวัง ของประชาชนนั้นสอดคล้องกับหลักการมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศหรือไม่ อย่างไร

ร.ต.อ. จีรวัฒน์ สุคนทรพิชัย “ บทบาทของผู้แทนราษฎรในการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาถึงบทบาทของผู้แทนราษฎรจากความคิดเห็นของประชาชนว่าผู้แทนราษฎรในความคิดของประชาชน มีบทบาทในการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

ศักดา นพสิทธิ์ “ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน จังหวัดชลบุรี ” ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยในการศึกษาค้างนี้จะเน้นศึกษาถึงปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านพรรคการเมือง ปัจจัยทางด้านผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและปัจจัยด้านหัวคะแนน เป็นสำคัญ

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม “ ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2531 เป็นการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้พรรคการเมืองเกิดความแตกแยกภายในว่า มาจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2544
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2544
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้ง จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2544

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีโอกาสได้รับเลือกตั้ง

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

มุ่งศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2544

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยอาศัยข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้น (Primary Source) หลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล (Interview) ประกอบด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า

- ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลประเภทบุคคลและข้อมูลประเภทเอกสาร
- ข้อมูลประเภทเอกสาร เช่น รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เอกสารกองจดหมายเหตุ รายงานการประชุมพรรค วารสาร หนังสือทั่วไป งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ เป็นต้น
 - ข้อมูลประเภทบุคคล ได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัย เช่น กลุ่มตัวแทนประชาชนจากจังหวัดสุพรรณบุรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยจังหวัดสุพรรณบุรี

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดรัฐสภา
2. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
3. หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
4. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี
5. หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสุพรรณบุรี
6. ห้องสมุดพรรคชาติไทย
7. ห้องสมุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมการปกครอง
8. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
9. หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10. สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ห้องสมุดโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี

บทที่ 1

จังหวัดสุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

สุพรรณบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย โดยเป็นดินแดนที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีพัฒนาการเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน จังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุก อำเภอดอนเจดีย์ อำเภออู่ทอง อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง อำเภอด่านช้างและอำเภอหนองหญ้าไซ¹

1. สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์

สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภาคกลางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 5,358,008 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,348,755 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดชัยนาทและจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทองและ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดอุทัยธานี ²

ลักษณะสภาพภูมิประเทศของจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็น 2 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 บริเวณเทือกเขาสูงและพื้นที่ลอนลาดสลับลอนชัน เริ่มตั้งแต่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภออู่ทอง ทอดขึ้นไปทางทิศเหนือขนานกับเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี ลักษณะพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับเชิงเขา ส่วนด้านทิศตะวันตกของอำเภอด่านช้าง มีสภาพเป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับชันชันจนถึงเทือกเขาสูงชัน เป็นแนวเขาที่ติดกับเขตเทือกเขาตะนาวศรี ถัดจากแนวเทือกเขาเป็นที่ราบหุบเขามาทางตะวันออกจะเป็นแนวลูกคลื่นลอนชันถึงเนินเขา แล้วค่อย ๆ ลาดเทลงมาทางทิศตะวันออกจนถึงแม่น้ำสุพรรณบุรี

¹ ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2544

² กรมศิลปากร. (2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี. หน้า 1

เขตที่ 2 บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด อยู่ริมแม่น้ำสุพรรณบุรีทั้ง 2 ฝั่ง ตลอดแนวตั้งแต่เหนือจรดใต้ อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 3 เมตร ส่วนทางทิศเหนือของจังหวัดอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 10 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง และบางส่วนของอำเภออู่ทอง

การที่จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบภาคกลางและอยู่ใกล้แนวเทือกเขาตะนาวศรี สภาพอากาศโดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง คือ อยู่ในเขตร้อนและชุ่มชื้น ได้รับอิทธิพลของมรสุมซึ่งพัดผ่านต่อเนื่องกันทั้งปี รวมทั้งพายุดีเปรสชันที่พัดผ่านในช่วงฤดูฝนจึงทำให้จังหวัดสุพรรณบุรีมี 3 ฤดู โดยฤดูฝนจะเริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมไปสิ้นสุดกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาวจะเริ่มในราวเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ จากนั้นจะเป็นการเริ่มต้นฤดูร้อนจนไปสิ้นสุดราวกลางเดือนพฤษภาคม

จังหวัดสุพรรณบุรีมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่หลายชนิด เช่น ดินบุก วุลแฟรม สังกะสี ตะกั่ว เงิน ส่วนใหญ่พบที่อำเภอด่านช้าง ส่วนหินแกรนิตและหินปูนที่นำมาใช้ในการก่อสร้างพบมากบริเวณอำเภออู่ทอง สำหรับทรัพยากรป่าไม้ มีอยู่ในอำเภอด่านช้าง หนองหญ้าไซและสองพี่น้อง ส่วนมากเป็นป่าไม้เบญจพรรณ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2541 จังหวัดสุพรรณบุรีมีป่าสงวนอยู่ 7 แห่ง รวมพื้นที่ป่าไม้ทั้งจังหวัด 369,847 ไร่ หรือเท่ากับ ร้อยละ 11.05 ของพื้นที่จังหวัด ในด้านทรัพยากรดินของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นดินมีความเหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมทั้งการปลูกข้าวและพืชไร่ พบอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสุพรรณบุรี ส่วนทรัพยากรน้ำประกอบด้วยทั้งจากธรรมชาติ เช่น แม่น้ำสุพรรณบุรี แม่น้ำจะเข้สามพัน ลำน้ำกระเสียว และแหล่งน้ำจากคลองชลประทาน

จังหวัดสุพรรณบุรี มีประชากรทั้งสิ้น 855,949 คน เป็นชาย 414,745 คนและหญิง 441,204 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ 159.8 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอศรีประจันต์ และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุดคืออำเภอด่านช้าง¹ ประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรีเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 99.8 เป็นผู้มีสัญชาติไทย นอกจากนั้นเป็นผู้มีสัญชาติอื่น ๆ เช่น จีน กัมพูชา ลาวและพม่า² ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99.2 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.2 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 0.1 ส่วนประชากรที่เหลือนับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ฮินดู และขงจื้อ³

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2543 อ้างโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ .(2543). สำนวนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543 . หน้า 5

² แหล่งเดิม .(2543). หน้า 7

³ แหล่งเดิม .(2543). หน้า 7

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยคนที่อยู่ในแถบตะวันตกของจังหวัด ซึ่งพื้นที่เป็นที่ราบปานกลางและที่ราบสูงเนินเขา ผู้คนจะประกอบอาชีพทำไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ ส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ที่ราบลุ่มฝั่งตะวันออกและส่วนกลางของจังหวัดส่วนมากจะทำนา ทำประมง ไร่อ้อย ปลุกแห้วจีน หน่อไม้ฝรั่งและมะม่วง¹ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรนับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสุพรรณบุรี² ส่วนการค้าปลีก คำส่งและอุตสาหกรรมเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญรองลงมาตามลำดับ แต่มีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตเมื่อระบบสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคมมีความสมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรียังมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติหลายแห่ง ดังนั้น เศรษฐกิจของจังหวัดสุพรรณบุรีจึงถูกจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2. สุพรรณบุรีในประวัติศาสตร์

สุพรรณบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์และมีพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

2.1 สุพรรณบุรีสมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยสุโขทัย

จากการศึกษาค้นคว้าทางด้านโบราณคดีพบว่ามีชุมชนอยู่อาศัยในบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์³ โดยได้พบหลักฐานประเภทเครื่องมือหินขัด เครื่องมือโลหะ แวดินเผา⁴ ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหอย ลูกปัดหิน เครื่องประดับโลหะ รวมทั้งเศษภาชนะดินเผารูปทรงต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด ตามพื้นที่ในอำเภออู่ทอง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอเดิมบางนางบวช เป็นต้น⁵

นอกจากนี้ยังพบสุสานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในยุคหินใหม่และยุคโลหะ เป็นบริเวณกว้างที่บ้านวังขอน บ้านทุ่งน้อย ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง โดยพบโครงกระดูกมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก⁶

¹ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ปี พ.ศ.2541 – 2542

² ปิติชัย พงษ์วานิชอนันต์ . (2543) . สุพรรณบุรี . หน้า 105

³ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือ สมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการติดต่อสื่อสาร หรือการถ่ายทอดความรู้โดยใช้ตัวอักษร และหลักฐานส่วนใหญ่ที่พบในสมัยนี้จะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

⁴ แวดินเผา เป็นอุปกรณ์สำหรับปั้นด้วยเพื่อทำเป็นใบ มักพบมากในทุกแหล่งโบราณคดีของจังหวัดสุพรรณบุรี

⁵ กรมศิลปากร . (2542) . วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี . หน้า 29

⁶ บุญครอง คันธฐาภรณ์ . (2540) . สุพรรณบุรี : ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น . หน้า 17

การตั้งชุมชนและวิวัฒนาการของสุพรรณบุรีมีมาตั้งแต่ปลายยุคหินใหม่หรือประมาณ 2500 – 3000 ปี จนถึงสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 8 – 13) ในจุดที่ตั้งเมืองอู่ทองโบราณในปัจจุบัน¹ จากหลักฐานโบราณคดีและข้อสรุปนักวิชาการส่วนใหญ่ลงความเห็นตรงกันว่า เมืองอู่ทองเป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดในลุ่มน้ำท่าจีน – แมกลอง พัฒนาการของเมืองเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ชุมชนหมู่บ้านจนเป็นเมืองริมลำน้ำ รูปแบบลักษณะของเมืองที่ประกอบด้วยผังเมือง ประชากร ศาสนา ผู้นำ ตลอดจนการผลิตมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และระบบ นิเวศน์ชายฝั่งทะเล ทำให้เมืองมีบทบาทสำคัญด้านการค้าในยุคฟูนัน และเป็นเมืองเผยแพร่ วัฒนธรรมทวารวดีจากศูนย์กลางที่นครปฐมให้กับเมืองต่าง ๆ ต่อมาเมื่อแม่น้ำจรเข้สามพันซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของเมืองอู่ทองได้ตื้นเขินและเปลี่ยนกระแสน้ำใหม่ โดยไหล มาทางเมืองสุพรรณบุรีในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดเมืองพันธุมบุรีขึ้นในตำแหน่งที่ใกล้ลำน้ำที่ตื้นกว่า และเมืองอู่ทองจึงถูกทิ้งร้างไปราวพุทธศตวรรษที่ 16²

เมืองสองพันบุรี เป็นอีกชื่อหนึ่งที่ปรากฏต่อจากชื่อเมืองพันธุมบุรี มีมูลมาจาก ตำนานพระเจ้าอู่ทองในพงศาวดารเหนือ โดยมีเนื้อความว่า “ จึงให้มอญน้อยเป็นเชื้อมาแต่ พระองค์ ออกไปสร้างวัดสนามไชย แล้วมาบูรณะพระป่าเลไลยก์ ในวัดลานมะขวิด แขวงเมือง พันธุมบุรีนั้น ข้าราชการบูรณะวัดแล้วก็ชวนบวชเสียสิ้นสองพันคน จึงขนานนามเมืองใหม่ชื่อว่า สองพันบุรี ...”³

หลังจากนั้นได้ปรากฏชื่อเมือง “ สุพรรณภูมิ” อันเป็นชื่อเมืองโบราณในจารึกหลักที่ 1 ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ด้านที่ 4 บรรทัดที่ 20 – 21 ได้จารึกข้อความว่า “ พ่อขุน รามคำแหงนั้นหาเป็นท้าวพระยาหาเป็นครูอาจารย์ หากคนจักเสมอมิได้ อาจปราบฝูงข้าเล็ก มีเมืองกว้างขวางหลาย ปราบเบื่องตะวันออกจรดสรลง เบ็(อ)ง ห้วนอนรดคนที่ พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราชฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว...”⁴

จากจารึกดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น พระองค์ทรงปราบได้ทั้งสี่ทิศ ขยายพระราชอาณาเขตอย่างกว้างขวาง ทรงครอบครองได้หลาย เมืองรวมถึงเมืองสุพรรณภูมิด้วย แต่มีนักประวัติศาสตร์หลายท่านเห็นว่า สุโขทัยไม่น่าจะเป็น อาณาจักรที่ใหญ่โตดังข้อความที่ปรากฏในจารึกหลักที่ 1 เนื่องจากปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์ ของเมืองตั้งอยู่ในเขตที่สูงค่อนข้างแห้งแล้ง ในขณะที่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนซึ่งเป็นตั้งของเมือง สุพรรณภูมินั้น เป็นที่ราบลุ่มมีความอุดมสมบูรณ์กว่า อีกทั้งยังอยู่ใกล้ทะเล มีผลให้การขยาย ตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปได้มากกว่าทางสุโขทัย การที่สุโขทัยจะพัฒนาอำนาจรัฐที่มีอาณาเขต

¹ วารุณี โอสธารมย์.(2540).วิวัฒนาการเมืองสุพรรณ : ศึกษาพัฒนาการชุมชนเมืองจากพุทธ ศตวรรษที่ 6 - ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 . หน้า 63

² บุญครอง กันธราษฎร์ . (2540) . สุพรรณบุรี : ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น . หน้า 17

³ แหล่งเดิม . (2540) . หน้า 19

⁴ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ . (2539) . สารานุกรมสุโขทัยศึกษา เล่มที่ 2 . หน้า 257

ครอบคลุมถึงบ้านเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและหัวเมืองชายทะเลอย่างนครศรีธรรมราชจึงเป็นไปได้ยาก บ้านเมืองเหล่านี้จึงน่าจะเป็นอิสระต่อกัน แต่อาจจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับทางสุโขทัย สุโขทัยจึงสามารถอ้างสิทธิเหนือบ้านเมืองเหล่านี้ได้

ต่อมาได้มีการค้นพบจารึกหลักที่ 48 ศิลาจารึกลานทองที่วัดสองคอบ จังหวัดชัยนาท จารึกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1951 ตรงกับรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีราช (พ.ศ. 1938 – 1952) แห่งกรุงศรีอยุธยา มีข้อความระบุชื่อเมืองสุพรรณภูมิไว้ว่า

แม่นางบัวผู้มีคุณ แม่นางผู้ใจบุญ บุญของแม่ทั้งหลาย มาตราหนึ่ง แต่ ๕ เจ้าเมือง
กระทำกุศลมาแต่กระโน้น ในสุพรรณภูมิ ๕ ให้ทานเรือนอัน ๕ กระทำกุฎิพิหารในศรี
อยุธยา ให้ข้าสองคนแม่ลูก พระสงฆ์สี่คนเล็ก ผ้าขาวผู้หนึ่งท่านให้บำเรอแด่พระศรีรัตน
มหาธาตุ แห่งนครพระรามโสด ผ้าขาวครวหนึ่งชื้อยี่ช่างท่านให้บำเรอแด่พระมหาเถรธรรม
บุตรแห่งศรีสุพรรณภูมิมาแล้วแต่ทำบุญอันเริ่มล้นพ้นไปพระเจ้าหากตรัส ชแล...”¹

ข้อความในจารึกนี้ทำให้ทราบว่าเมืองสุพรรณบุรีที่ปรากฏชื่อในจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ยังคงพัฒนาสืบเนื่องมาจนถึงสมัยอยุธยาไม่ได้ร้างไป และน่าจะเป็นเมืองที่มีความสำคัญในสมัยอยุธยาตอนต้น การอ้างถึงการทำบุญกุศลก่อนที่จะมาทำบุญที่อยุธยา เป็นสิ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุพรรณภูมิและอยุธยาได้ว่าผู้กระทำความบุญนั้นเคยอยู่สุพรรณภูมิมาก่อน และสุพรรณภูมิอาจเป็นฐานอำนาจของอยุธยาตอนต้นด้วย หากผู้กระทำความบุญนั้นมีฐานะเป็นเจ้านาย

นอกจากนี้ชื่อสุพรรณภูมิยังปรากฏในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกเล่มหนึ่ง ที่แต่งโดยพระรัตนปัญญาเถระ ภิกษุชาวล้านนา กล่าวว่าเมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ยึดเมืองชัยนาทหรือสองแควได้จากพระมหาธรรมราชาลิไทยแล้ว พระองค์ได้ให้ขุนหลวงพระจั่วแห่งสุพรรณภูมิครองเมืองนี้ ต่อมาพระมหาธรรมราชาลิไทยได้เมืองสองแควคืน โดยการทูลขอจากพระเจ้าอู่ทอง ขุนพ่อจั่วจึงเสด็จกลับเมืองสุพรรณบุรีตามเดิม²

คำว่าสุพรรณภูมิที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 นั้น แต่เดิมเข้าใจกันว่า คือเมืองโบราณอู่ทอง อันเป็นเมืองที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทองทรงครองเมืองนี้มาก่อน แล้วจึงย้ายมาสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่กรุงศรีอยุธยา ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงตีความว่า สุพรรณภูมิ ที่ปรากฏชื่อในศิลาจารึกเป็นเมืองเดียวกับเมืองโบราณอู่ทองในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นเล่าว่าเป็นเมืองของท้าวอู่ทอง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงสันนิษฐานว่าเมืองอู่ทองนี้เป็นเมืองที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทองทรงครองอยู่ก่อนที่จะอพยพผู้คนหนีโรคภัยไปสร้างกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 1893

¹ ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 1 .(2520). หน้า 36

² พระรัตนปัญญาเถระ แสง มนวิฑูร .(2501). ชินกาลมาลีปกรณ์ . หน้า 53

แต่จากจารึกวัดสองคม ระบุชื่อเมืองสุพรรณภูมิว่าเป็นเมืองใหญ่คู่กับเมืองศรีอยุธยา รวมไปถึงศาสตราจารย์เอนง บวสเชอติเยร์นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส ได้ทำการขุดค้นศึกษาทางโบราณคดีบริเวณเมืองโบราณอู่ทองพบว่าเป็นเมืองสมัยทวารวดีซึ่งมีอายุประมาณปี พ.ศ. 1200 - 1600 และเก่ากว่าสมัยอยุธยาเกือบ 300 ปี ดังนั้นเมืองอู่ทองกับเมืองสุพรรณภูมิจึงไม่ใช่เมืองเดียวกัน เพราะเวลาที่ห่างกันมากนี้ ยาวนานเกินกว่าที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง จะทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่ และอพยพผู้คนมาสร้างกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 1893

จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่า เมืองสุพรรณบุรีได้มีการพัฒนาเป็นบ้านเมืองมาตั้งแต่ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 1893 และคงเป็นรัฐอิสระรัฐหนึ่งในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและไม่น่าจะอยู่ในอาณาเขตของสุโขทัยแต่อาจมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับทางสุโขทัย พัฒนาการทางการเมืองสุพรรณภูมิก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ที่มีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ทางการเมืองระบบเมืองคู่ระหว่างสุพรรณบุรีกับแพรกศรีราชา¹ เช่นเดียวกันกับเมืองอื่น ๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในยุคนั้น² ระบบการเมืองคู่ทำให้สุพรรณภูมิสามารถสร้างพัฒนาการการเมืองขึ้นสูงสุดโดยเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นรัฐหรือแคว้นอิสระ

2.2 สุพรรณบุรีสมัยอยุธยา

ใน พ.ศ. 1892 สุพรรณภูมิที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา รวมมือกับละโว้ ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาสถาปนาศูนย์อำนาจที่กรุงศรีอยุธยา ด้วยรูปแบบการเมืองแบบสหพันธ์ หรือรัฐราชาธิราช³ ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารจีนระบุว่า เสียดยอมอ่อนน้อมต่อหลอหู่ ที่น่าจะหมายถึงสุพรรณภูมิยอมรวมมือกับละโว้ และในปีที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ทรงย้ายเมืองหลวงจากละโว้มาอยู่ที่อยุธยา โดยมีเหตุผลเพื่อให้ได้อยู่ใกล้ทางออกทะเลมากขึ้น⁴

การรวมตัวของรัฐทั้งสองนั้น เป็นไปในรูปของรัฐราชาธิราชที่แต่ละรัฐเป็นอิสระ รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ รัฐราชาธิราชมีองค์ประกอบสำคัญ คือ มีขอบเขตอำนาจรัฐที่แสดงถึงความสำคัญสูงสุดของนครรัฐ มีการพัฒนาเชิงอุดมคติ มีศูนย์กลางของปริมนทลคือจักรพรรดิราชา ความสัมพันธ์อย่างหลวม ๆ ของรัฐราชาธิราช ผูกพันไว้ด้วยระบบบรรณาการ แต่เป็นความผูกพันเฉพาะรัชกาลหรือเฉพาะบุคคล เมื่อสิ้นสุดรัชกาลจึงมีการแข่งขันแย่งชิงราชสมบัติ ดังนั้นการรวมตัวของละโว้และสุพรรณภูมิ จึงมีตำนานท้าวอู่ทองที่เป็นเอกลักษณ์ทางอุดมคติทางการเมืองของนครรัฐคือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 เป็นองค์จักรพรรดิราชา ประทับที่อยุธยา ในฐานะศูนย์กลางของราชอาณาจักรหรือศูนย์กลางของจักรวาล นครรัฐต่าง ๆ มีอำนาจอิสระ

¹ เมืองแพรกศรีราชาก็คือเมืองสรรคหรือชัยนาทในปัจจุบัน

² ธิดา สาระยา . (2532). (ศรี) ทวารวดี ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ . หน้า 125 - 128

³ วารุณี โอสดารมย์.(2540).วิวัฒนาการเมืองสุพรรณ : ศึกษาพัฒนาการชุมชนเมืองจากพุทธศตวรรษที่ 6 - ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 . หน้า 140

⁴ วินัย พงศ์ศรีเพียร . (2534). ไทยในสายตาอาคันตุกะจากจีนสมัยอยุธยาตอนต้น . หน้า 24

ทางการเมืองสูงมาก ผู้นำมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกษัตริย์อยุธยา ซึ่งตรงกับที่พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ทรงมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับขุนหลวงพ่อบัวที่เป็นพี่เมเหสี และทรงนับถือเป็นพระเชษฐา ทั้งเป็นที่ไว้พระราชหฤทัยในการโปรดให้ไปครองสุพรรณบุรี ซึ่งคงเป็นเมืองที่มีสถานะเป็นเมืองอิสระและเป็นเมืองที่มีความสำคัญควบคู่กับอยุธยา¹

อย่างไรก็ตามเมืองสุพรรณภูมิในฐานะรัฐราชธานีภายใต้อาณาจักรอยุธยาต้องถูกปรับเปลี่ยนฐานะไป เมื่อผู้นำจากสุพรรณภูมิคือขุนพ่อบัวตัดสินใจเข้ายึดครองกรุงศรีอยุธยาในฐานะองค์จักรพรรดิราชเสียเอง โดยให้พระโอรสของพระองค์ครองราชย์ที่สุพรรณภูมิต่อไป การที่อยุธยาสามารถดำรงฐานะเมืองศูนย์กลางของรัฐพิธีกรรมและเป็นเมืองศูนย์กลางตามอุดมคติของระบบจักรวาลทำให้ขุนพ่อบัวและราชธานีแห่งสุพรรณภูมิในยุคต่อมา ยอมรับการเข้าควบคุมราชอาณาจักรที่กรุงศรีอยุธยา เพื่อเพิ่มบารมีผู้นำและขยายอำนาจให้กับสายราชวงศ์ของตนเอง หลังจากนั้นสุพรรณภูมิจึงผนวกตนเองเข้ากับอยุธยาโดยมีฐานะเป็นเพียงหัวเมืองชั้นใน

จนกระทั่งต้นพุทธศตวรรษที่ 20 อยุธยาขยายอำนาจจากศูนย์กลางออกไปมากขึ้น นครรัฐรอบในจึงถูกพัฒนาให้อยู่ในระบบอำนาจที่สัมพันธ์กับศูนย์กลางมากขึ้น ด้วยระบบเมืองลูกหลวง โดยในรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้มีการสถาปนาเมืองลูกหลวงอย่างชัดเจนขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ส่วนมากเป็นพระโอรส เมืองลูกหลวงในยุคแรกคือสุพรรณภูมิ แพรกศรีราชาและชัยนาท (หรือพิษณุโลก) แต่เมื่ออยุธยาขยายอำนาจกว้างออกไป ก็ได้เลือกเมืองลูกหลวงที่อยู่รอบนอกแทนสุพรรณภูมิ สุพรรณภูมิจึงค่อย ๆ ลดความสำคัญในทางการบริหารปกครองตนเองลง แต่ก็ยังเป็นเมืองที่เป็นฐานอำนาจด้านประชากรและทรัพยากรแก่กษัตริย์อยุธยาสายสุพรรณภูมิ

ในสมัยรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงสร้างบูรณาการทางการเมืองใหม่ด้วยการจัดระบบราชการและระเบียบสังคมแบบศักดินา เพื่อเป็นกลไกรองรับการเจริญเติบโตของอาณาจักรอยุธยาที่ขยายพื้นที่อย่างกว้างขวางมากขึ้น การปฏิรูปการปกครองหัวเมืองในรัชกาลนี้เป็นผลให้ยกเลิกระบบเมืองลูกหลวงโดยปริยาย ทำให้ฐานะเมืองสุพรรณภูมิลดจากเมืองลูกหลวงกลายเป็นหัวเมืองชั้นใน เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ปริมณฑลของราชธานี และมีฐานะเป็นเพียงเมืองจัตวาเป็น 1 ใน 33 เมืองจัตวาเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง

บทบาทของเมืองสุพรรณบุรี นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเป็นต้นมามีหน้าที่หลักในการเป็นกองกำลังป้องกันกรุงศรีอยุธยาในสงครามระหว่างไทยกับพม่า ทำให้สุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ในการทำสงครามบ่อยครั้ง ก่อนการเสียกรุงครั้งที่ 1 พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยายังเป็นผู้นำเชื้อสายสุพรรณภูมิ การเลือกสรรตำแหน่งเจ้าเมืองสุพรรณบุรีคงต้องเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือไว้ใจได้ เนื่องจากเป็นเมืองเดิมของราชวงศ์ และยังเป็นเมืองที่น่าจะมี

¹ สายน้ำ เสฐฐพงษ์ .(2542). ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ เมืองแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี .

จำนวนประชากรและความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร ราชธานีจึงต้องการผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองที่สามารถควบคุมไพร่หรือประชากรในเมืองได้

การทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 เกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ครั้งเป็นสงครามขนาดใหญ่ มีผลให้พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาดอนล่างบริเวณเมืองกาญจนบุรี สุพรรณบุรีและอ่างทองถูกใช้เป็นสนามรบ คนในเมืองสุพรรณบุรีจึงต้องถูกเกณฑ์ไปทำสงครามกับพม่ารวมถึงป้องกันพระนคร ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาต้องเสียให้แก่พม่าใน พ.ศ. 2112 ผู้คนได้ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยจำนวนมาก บ้างก็หลบหนีไปอยู่ที่อื่น จำนวนประชากรในเมืองสุพรรณบุรีจึงลดน้อยลงมาก

ภายหลังสงครามเมื่อสมเด็จพระมหาธรรมราชาขึ้นครองราชสมบัติ ซึ่งพระองค์เป็นผู้นำราชวงศ์สุโขทัย ต้องจัดคนลงในตำแหน่งราชการทั้งในส่วนกลางและหัวเมือง คงทำให้ฐานอำนาจผู้นำเดิมที่เมืองสุพรรณบุรีซึ่งน่าจะเป็นเชื้อสาย หรือมีความสัมพันธ์กับราชวงศ์สุพรรณภูมินั้นหมดไปอย่างสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทำสงครามยุทธหัตถีกับสมเด็จพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีใน พ.ศ. 2135 ซึ่งเชื่อกันว่าสนามรบในสงครามครั้งสำคัญนี้ เกิดขึ้นในเขตแดนของเมืองสุพรรณบุรี และยังปรากฏร่องรอยของซากเจดีย์ซึ่งเชื่อว่าเป็นเจดีย์ยุทธหัตถี¹ ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะ

หลังจากสงครามยุทธหัตถีจบลง เมืองสุพรรณบุรียังคงเป็นเส้นทางเดินทางเดินทัพอีกหลายครั้ง โดยปรากฏนามพระยาสุพรรณบุรี เจ้าเมืองสุพรรณบุรีเมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงยกทัพไปตีเมืองหงสาวดีและต้องอยู่ในฐานะนายกองด้วย ในปลายรัชกาลของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมืองสุพรรณบุรีน่าจะเริ่มฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากเมื่อครั้งที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จกลับจากการสงคราม ณ เมืองดองอุครั้งแรก ก็ทรงเสด็จแวะพักทัพที่เมืองสุพรรณบุรีเป็นเวลานาน

บทบาทของเจ้าเมืองสุพรรณบุรีในสงครามปรากฏขึ้นอีกครั้งในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อครั้งทรงแต่งกองทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ และในสมัยต่อมาเมืองสุพรรณบุรีจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นเมื่อปรากฏนามพระเพทราชาจางวางกรมช้าง ซึ่งเชื่อว่าเป็นชาวบ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี ผู้เข้ามามีบทบาทสูงสุดในช่วงปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและเป็นกษัตริย์ต้นราชวงศ์บ้านพลูหลวงในเวลาต่อมา

เมืองสุพรรณบุรีในช่วงตอนปลายของอยุธยา แม้จะไม่รุ่งเรืองดังอดีตแต่ก็นับว่ายังมีความเป็นเมือง และมีผู้คนอาศัยอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากสมัยรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ให้พระยาราชภักดีว่าที่สมุหนายกมาเกลี้ยกล่อมเล่ห์หัวเมืองสุพรรณบุรีเข้ามูลนาย

¹ เรื่องที่ตั้งของเจดีย์ยุทธหัตถียังเป็นที่ถกเถียงกันในสังคม โดยบางคนเชื่อว่าเจดีย์ยุทธหัตถีอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดกาญจนบุรี

ได้เป็นอันมาก แต่อย่างไรก็ตามเมืองสุพรรณบุรีเริ่มเสื่อมโทรมลงอีกครั้ง เมื่อกรุงศรีอยุธยาต้องทำสงครามกับพม่า ในสมัยรัชกาลพระเจ้าเอกทัศเมืองสุพรรณบุรีตกอยู่ในฐานะเมืองผ่านของการเดินทัพเข้าสู่กรุงศรีอยุธยาของพม่า เมื่อกองทัพพม่าของพระเจ้าอลองพญายกทัพเข้ามาทางกาญจนบุรี ทำให้พระเจ้าอู่ทองได้รับอภัยเชิญให้ลาผนวชออกมาร่วมว่าการศึกษา กษัตริย์อยุธยาทรงใช้ยุทธวิธีจัดทัพหน้าไปตั้งรับทัพพม่าที่แขวงเมืองสุพรรณบุรี¹ ทำให้แขวงเมืองนี้กลายสภาพเป็นสนามรบก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2310

ช่วงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 กองทัพพม่าที่ยกเข้ามาทางด้านตะวันตก ได้ใช้วิธีปล้นทรัพย์จับเชลยและฆ่าชีวิตผู้คนจำนวนมาก สภาพเมืองสุพรรณได้ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของกองทัพพม่า ฐานะผู้คนจึงมีความระส่ำระสาย ชาวบ้านพากันหนีการโจมตีกวาดต้อนของกองทัพพม่า ตัวเมืองสุพรรณบุรีจึงถูกทิ้งร้างไป

2.3 สุพรรณบุรีในสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์

การพ่ายแพ้สงครามของกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าเมื่อ พ.ศ. 2310 นั้น เป็นการสูญเสียอย่างสิ้นเชิง เมืองสุพรรณบุรีถูกทำลายและร้างผู้คนเนื่องจากต่างพากันหลบหนีภัยสงคราม เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีตั้งเมืองธนบุรีขึ้นเป็นศูนย์กลางแห่งใหม่ ทรงมีนโยบายเกลี้ยกล่อมผู้คนให้กลับมาอยู่ในบ้านเมืองและเร่งฟื้นฟูสภาพหัวเมืองปริมณฑลชั้นใน ด้วยการตั้งข้าราชการส่วนกลางออกไปรักษาหัวเมืองใหญ่น้อย ในช่วงนั้นพบว่าเมืองที่ยังสามารถรวบรวมคนและจัดตั้งเป็นเมืองได้มีเพียง 11 เมืองเท่านั้น โดยหัวเมืองภาคตะวันตกอย่างกาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี ยังคงเป็นเมืองร้างอยู่²

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมืองสุพรรณบุรียังไม่สามารถตั้งเป็นบ้านเมืองได้ ดังจะเห็นได้จากการจัดระเบียบหัวเมืองต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกให้ฝ่ายกลาโหม มหาดไทย และกรมท่าปกครองนั้น ไม่ปรากฏชื่อเมืองสุพรรณบุรีแต่อย่างใด ต่อมาในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองสุพรรณบุรีจึงได้เริ่มปรากฏชื่อเป็นชุมชนเมืองและมีผู้รังเมือง มีสภาพเป็นหมู่บ้านขนาดย่อมและค่อย ๆ ได้รับการพัฒนาบูรณะต่อมาโดยลำดับ

วรรณคดีโคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ ที่พรรณนาการเดินทางจากกรุงเทพมหานครไปเมืองสุพรรณบุรี ทำให้รู้เรื่องสภาพบ้านเมืองสุพรรณบุรีในสมัยนั้นว่าเป็นเมืองรกร้างและเป็นที่เปลี่ยว ไม่มีบ้านคนอยู่อาศัย มีสภาพแวดล้อมเป็นป่าโดยตลอด ดังพรรณนาไว้ว่า

¹ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1. (2516). หน้า 676

² กรมศิลปากร .(2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี. หน้า 54

เข้าแดนสุพรรณบุรี	เรือเปลี่ยว เดียวเอย
ทุ่งท่าปาญ์ริน	รกเรือเบือชม
ครันเย็นคำย่าแสงพระสุริยา	ทัศนังดูเมืองสุพรรณ
ดูรอยร่วงแรมร้างน่าสังเวช	ดังประเทศแถวป่าพนาสน์ ¹

นอกจากนี้โคลงนิราศสุพรรณ ยังสะท้อนภาพกลุ่มคนสุพรรณในขณะนั้นว่าประกอบ ด้วยประชากรหลายชาติพันธุ์มีทั้ง ไทยเชื้อสายลาว จำแนกเป็นลาวเวียง ลาวโซ่ง ลาวครั่ง² เชื้อสายเขมร เชื้อสายมอญ เชื้อสายญวน เชื้อสายจีน เข้ามาตั้งรกรากตั้งแตยุครัตนโกสินทร์ ตอนต้น และประชากรพื้นที่คือ ไทยไทยเชื้อสายกระเหรี่ยง เชื้อสายละว้า นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าอาชีพของคนสุพรรณบุรีส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม คือ ทำสวน ทำไร่ ทำ ประมง หรืออาชีพที่สืบเนื่องมาจากการประมงที่เป็นอุตสาหกรรมมักเป็นของคนจีน³ แต่กลับมี การทำนายน้อยมาก

หลักฐานสิ่งก่อสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ประจักษ์คือ พระราชลัญจกรที่หน้าบันพระวิหารวัดป่าเลไลยก์ ซึ่งจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่าเมื่อครั้งที่รัชกาลที่ 4 ยังทรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎ ขณะทรงผนวชได้เสด็จจาริกธุดงค์มาเห็นสภาพ วัดป่าเลไลยก์ทรุดโทรม ต่อมาเมื่อได้ขึ้นครองราชย์แล้วได้โปรดให้บูรณะปฏิสังขรณ์พระวิหาร วัดป่าเลไลยก์ ความมีปรากฏในจดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ. 1202 ว่า “ ถึงปี พ.ศ. 2374 จึง ได้สร้างศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรีขึ้น ให้มีเจ้าเมืองปกครองต่างพระเนตรพระกรรณ ...”⁴

อย่างไรก็ตามสภาพบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังไม่พัฒนามากไปกว่าสภาพความเป็นอยู่ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มากนัก เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สุพรรณบุรียังคงเป็นเมือง รกร้างและไม่มีเส้นทางคมนาคมที่ไปมาติดต่อกันได้ นอกจากนี้ยังมีกีดตีดัดตีความเป็นเมือง ชนบทและเป็นแหล่งอาชญากรรมจนเป็นที่รู้จักกันดี ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ

¹ กรมศิลปากร. (2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด สุพรรณบุรี. หน้า 56

² ประชากรไทยเชื้อสายลาวเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งแต่มัยกรุงธนบุรี จนถึงรัชกาลที่ 3 ด้วยสาเหตุ สำคัญ ได้แก่ เป็นเชลยศึก ถูกเกณฑ์มาตัดต้นตาลสร้างป้อมเมืองพระประแดง อพยพหนีภัยศึกกลางเมือง

³ ชาวจีนนั้นน่าจะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองสุพรรณบุรีตามกระแสความเติบโตของเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมน้ำตาลในเมืองนครชัยศรี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 และค่อย ๆ ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการ ขยายตัวของเศรษฐกิจข้าว และระบบเจ้าภาษีนายอากรในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวจีนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน ตัวเมืองมากกว่าและมักประกอบอาชีพทำสวนผักหรือค้าขาย

⁴ เรื่องเดียวกัน. (2542). หน้า 59

ได้ทรงเล่าเรื่องคติโบราณ “ห้ามไม่ให้เจ้าไปสุพรรณ” โดยอ้างสาเหตุมาจากเทพารักษ์หรือหลักเมืองสุพรรณไม่ชอบเจ้า เกรงว่าจะทำอันตรายให้เจ้านายที่เสด็จนั้นเสียพระจริต แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จเมืองสุพรรณบุรี เจ้าเมืองสุพรรณบุรีกลับหลบหน้า ต่อมาจึงทราบว่าเป็นเหตุที่เจ้าเมืองมีพฤติกรรมทุจริตราษฎร แล้วต้องการปิดบังส่วนกลางจึงไม่ต้องการให้เจ้านายเสด็จไปเมืองสุพรรณ รวมถึงมีชาวบ้านมาร้องทุกข์กันมาก ดังนั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงทรงปลดเจ้าเมืองเดิมออกจากตำแหน่งแล้วตั้งคนใหม่

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำการปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ. 2435 การปกครองหัวเมืองในราชอาณาจักรจึงสังกัดกระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียว และระบบเทศาภิบาลถูกนำมาใช้ในการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะขยายอำนาจการควบคุมในส่วนภูมิภาค รัฐบาลกลางส่งตัวแทนไปควบคุมดูแลมณฑลต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และแต่ละมณฑลมีที่ทำการซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนกลาง สำหรับเมืองสุพรรณบุรีถูกรวมอยู่กับมณฑลนครชัยศรี โดยได้จัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาลขึ้นใน พ.ศ. 2438 ซึ่งประกอบไปด้วย นครชัยศรี สมุทรสาครและสุพรรณบุรี โดยมีข้าหลวงใหญ่ประจำอยู่ที่เมืองนครชัยศรี¹

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปเมืองสุพรรณบุรี 2 ครั้ง ครั้งแรกทวนน้ำขึ้นตามลำแม่น้ำท่าจีน ในวันที่ 4 สิงหาคม 2447 ครั้งที่ 2 คราวเสด็จประพาสลำน้ำมะขามเฒ่าล่องลงมาจากรดน้ำถึงเมืองสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2451² ในปลายรัชกาลนี้ โครงการชลประทานบางส่วนเริ่มใช้งานได้ มีการเบิกพื้นที่นาในจังหวัดสุพรรณบุรีแทนที่ป่าละเมาะซึ่งเริ่มหมดไป การเกษตรที่ทำเพื่อยังชีพเริ่มเปลี่ยนเป็นทำเพื่อการค้า ทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น มีการค้าขายด้วยการใช้เงินแทนการแลกเปลี่ยนสินค้า โดยการคมนาคมติดต่อยังคงใช้ทางน้ำเป็นหลัก

จนกระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองสุพรรณบุรีมีความเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลของการพัฒนาแหล่งน้ำ การชลประทานทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น โดยมีหลักฐานชีวิตสังเกตุจากชาวบ้านมีกำลังทรัพย์กำลังศรัทธาในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม เห็นได้จากบนหน้าบันอุโบสถวัดและวิหารหลายแห่งในจังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏอักษรจารึกว่า สร้างขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2467 ถึง 2469³ เช่น ที่วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร เป็นต้น

¹ พลโทดำเนิร เลขะกุล . (2525). ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 . หน้า 213

² พระมหาดิศร ทิรสิโล . (2547). ประวัติเมืองสุพรรณบุรี . หน้า 55

³ กรมศิลปากร . (2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี. หน้า 60

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการอาณาจักร พ.ศ. 2476¹ ซึ่งทำให้ระบบเทศบาลถูกยกเลิกเหลือเพียงการปกครองเป็นจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย เมืองสุพรรณบุรีจึงได้มีฐานะเป็นจังหวัดสุพรรณบุรี

ในปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการลงทุนสูงจังหวัดหนึ่งของภาคกลาง เนื่องจากอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไม่มากนัก ประกอบกับสภาพพื้นที่เหมาะแก่การปลูกพืชเศรษฐกิจเป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี ทางรัฐบาลจึงจัดสร้างระบบสาธารณูปโภคด้านต่าง ๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร รวมทั้งระบบไฟฟ้าและน้ำประปาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานสำหรับการลงทุน ดังนั้นระบบสาธารณูปโภคของจังหวัดสุพรรณบุรีจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก และส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและการค้าในภูมิภาคตะวันตก โดยพื้นที่ด้านตะวันออกของจังหวัดเป็นเขตรองรับการขยายตัวของชุมชนเมือง ในขณะที่ด้านตะวันตกเป็นเขตเกษตรกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของจังหวัด

3. การเมืองในจังหวัดสุพรรณบุรีก่อนการก่อตั้งพรรคชาติไทย (พ.ศ. 2476 – 2517)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 กำหนดให้รัฐสภา มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด โดยมีจำนวน 70 คน² จนกระทั่งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของประเทศไทยโดยเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตและใช้วิธีการเลือกตั้งทางอ้อม ราษฎรจะเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง ใช้อัตราราษฎร 200,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ปรากฏว่านายมนูญ บริสุทธิได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนแรกของจังหวัดสุพรรณบุรี³

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใกล้จะสิ้นสุดลงตามวาระ รัฐบาลของพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาจึงจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ขึ้นในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบแบ่งเขต ซึ่งผลการเลือกตั้งในจังหวัดสุพรรณบุรีปรากฏว่านายสว่าง สนิทพันธุ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีต่อจากนายมนูญ บริสุทธิ

ภายหลังการเลือกตั้งพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาได้รับโปรดเกล้าฯ ให้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง จนกระทั่งวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2481 สภาผู้แทนราษฎรมิมีมติเห็นชอบกับวิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินโดยกำหนดให้

¹ ราชกิจจานุเบกษา . เล่ม 50 หน้า 751 – 762 . 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476

² ชาวนะ ไตรมาศ .(2524). ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปีประชาธิปไตยไทย. หน้า 10

³ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร .(2537).สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2475 – 2535 . หน้า 10

รัฐบาลต้องเสนอรายละเอียดทั้งรายรับและรายจ่ายของงบประมาณโดยชัดแจ้ง ซึ่งรัฐบาลยืนยันไว้ก่อนแล้วว่าไม่สามารถปฏิบัติเช่นนั้นได้ ด้วยมติของสภาที่เห็นชอบดังกล่าว นายกรัฐมนตรีจึงประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2481 และจัดให้มีการเลือกตั้งครั้งต่อมาในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 โดยในเขตเลือกตั้งจังหวัดสุพรรณบุรี นายสว่าง สนิทพันธุ์ยังคงได้รับความนิยมไว้วางใจจากประชาชนเป็นสมัยที่ 2 แต่ภายหลังกายสว่าง สนิทพันธุ์ได้ถึงแก่กรรมลง¹ จึงทำให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งเป็นการเลือกตั้งซ่อมในวันที่ 17 กันยายน 2487 ผลปรากฏว่านายแสวง สนิทพันธุ์ซึ่งเป็นน้องชายของนายสว่าง สนิทพันธุ์เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

เนื่องจากช่วงหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2481 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ จึงมีการขยายเวลาให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 1 อยู่ในตำแหน่งต่อไปอีก 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ปี คือ ครั้งที่ 1 วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2485 และครั้งที่ 2 วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2487 ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง รัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชเห็นว่าควรจะมีการเลือกตั้งใหม่ จึงได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2488 และจัดให้มีการเลือกตั้งใน วันที่ 6 มกราคม 2489 โดยในเขตเลือกตั้งจังหวัดสุพรรณบุรีหลวงชาญภูเบศร์ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ไม่ได้ไม่นานนักเพราะในปลายปีเดียวกัน รัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 โดยมีเหตุผลว่าเพื่อให้การเมืองดำเนินไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ²

การเลือกตั้งครั้งใหม่จึงเกิดขึ้นภายใต้ข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ซึ่งให้สมาชิกสภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งโดยตรง และมีการแบ่งเขตเลือกตั้งราษฎรใหม่จากเดิมที่ใช้จำนวนประชากร 200,000 คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน มาเป็นจำนวนประชากร 100,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีเพิ่มขึ้นจากเดิม 1 คนเป็น 2 คน โดยผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2489 ได้แก่ นายกมล ชลสิทธิ์ ในเขตที่ 1 และนายสนิท บริสุทธิ์ในเขตที่ 2

อย่างไรก็ตามในการเลือกตั้งครั้งต่อมาซึ่งใช้ตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 กำหนดให้สภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและเป็นการรวมเขตจังหวัด (จังหวัดละ 1 เขต) ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 จังหวัดสุพรรณบุรีได้สมาชิกสภาผู้แทนหน้าใหม่คือขุนวิระประศาสน์ (สำราญ วิระศิริ) และนายขวัญชัย ภมรพล แต่ทั้งขุนวิระประศาสน์ และนายขวัญชัย ภมรพลก็เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีได้เพียงแค่สมัยเดียวเพราะในการเลือกตั้งครั้งต่อมา คือในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 นายถวิล วิทยานนท์และนายสะอาด จันทน์ผา ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแทน

¹ นายสว่าง สนิทพันธุ์ได้ถึงแก่กรรมลง ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2487

² ธนาภิต .(2545). ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย . หน้า184

ใน พ.ศ. 2496 จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปทัศนารอบโลกทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีพรรคการเมืองในประเทศไทยเหมือนในต่างประเทศ จึงได้ร่างเสนอกฎหมายพรรคการเมืองเข้าสภา และได้ประกาศใช้ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2498¹ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเป็นครั้งแรกซึ่งได้แก่ นายพีร์ บุนนาค สังกัดพรรคขบวนการไฮค์ปาร์ค นายทองหยด จิตตะวีระและนายถวิล วัฏฏานนท์ สังกัดพรรคเสริมนังคศิลาซึ่งเป็นพรรครัฐบาล

หลังจากการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งไม่สุจริต มีการโกงการเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครของพรรคเสริมนังคศิลาซึ่งมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าพรรค ทำให้ประชาชนและนักศึกษามุมนุ่มกันเดินขบวนประท้วงที่หน้าทำเนียบรัฐบาลกล่าวว่า เป็นการเลือกตั้งที่ทุจริต จนรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ก็ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500² โคนอำนาจรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม และสนับสนุนให้นายพจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีชั่วคราว จนกว่าจะมีการจัดให้มีการเลือกตั้งครั้งใหม่

ต่อมารัฐบาลของนายพจน์ สารสินได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในเขตจังหวัดสุพรรณบุรียังเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งจากครั้งที่แล้วถึง 2 คน คือ นายพีร์ บุนนาคและนายทองหยด จิตตะวีระ เพียงแต่บุคคลทั้ง 2 ได้มีการเปลี่ยนพรรคการเมืองที่เคยสังกัดมาเป็นพรรคสหภูมิ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น³ มีเพียงนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเพียงคนเดียวที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก โดยสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีชุดนี้ก็สิ้นสุดสภาพลงในเวลาต่อมาเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เข้าดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยกเลิกพรรคการเมือง จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง 240 คน และทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย

การเมืองในช่วง 10 ปีเศษ⁴เป็นระยะเวลายาวนานที่กลุ่มของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ผูกขาดอำนาจทางการเมือง ไม่มีการจัดตั้งพรรคการเมือง และไม่มีการเลือกตั้ง ส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีว่างเว้นจากการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 จึงได้มีการเลือกตั้งทั่วไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

¹ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ . (2542) . พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมือง . หน้า 64

² ณรงค์ พ่วงพิศ .(2530). การเมือง ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน . หน้า 324

³ แหล่งเดิม.

⁴ ระหว่างวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จนถึง 9 กุมภาพันธ์ 2512

โดยผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 นี้ พรรคสหประชาไทยซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นหัวหน้าพรรคได้รับการเลือกตั้งมาเป็นอันดับที่ 1 มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากถึง 85 คน

สำหรับเขตเลือกตั้งจังหวัดสุพรรณบุรีได้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นจากเดิม 3 คนเป็น 4 คน เนื่องจากประชากรในจังหวัดมีจำนวนมากขึ้น โดยผู้สมัครจากพรรคสหประชาไทยซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นหัวหน้าพรรคได้รับการเลือกตั้งถึง 2 คน คือนายทองหยด จิตตวิระซึ่งย้ายมาจากพรรคสหภูมิและนายบุญเอื้อประเสริฐสุวรรณที่ย้ายมาจากพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งอีก 2 คน เป็นผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง คือนายสุจิตต์ ศีลาเจริญและนายวิภาส อินสว่าง¹

อย่างไรก็ตามในช่วงหลังการเลือกตั้ง ได้เกิดกรณีความขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารเรื่อง พระราชบัญญัติงบประมาณ การเพิ่มภาษี การควบคุมหนังสือพิมพ์ การจ่อราษฎรบังหลวงของรัฐบาลและปัญหาอื่น ๆ อีกมาก ทำให้จอมพลถนอม กิตติขจรได้ทำการปฏิวัติตนเอง² และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฝ่ายนิติบัญญัติถูกยุบเลิก และห้ามจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีการจัดการปกครองภายใต้สภามติแห่งชาติแทน ทั้งนี้จอมพลถนอม กิตติขจรได้ครองอำนาจอย่างยาวนาน จนกระทั่งได้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองขึ้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516³ โดยเหตุการณ์นั้นเรียกว่าการปฏิวัติเดือนตุลาคม⁴ และส่งผลให้รัฐบาลสิ้นสุดลงโดยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ จอมพลถนอม กิตติขจร

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้ ทำให้บรรยากาศทางการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ รวมถึงระบุให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย⁵ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ซึ่งประกาศให้พรรคการเมืองมีความถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากรวมถึงพรรคชาติไทยด้วย

สำหรับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงการจัดตั้งพรรคชาติไทยใน พ.ศ. 2518 จากการศึกษาพบว่ามี

¹ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร .(2537). สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 – 2535 .

หน้า 81

² นคร พจนรพงษ์ . (2542) . ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . หน้า 135

³ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เกิดจากการที่มีประชาชนหลายแสนคนมาชุมนุมที่ถนนราชดำเนินเพื่อเรียกร้องให้มีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยกว่าฉบับเดิม แต่รัฐบาลได้ประวิงเวลาการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยอ้างสถานการณ์การแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ จนนำไปสู่สถานการณ์รุนแรงและมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก

⁴ ลิขิต ชีระเวทิน.(2544).วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. หน้า152

⁵ เซาวนะ ไตรมาส .(2524). ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปีประชาธิปไตยไทย. หน้า 41

บทบาทในสภาผู้แทนราษฎร เช่น การเสนอร่างพระราชบัญญัติเพียงสองครั้งเท่านั้น คือ ใน พ.ศ. 2499 นายถวิล วัฏฏานนท์ เป็นผู้เสนอพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ แต่ร่างนี้ตกไป และใน พ.ศ. 2514 นายบุญเอื้อ ประเสริฐสกุล เป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติกลุ่มเกษตรกร แต่ร่างดังกล่าวก็ตกไปเช่นกันเพราะมีการยุบสภา¹ ส่วนบทบาทการเสนอญัตติ ก็มีเพียงครั้งเดียวโดยนายถวิล วัฏฏานนท์ได้เป็นผู้เสนอญัตติขอให้ลงมติตามข้อบังคับ ใน พ.ศ. 2499 แต่ญัตตินี้ก็ตกไป² อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี หลายคนกลับมีบทบาทเด่นในด้านการอภิปรายในสภา เช่น นายธรรมบุญ บริสุทธิ์ นายถวิล วัฏฏานนท์ และนายพีร์ บุญาค เป็นต้น

ในส่วนบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ก็ไม่ปรากฏบทบาทและผลงานให้เห็นเด่นชัด ซึ่งดูได้จากข้อเขียนของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี 10 สมัย (2500 – 2539) ในหนังสือ 60 ปี สมาคมชาวสุพรรณ เรื่องจังหวัดสุพรรณบุรีย้อนยุคอดีตสู่ปัจจุบัน โดยได้อธิบายถึงสภาพความล่าช้าในด้านต่างๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรีก่อนที่นายบรรหาร ศิลปอาชาจะเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎรว่า

หลังจากผมได้ลาออกจากรับราชการทหารที่โรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี กลับมาตั้งคลินิกส่วนตัวที่ ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า ในขณะนั้นประชาชนในชนบทยังนิยมใช้ยาหม้อ ยาต้ม คลอดลูกก็ต้องอยู่ไฟ ย่างกันทั้งตัว เนื่องจากขาดแคลนแพทย์แผนปัจจุบัน คนที่อาศัยอยู่ในชนบทยังต้องใช้ไฟฟ้าจากตะเกียง จากใต้ ถนนหนทางก็มีเพียงคันนา จะเรียกรวมได้น้ำไม่ไหล ไฟไม่สว่าง และทางก็ไม่ดีเหมือนปัจจุบัน จะไปกรุงเทพฯ แต่ละครั้งต้องนั่งเรือออกจากสุพรรณบุรีสี่โมงเย็น มาถึงกรุงเทพฯ ก็ประมาณตีสี่ตีห้าใช้เวลาเดินทางนับสิบชั่วโมง พ่อค้าประชาชนติดต่อซื้อสินค้าจากกรุงเทพฯ ต้องใช้เวลาอย่างรวดเร็ว 4 วัน บางอำเภอลำบากมาก เช่น อำเภออู่ทอง เจ้าหน้าที่เบิกเงินเดือนจากจังหวัดต้องใช้เวลาเดินทางทั้งไปและกลับ 3 วัน หัวกระเป๋าสเงินข้ามทุ่งผ่านหมู่บ้านเป็นตอน ๆ บ้านเรือนราษฎรกระจุกกระจายเป็นหย่อม ๆ ถึงฤดูแล้งกันดารน้ำอย่างที่สุด ข้าราชการที่ถูกแต่งตั้งไปประจำอำเภออู่ทองจะรู้สึกเหมือนถูกเนรเทศ ข้าราชการที่มาอยู่จังหวัดสุพรรณบุรีไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับตำรวจ ข้าราชการ นายอำเภอในสมัยนั้นต้องขี่ม้า ยิงปืนเป็น เพราะโจรผู้ร้ายชุกชุม ที่ขึ้นชื่อลือชา ได้แก่ เสือฝ้าย เสือเทศ และเสือใบ เป็นต้น อำเภอบางปลาม้าระยะแรกห้องขังผู้ต้องหา ใช้ต้นตาลกันทำเป็นคอกไว้ ครั้นเวลากลางคืนจึงใช้โซ่ล่ามร้อยไว้กับหลัก กันหนี ประชาชนขาดการศึกษา ทั้งครูผู้สอน และสถานที่เรียนต้องอาศัยศาลาวัด

¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ. พ.ศ. 2499 , 2514

² แหล่งเดิม.

บางท้องที่ เช่น ตำบลด่านช้าง ห้วยขมิ้น ดงเชือก ชาวบ้านไร้การศึกษา ไม่มีโรงเรียน ไม่มีครูสอน จนราชการทหาร ต้องยกเว้นการเกณฑ์ทหาร เพราะเคยเกณฑ์เข้าไปแล้ว ไม่สามารถฝึกได้ แม้แต่ขวาน หักฟัน ต้องนำเชือกมาผูกคอตายกระตุกข้อมือ ...¹

จากคำบอกเล่าของพลตรีบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณได้สะท้อนภาพในอดีตของจังหวัดสุพรรณบุรีให้เห็นถึงความล้าหลังและไม่พัฒนา ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคม ด้านการรักษาพยาบาล รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลงานในการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดสุพรรณบุรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีตได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม เมื่อพรรคชาติไทยได้ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2517 และผู้สมัครของพรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 นับตั้งแต่นั้นมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยจึงเริ่มมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง จนมีผลงานเป็นที่ปรากฏโดยทั่วไป

¹ บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ .(ม.ป.ป.) . 60 ปีสมาคมชาวสุพรรณบุรี . หน้า 15

บทที่ 2

พรรคชาติไทยกับการเมืองไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พรรคการเมืองนับเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยประเทศไทยมีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางส่วนก็ถูกยุบเลิกไปเพราะไม่มีความเข้มแข็ง พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่ได้ก่อตั้งและดำรงความเป็นพรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง มีบทบาททางการเมืองทั้งในฐานะฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมาอย่างยาวนาน

1. การก่อตั้งพรรคชาติไทย

เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก ได้ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผลจากการทำรัฐประหารทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มราชครู¹ ต้องลี้ภัยทางการเมืองไปพำนักในต่างประเทศ สมาชิกกลุ่มราชครูที่เหลือต้องออกจากเวทีการเมืองหันไปทำธุรกิจการค้าด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมกระจก ร่วมกับนายทุนจากประเทศญี่ปุ่น ทางด้านอื่นๆ ก็มีอุตสาหกรรมน้ำตาลและธุรกิจประกันภัย ซึ่งธุรกิจการค้าของกลุ่มราชครูประสบความสำเร็จด้วยดี ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์กับนักธุรกิจที่มีอยู่กับกลุ่มราชครูตั้งแต่สมัยที่กลุ่มราชครูยังมีอำนาจทางการเมืองและได้มีส่วนเกี่ยวพันกับธุรกิจเหล่านั้น

ในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512 กลุ่มราชครูก็ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เพราะพิจารณาแล้วว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 ที่เปิดให้มีการเลือกตั้งแต่ไม่ได้เปิดให้มีการแข่งขันทางการเมืองอย่างเสรีเพราะยังมีสมาชิกสภาประเภทแต่งตั้งที่มีอำนาจ และทหารยังเป็นตัวกำหนดรัฐบาลอย่างแท้จริง ฉะนั้นในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2512 จึงมีเพียง พล.ต.ศิริ สิริโยธิน เพื่อนสนิทของพล.ต.ประมาณ อติเรกสารเท่านั้นที่เข้าไปร่วมกับพรรคสหประชาไทย อันเป็นพรรครัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ส่วนพล.ต.ประมาณ อติเรกสารยังคงจำกัดบทบาทของตนอยู่ในวงการอุตสาหกรรมและการค้าต่อไป²

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 อันมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างมากในประเทศไทย และทำให้วิถีทางประชาธิปไตยเปิดกว้างขึ้น มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ซึ่งถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหามุ่งให้มีการปกครองในระบอบ

¹ กลุ่มราชครูคือกลุ่มของนักการเมืองที่มีบ้านพักอยู่ในซอยราชครู เช่น จอมพลผิน ชุณหะวัณ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ

² พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร . (2540) . ชีวิตเมื่อผ่านไป 84 ปี . หน้า 79

ประชาธิปไตยมากขึ้นในประเทศไทย¹ ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ซึ่งทำให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นจำนวนถึง 46 พรรค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพรรคการเมืองใหม่ พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่ได้ก่อตั้งและจดทะเบียนขึ้นเป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2517² โดยมีผู้ก่อตั้ง คือ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ และพล.ต.ศิริ สิริโยธิน มีเจตนารมณ์เพื่อให้พรรคชาติไทยเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของคนไทยและประเทศไทย เป็นกลไกในการบริหารประเทศที่ประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ อันเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

พรรคชาติไทยมีเครื่องหมายพรรคเป็นภาพธงชาติและแผนที่ประเทศไทย ส่วนชื่อพรรคนั้น เอกสารของพรรคอ้างว่า “ชาติไทย” เป็นคำที่มีความหมายและความสำคัญในตัวเองอย่างลึกซึ้ง เป็นมงคลนาม สมาชิกของพรรคมีความพร้อมและความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อชาติไทย อันเป็นที่รักยิ่งด้วยชีวิตจิตใจ เป็นอุดมการณ์ที่สูงส่งซึ่งเรายึดมั่นไม่เสื่อมคลาย จึงได้ให้ชื่อว่าพรรคชาติไทย³ สำหรับแนวความคิดในการก่อตั้งพรรคชาติไทยนั้น มีหลักการสำคัญ 6 ประการคือ

1. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ต่อสู้และต่อต้านการดำเนินงานทุกรูปแบบของฝ่ายซ้าย หรือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย
3. แสดงตนโดยเปิดเผยที่จะไม่ย่อท้อต่อกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่ไม่เคารพกฎหมาย
4. สร้างศรัทธาต่อประชาชนให้เห็นว่าพรรคการเมืองคือผู้เสียสละและสุจริต
5. พยายามดำเนินการเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของผู้มีรายได้น้อย
6. ช่วยประสานงานสามัคคีระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่า เพื่อให้ร่วมมือกันสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติ

สำหรับบุคคลที่มาร่วมตัวกันตั้งพรรคชาติไทยนั้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ส่วนตัว ความใกล้ชิด ความไว้วางใจแล้ว บรรดาผู้ร่วมก่อตั้งต่างก็มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกันอยู่แล้ว และต่างก็รู้จักกันในฐานะเครือญาติบ้าง เพื่อนสนิทร่วมอาชีพเดียวกันบ้าง อดีตเพื่อนร่วมงานบ้าง ซึ่งนับตั้งแต่บุคคล 3 คน ผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย คือ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร เป็นพี่ชาย พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ พล.ต.ประมาณเป็นเพื่อนสนิทของพล.ต.ศิริ สิริโยธิน ดังคำเขียนไว้ว่าลัยในงานศพ พล.ต.ศิริ สิริโยธินว่า

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร .(2543). กลุ่มราชครูในการเมืองไทย . หน้า 87

² พรรคชาติไทย . (2544) . คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย. หน้า 19

³ แหล่งเดิม. (2544). หน้า 19

ผมรู้สึกเสียใจเป็นอันมากที่สูญเสียเพื่อนที่รักยิ่งผู้ที่เป็นเพื่อนร่วมตายของผม คือ การถึงอนิจกรรมของพลตรีศิริ สิริโยธิน ความรักใคร่ที่ผูกพันกันมานับตั้งแต่วัยเด็กด้วยกันจนเข้าสู่วัยชรา และจากกันไปในที่สุดนั้น ไม่เคยเปลี่ยนแปลงแม้แต่ด้อย เราทำงานร่วมกัน รู้จักกันโดยไม่ต้องเอ่ยปาก เราคู่กันมาตลอด ผู้ใดเห็นผมต้องถามถึงคุณศิริ ใครเห็นคุณศิริต้องถามถึงผม เป็นบุคคลคู่ เป็นเงาแก่กันมาตลอดเวลา คุณศิริเป็นเด็กวัดเทพศิรินทร์ราวาส มาด้วยกัน ถึงจะอยู่คนละอาจารย์แต่ก็อยู่คณะได้เดียวกัน ภูมิลำเนาเดียวกัน เขาเรียนที่โรงเรียนบ้านสมเด็จ ผมเรียนอยู่ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ แต่ตอนเย็นกลับจากโรงเรียน เราก็มาร่วมเล่นด้วยกัน จากประวัติที่ผมได้เล่ามาแต่ตอนต้น แสดงถึงความผูกพันและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันแน่นแฟ้น ความสนิทสนมที่มีต่อครอบครัวเราทั้งสอง จนมีคนเข้าใจว่าเราเป็นคู่เขยกัน เราเติบโตมาด้วยกันจากเด็กวัด เป็นนายพลและเป็นรัฐมนตรีในที่สุด..."¹

ส่วนนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ชี้ให้เห็นประเด็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ทำให้เข้ามาสู่พรรคชาติไทยว่า

ตั้งแต่รัฐมนตรีบริหารมาเลย ก็ชอบพอกับท่านผู้ก่อตั้งพรรคมาทั้งนั้นเลย ตั้งแต่ท่านพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร ตอนนั้นท่านเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยรักชอบพอกัน เคารพท่านมาก ช่วงนั้นก็มาพบกับท่าน ตอนเข้ามาพริ้มกันสองคนในปี 2518 รัฐมนตรีบริหารกับผม..."²

เมื่อพิจารณาประเด็นความสัมพันธ์ส่วนตัวของบุคคลผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย พบว่า บรรดาผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทยรู้จักกันเป็นการส่วนตัวมาก่อนแทบทั้งสิ้น แล้วจึงได้มาก่อตั้งพรรคชาติไทย ส่วนในด้านเครือญาตินั้นจะเห็นได้จากจอมพลผิน กับคุณหญิงวิบูลย์ ชุณหะวัณ ซึ่งมีบุตร 5 คน ดังนี้

นางสาวอุดมลักษณ์ ชุณหะวัณ	สมรสกับ	พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์
นางสาวพร้อม ชุณหะวัณ	สมรสกับ	นายอรุณ ทัพพะรังสี
นางสาวเจริญ ชุณหะวัณ	สมรสกับ	พลตรีประมาณ อติเรกสาร
พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	สมรสกับ	นางสาวบุญเรือน โสพจน์
นางสาวพรสม ชุณหะวัณ	สมรสกับ	นายเฉลิม เขียวสกุล

การตั้งพรรคชาติไทยในช่วงเวลาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก็เนื่องจากคนในกลุ่มราชครูเห็นว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะเวลามีช่องว่างแห่งอำนาจ เพราะทหารถูกกันออกไป เปิดโอกาสให้นักการเมืองทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่แข่งขันกันได้อย่างเต็มที่

¹ คำไว้อาลัยของพล.ต.ประมาณ อติเรกสาร .(252). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พลตรีศิริ สิริโยธิน. หน้า 53

² วิธนา เรืองสกุล .(2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 229

ประกอบกับพล.ต.ประมาณ อติเรกสารเองได้มีโอกาสกลับเข้ามาสู่วงการการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 อีกครั้งโดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และภาวะการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นอำนาจของรัฐค่อนข้างจะอ่อนแอพลังสังคมจากประชาชนและนักศึกษาที่ออกมาเรียกร้องในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เกิดความสับสนในสังคมเป็นอย่างมาก รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีสฤษดิ์ ธรมศักดิ์ ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งนอกสภาและในสภานิติบัญญัติ ทำให้รัฐบาลแพ้มติสภาถึง 3 ครั้ง จนมีคนกล่าวว่ารัฐบาลมะเขือเผา หรืออ่อนปวกเปียก¹

แต่อย่างไรก็ตามบรรดาผู้นำของพรรคชาติไทยที่ประกาศตัวออกไปตอนนั้นก็ไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนมากนัก ทั้งนี้ถ้าดูจากผู้บริหารพรรคซึ่งมี พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรค พล.ต.ศิริ สิริโยธิน เป็นรองหัวหน้าพรรค และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นเลขาธิการพรรคแล้ว ก็กลับยิ่งเห็นได้ว่าพรรคชาติไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรที่ถูกโค่นล้มไปโดยขบวนการของนักศึกษา ประชาชน เพราะพล.ต.ศิริ สิริโยธินเคยเป็นประธานสภานิติบัญญัติในสมัยรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร มาก่อน และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ก็เคยร่วมรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร โดยเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศด้วยเหมือนกัน ฉะนั้นจึงเป็นพรรคที่ถูกคนรุ่นใหม่มองด้วยความหวาดระแวง

หากพิจารณาแล้วพรรคชาติไทยน่าจะตกอยู่ในภาวะลำบาก และทางพรรคชาติไทยเองยังยอมรับว่าตอนนั้นได้ถูกโจมตีจากพรรคการเมืองอื่น และฝ่ายต่าง ๆ ว่าเป็นพรรค “นายทุนขุนศึก คักดินา ทราชย์” และให้ฉายาหัวหน้าพรรคว่า “ขวพิมาดซ้าย”² แต่พรรคชาติไทยก็เตรียมต่อสู้ทางการเมืองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจกันว่าพรรคชาติไทยได้เปรียบกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ทางด้านคุณทรัพย์ เพราะผู้ที่เข้ามาเป็นกรรมการและอุดหนุนพรรคนั้นเป็นนักธุรกิจที่มีฐานะร่ำรวย

กลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคชาติไทย เมื่อพิจารณาจากบุคคลสำคัญของพรรคที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นดังนี้ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรค เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่าง ๆ ถึง 25 บริษัท เช่น บริษัทเครื่องหนังไทย จำกัด , บริษัทกระเจกไทยอาซาฮี จำกัด , บริษัทสแตนดาร์ดกาเมนต์ จำกัด เป็นต้น³ ส่วนพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ มีกิจการอยู่ในบริษัทเอราวัณเทรด จำกัด บริษัทเอราวัณ อินเตอร์เนชั่นแนล บริษัทคาเซย์เทรด จำกัด โดยเริ่มก่อสร้างธุรกิจด้วยการเป็นนายหน้าให้กับต่างประเทศในการติดต่อทำธุรกิจกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน⁴ สำหรับกลุ่มราชครูนี้ได้ขยายฐานทางเศรษฐกิจในช่วง

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร .(254). กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. หน้า 92

² แหล่งเดิม. (2543). หน้า 94

³ ฐานเศรษฐกิจชาติไทย . (2525 , 29 มกราคม) . หลักไท . หน้า 13 - 15

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 13

ระหว่างปี พ.ศ. 2500 – 2516 จนสามารถสร้างให้กลุ่มราชครูมีอำนาจทางเศรษฐกิจและใช้อำนาจทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ไปสร้างอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองได้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 ซึ่งระบบการเมืองเปิดกว้างมากขึ้น

นอกจากนี้กลุ่มของตระกูลศรีเฟื่องฟุ้งก็เป็นอีกกลุ่มทุนหนึ่งที่สนับสนุนพรรคชาติไทย โดยตระกูลศรีเฟื่องฟุ้งได้ประกอบกิจการร่วมทุนกับนายทุนจากประเทศญี่ปุ่น ทำให้มีความสนิทสนมกับกลุ่มราชครู เพราะมีการประกอบธุรกิจชนิดเดียวกันและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันมาตลอด นับตั้งแต่รัฐประหาร พ.ศ. 2500 ความสนิทสนมกันอย่างลึกซึ้งของ 2 กลุ่มนี้ ได้มีความสำคัญต่อการก่อตั้งพรรคชาติไทยมาก ซึ่งนายบุญทรง ศรีเฟื่องฟุ้งนับเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการประสานนักธุรกิจ เพื่อก่อตั้งพรรคชาติไทยร่วมกับกลุ่มชอยราชครูและความผูกพันนี้ยังคงดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น โดยกลุ่มตระกูลศรีเฟื่องฟุ้งเองก็ไม่ได้ต้องการเข้ามามีบทบาทในพรรคชาติไทยมากนัก เพราะอาศัยกลุ่มราชครูดำเนินการในด้านนี้ก็เพียงพอแล้ว กิจการที่นายบุญทรง ศรีเฟื่องฟุ้งดำเนินธุรกิจอยู่ เช่น บริษัทคาเซย์เทรดส์ จำกัด , บริษัท กู๊ดเยียร์ (ประเทศไทย) , บริษัท ร.ส.พ. ประกันภัย จำกัด เป็นต้น¹

ทั้งนี้ยังมีนายอุดม วิทย์ศิรินันท์ แห่งบริษัทธานินทร์อุตสาหกรรม นายธรรมา ปิ่นสุภาณุจนะ แห่งบริษัทสามชัย จำกัด และนายเดช บุญหลง แห่งบริษัทไทยเหียน จำกัด ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นกรรมการของพรรคชาติไทยในยุคแรก

2. พัฒนาการของพรรคชาติไทย (พ.ศ. 2518 – 2544)

หลังจากมีการก่อตั้งพรรคชาติไทยขึ้นใน พ.ศ. 2517 พรรคชาติไทยได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ภายหลังจากการก่อตั้งพรรคได้เพียง 1 ปี โดยประเด็นหาเสียงเลือกตั้งของพรรคชาติไทยก็คือ การสร้างความสามัคคี และทำให้สังคมสงบสุข โดยไม่มีการเดินขบวน การประท้วงก่อความวุ่นวายต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีการลงทุนทั้งในและต่างประเทศเพื่อลดอัตราการว่างงาน และยกระดับรายได้ของประชาชนซึ่งนโยบายดังกล่าวของพรรคชาติไทย นับว่าเป็นนโยบายของพรรคอนุรักษนิยมฝ่ายขวาเต็มตัว จนถูกโจมตีจากพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามและกลุ่มฝ่ายซ้ายว่า เป็นพรรคของเผด็จการทหาร พวกทหารอาชีพโหดร้าย เช่นฆ่าประชาชน เป็นพรรคของนายทุน ขุนศึก ศักดินา สมุนผู้รับใช้จักรวรรดินิยมอเมริกา² ทั้งนี้เพราะบุคคลสำคัญของพรรคชาติไทยคือ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค ล้วนแล้วแต่เป็นนักการเมืองที่เคยร่วมคณะรัฐประหาร และร่วมรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ตลอดจนเป็นนักธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมทอดผ้าด้วย

สำหรับผลการเลือกตั้งในครั้งนี้นี้ไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับเสียงข้างมากจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ โดยในจำนวน 42 พรรคที่ส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งมีอยู่เพียง 22 พรรคที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเกษตรสังคมได้ร่วมกันจัดตั้ง

¹ ฐานเศรษฐกิจชาติไทย . (2525 , 29 มกราคม) . หลักไท . หน้า 13 - 15

² พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร . (2520) . บันทึกความจำเมื่อข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค . หน้า 33

รัฐบาลเสียงข้างน้อย และได้สนับสนุน ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่รัฐบาลนี้ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยซึ่งผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 28 คน จึงได้ร่วมกับพรรคกิจสังคมและพรรคอื่น ๆ อีก 17 พรรค เช่น พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย พรรคสันติชน พรรคพลังประชาชน พรรคไทย เป็นต้น จัดตั้งรัฐบาลสหพรรคโดยให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านขาดระเบียบวินัยจนเกิดความวุ่นวายในรัฐสภา ส่งผลให้รัฐบาลที่มีเสถียรภาพน้อยเพราะเกิดจากการรวมกันของพรรคการเมืองจำนวนมากขาดเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น จนในที่สุด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีก็ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519¹

การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคชาติไทยมีนโยบายหาเสียงเลือกตั้งไม่แตกต่างจากการเลือกตั้งครั้งก่อนมากนัก กล่าวคือแบ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนและนโยบายระยะยาว โดยมีสาระโดยสรุปคือ มุ่งรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อยในสังคม ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสามัคคีภายในชาติ และส่งเสริมให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า มั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ตลอดจนการทหาร

ทั้งนี้พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยในฐานะรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2519 ก่อนการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า อดีตสามผู้นำเผด็จการ คือ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ไม่มีความผิดในการทำหน้าที่ปราบปรามผู้ก่อการจลาจลเมื่อวันที่ 14 – 16 ตุลาคม 2516 แต่อย่างใด² พฤติกรรมของพล.ต.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยและแนวนโยบายของพรรคชาติไทยในลักษณะของกลุ่มอนุรักษ์นิยมดังกล่าวทำให้ถูกโจมตีจากพรรคฝ่ายซ้ายและขบวนการนิสิต นักศึกษาและผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 พรรคชาติไทยก็ได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากครั้งก่อนเกือบเท่าตัว คือ จำนวน 56 คน โดยพรรคชาติไทยได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคการเมืองอีก 3 พรรค คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคธรรมสังคม พรรคสังคมชาตินิยม และได้ประชุมลงนามในแถลงการณ์ร่วมระหว่างพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2519 โดยสนับสนุนให้ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

รัฐบาลชุดนี้ได้บริหารงานอยู่แค่เพียง 5 เดือนเศษ³ เพราะเมื่อถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้เกิดการประท้วงการกลับเข้ามาในประเทศไทยของ จอมพลถนอม กิตติขจรโดยนิสิต

¹ นคร พจนนรพงษ์ .(2542). ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . หน้า 142

² กนก วงษ์ตระหง่าน .(2526). ข้อมูลการเมืองไทย : 2475 – 2525 . หน้า 79

³ รัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช บริหารงานระหว่างวันที่ 21 เมษายน 2519 – 5 ตุลาคม พ.ศ.

นักศึกษา และประชาชนจำนวนมาก ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที การประท้วงดังกล่าวจึงนำไปสู่การรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งนำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ประกาศกฎอัยการศึก ยกเลิกรัฐธรรมนูญและยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พรรคการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งพรรคชาติไทยจึงถูกยุบเลิกโดยผลของกฎหมายและหมดยุทธศาสตร์ทางการเมืองลง

พรรคชาติไทยเริ่มรวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อเตรียมตัวลงแข่งขันในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2522 หลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการรวมตัวชุมนุมกันทางการเมืองได้อีกวาระหนึ่ง หลังจากถูกคำสั่งห้ามเป็นเวลา 2 ปี กับ 2 เดือน แต่ในระยะแรกยังไม่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองประกาศใช้ พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในช่วงนี้ รวมทั้งพรรคชาติไทยจึงมีลักษณะเป็นเพียงกลุ่มการเมืองเท่านั้น กลุ่มผู้รวมตัวของพรรคชาติไทยในระยะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำคนสำคัญของพรรคยังคงเป็นบุคคลกลุ่มเดิมในปี 2517 – 2519 เช่น พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรค พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ รองหัวหน้าพรรค นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ พล.ต.สิริ ศิริโยธิน เป็นต้น และการรวมตัวกันในครั้งนี้ได้มีสมาชิกใหม่ซึ่งพรรคได้เปิดรับ และติดต่อทาบทามเข้ามาร่วมจำนวนหลายคนด้วย เช่น นายสอาด ปิยวรรณ นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายสกุล ศรีพรหม เป็นต้น ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่านอกจากจะมีบุคคลที่เป็นกลุ่มนักธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมกลุ่มเดิมแล้ว พรรคชาติไทยในช่วงนี้ยังสามารถดึงเอานักการเมืองเก่า นักธุรกิจ และผู้นำท้องถิ่นหน้าใหม่เข้ามาร่วมในพรรคได้หลายคน หลักการของพรรคและแนวนโยบายในการหาเสียง ก็ยังคงยึดแนวทางของพรรคฝ่ายขวาเช่นเดิม¹ ซึ่งผลการเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเพียง 38 คนซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยกว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา

หลังการเลือกตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมระหว่างคณะของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์และกลุ่มการเมืองต่าง ๆ คือ กลุ่มเกษตรสังคม กลุ่มเสรีธรรม กลุ่มกิจประชาธิปไตย กลุ่มชาติประชาชน กลุ่มรวมไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระจำนวนหนึ่ง โดยกลุ่มชาติไทยไม่ได้เข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลแต่อย่างใด ซึ่งมีการตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อครั้งที่พลตรีประมาณ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชนั้น พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นเสนาธิการทหาร สังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้เกิดมีความขัดแย้งกันในเรื่องงบประมาณทหาร อาจเป็นเหตุให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ไม่ปรารถนาให้กลุ่มชาติไทยเข้าร่วมรัฐบาล² พรรคชาติไทยจึงมีฐานะเป็นพรรคฝ่ายค้านเป็นครั้งแรกตั้งแต่เริ่มก่อตั้งพรรคเป็นต้นมา

¹ วิธนา เรืองสกุล . (2533) . การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 130

² สัญลักษณ์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางการเมือง . หน้า 47

รัฐบาลโดยการนำของพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์อยู่ในตำแหน่งระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม 2522 ถึง 3 มีนาคม 2523 ก็เกิดวิกฤติการณ์น้ำมันขาดแคลน รวมถึงกลุ่มทหารที่เคยเป็นฐานสนับสนุนก็เปลี่ยนเป็นไม่ให้การสนับสนุน¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพรรคชาติไทยได้ขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลด้วย พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีจึงประกาศลาออกจากตำแหน่งในวันแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มชาติไทยและกลุ่มการเมืองอื่น ๆ จึงร่วมกันสนับสนุนให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ซึ่งกลุ่มชาติไทยก็มีโอกาสร่วมจัดตั้งรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ด้วย

ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับใหม่ โดยกำหนดให้การตั้งพรรคการเมืองจะต้องมีผู้ก่อตั้งพรรค 15 คน มีสมาชิกทั่วประเทศไม่น้อยกว่า 5,000 คน ในจำนวน 5,000 คนนี้ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีอยู่ในภูมิภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัด และมีสมาชิกจังหวัดไม่น้อยกว่า 50 คน อย่างไรก็ตามในช่วงที่บทเฉพาะกาลเกี่ยวกับการสังกัดพรรคการเมืองยังมีผลใช้บังคับอยู่ กล่าวคือก่อนวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2526 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่ได้มีกลุ่มการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มชาติไทยทยอยจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ในช่วงนี้เองพรรคชาติไทยได้เปิดโอกาสให้คนนอกกลุ่มราชครูอย่างนายบรรหาร ศิลปอาชามาเป็นเลขาธิการพรรคซึ่งนับเป็นผลดีต่อพรรคชาติไทย เนื่องจากทำให้นักการเมืองหลายคนเห็นว่ากลุ่มราชครูไม่ได้ผูกขาดการบริหารภายในพรรคชาติไทยไว้เฉพาะกลุ่มราชครูเท่านั้น ส่งผลให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง ขอเข้าร่วมกับพรรคชาติไทยก่อนที่รัฐธรรมนูญจะบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมืองหลังวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2526

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2525 ต่อช่วงต้นปี พ.ศ. 2526 ได้เกิดแรงบีบทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 เนื่องจากบทเฉพาะกาลที่มีผลบังคับใช้อยู่ในช่วง 4 ปีแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำลังจะสิ้นสุดลง ซึ่งจะส่งผลให้ต้องทำการเลือกตั้งตามบทบัญญัติที่ตราไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน เช่น วิธีการเลือกตั้งแบบรวมเขต บังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกลงสมัครไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่พึงจะมีได้ทั้งสภา (มาตรา 95) เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความพยายามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่งรวมถึงนายทหารคนสำคัญของกองทัพ² ที่ต้องการให้ยึดอายุบทเฉพาะกาลให้คงอยู่ต่อไปอีกสมัยหนึ่ง เพื่อให้การเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึงให้เป็นการเลือกตั้งในแบบเดิม แต่ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันคัดค้านอย่างหนาแน่น จนการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้บรรยากาศทางการเมืองเริ่ม

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร .(2543) . กลุ่มราชครูในการเมืองไทย . หน้า 147

² ธนาภิต .(2545) . ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย. หน้า 316

อิมคริมและมีข่าวลือว่าอาจจะมีการปฏิวัติ รัฐบาลจึงหาทางออกโดยการยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 18 เมษายน 2526¹

การเลือกตั้งทั่วไปในครั้งนี้ นับว่าเป็นการเลือกตั้งที่พรรคชาติไทยประสบความสำเร็จมากกว่าทุกครั้งที่เคยส่งผู้สมัครลงแข่งขัน เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งมากถึง 72 คน และภายหลังการเลือกตั้งได้มีสมาชิกสภาผู้แทนอิสระซึ่งต้องเข้าสังกัดพรรคการเมืองเนื่องจากรัฐธรรมนูญสิ้นสุดการใช้บทเฉพาะกาล กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นย้ายเข้ามาสังกัดพรรคชาติไทยอีก 30 กว่าคนทำให้พรรคชาติไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นเป็น 108 คน มากกว่าทุกพรรคการเมือง² ซึ่งการที่พรรคชาติไทยได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้มานั้นก็เป็นที่น่าพิศวงกว่าจะมีการใช้เงินซื้อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระ ซึ่งทำให้นายบรรหาร ศิลปอาชาผู้เป็นเลขาธิการพรรค มีอิทธิพลมากขึ้นในพรรค

ถึงแม้พรรคชาติไทยจะมีเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งรัฐบาล เพราะพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคประชากรไทย รวมกันจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ โดยพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง พรรคชาติไทยต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านเป็นครั้งที่สอง พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นผู้นำฝ่ายค้านเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม นับเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคแรกของไทยที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นผู้นำฝ่ายค้าน³

สาเหตุของการไม่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งทั่วไปปี 2526 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคจากเดิมคือ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร มาเป็น พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง 63 คน และได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคราษฎร โดยมีพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยทั่วไปแล้วคณะรัฐมนตรีของพรรคชาติไทยในรัฐบาลชุดนี้ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคสามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ด้วยความเรียบร้อย ยกเว้นกรณีนายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ถูกพรรคฝ่ายค้านขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจในเดือนตุลาคม แต่ก็ได้รับคะแนนไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลชุดนี้เริ่มบริหารประเทศตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2529 จนกระทั่งเกิดกรณีความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดในขณะนั้น จนนำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531

¹ นคร พจนนพงษ์ .(2542). ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . หน้า 142

² วนิดิ เศรษฐบุตร .(2543). กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. หน้า 107

³ วัฒนา เรืองสกุล . (2533) . การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 153

การที่พรรคชาติไทยร่วมจัดตั้งรัฐบาลในครั้งก่อน ทำให้พรรคชาติไทยได้รับความสนใจจากอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคชาติไทย ส่งผลให้การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งมากที่สุด จำนวน 87 แต่กระนั้น พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ก็ยังไม่กล้าประกาศตัวที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะเกรงว่านักการเมืองต่างพรรคจะมองไปที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และนายทหารบางรายที่มีฐานอำนาจในกองทัพจะสนับสนุนคนนอกพรรคการเมืองให้เป็นนายกรัฐมนตรี¹ แต่เมื่อ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ผู้ทำหน้าที่เสมือนผู้รักษาการหัวหน้ารัฐบาลภายหลังการเลือกตั้งได้ปฏิเสธตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่ยังมีพรรคการเมืองเสนอให้อย่างจริงจัง พรรคการเมืองทั้งหลายจึงต้องมาพิจารณากันใหม่ และหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดก็ได้โอกาสจัดตั้งรัฐบาล

พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง 6 พรรคอันประกอบไปด้วย พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปไตย พรรคราษฎร พรรคสหประชาธิปไตย และพรรคมวลชน² ร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล รัฐบาลชุดนี้มีนโยบายสำคัญคือการสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NEW INDUSTRIAL COUNTRY หรือ NIC) โดยการส่งเสริมการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในภาคต่าง ๆ และการสร้างสัมพันธไมตรีกับมิตรประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียน และประเทศกลุ่มอินโดจีน คือ พม่า ลาว เขมร และเวียดนาม ทำการเปลี่ยน “สนามรบ” ให้เป็นสนามการค้า เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคแถบนี้

อย่างไรก็ตามรัฐบาลที่มีพรรคชาติไทยเป็นแกนนำนี้ก็เกิดความขัดแย้งบ่อยครั้ง โดยเฉพาะกรณีการแย่งตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งมีตำแหน่งน้อยกว่าจำนวนคนที่ควรจะได้เป็นหรืออยากจะเป็น แต่พล.อ.ชาติชายก็ยังสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ โดยมีคำพูดที่ติดปาก คือ “NO PROBLEM” ประกอบกับฉายาตามบุคลิกว่า “เพลย์บอย”³ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณจึงเป็นนายกรัฐมนตรีที่ได้ชื่อว่า “ยอดนักประนีประนอมประสานผลประโยชน์”⁴ ซึ่งสามารถแก้ไขสถานการณ์ให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

จนกระทั่งในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้อ้างว่ารัฐบาลชุดนี้เป็นเผด็จการรัฐสภาและมีการทุจริต นอกราชการบังหลวงอย่างมาก จากการยึดอำนาจในครั้งนี้ส่งผลให้สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ต่อมาในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 ได้มีการประกาศใช้ “ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534” กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งมาจากการแต่งตั้งจำนวน 292 คน มีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญและ

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร .(2543). กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. หน้า 107

² นคร พจนนพงษ์ . (2542) . ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . หน้า 149

³ ธนาภิต . (2545). ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย . หน้า 340

⁴ แหล่งเดิม . หน้า 342

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติและนายอานันท์ ปันยารชุน ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงนี้พรรคชาติไทยไม่ได้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองแต่อย่างใด แต่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพรรคชาติไทยเมื่อ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยไปเป็นหัวหน้าพรรคชาติพัฒนาที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ เพราะพลเอกชาติชายและกลุ่มราชครูไม่พอใจบทบาทที่มีมากขึ้นของนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรค ต่อมาที่ประชุมพรรคชาติไทยจึงมีมติให้เชิญ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ มาเป็นหัวหน้าพรรค และเมื่อรัฐบาลชุดนี้สิ้นสุดลงโดยมีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคชาติไทยจึงได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่าผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 74 คน เป็นอันดับสองรองจากพรรคสามัคคีธรรม สำหรับการจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งนั้น พรรคชาติไทยได้ร่วมกับพรรคสามัคคีธรรม พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทยและพรรคราษฎร รวม 5 พรรค สนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูรขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จากการที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือมาจากการเลือกตั้ง เป็นเหตุให้ประชาชน นักวิชาการและนักการเมืองร่วมกันคัดค้านจนเกิดเหตุการณ์จลาจล “พฤษภาทมิฬ” ขึ้นส่งผลให้พล.อ.สุจินดา คราประยูรต้องลาออกจากตำแหน่ง¹ ภายหลังการลาออกจากตำแหน่ง พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลทั้ง 5 พรรคมีความพยายามจะเสนอชื่อพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ประธานรัฐสภาในขณะนั้นคือ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์กลับเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง ซึ่งตรงกับคำบอกเล่าของนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทยว่า

เมื่อหัวหน้าพรรคที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดคือคุณณรงค์ วงศ์วรรณ ถอนตัว พล.อ.สุจินดา คราประยูรก็ถูกประท้วงอย่างรุนแรง จนต้องมีการลาออก ที่ประชุม 5 พรรคได้ตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ผมยังกำชับให้คุณปิยะนัฐ วัชรภรณ์ไปดูชื่อที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ คุณปิยะนัฐก็กลับมาบอกว่า เป็นชื่อของพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์แน่นอน ตกตอนเย็นวันนั้นเราจึงพากันไปที่บ้านพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ แต่งชุดปกติขาวกันหมดเพื่อรอโปรดเกล้าฯ คอยจนรู้สึกผิดสังเกต เพราะรู้ว่ารถที่จะเชิญพระบรมราชโองการฯ ออกจากพระราชวังมาแล้ว ทำไมไม่ตรงมาบ้านนี้ ทำไมจึงเลี้ยวไปบ้านอื่น พอทุ่มกว่า ๆ คุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ประธานสภาผู้แทนราษฎรโทรศัพท์มาถึงผมบอกว่า พี่บรรหารผมเสียใจนะ โปรดเกล้าฯ ให้คุณอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว...²

¹ เอกสารเผยแพร่ของพรรคชาติไทย : คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย . หน้า 23

² สัมภาษณ์ เทียมถนอม .(2547). บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางทางการเมือง. หน้า 164

สำหรับรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นรัฐบาลเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นในขณะที่ประเทศอยู่ในภาวะบอบช้ำจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในช่วงเวลานี้ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ซึ่งพลาดโอกาสในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2535 พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสารจึงถูกเชิญให้มาดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคแทน อย่างไรก็ตามรัฐบาลชุดนี้บริหารงานอยู่เพียง 3 เดือน 13 วันเท่านั้น ก็มีการประกาศยุบสภาคืนอำนาจกลับไปให้ประชาชนได้เลือกตั้งอีกครั้ง

การเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 พรรคชาติไทยเข้าสู่สนามเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 2 ของปี 2535 ภายในเวลาห่างกันเพียง 5 เดือน ถึงแม้จะถูกกระแสต่อต้านจากคนบางกลุ่มว่าเป็นพรรคมาร แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคชาติไทยก็ยังได้รับเลือกเพิ่มขึ้นเป็น 77 คน ซึ่งน้อยกว่าพรรคอันดับหนึ่งอย่างพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับเลือก 79 คน อยู่เพียง 2 คน ในครั้งนี้พรรคชาติไทยต้องทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน โดย พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และต่อมา พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคที่ประชุมพรรคจึงมีมติให้นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยและได้รับพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร แทนพล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสารด้วย

เมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับตำแหน่งเป็นผู้นำฝ่ายค้าน นายบรรหารให้ความสำคัญต่อการทำงานในบทบาทของฝ่ายค้านเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการกล่าวถึงบทบาทของผู้นำฝ่ายค้านในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ซึ่งได้อภิปรายว่า

ผมขอประทานคราบเรียนท่านประธาน ในส่วนตัวของผมเองที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้านนั้น อยากจะบอกกล่าวกับประชาชนทางบ้าน ทุก ๆ ฝ่ายด้วยกัน ผมเป็นผู้นำฝ่ายค้านที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระองค์ท่าน ผมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายค้านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะถ้าหากสิ่งไหนรัฐบาลทำดี ผมคงหลีกเลี่ยงเรื่องการสนับสนุนไปไม่พ้น แต่ถ้าหากว่ารัฐบาลทำไม่ดีถึงตรงนั้นแหละก็คงจะต้องเล่นงานกันตามวิถีทางของสภา ไม่ใช่รัฐบาลทำดีแล้วผมเองต้องตำหนิรัฐบาลตะป๊ะตะบัน ไม่ใช่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คืออุดมการณ์และเจตยณของตัวกระผมเองและพรรคชาติไทย ...¹

เมื่อรัฐบาลของนายชวน หลีกภัยบริหารงานมาได้อีกระยะหนึ่ง พรรคฝ่ายค้านได้เห็นความผิดปกติในนโยบายและแนวทางการปฏิบัติของรัฐบาลในเรื่องการออกเอกสารสิทธิ ส.ปก. 4-01 ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินปี พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532 มีข้อแม้ว่าการออกเอกสารสิทธิแสดงการครอบครองที่ดินของรัฐต้องให้แก่ผู้ยากไร้ และครอบครองที่ดิน

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . (2537). รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญครั้งที่ 2).

มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 แต่ข้อมูลที่พบก็คือผู้มีสิทธิหลายคนไม่ใช่เกษตรกรผู้ยากไร้ พรรคชาติไทยพร้อมด้วยพรรคร่วมรัฐบาลในขณะนั้น จึงได้ยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจกรณีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 โดยมีข้อ¹ ซึ่งเป็นเหตุให้รัฐบาลนายชวน หลีกภัยไม่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรค กล่าวคือก่อนลงมติพรรคพลังธรรมถอนตัวออกจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีจึงตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นายบรรหาร ศิลปอาชา นำสมาชิกพรรคชาติไทยเข้าสู่สนามการเลือกตั้งในฐานะหัวหน้าพรรคเป็นครั้งแรก ปรากฏว่าได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทั่วประเทศเลือกผู้สมัครพรรคชาติไทยเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากเป็นอันดับ 1 จำนวน 92 คน ส่งผลให้นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย² และสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นับเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 21 ของประเทศไทย³ โดยมีนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้นำฝ่ายค้าน

เมื่อรัฐบาลบริหารได้ประมาณ 1 ปีกับ 4 เดือน พรรคร่วมฝ่ายค้านได้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี โดยญัตติอภิปรายกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินโดยขาดความรู้ ความสามารถ ไร้ประสิทธิภาพ ไร้ประสิทธิผล ขาดวิสัยทัศน์ ขาดวิจรรณญาณ ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ขาดภาวะแห่งความเป็นผู้นำ⁴ เนื้อหาการอภิปรายจะกล่าวถึงเงินสนับสนุนพรรคการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่ฝ่ายค้านอ้างว่า รับจากชาวต่างประเทศซึ่งผิดกฎหมาย และปัญหาเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ สินค้าราคาแพง ตลาดหุ้นราคาตก ชาวต่างประเทศไม่เข้ามาลงทุน⁵

ผลการลงมติไว้วางใจ 207 เสียง ไม่ไว้วางใจ 180 เสียง อย่างไรก็ตามในวันเดียวกันก่อนที่จะลงมติไม่ไว้วางใจ มีข่าวว่าพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรคได้บีบบังคับให้นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งมิฉะนั้นจะไม่ลงมติให้ความไว้วางใจ ด้วยสาเหตุดังกล่าว นายบรรหาร ศิลปอาชา จึงแถลงต่อสื่อมวลชนว่าจะลาออกภายใน 7 วัน ดังคำสัมภาษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชาซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า

¹การออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินปี 2518 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532 มีวัตถุประสงค์ในการออกเอกสารสิทธิการครอบครองให้แก่ผู้ยากไร้ แต่รัฐบาลนายชวน หลีกภัยกลับนำเอกสารสิทธิออกให้แก่ผู้มีฐานะดี อ้างจาก นคร พจนนรพงษ์ .(2542). ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย. หน้า 161

² ซึ่งนับเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยคนที่สองที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นครั้งที่สองที่พรรคชาติไทยได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล บริหารราชการแผ่นดิน

³ นคร พจนนรพงษ์ .(2542). ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . หน้า 163

⁴ การยื่นขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ .(สิงหาคม 2539). สยามจดหมายเหตุ .

⁵ 1 ปีบรรหาร วัฒผลงานกันตรงไหน . (2539 , 2 เมษายน). มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 16

เช้าวันรุ่งขึ้น เป็นวันที่จะต้องลงมติไว้วางใจ มีโทรศัพท์มาหาที่บ้าน บอกว่า คุณวันมูหะมัด นอร์ มะทา กับอาจารย์โกศล พลกุล จะมาพบที่บ้านเพื่อยื่นหนังสือ ผมก็บอกว่าให้ไปพบผมที่รัฐสภา เพราะผมกำลังจะออกจากบ้าน เมื่อไปถึงสภาฯ เขายื่นหนังสือบังคับให้ผมลาออกทันที เพื่อแลกกับการยกมือไว้วางใจ ผมบอกว่า ทำอย่างนี้ไม่ถูก มาบังคับให้ผมลาออก สุดท้ายผมต่อรองว่า ขอเวลา 30 วัน เขาไม่ยอม ขอ 15 วันก็ไม่ยอม จนที่สุดผมขอเวลา 7 วัน พวกเขายอม พวกเขาบอกว่า ผมรับปากเท่านั้นไม่พอ ต้องให้ประชาชนเป็นพยานดังนั้น เขาจึงจัดให้ผมแถลง เหมือนการแถลงข่าวที่ห้องรับรอง มีพวกเขานั่งเป็นสักขีพยานกันเต็ม ผมไม่มีทางเลือก นอกจากพูดไปตามที่พวกเขาประสงค์ สันเสียงพูดว่าจะลาออกภายใน 7 วัน พวกเขาพากันปรบมือ..."¹

อย่างไรก็ตาม นายบรรหาร ศิลปอาชา ก็ไม่ได้ลาออกเหมือนกับที่แถลงไว้ แต่ได้ตัดสินใจยุบสภาแทน โดยมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 รวมเวลาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นเวลา 1 ปี 4 เดือน 12 วัน

ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเพียง 39 คน ซึ่งน้อยลงกว่าเดิมมากเนื่องจากมีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น เช่น กลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง กลุ่มปากน้ำของนายวัฒนา อัครเวม กลุ่มบุรีรัมย์ของนายเนวิน ชิดชอบ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้พรรคชาติไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อกอบกู้สถานการณ์ของพรรคให้ดีขึ้น ดังที่นายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

ประสบการณ์ที่พรรคชาติไทยเป็นพรรคใหญ่ และเป็นรัฐบาลได้ประสบปัญหาทางการเมืองมากทางเลือกที่มีอยู่ 2 ทางคือ การประคับประคองเป็นพรรคใหญ่ต่อไปโดยไม่มีการปรับตัวอะไรเลย พรรคชาติไทยอาจจะอยู่ไม่ได้ในสังคมปัจจุบันแต่การปรับปรุงพรรคครั้งนี้เสี่ยงที่จะทำให้พรรคเป็นพรรคเล็กแต่พรรคชาติไทยจะยอมหยุด 1 ก้าว เพื่อที่จะเดินไปข้างหน้า 10 ก้าว แทนที่จะก้าวไปข้างหน้าเรื่อย ๆ โดยไม่คำนึงถึงอะไรเลย..."²

พรรคชาติไทยได้ทำการปรับปรุงพรรคด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและองค์การของพรรคใหม่ มีการนำคนรุ่นใหม่ที่เรียกว่า "กลุ่มยังบลัด" เข้ามาร่วมบริหาร และชูประเด็นการบริหารองค์การที่เป็นระบบ มุ่งขจัดภาพพจน์ "พรรคนายทุน" หรือ "พรรคท้องถิ่น" ออกไปเพื่อการอยู่รอดของพรรคในอนาคต ดังคำอธิบายของนายนิกร จำนงว่า

¹ สัมภาษณ์ เทียมกณอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชา กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี .

² เปิดใจมือขวาเต็ง นิกร จำนง ปลายไหลลลอคคราบ . (2539 , ธันวาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 2

ต่อไปนี้พรรคชาติไทยจะหาคนดีเข้าพรรค เน้นคุณภาพ ไม่ใช่ปริมาณ เพราะประสบการณ์ของการรวมตัวของหลาย ๆ กลุ่มในพรรคเดียวกัน ได้ให้บทเรียนกับพรรคชาติไทยว่า นอกจากจะไม่สามารถทำอะไรได้แล้ว ยังทำให้เกิดการขัดแย้งตลอดเวลาคนที่เข้าพรรคชาติไทยจะต้องเข้ามาทำงานการเมืองเป็นหลัก เพราะพรรคต้องปฏิรูปตัวเอง เตรียมฐานให้กับคนรุ่นใหม่เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรอการเมืองหลังการปฏิรูป..."¹

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 พรรคชาติไทยต้องทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ประชาชนชุมนุมประท้วงกดดันรัฐบาล จนกระทั่งพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ร่วมกับพรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคเสรีธรรม จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศแทนรัฐบาลชุดเดิม

จนกระทั่งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 พรรคชาติไทยได้เข้าสู่สนามเลือกตั้งระบบใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ และพรรคชาติไทยได้ประกาศนโยบาย ปฏิรูปชนบท ลดปัญหาแผ่นดิน² เป็นแนวทางแก้ปัญหาชาติ ในการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งจำนวน 41 คน แบ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 6 คนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเลือกตั้ง 35 คน รวมถึงได้รับเชิญให้เข้าร่วมรัฐบาลของพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี

นับตั้งแต่พรรคชาติไทยก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2517 ได้มีหัวหน้าพรรคมาแล้วถึง 4 คน คือ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร , พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ , พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ และนายบรรหาร ศิลปอาชา ในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง 11 ครั้ง นับตั้งแต่การเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 จนถึงในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544 พรรคชาติไทยได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้รับเลือกตั้งเข้ามาทุกครั้ง ส่งผลให้พรรคชาติไทยได้แสดงบทบาทในฝ่ายรัฐบาล ทั้งเป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลถึง 2 ครั้ง คือ สมัยพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และนายบรรหาร ศิลปอาชา หรือเป็นพรรคร่วมรัฐบาลผสม รวมถึงเป็นพรรคฝ่ายค้านที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับได้ว่าพรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่มีบทบาทในการต่อสู้ทางการเมืองอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งพรรคขึ้นมา

¹ ล้างเมือกปลาไหลชาย"ยังบลัด" ภูพรรค . (2539 , 2 ธันวาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 29

² พรรคชาติไทย . (2544) . คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย. หน้า 24

บทที่ 3

ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้สมาชิกพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี

ภายหลังการจัดตั้งพรรคชาติไทยขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 พรรคชาติไทยได้เข้าสู่สนามการเลือกตั้งครั้งแรกในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 และได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับความไว้วางใจให้เข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2 คน คือ นายวิรัช วัฒนไกรและนายประภัตร โพธสุธน ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นครั้งแรกและได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศ โดยผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 3 คน และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ผู้สมัครของพรรคชาติไทยก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งและเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีทุกคนและทุกครั้งติดต่อกันจนถึงการเลือกตั้งครั้งหลังสุด (6 มกราคม พ.ศ. 2544) รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544

การเลือกตั้ง	จำนวนที่นั่ง ส.ส. ทั้งหมด	จำนวน ส.ส.พรรคชาติไทย
26 ม.ค. 2518	5	2
4 เม.ย. 2519	5	3
22 เม.ย. 2522	5	3
18 เม.ย. 2526	5	4
27 ก.ค. 2529	5	4
24 ก.ค. 2531	5	5
22 มี.ค. 2535	5	5
13 มี.ค. 2535	5	5
2 ก.ค. 2538	6	6
17 พ.ย. 2539	6	6
6 ม.ค. 2544	6	6

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคชาติไทยรวม 9 คน ได้แก่

1. นายวิรัช วัฒนไกร (2518 – 2519)
2. นายประภัตร โพธสุธน (2518 – 2544)
3. นายบรรหาร ศิลปอาชา (2519 – 2522 , 2526-2544)
4. นายสกลธี วัชรไทย (2519 -2522)
5. นายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ (2500 – 2518 , 2522-2539)
6. นายชุมพล ศิลปอาชา (2522 – 2544)
7. นายจองชัย เทียนธรรม (2526 – 2544)
8. นางสาวกัญญา ศิลปอาชา (2538 – 2544)
9. นายณัฐฐ ประเสริฐสุวรรณ (2539 – 2544)

การที่ผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมาก อย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนเป็นที่ยอมรับกันว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ของพรรคชาติไทย ก็เนื่องมาจากปัจจัยเกื้อหนุนด้านคุณลักษณะส่วนตัวและพรรคการเมืองที่สังกัดดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว

คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดโอกาสในการชนะการเลือกตั้ง คนที่ชนะการเลือกตั้งจะต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวบางประการที่สามารถทำให้ประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งเกิดความเคารพเลื่อมใส มีความศรัทธาต่อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาภูมิหลังของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งมีคุณสมบัติโดดเด่นดังนี้

1.1 คุณลักษณะด้านการศึกษา

จากการศึกษาภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า มีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีหลายคนที่ยังจบการศึกษาในระดับปริญญาโท รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ระดับการศึกษา	สาขา
นายบรรหาร ศิลปอาชา	ปริญญาโท	นิติศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ระดับการศึกษาสูงสุด	สาขา
นายชุมพล ศิลปอาชา	ปริญญาโท	รัฐประศาสนศาสตร์
นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา	ปริญญาโท	บริหารธุรกิจ
นายประภัตร โพธสุธน	ปริญญาโท	รัฐศาสตร์
นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	ปริญญาโท	รัฐประศาสนศาสตร์
นายทองชัย เทียมธรรม	ปริญญาตรี	นิติศาสตร์
นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	หลักสูตรนายสิบเสนารักษ์	
นายสกล วัชรไทย	ประกาศนียบัตรการพยาบาล	

ที่มา : www.chartthai.or.th

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยมีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างดีจบระดับปริญญาโทหลายคน เช่น นายประภัตร โพธสุธน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยอิลการ ประเทศอินเดีย และจบการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายชุมพล ศิลปอาชาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจบการศึกษาในระดับปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยชิราคิว นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน และจบการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบายสาธารณะ) จากประเทศสหรัฐอเมริกา นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งมักจะถูกโจมตีว่ามีการศึกษาน้อย และถูกเงื่อนไขในกฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 ที่ว่าด้วยคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปลาย ทำให้นายบรรหารไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 ได้¹ ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “ผมไม่แน่ใจว่า วุฒิการศึกษาของตัวเองที่จบชั้นมัธยม 6 นั้น ถึงเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

¹ บรรหาร ศิลปอาชา . (2523, 26 กันยายน) .สยามจดหมายเหตุ .

ทั้งที่ในสมัยที่ผมเรียนจบยังไม่มีชั้นมัธยม 8 ผมจึงให้คุณหมอบุญเฮื้อ ประเสริฐสุวรรณและน้องชายคือ ชุมพล ศิลปอาชา ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน..."¹

ภายหลังกรณีดังกล่าวนายบรรหารได้ศึกษาต่อจนจบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจนสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต ใน พ.ศ. 2528 ต่อมามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มอบปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้นายบรรหารด้วย โดยภายหลังจากนายบรรหารสำเร็จในระดับปริญญาตรีแล้ว ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและสำเร็จการศึกษาในปี 2538 ได้รับปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้รับมอบปริญญาศุภศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา จึงอาจกล่าวได้ว่านายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนักการเมืองที่มีระดับการศึกษาสูงคนหนึ่ง แต่ก็มักจะถูกประชดเสียดสีในเรื่องการศึกษาจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ เช่น หนังสือมติชนสุดสัปดาห์กล่าวถึงบาดแผลใจทางการศึกษาของนายบรรหารว่า “ขณะที่เพื่อน ๆ เข้ามหาวิทยาลัยแต่เขายังเป็นตี๋ขายกาแฟ ส่งกาแฟเจ้าหน้าที่กรมชลประทานอยู่สุพรรณบุรี ...และขณะเขาขายกาแฟ น้องชายก็เข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยและไปเรียนต่อเมืองนอก...”² ทั้งนี้ยังวิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อสงสัยเรื่องวุฒิการศึกษาของนายบรรหารว่า

ความรู้มัธยมปีที่ 6 ใบรับรองวิทยฐานะก็มีเพียงศึกษาธิการอำเภอเขียนรับรองไว้ ไม่มีใบสุทธิหรือประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการ เข้าโรงเรียนที่ระบุว่าเรียนจบมานั้นก็ได้ปิดกิจการไปก่อนแล้วตั้งหลายปี ...ต่อมานายบรรหารก็ชวนช่วยศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งจบปริญญาตรี ปริญญาโท ซึ่งก็มีข้อครหาอีกในเรื่องวิทยานิพนธ์ที่ไปลอกคนอื่นมาโดยมี ดร.โกสิน เป็นทั้งครูและทั้งแบก ...”³

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าแต่เดิมนายบรรหารมีภาพลักษณ์ว่าเป็นคนมีการศึกษาน้อยเป็นเด็กส่งกาแฟอยู่กรมชลประทาน ที่จังหวัดสุพรรณบุรี แต่ด้วยความมานะอดสาหะทำให้นายบรรหารร่ำเรียนจนกระทั่งจบปริญญาตรีและปริญญาโทในเวลาต่อมา แต่ก็มักถูกสื่อมวลชนและนักการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามโจมตีในเรื่องวุฒิการศึกษาว่าได้มาอย่างไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยหลายคนจบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่น สาขานิติศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับการเข้ามาทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีพื้นฐานทางการศึกษาค่อนข้างดีมีผลโดยตรงต่อการนำวิชาความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ คุณลักษณะด้านการศึกษาจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนพิจารณาก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

¹ สัญลักษณ์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางการเมือง . หน้า 46

² สี่มา สมานมิตร . (2536 , 12 มีนาคม) . บาดแผลใจของนายบรรหารอาจเจ็บปวดจนตลอดชีวิต . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 26

³ สำเริง คำพะอ . (2539 , 16 กรกฎาคม) . ภาพลักษณ์ของท่านนายกรัฐมนตรี . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 19

1.2 คุณสมบัติด้านอาชีพ

นอกจากคุณลักษณะด้านการศึกษาแล้ว ในส่วนของพื้นฐานการประกอบอาชีพของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็มีความสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้นได้รับการเลือกตั้ง โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยมีอาชีพในสาขาต่าง ๆ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 พื้นฐานด้านอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	อาชีพ
นายบรรหาร ศิลปอาชา	นักธุรกิจ
นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	ข้าราชการ (ทหาร)
นายชุมพล ศิลปอาชา	ข้าราชการ (อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
นายประภัทร โพธิสุณ	นักธุรกิจ
นายสกนธ์ วัชรไทย	ข้าราชการ (กระทรวงสาธารณสุข)
นายจองชัย เทียงธรรม	ทนายความ
นายสาวกัญญา ศิลปอาชา	นักธุรกิจ
นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	ข้าราชการ (อาจารย์สังกัดกรุงเทพฯ)
นายวิรัช วัฒนไกร	เจ้าหน้าที่ของรัฐ (กำนัน)

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าพื้นฐานการประกอบอาชีพของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีทั้งเป็นครู หมอ ทนายความและนักธุรกิจ ซึ่งอาชีพดังกล่าวเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้สมัครสังกัดพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.2.1 นายบรรหาร ศิลปอาชา

นายบรรหาร ศิลปอาชาประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการรับเหมาก่อสร้าง ค่าไม้ โรงเลื่อย นายหน้าค้าสารเคมีให้การประปาและดำเนินกิจการบริษัทไทยประกันชีวิตร่วมกับกลุ่มรัตนรักษ์แห่งธนาคารกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้กิจการที่นายบรรหาร ศิลปอาชาเคยดำเนินการตั้งต่อก่อนเข้าพรรคชาติไทยจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ บริษัทสหศรีชัยก่อสร้าง บริษัทสหศรีชัยเคมีคอลส์ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทสยามอ็อกซิเจนทอลิเลคโตรเคมีคอล) บริษัทไทยโอเวอร์ซีทรีสต์ บริษัทบ้านเมืองการพิมพ์ (หรือกิจการหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ซึ่งปัจจุบันได้ถอนหุ้นไปแล้ว) บริษัทบี เอส อินเตอร์เนชั่นแนล บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง บริษัทประกันชีวิตศรี

อยุธยา บริษัทหนทีทอง บริษัทชลประทานซีเมนต์ บริษัทสยามอิกซี่ จำกัด บริษัทราชดำริ
เวชกิจ (ร่วมกับตระกูลโสภณพาณิชย์ตั้งโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์)¹

การที่นายบรรหารประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวจนประสบความสำเร็จ มีหุ้นของ
บริษัทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีความพร้อมทางการเงิน
นายบรรหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการสนับสนุนทางการเงินให้กับพรรคชาติไทย
จนมีภาพพจน์ว่า เป็นนายทุนหรือกระเป๋เงินของพรรค

นอกจากนี้นายบรรหาร ศิลปอาชายังได้บริจาคเงินส่วนตัวจำนวนมากสร้างความเจริญ
ต่าง ๆ ให้แก่จังหวัดสุพรรณบุรี ดังคำกล่าวของนายยอดชาย สุจิตต์ เทศมนตรีเมือง
สุพรรณบุรีว่า นายบรรหารได้ใช้เงินส่วนตัวเป็นพันล้านบาทในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีใน
ทุก ๆ ด้าน ทั้งการสร้างวัด โรงเรียน โรงพยาบาล สร้างสวนสาธารณะ หอนาฬิกา ฯลฯ
(ตูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก บทที่ 4)

1.2.2 นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเดิมประกอบอาชีพรับราชการทหาร ทำหน้าที่เป็นหัว
หน้าพยาบาลรักษาทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการสู้รบและทหารที่เจ็บป่วย ต่อมาได้ปฏิบัติหน้าที่
เป็นหัวหน้าตึกอายุรกรรม โรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี จนกระทั่งใน พ.ศ. 2488
นายบุญเอื้อได้ลาออกจากราชการ แล้วนำเงินบำนาญที่ได้มาเปิดคลินิกชื่อ “วิริยะการแพทย์”
ที่ตลาดบ้านสุต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีรับรักษาผู้ป่วยโดยทั่วไปโดยมีใบ
ประกอบโรคศิลป์ของกระทรวงสาธารณสุขรับรอง

นายบุญเอื้อเป็นผู้ที่ได้ทุ่มเท เสียสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ส่วนตัวในการรักษา
คนไข้ จัดระบบรักษาพยาบาล และให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนจนเปรียบเหมือน
หมอของชาวของชาวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเห็นได้จากข้อเขียนของนายบุญเอื้อ ประเสริฐ
สุวรรณเรื่อง จังหวัดสุพรรณบุรีย้อนยุคอดีตสู่ปัจจุบัน ในหนังสือ 60 ปี สมาคมชาวสุพรรณบุรีว่า

ในปี พ.ศ. 2488 ผมได้ลาออกจากราชการทหาร โรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัด ลพบุรี ได้
มาตั้งคลินิกส่วนตัวที่ตลาดบ้านสุต อำเภไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า โดยใช้ชื่อ ว่า “วิริยะการ
แพทย์” โดยมีใบประกอบโรคศิลป์จากความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาจากโรงเรียนนายสิบเสนารักษ์ ผม
ได้รับเงินบำนาญในฐานะที่ผ่านราชการสงคราม เป็นทหารผ่านศึกครั้งอินโดจีน – ฝรั่งเศส และ
สงครามมหาเอเชียบูรพา ผมได้ผ่านการรักษาพยาบาลทหารที่เจ็บไข้ได้ป่วย เคยเป็นหัวหน้าตึก
อายุรกรรม และหัวหน้าตึกศัลยกรรมของโรงพยาบาลอานันทมหิดล ได้รับใบประกอบโรคศิลป์
แผนปัจจุบัน สาขาพยาบาลจากกระทรวงสาธารณสุข จึงสามารถตั้งคลินิกรักษาประชาชนโดย
ทั่วไป ในสมัยที่ผมมาตั้งคลินิกใหม่ ๆ ประชาชนในชนบทยังนิยมใช้ยาหม้อ ยาต้ม กล้วยตาก
ต้องอยู่ไฟ อย่างกันทั้งตัว เนื่องจากขาดแคลนแพทย์แผนปัจจุบัน เมื่อผมเปิดคลินิกก็ได้จัด
ระบบการรักษาพยาบาล ปฐมพยาบาลให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแผนใหม่แก่ประชาชน โดยการ
คัดเลือกหมอตำแย หมอผดุงครรภ์ เอาไปอบรมที่อนามัยจังหวัด หรือโรงพยาบาลจังหวัดโดย

¹ วัฒนา เรื่องสกุล . (2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 110

ออกค่าใช้จ่ายให้เองทั้งสิ้น เพื่อทำคลอดให้ถูกวิธี ใช้เวลาอยู่ 2 ปี ประชาชนจึงเริ่มทยอยรับการรักษายาบาลแผนใหม่ คนไข้รายใดที่มีอาการหนักมากเกินความรู้ความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ก็นำส่งโรงพยาบาล ซึ่งมีบรรดาเพื่อนฝูงเป็นแพทย์ประจำอยู่ในกรุงเทพมหานครบ้าง สุพรรณบุรีบ้าง ได้ช่วยเหลือชีวิตคนไข้ให้รอดพ้นจากความเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก บางรายขาดสนในด้านทรัพย์สินที่จะไปรักษาก็ออกเงินส่วนตัวให้..."¹

จากข้อความดังกล่าวทำให้เห็นว่านายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเป็นผู้ทำงานเพื่อส่วนรวม โดยได้ช่วยเหลือประชาชนผู้เจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก บางรายไม่มีเงินจ่ายค่ารักษายาบาลนายบุญเอื้อก็ออกเงินส่วนตัวให้ ทั้งนี้ภายหลังที่ได้เปิดคลินิกนายบุญเอื้อได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้เป็นแพทย์ประจำตำบลบางปลาม้าติดต่อกันถึง 5 ปี และได้รับรางวัลที่ 1 แพทย์ประจำตำบลทั้งจังหวัด 3 ปีติดต่อกัน ด้วยเหตุนี้นายบุญเอื้อจึงเป็นที่รักใคร่ของประชาชนในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า และเมื่อนายบุญเอื้อลงสมัครรับเลือกตั้งจึงส่งผลให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.3 นายชุมพล ศิลปอาชา

นายชุมพล ศิลปอาชา มีอาชีพเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น ผู้ช่วยคณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายกสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ แห่งประเทศไทย หัวหน้าฝ่ายวิจัยสำนักงาน ก.พ. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 (ชั้นพิเศษ) เป็นต้น การเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยของนายชุมพลทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความยอมรับในเรื่องความรู้ความสามารถ มีภาพของความเป็นนักวิชาการจึงได้รับความเชื่อถือจากประชาชนโดยทั่วไป

นอกจากนี้ผู้ที่เป็นอาจารย์ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีทักษะในการพูด การสื่อสารที่ดีเหมาะต่อการสื่อและอธิบายชี้แจงเรื่องต่าง ๆ กับประชาชนให้เข้าใจ รวมถึงยังสามารถใช้ทักษะดังกล่าวในการอภิปราย ตั้งกระทู้ถาม เสนอญัตติ ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

1.2.4 นายจองชัย เทียงธรรม

นายจองชัย เทียงธรรม มีอาชีพเป็นทนายความ โดยภายหลังจากจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายจองชัยได้เปิดสำนักงานจองชัย เทียงธรรมทนายความ - ธุรกิจการบัญชี อยู่ที่ 189/58 ถนนพระปิ่นเกล้า แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานครตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่เวทีการเมือง แม้นายจองชัยจะมีสำนักงานทนายความอยู่ที่กรุงเทพมหานครแต่นายจองชัยก็มีสำนักงานอยู่ที่ตำบลบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นสถานที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีด้วย

¹ บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ .(ม.ป.ป.) . 60 ปี สมาคมชาวสุพรรณบุรี . หน้า 123

การประกอบอาชีพทนายความของนายจองชัยทำให้รับรู้ถึงความเดือดร้อน เป็นที่พึ่งพาของประชาชนในพื้นที่ นายจองชัยทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหาและให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ทำให้เกิดความใกล้ชิดเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ทั้งนี้พื้นฐานของการเป็นทนายความต้องมีมีเชาว์ปฏิภาณไหวพริบและความจำดี มีกิริยาท่าทาง ลีลาการ การซักถาม และวาทศิลป์ที่เผ็ดร้อนคมคายอันเป็นผลดีต่อการหาเสียงเลือกตั้ง และทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร

1.3 พื้นฐานทางครอบครัว

พื้นฐานทางครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้สมัครพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการเลือกตั้ง การที่ผู้สมัครบางคนอยู่ในตระกูลหรือครอบครัวที่ได้รับความนิยมจากประชาชน และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ก็ทำให้ผู้สมัครประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 ตระกูลประเสริฐสุวรรณ

นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นบุคคลในตระกูล “ประเสริฐสุวรรณ” หลังจากได้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มเข้าสู่การเมืองโดยการติดตามนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ผู้เป็นบิดามาตลอด จนกระทั่งนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ได้ยุติบทบาททางการเมือง นายณัฐวุฒิจึงได้รับการสนับสนุนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งแทนและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ใน พ.ศ. 2539 นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณจึงเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล ประเสริฐสุวรรณ ดังคำกล่าวของนายบุญเอื้อว่า

ก่อนที่ผม (บุญเอื้อ) จะเลิกเล่นการเมือง ได้วางทายาททางการเมืองไว้แล้ว คือ นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ บุตรชาย ซึ่งเป็นข้าราชการอยู่ การเลือกตั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมาก็ให้ลูกชาย (ณัฐวุฒิ) ลงพื้นที่ช่วยเหลือตลอด คิดว่าทุกฝ่ายคงยอมรับได้ คนที่จะเข้ามาสู่เวทีการเมือง ต้องมีความพร้อม 3 อย่าง คือ ฐานะมั่นคงช่วยตัวเองได้ มีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมที่จะเสียสละอุทิศตัวเพื่อสังคมจริง ๆ หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นเตี้ยอ้วนค่อม ช่วยตัวเองไม่ได้ และคงช่วยคนอื่นไม่ได้ แต่ลูกชายผมคนนี้ (ณัฐวุฒิ) มีพร้อมสมบูรณ์ทั้ง 3 อย่าง และจะเป็นตัวแทนผมต่อไปได้ดี...”¹

ส่วนนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ กล่าวถึงการเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล “ประเสริฐสุวรรณ” ว่า

พ่อ (บุญเอื้อ) ไม่ได้บังคับหรือผลักดันให้ใครในครอบครัวมาเป็นทายาททางการเมือง เป็นความสนใจของแต่ละคน ผม (ณัฐวุฒิ) คลุกคลีกับการเมืองมาตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะพ่อ (บุญเอื้อ) เป็น ส.ส. มากกว่า 30 ปี ก็ช่วยเหลือพ่อ ทำทุกอย่าง ตั้งแต่ช่วยเขียนป้ายหาเสียง ในครอบครัวสนใจการเมืองกันทั้งหมด เมื่อคลุกคลีกับชาวบ้านก็เห็นความเดือดร้อน การถูกเอารัดเอาเปรียบ การเป็นนักการเมืองต่อจากพ่อ (บุญเอื้อ) นั้นเป็นเรื่องที่ยาก ที่จะทำได้ดี

¹ ทายาททางการเมืองหมอบุญเอื้อ . (2539 ,3 มกราคม) . หนังสือพิมพ์ข่าวสด . หน้า 3

เพราะเมื่อพ่อทำดี ทำเพื่อพื้นที่มาเป็นอย่างดี เมื่อผม (ณัฐวุฒิ) มาเป็นต่อ และมีนามสกุล “ประเสริฐสุวรรณ” ก็ต้องรักษาความดีที่พ่อทำเอาไว้ต่อไป และต้องทำให้มากขึ้นด้วย ...”¹

การที่นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ได้อยู่ในครอบครัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีโอกาสดำเนินตามบิดาเข้าไปทำงานในพื้นที่ ได้คลุกคลีกับชาวบ้าน จึงเป็นที่รู้จักของประชาชน รวมทั้งยังได้ช่วยหาเสียงและติดตามการทำงานเพื่อเรียนรู้งานทางการเมือง เป็นปัจจัยสนับสนุนให้นายณัฐวุฒิได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี

1.3.2 ตระกูลศิลปินอาชา

การที่นายชุมพล ศิลปอาชาและนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะมีพื้นฐานมาจากครอบครัว โดยเฉพาะการสนับสนุนของนายบรรหาร ศิลปอาชา การที่นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีในปี พ.ศ. 2519 แต่ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งปี 2522 ได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 กำหนดให้บุตรต่างด้าวที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทย จะต้องจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายถึงจะลงสมัครได้ แต่ในขณะนั้นนายบรรหารยังไม่ได้จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา จึงสนับสนุนให้นายชุมพล ศิลปอาชา น้องชายมาลงสมัครแทน ทำให้นายชุมพล ศิลปอาชาได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2522 ซึ่งตรงกับคำกล่าวของนายชุมพล ศิลปอาชาว่า

ผม (ชุมพล) ไม่ได้ตัดสินใจลงสมัครเอง ไม่อยากลงสมัคร และไม่อยากจะออกจากงาน อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่พี่ชาย (บรรหาร) เป็นคนดึงมาลง พาไปหาเสียง ลงพื้นที่ด้วยกัน พาไปแนะนำกับชาวบ้าน ด้วยความมุ่งหวังให้มีตัวแทนพี่ชาย (บรรหาร) ที่ลงสมัครอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งเพื่อไม่ให้ฐานเสียงเสียไป และให้เกิดความต่อเนื่อง หากวันหลังพี่ (บรรหาร) จะกลับมาลงสมัครอีก ซึ่งไม่ใช่การสานต่ออุดมการณ์ทางการเมืองอะไร ไม่ใช่ เป็นเรื่องความต้องการ “ศักดิ์ศรี” มากกว่าเพราะพี่ (บรรหาร) ถูก พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และคุณสมภพ โหตระกิตย์ออกกฎหมายห้ามลงสมัคร เพื่อแก้ปัญหาที่เอาผม (ชุมพล) มาลงชั่วคราว เพื่อหาทางแก้ปัญหาไม่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์อะไรทั้งนั้น ...”²

¹ คำสัมภาษณ์ ณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2541 อ้างจาก รัชชัย กฤติยาภิชาติกุล . (2541). การสร้างทายาททางการเมืองตระกูลนักการเมืองไทย . หน้า 117

² รัชชัย กฤติยาภิชาติกุล . (2541). การสร้างทายาททางการเมืองตระกูลนักการเมืองไทย . หน้า 117

ส่วนกรณีของนางสาวกัญญา ศิลปอาชา บุตรสาวนายบรรหาร ศิลปอาชา ก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะการสนับสนุนของนายบรรหาร ศิลปอาชาผู้เป็นบิดา ดังนั้นนางสาวกัญญา ศิลปอาชาได้กล่าวว่า

ไม่เคยคิดว่าจะต้องเข้ามาบริหารทางการเมือง แม้ว่าจะมีพ่อ (บรรหาร) และอา (ชุมพล) เป็นนักการเมือง ไม่เคยคิดเล่นการเมือง เพราะทำงานด้านธุรกิจมาตลอด จนกระทั่งพ่อ (บรรหาร) มีปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะลงสมัครในพื้นที่เขต 2 จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มี ส.ส. เพิ่มได้อีก 1 คน ก็เรียกให้มาลงสมัคร ตอนก่อนลงสมัครก็ยังไปเที่ยวต่างประเทศอยู่เลย ไม่รู้ตัวมาก่อน เมื่อทุกคนให้ออกาส รวมทั้งเป็นการช่วยเหลือพ่อ ก็ตัดสินใจไม่นานและได้เป็น ส.ส. มีคนพูดกันมากเหมือนกันว่า ได้เป็น ส.ส. เพราะบารมีพ่อ (บรรหาร) ก็ไม่ได้ปฏิเสธใครและยอมรับ เพราะเป็นความจริงและภูมิใจด้วยซ้ำ เพราะพ่อทำความดีในพื้นที่ไว้มาก เวลาลงเล่นการเมืองจึงไม่เหนื่อยมาก ถ้าจะให้พูดตรง ๆ ก็คือการลงเล่นการเมือง ไม่ได้เป็นเรื่องอุดมการณ์ หรือเพื่อสานต่ออะไรทั้งนั้น แต่เพื่อแก้ปัญหาให้พ่อมากกว่า..."¹

การเข้าสู่วงการเมืองของตระกูล "ศิลปอาชา" ทั้งนายชุมพล ศิลปอาชาและนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ได้รับการจัดสรรและดำเนินการจากนายบรรหาร ศิลปอาชาทั้งสิ้น และแต่ละครั้งเป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่นายบรรหาร กำลังประสบ โดยการนำบุคคลในครอบครัวมาสู่การเมือง ทั้งนี้ นายบรรหารมีฐานะคะแนนเสียงที่จัดสรรและเตรียมพร้อมไว้อยู่แล้ว เมื่อบุคคลในตระกูล "ศิลปอาชา" มาลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงไม่มีปัญหาในการหาเสียง และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง

1.4 ประสพการณ์ทางการเมือง

ประสพการณ์ทางการเมืองของผู้สมัครเลือกตั้งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับการคัดเลือกและประสพชัยชนะในการเลือกตั้ง นักการเมืองที่มีประสพการณ์ทางการเมือง จะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไปและมีความได้เปรียบในการเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่าผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสพการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างสูง เช่น เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรี

1.4.1 นักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ฯลฯ เป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเลือกตั้งของการบริหารส่วนท้องถิ่น ส่วนมากบุคคลเหล่านี้จะมีเครือข่ายดีมาก มีอิทธิพลในท้องถิ่นสูง มีความชำนาญในการเลือกตั้ง เป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่และส่วนใหญ่เคยเป็นหัวหน้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อนด้วยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้

¹ รัชชชัย กฤติยาภิชาติกุล . (2541). การสร้างทายาททางการเมืองตระกูลนักการเมืองไทย .

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากมาจากนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ก่อนที่จะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีมาถึง 4 สมัยและได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาจังหวัดติดต่อกันถึง 3 สมัยอีกด้วย หรือนายบรรหาร ศิลปอาชา ก็เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีมาก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.4.2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงฐานความนิยมในเขตเลือกตั้งแล้ว หากไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในเขตเลือกตั้งหรือตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดิมก็มีโอกาสที่ชนะการเลือกตั้งในครั้งต่อไปอยู่มาก เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองสร้างความนิยมจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นได้ง่ายตามบทบาทของตนเอง การใช้อำนาจหน้าที่ทำงานให้กับเขตเลือกตั้งของตนย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเขตนั้นโดยปริยาย เพราะฉะนั้นจึงทำให้ประชาชนมักจะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดิม ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดิมนั้นไม่มีความผิดร้ายแรง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคชาติไทยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างต่อเนื่องและยาวนาน รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีระหว่าง พ.ศ. 2500 - 2544

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. นายวิรัช วัฒนไกร	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-
2. นายสภนธ์ วัชรไทย	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. นายประภัตร โพธสุธน	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. นายบรรหาร ศิลปอาชา	-	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
6. นายชุมพล ศิลปอาชา	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
7. นายจองชัย เทียงธรรม	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓
9. นายณัฐฐ ประเสริฐสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : 1 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2500

2 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 ก.พ. 2512

- 3 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ม.ค. 2518
 - 4 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
 - 5 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
 - 6 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
 - 7 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
 - 8 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
 - 9 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
 - 10 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 มี.ค. 2535
 - 11 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
 - 12 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 พ.ย. 2539
 - 13 หมายถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
- เครื่องหมาย ✓ หมายถึงได้รับการเลือกตั้ง
- เครื่องหมาย X หมายถึงไม่ได้รับการเลือกตั้ง
- เครื่องหมาย - หมายถึงไม่ได้ลงรับสมัครเลือกตั้ง

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าผู้สมัครพรรคชาติไทยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เช่น นายประภัตร โพธสุธน เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันถึง 11 สมัย เป็นระยะเวลาเกือบ 30 ปี นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 สมัย เป็นระยะเวลา 30 กว่าปี นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมถึง 9 สมัย นายชุมพล ศิลปอาชาและนายทองชัย เทียมธรรมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนติดต่อกันถึง 8 สมัย

การที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันอย่างยาวนานทำให้สามารถแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในสภาและนอกสภาได้เป็นอย่างดี (ดูรายละเอียดบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ในบทที่ 4) ผลงานเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม สามารถสร้างคะแนนนิยมได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้งานวิจัยเรื่องกระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ของจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งจัดทำโดยสถาบันพระปกเกล้ายังแสดงให้เห็นว่า ผู้สมัครของพรรคชาติไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเจ้าของพื้นที่เดิมอยู่แล้ว มีผลงานในฐานะเป็นผู้แทนราษฎรอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการช่วยเหลือชาวบ้าน การเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน ตลอดจนการพัฒนาความเจริญต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัด

สุพรรณบุรี ทำให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่น ๆ ไม่มีสิทธิที่จะได้รับการเลือกตั้งอย่างแน่นอน¹

1.4.3 ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง

นอกจากผู้สมัครของพรรคชาติไทยส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ผู้สมัครของพรรคชาติไทยมีความได้เปรียบผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่น ๆ คือการที่ผู้สมัครพรรคชาติไทยเกือบทุกคนเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ มาแล้ว เช่น นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี เป็นต้น

บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองได้นั้นต้องมีคุณสมบัติที่ดี เป็นที่ยอมรับของคนในพรรคและประชาชน ดังนั้นบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ต้องมีความรู้ความสามารถ อาวุโสทางการเมือง วิทยุฒิ ประสบการณ์ และมีความเหมาะสมกับตำแหน่ง ซึ่งการดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ช่วยทำให้ประชาชนได้รู้จักบุคคลนั้นได้ดียิ่งขึ้น และเป็นโอกาสที่จะแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถในการทำงานของตนเอง รวมถึงอาจอาศัยความได้เปรียบที่ตนเองอยู่ฝ่ายบริหารสร้างผลงานทั้งในท้องถิ่นและระดับประเทศได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ตำแหน่งทางการเมือง	พ.ศ.
นายบรรหาร ศิลปอาชา	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	2517
	สมาชิกวุฒิสภา	2518
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	2519
	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	2521
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	2523 - 2524
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม	2529 - 2531
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	2531 - 2533
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	2533
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	2533 - 2534

¹ สถาบันพระปกเกล้า . (2545). กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 362

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ตำแหน่งทางการเมือง	พ.ศ.
นายบรรหาร ศิลปอาชา	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม	2535
	หัวหน้าพรรคชาติไทย และเป็นผู้นำฝ่ายค้าน	2537
	นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	2538
	ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	2540
	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	2542
นายบุญเื้ออ ประเสริฐสุวรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	2518
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	2526
	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	2531
	รองนายกรัฐมนตรี	2533
	ประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร	2538
	ประธานคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล	2538
นายประภัตร โพธสุธน	ผู้ช่วยเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	2518- 2519
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง	2529
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย	2535
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง	2538
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย	2540
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	2543
นายจองชัย เทียงธรรม	ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม	
	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	
	ประธานกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินสภาผู้แทนราษฎร	2535
	รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายการเมือง	2538 - 2539
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	2540
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม	2543
นายชุมพล ศิลปอาชา	รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง	2523
	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม	2524
	รองประธานสภาผู้แทนราษฎรปี	2529 , 2535

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ตำแหน่งทางการเมือง	พ.ศ.
นายชุมพล ศิลปอาชา	ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี	2534
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	2540
นางสาวกัญญา ศิลปอาชา	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	2542
	ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม	2544
นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	เลขานุการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	2533
	ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 1 กรรมการการคุ้มครองผู้บริโภคสภาผู้แทนราษฎร รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	
	ที่ปรึกษาประธานรัฐสภาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	2539

ที่มา : www.chartthai.or.th

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าหากมองภาพรวมของผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคชาติไทย ก็ยังจะได้เห็นได้ชัดเจนว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ ๆ เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชาเคยดำรงตำแหน่งเป็นถึงนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกหลายกระทรวง นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเคยดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภาและรัฐมนตรี นายประภัตร โพธสุธนเคยดำรงตำแหน่งทั้งรัฐมนตรีว่าการและช่วยว่าการ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ทำให้ชาวสุพรรณบุรีรู้จักกันเป็นอย่างดี รวมถึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง

นอกจากนี้การดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายบริหารในคณะรัฐบาลก็สร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้ง เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งที่ 5 ซึ่งมีนายประภัตร โพธสุธน ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเจ้าของพื้นที่และดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าได้มีเกษตรกรกรอำเภอศรีประจันต์ เรียกประชุมชาวบ้านให้รับพันธุ์ข้าวปทุม 1 เพื่อยืมไปปลูก แล้วนำมาคืนในภายหลังการเพาะปลูกเสร็จสิ้น ในขณะที่พื้นที่เขตเลือกตั้งอื่น ๆ พบว่าไม่มีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวแต่อย่างใด ถึงแม้กรณีดังกล่าวจะไม่มีหลักฐานว่านายประภัตร โพธสุธน สั่งการให้มีการดำเนินการต่าง ๆ แต่ก็สามารถที่จะกล่าวได้ว่ากิจกรรมบางกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนั้นน่าจะเป็นผลมาจากการที่นายประภัตร โพธสุธน ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์¹ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าผู้สมัครที่ดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายบริหารในคณะรัฐบาลย่อมมีความได้เปรียบผู้สมัครคนอื่น ๆ ในการเลือกตั้ง

1.5 ความพร้อมทางด้านกำลังเงิน

เงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลือกตั้ง เพราะการที่ผู้สมัครทุ่มเทและจริงจังในการหาเสียงก็ไม่ได้หมายความว่าชนะการเลือกตั้งเสมอไป เพราะปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “กำลังเงินของผู้สมัครที่เข้าแข่งขันด้วย” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยว่า

แล้วเดี๋ยวนี้การเลือกตั้ง ผมเรียนตรง ๆ ใครบอกว่าใช้หมดไปแสนสองแสน เวลานี้บอกคนละแสน ผมไม่เชื่อ เวลานี้ไม่ต่ำกว่าคนละหนึ่งล้านบาท ผมกลัวพูดได้เลย ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท มีแต่จะสูงกว่า จะเท่าไรก็แล้วแต่ ถึงสิบ (ล้าน) ก็ยังมี การเลือกตั้งแต่ละครั้งใครบอกแค่สองแสน อันนี้โกหก...”²

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องใช้เงินในการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งจะมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ใบปลิว แผ่นป้ายโฆษณา เบี้ยเลี้ยงผู้ช่วยหาเสียง ค่าน้ำมันรถ ค่าเช่ารถและค่าหัวคะแนน ตลอดจนจนถึงเงินบริจาคช่วยเหลือประชาชนในระหว่างการหาเสียง ซึ่งเมื่อคิดรวมกันแล้วจะเป็นตัวเงินที่สูงมาก ดังนั้นเงินจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจแพ้ชนะในการเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่าพื้นที่เลือกตั้งในจังหวัดสุพรรณบุรีไม่มีปัญหาเรื่องเงินที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง เพราะมีนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าทีมผู้สมัครจังหวัดสุพรรณบุรีมีความพร้อมทางด้านกำลังเงิน โดยจะคอยช่วยเหลือให้กับผู้สมัครคนอื่น ๆ ในจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ รองหัวหน้าพรรคชาติไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีว่า “ที่สุพรรณบุรี ไม่ต้องจ่าย ให้ไปช่วยจังหวัดอื่น จังหวัดสุพรรณบุรีนี้ เราช่วยเหลือตัวเองได้ ท่านเลขาธิการพรรค (นายบรรหาร) ท่านเป็นผู้ดูแลอยู่แล้ว ก็ไปช่วยลูกพรรคต่างจังหวัด ...”³

นายบรรหาร ศิลปอาชาได้กล่าวถึงการช่วยเหลือของพรรคชาติไทย แก่ผู้สมัครของพรรคว่า “ ลำดับที่หนึ่ง ก็ช่วยด้านใบปลิว ในการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ค่าป้ายโปสเตอร์ แผ่นเสียง เทปเพลงของพรรค แล้วถ้าพื้นที่ไหนเดินทางไปไม่ลำบากนัก เราก็ยกทีมขึ้นไปช่วยปราศรัยหาเสียง ...”⁴

¹ สถาบันพระปกเกล้า . (2545). กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 378

² สัมภาษณ์นายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2528 อ้างจากกนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 90

³ วิภา เรื่องสกุล . (2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 364

⁴ กนก วงษ์ตระหง่าน .(2530). การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 79

นอกจากจะสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนวัสดุต่าง ๆ แล้ว ยังมีการสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้สมัครด้วย ดังที่นายบรรหาร ศิลปอาชาได้อธิบายถึงขั้นตอนการสนับสนุนด้านการเงินว่า “เราจะมีหลายระดับเลยนะครับ ถ้าคนที่เป็นผู้แทนราษฎรแล้วนะครับ เราจะให้เต็มที่ตามกระบวนการเลือกตั้งเลย แต่คนที่ไม่เคยเป็นมานะครับ เราจะแบ่งเป็นขั้นตอนตามระดับของอัตราเงินที่ช่วยเหลือ...”¹

ทั้งนี้ชื่อเสียงและภาพพจน์ของนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้ชื่อว่าเป็นกระเป๋าสตางค์ของพรรค จนมีสมญานามว่า เอทีเอ็มเคลื่อนที่ของพรรค ซึ่งเห็นได้จากประกาศของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.)² โดยพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ ได้แถลงข่าวเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

จากการตรวจสอบนายบรรหารมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี มูลค่า 236.6 ล้านบาท ซึ่งนายบรรหารสามารถชี้แจงแหล่งที่มาของทรัพย์สินดังกล่าวได้ นอกจากนี้นายบรรหารยังประกอบธุรกิจหลายประเภททั้งกิจการอุตสาหกรรมและธุรกิจที่ดิน ซึ่งเป็นกิจการที่มีมาก่อนจะเป็นรัฐมนตรี และยังมีฐานะทางการเงินดี มีเงินฝากธนาคารและสถาบันการเงินหลายร้อยล้านบาท ... คตส. พิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่พอพียงว่านายบรรหารมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จึงมีมติให้ยุติเรื่องและเลิกการอายัดทรัพย์สินทุกอย่าง ...”³

จากคำประกาศดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่านายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นผู้มีทรัพย์สินจำนวนมาก มีฐานะทางการเงินดี โดยภายหลังการประกาศของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) นายบรรหาร ศิลปอาชาได้กล่าวว่า “คำประกาศนี้ ไม่เพียงแต่ทำให้ผมโล่งอกสบายใจเท่านั้น แต่ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งของพรรคชาติไทยพลอยคึกคักกระปรี้กระเปร่าขึ้นมาทันที...”⁴

คำกล่าวของนายบรรหารข้างต้นเป็นที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า นายบรรหารเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนด้านการเงินของพรรคชาติไทยเป็นอย่างมาก เพราะการที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินประกาศเลิกการอายัดทรัพย์สินทุกประเภท ส่งผลถึงเงินทุนที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคชาติไทยโดยทันที

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน .(2530). การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 80

² ภายหลังการยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 ก.พ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินของนักการเมืองที่มีพฤติกรรมอันแสดงให้เห็นว่ามีทรัพย์สินรั่วรัวผิดปกติ โดยมีนักการเมือง 22 คนเข้าข่ายถูกอายัด

³ บรรหาร ศิลปอาชา . (2535 , 15 กุมภาพันธ์) . สยามจดหมายเหตุ .

⁴ สัญลักษณ์ เทียมถนอม .(2547) . บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางทางการเมือง . หน้า 161

1.6 การนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น คุณสมบัติอย่างหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนต้องการคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการผันงบประมาณมาสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น และผู้ที่มีคุณสมบัติที่โดดเด่นในเรื่องนี้คือ นายบรรหาร ศิลปอาชาผู้นำความเจริญมาสู่จังหวัดสุพรรณบุรี ในทุก ๆ ด้าน ดังคำกล่าวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณผู้ที่ชักชวนนายบรรหาร ศิลปอาชาเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองว่า

คุณบรรหารและคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา ได้เริ่มพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างจริงจัง จริงใจด้วยรัก จนเจริญรุดหน้าโดยใช้เวลาต่อเนื่องนานถึง 20 ปี บุญกุศลผลแห่งความดีที่ ฯพณฯ บรรหาร ศิลปอาชา ที่ได้สั่งสมไว้จึงทำให้ท่านและครอบครัวมีความเจริญรุ่งเรือง ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ...”¹

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคชาติไทยเป็นผู้ที่นำความเจริญในด้านต่าง ๆ มาสู่จังหวัดสุพรรณบุรี เช่น นายปราโมทย์ สร้อยจำปาประชาชนอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีว่า

เป็นโชคดีของคนจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีคนอย่างคุณบรรหาร เขาทำทุกอย่างเพื่อสุพรรณจริง ๆ ที่ถนนดี เมืองสวยงาม สะอาด เพราะคุณบรรหารทั้งนั้น ต้องยอมรับว่าเขาของงบประมาณเก่ง ดึงงบเก่ง แต่บางอย่างไม่ทันใจก็ออกเงินส่วนตัวเองเลย ที่สำคัญคือเป็นคนขยัน คอยเอาใจใส่ ติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ ที่ได้สร้างมาแล้วด้วย อย่างสวนหย่อมตามเกาะกลาง ถ้าเป็นจังหวัดอื่นก็สวยได้แค่เดือนเดียว แต่ที่สุพรรณสวยได้เป็นสิบปี เพราะมีการบริหารจัดการได้ดี อย่างสุพรรณต้องยอมรับว่าพัฒนาได้เพราะคุณบรรหาร...”²

นายอภิสิทธิ์ อนุกุลวัฒนา ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีกล่าวถึงการพัฒนาจังหวัดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีว่า

ผมว่า ส.ส.ที่นี่เขาทำเป็นทีม คืออยู่มานาน อยู่ต่อเนื่อง จะทำอะไรก็ทำได้ง่ายเพราะพรรคเดียวกัน ผลงานมันก็เลยเป็นอย่างที่เห็น โดยเฉพาะคุณบรรหารสุดยอด เป็นโลโก้ของจังหวัดสุพรรณบุรีไปแล้ว คนที่ไหนก็รู้กันหมดว่าที่เมืองสุพรรณพัฒนาได้ขนาดนี้ เป็นเพราะฝีมือคุณบรรหารเป็นส่วนใหญ่ กระทั่งหลังรถ บ.ข.ส. บางคันที่วิ่งกรุงเทพ ฯ – สุพรรณเขาเขียนล้อเล่น

¹ บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ .(มปป.). 60 ปีสมาคมชาวสุพรรณบุรี . หน้า 60

² นายปราโมทย์ สร้อยจำปา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2546

ว่า กรุงเทพฯ ฯ – บรรหารบุรี กลายเป็นจังหวัดของคุณบรรหารแล้ว ผมว่าคุณบรรหารลง (สมัครรับเลือกตั้ง) ก็ครั้งก็ได้ เขาสร้างถึงขนาดนี้ ถ้าเขาไม่ได้ก็แย่แล้ว ...”¹

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีมีความเชื่อว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาความเจริญมาสู่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นผู้มีบทบาทที่โดดเด่นที่สุด เพราะมีการสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมไว้ในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจำนวนมาก เช่น ถนน วัด โรงเรียน โรงพยาบาล สวนสาธารณะ สนามกีฬา หอนาฬิกาในแต่ละอำเภอ ศูนย์ราชการ เป็นต้น และหากเป็นเงินส่วนตัวจะใช้ชื่อของตนเองและภรรยาชื่อ บรรหาร - แจ่มใส จนสุพรรณบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมืองบรรหาร-แจ่มใสบุรี ไปแล้ว² และจากผลงานที่ปรากฏทำให้ประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรียอมรับว่านายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดในทุก ๆ ด้าน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 4 บทบาทนอกสภาผู้แทนราษฎร)

1.7 ฐานคะแนนเสียง

ฐานคะแนนเสียง หรือผู้สนับสนุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง หากผู้สมัครคนใดมีฐานคะแนนเสียงที่แน่นหนาโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีมากตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นแกนนำมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นอย่างมาก ทำให้พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่มีความมั่นคงมากในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคชาติไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งอยู่แล้วมีฐานคะแนนเสียงที่หนาแน่น เพราะจะมีนักการเมืองท้องถิ่นในทุกๆระดับโดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ รวมทั้งข้าราชการ เป็นฐานเสียงและเป็นหัวคะแนนที่สำคัญ ซึ่งตรงกับรายงานขององค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่สังเกตการเลือกตั้งระบุว่า การแข่งขันของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุพรรณบุรียังถือว่าไม่รุนแรงนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ แต่สิ่งที่น่าหนักใจคือเรื่องของคะแนนจัดตั้ง เนื่องจากความเป็นกลางของข้าราชการส่วนใหญ่จะถูกครอบงำโดยนักการเมืองของจังหวัด³

1.7.1 นายบรรหาร ศิลปอาชา

นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทยที่มีประสบการณ์การเมืองเป็นอย่างมาก เคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีหลายกระทรวง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี 8 สมัย ได้รับเลือกตั้งเป็น

¹ นายอภิสิทธิ์ อนุกุลวัฒนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์ เป็นผู้สัมภาษณ์, อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2546

² พรรคชาติไทยของคุณบรรหาร. (2547, 12 ธันวาคม). เนชั่นสุดสัปดาห์. หน้า 11

³ สถาบันพระปกเกล้า. (2545). กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 385

อันดับ 1 ของจังหวัดทุกครั้งและหลายครั้งได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศ นายบรรหารอยู่ในสังกัดพรรคชาติไทยมานับตั้งแต่การเลือกตั้งใน พ.ศ. 2519 ต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นเลขาธิการพรรคและหัวหน้าพรรคชาติไทย

นายบรรหาร ศิลปอาชา ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนประชาชนอยู่เสมอ โดยจะเดินทางกลับจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นประจำเกือบทุกอาทิตย์ นอกเหนือจากการได้รับเชิญมาร่วมงานต่าง ๆ นายบรรหารเป็นบุคคลที่มีบารมีและอิทธิพลในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันได้ให้ความสนใจและทุ่มเทในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน ประชาชนทั่วไป บรรดานักการเมืองท้องถิ่นทุกระดับ รวมถึงข้าราชการในจังหวัดสุพรรณบุรีต่างให้ความเคารพยำเกรงนายบรรหารเป็นอย่างมาก ฐานเสียงของนายบรรหารจึงมีอยู่ทั่วไปในทุกระดับ ทั้งนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนที่พึงพอใจผลงานในการพัฒนาจังหวัด

1.7.2 นายประภัตร โพธสุธน

นายประภัตร โพธสุธนเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยมาโดยตลอด เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ชาวสุพรรณบุรีอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในตำแหน่งรัฐมนตรีมาเป็นระยะ ๆ ทำให้มีฐานคะแนนนิยมทางด้านข้าราชการมีอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับนายประภัตรมีฐานเสียงที่สำคัญ คือ กลุ่มแม่บ้านซึ่งจะมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การนำเที่ยวประกอบกับให้ความรู้ทางการเมือง กลุ่มแม่บ้านจึงเป็นฐานเสียงที่สำคัญซึ่งแน่นหนาและเข้มแข็งมาโดยตลอด

1.7.3 นายจองชัย เทียงธรรม

นายจองชัย เทียงธรรมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยก่อนหน้าที่จะย้ายสังกัดพรรคชาติไทยในปี 2526 นายจองชัยได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคกิจสังคมและพรรคสหประชาธิปไตยมาก่อนแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคะแนนนิยมส่วนตัวที่มีมากในเขตอำเภอศรีประจันต์ เพราะนายจองชัยมีที่พักอาศัยและครอบครัวอยู่ที่อำเภอศรีประจันต์ ประกอบกับให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในเขตพื้นที่เลือกตั้งอยู่เสมอ และไปร่วมงานที่ได้รับเชิญอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ฐานเสียงมีอยู่อย่างหนาแน่นโดยเฉพาะอำเภอศรีประจันต์ ฐานเสียงของนายจองชัย เทียงธรรม ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มเครือญาติ ข้าราชการ และประชาชนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากนายจองชัย เทียงธรรม

1.7.4 นางสาวกัญญา ศิลปอาชา

นางสาวกัญญา ศิลปอาชาเป็นบุตรสาวของนายบรรหาร ศิลปอาชา เหตุผลสำคัญที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้งนั้นมาจากการที่นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นผู้ปูทางและสร้างผลงานไว้อย่างต่อเนื่องมาตลอด ฐานเสียงของนางสาวกัญญาจึงเป็นฐานคะแนนเดียวกันกับนายบรรหารทั้งสิ้น

1.7.5 นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ

นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณมีฐานเสียงเดิมของผู้เป็นบิดาคือนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ซึ่งเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาอย่างยาวนาน เคยตำแหน่งสูงสุดในทางการเมืองคือ ประธานรัฐสภา ภายหลังจากที่นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณอายุมากขึ้นและต้องการวางมือทางการเมืองจึงได้ส่งบุตรชายลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสืบทอดทางการเมือง ส่วนนายณัฐวุฒินอกจากจะได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีเพราะการปูพื้นฐานของนายบุญเอื้อแล้ว ตัวของนายณัฐวุฒิเองก็ให้ความสนใจพื้นที่ ดูแลเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนของประชาชนลงพื้นที่เพื่อพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอด้วย

1.8 คะแนนนิยมของผู้สมัคร

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับความนิยมจากประชาชนมากน้อยเพียงใดสามารถดูได้จากคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ผู้สมัครคนนั้นได้รับ ในหัวข้อนี้ต้องการเสนอข้อมูลและวิเคราะห์เกี่ยวกับคะแนนนิยมของผู้สมัครที่สังกัดพรรคชาติไทยโดยเปรียบเทียบกับคะแนนนิยมของผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองอื่น ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้สมัครของพรรคชาติไทยมีคะแนนนิยมเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับผู้สมัครของพรรคการเมืองอื่น ๆ ในสนามเลือกตั้งจังหวัดสุพรรณบุรี

จากการศึกษาพบว่า คะแนนนิยมของผู้สมัครของพรรคชาติไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีมีมากกว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครของพรรคการเมืองอื่น ๆ แทบทุกครั้งของการเลือกตั้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิพลของนายบรรหาร ศิลปอาชา ที่มีมากในจังหวัดสุพรรณบุรีและสามารถสนับสนุนให้ผู้สมัครในพรรคชาติไทยได้รับคะแนนนิยมอย่างสูง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของมติชนรายสัปดาห์ ที่กล่าวถึงการเลือกตั้งที่จังหวัดสุพรรณบุรีว่า “ใครลงสมัครที่สุพรรณบุรีย่อมนอนมาแน่ ไม่ต้องออกแรงมาก เพราะอิทธิพลของ “บรรหาร” สามารถอุ้มชูให้เข้าสภาได้สบายมาก...”¹ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบคะแนนนิยมของผู้สมัครพรรคชาติไทยกับพรรคการเมืองอื่น ๆ จะสังเกตได้ว่ามีคะแนนที่แตกต่างกันมาก ตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

¹ รัฐนาวาเดิง .(2538, 30 พฤษภาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 6

ตารางที่ 6 ผลคะแนนของผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด
สุพรรณบุรี ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538

เขตเลือกตั้งที่	ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	พรรคการเมือง	คะแนน	ผลการเลือกตั้ง
1	นายบรรหาร ศิลปอาชา	ชาติไทย	223,724	ได้รับการเลือกตั้ง
	นายชุมพล ศิลปอาชา	ชาติไทย	209,103	ได้รับการเลือกตั้ง
	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	ชาติไทย	208,645	ได้รับการเลือกตั้ง
	นายวิรัช วัฒนไกร	ประชาธิปัตย์	22,972	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง
	นายพนม กลั่นบุญ	ประชาธิปัตย์	2,002	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง
	นายสุชาติ แก้วเมฆ	ประชาธิปัตย์	1,516	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง
2	นายประภัตร โพธสุธน	ชาติไทย	152,323	ได้รับการเลือกตั้ง
	นางสาวกัญญา ศิลปอาชา	ชาติไทย	151,774	ได้รับการเลือกตั้ง
	นายจองชัย เทียงธรรม	ชาติไทย	146,403	ได้รับการเลือกตั้ง
	นายบุญเรือง เข้มทอง	ประชาธิปัตย์	4,235	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง
	นายสุนทร ชาวบ้านกร่าง	ไท	3,265	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง
	นางกัลยา สติรสันติ	ประชาธิปัตย์	3089	ไม่ได้รับการเลือกตั้ง

ที่มา : กรมการปกครอง . (2538) . ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 . หน้า 13

จากตารางที่ 6 ซึ่งแสดงผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองต่าง ๆ
ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 จะเห็นได้ว่า ผู้สมัครพรรคชาติไทยมี
คะแนนนิยมเป็นอันดับที่ 1 ถึง 3 มากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด

ในเขตเลือกตั้งที่ 1 นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ 223,724 คะแนน นายชุมพล ศิลป
อาชาได้ 209,103 คะแนนและนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณได้ 208,645 ทั้ง 3 คนได้รับ
การเลือกตั้ง ส่วนอันดับที่ 4 ถึง 6 เป็นของผู้สมัครที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งไม่ได้รับการ
เลือกตั้ง คือนายวิรัช วัฒนไกร ได้ 22,972 คะแนน นายพนม กลั่นบุญได้ 2,002 และ
นายสุชาติ แก้วเมฆได้ 1,516 คะแนน

จากผลคะแนนจะเห็นได้ว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครพรรคชาติไทยอยู่ในหลักแสน ในขณะที่
ที่ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์อยู่เพียงหลักหมื่นและหลักพันเท่านั้น โดยคะแนนของนาย
ณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณที่ได้อันดับ 3 ห่างจากนายวิรัช วัฒนไกรที่อยู่ในอันดับ 4 ถึง
185,673 คะแนน ซึ่งถือว่ามีความห่างกันมาก

สำหรับในเขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้สมัครของพรรคชาติไทยก็มีคะแนนนิยมทั้งห่างผู้สมัครจาก
พรรคการเมืองอื่นเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน โดยผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในอันดับ 1 ถึง 3 คือ

นายประภัตร โพธสุธนได้ 152,323 คะแนน นางสาวกัญญา ศิลปอาชาได้ 151,774 คะแนน และนายจองชัย เทียงธรรมได้ 146,403 ส่วนผู้ได้รับคะแนนอยู่ในอันดับ 4 ถึง 6 ซึ่งไม่ได้รับเลือกตั้ง ได้แก่ นายบุญเรือง เข้มทอง จากพรรคประชาธิปัตย์ได้ 4,235 คะแนน นายสุนทร ชาวบ้านกร่าง จากพรรคไทได้ 3,265 คะแนน และนางกัลยา สติรสันติ จากพรรคประชาธิปัตย์ได้ 3,089 คะแนน ซึ่งผู้สมัครของพรรคชาติไทยที่ได้รับการเลือกตั้งในอันดับที่ 1 ถึง 3 มีคะแนนอยู่ในหลักแสน แต่ผู้สมัครของพรรคการเมืองอื่นในอันดับที่ 4 ถึง 6 มีคะแนนอยู่เพียงหลักพันเท่านั้น

ตัวอย่างผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงคะแนนนิยมของผู้สมัครที่สังกัดพรรคชาติไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้คะแนนนิยมของผู้สมัครของพรรคชาติไทยยังมีคะแนนนิยมเพิ่มมากขึ้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ดังตัวอย่างคะแนนของนายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ซึ่งมีคะแนนเป็นที่ 1 ของจังหวัดสุพรรณบุรีในการเลือกตั้งทุกครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบผลคะแนนการเลือกตั้งของนายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่

พ.ศ.2519 – 2539

การเลือกตั้ง	คะแนน	หมายเหตุ
4 เม.ย. 2519	57,530	คะแนนเป็นอันดับ 1 ของประเทศ
22 เม.ย. 2522	-	ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง
18 เม.ย. 2526	99,104	-
27 ก.ค. 2529	151,095	-
24 ก.ค. 2531	120,149	-
22 มี.ค. 2535	165,614	คะแนนเป็นอันดับ 1 ของประเทศ
13 มี.ค. 2535	181,572	คะแนนเป็นอันดับ 1 ของประเทศ
2 ก.ค. 2538	218,376	คะแนนเป็นอันดับ 1 ของประเทศ
17 พ.ย. 2539	223,724	-

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่าคะแนนนิยมของนายบรรหาร ศิลปอาชามีเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง และการเลือกตั้งในปี 2519 , 2535/1 , 2535/2 , 2538 นายบรรหารได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศ ซึ่งคะแนนดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของนายบรรหาร ศิลปอาชาที่ได้รับจากประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. พรรคการเมืองที่สังกัด

พรรคการเมืองที่สังกัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกตั้ง หากพรรคเป็นที่รู้จักของประชาชน มีผลงานอย่างเป็นรูปธรรม มีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่องและยาวนานก็สามารถทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและความเชื่อถือในพรรคการเมืองนั้น ดังนั้นนอกจากคุณลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครแล้วประชาชนก็จะเลือกผู้สมัครโดยคำนึงถึงพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ด้วย

2.1 ชื่อเสียงของพรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยสามารถดำรงความเป็นพรรคการเมืองได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งที่มีขึ้น รวมถึงมีบทบาททางการเมืองทั้งในฐานะพรรคฝ่ายรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้านตลอดมา โดยส่วนมากพรรคชาติไทยเป็นฝ่ายรัฐบาล ซึ่งสามารถเป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาลถึง 2 ครั้ง คือ ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณและนายบรรหาร ศิลปอาชา โดยได้สร้างผลงานในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เป็นที่ปรากฏอย่างมาก ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยยังเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอยู่เสมอ พรรคชาติไทยจึงเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปรู้จัก

สำหรับพรรคชาติไทยในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีจัดว่าเป็นพรรคการเมืองที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด เพราะด้วยผลงานของพรรคที่มีต่อการพัฒนาจังหวัดในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีในช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาสังกัดพรรคชาติไทยทั้งหมด

2.2 นโยบายของพรรคชาติไทย

พรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของประชาชนแล้วนำมากำหนดเป็นนโยบายของพรรค เมื่อใดที่มีโอกาสได้รับความไว้วางใจจากประชาชนก็ต้องดำเนินการตามนโยบายที่ได้ประกาศไว้ ถือเป็นคำมั่นสัญญากับประชาชน ทางด้านประชาชนนั้นทุกครั้งที่ได้ตัดสินใจเลือกสมาชิกของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดให้เป็นตัวแทนของตนก็ย่อมตั้งความหวังที่ต้องการให้นักการเมือง หรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกทำตามนโยบายที่สัญญาไว้ลดทอนหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ผลงานเป็นรูปธรรมย้อนกลับไปสู่ประชาชน ดังนั้นนโยบายของพรรคการเมืองจึงเป็นปัจจัยสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ให้ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พรรคชาติไทยยุคเริ่มต้นเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ “ชาวจิต” และชูนโยบายต่อสู้กับภัยจากคอมมิวนิสต์ มีคำขวัญพรรคว่า “ถ้าสิ้นชาติ สิ้นแผ่นดิน สิ้นชาติรีบเห็นสุดจะยืนหยัดอยู่ได้” เป็นคำขวัญและนโยบายที่ทำให้คะแนนนิยมของพรรคชาติไทยเพิ่มมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลานั้น¹

¹ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร . (2520) . บันทึกความจำเมื่อข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค . หน้า 136

พรรคชาติไทยได้ทำงานในฐานะฝ่ายบริหารหลายครั้ง ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมในรูปแบบของรัฐบาลผสม และทุกครั้งที่พรรคชาติไทยทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารได้นำนโยบายของพรรคมาใช้บริหารประเทศซึ่งสามารถทำได้ผล นโยบายของพรรคชาติไทยนั้นประกอบไปด้วย 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาชนบท ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม และด้านการต่างประเทศ โดยพรรคชาติไทยให้ความสำคัญต่อนโยบายการพัฒนาชนบท ดังคำขวัญพรรคที่กำหนดขึ้นว่า “ปฏิรูปชนบท ลดปัญหาของแผ่นดิน” ซึ่งนายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทยได้ให้ความเห็นว่า

นโยบายของพรรคชาติไทยเน้นการพัฒนาชนบทเป็นหลัก การพัฒนาชนบทเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีการทุ่มเทเงินไปพัฒนาประเทศจำนวนเท่าใดก็ตาม ไม่มีทางที่เม็ดเงินเหล่านั้นจะลงไปถึงข้างล่างได้ ถ้าไม่มีการพัฒนาชนบท ซึ่งนโยบายใหญ่ที่เกิน 50 % ของนโยบายทั้งหมดของพรรค คือ เรื่องเพิ่มรายได้เน้นทางภาคเกษตรกรรม...”¹

นโยบายพัฒนาชนบทของพรรคชาติไทยนับเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร หากสามารถดำเนินการได้อย่างที่กำหนดไว้ จะทำให้เกษตรกรสามารถลืมตาอ้าปากได้ โดยเฉพาะข้อที่เสนอว่าจะให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และการขยายตลาดในประเทศ เนื่องจากเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว มีส่วนน้อยที่สามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อส่งจำหน่ายเองได้ บางคนปล่อยให้ผลผลิตเสียหาย หรือขายให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาถูก ซึ่งเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน สำหรับนโยบายของพรรคชาติไทยนั้นค่อนข้างเป็นรูปธรรม มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนพอสมควร เช่น ในสมัยรัฐบาลบรรหารได้มีการสร้างถนนลาดยางเชื่อมต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้านใช้เป็นเส้นทางขนส่งพืชผลทางการเกษตรออกสู่ตลาด เป็นเส้นทางถึง 100,000 กิโลเมตร พัฒนาระบบประปาชนบทโดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ เป็นต้น²

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่านโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายของพรรคเป็นที่ชื่นชอบและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกื้อหนุนต่อการเลือกผู้สมัครของพรรคชาติไทย

¹ ถิรวัฒน์ คำวังจันทร์ . (2544). วิเคราะห์นโยบายพรรคการเมือง . หน้า 102

² นโยบายด้านการพัฒนาชนบท . (2546) . ชาติไทยสัมพันธ์ ฉบับครบ 29 ปี พรรคชาติไทย .

2.3 หัวหน้าพรรค

หัวหน้าพรรคนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเลือกสมาชิกผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองนั้น หากหัวหน้าพรรคเป็นที่ชื่นชอบ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีกระแสนิยมในตัวของหัวหน้าพรรคที่ดี ก็ส่งเสริมให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หัวหน้าพรรคมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานของพรรคเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของพรรค พรรคชาติไทยมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจการบังคับบัญชาภายในพรรคไว้ที่กรรมการบริหารพรรค โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจภายในพรรคแทบทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางนโยบาย คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง การหาเงินทุน การจัดสรรผลประโยชน์ภายในพรรค การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล ตลอดจนถึงการคัดเลือกสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โดยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพรรคชาติไทยมีหัวหน้าพรรคมาทั้งหมด 4 คน ได้แก่

2.3.1 พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร

พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารเป็นสมาชิกกลุ่มราชครูผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย และดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคเป็นคนแรก ในช่วงต้นของพรรคชาติไทยพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารถูกโจมตีว่าเป็น “ชาวพิฆาตชาย” เพราะมีภาพลักษณ์ที่มุ่งต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ แต่กลับทำให้ท่านได้รับความนิยมจากประชาชนที่เห็นว่าพรรคชาติไทยจะช่วยประเทศชาติให้อยู่รอดได้จากภัยคอมมิวนิสต์¹

ทั้งนี้บุคลิกของพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารได้สร้างความเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจให้แก่สมาชิกพรรคชาติไทย ดังที่นายชุมพล ศิลปอาชา กรรมการบริหารพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พูดถึงพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารว่า “พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร มีความสามารถมาก ประคับประคองพรรคมาจนตลอดรอดฝั่ง เป็นนักบริหารที่เข้มแข็งพอสมควร การตัดสินใจมั่นคง แน่วแน่และเด็ดขาด ...”²

นอกจากนี้ยังมีความอาวุโสทางการเมืองทำให้เป็นที่นับถือของสมาชิกพรรคชาติไทย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารว่า “พรรคชาติไทยมีปัญหา น้อย เพราะสมาชิกที่มาร่วมเขายอมเรื่องอาวุโส จึงไม่มีปัญหาอะไรมากนัก...”³ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะรัฐบาล และเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยอย่างต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่ พ.ศ. 2518 – 2529⁴

¹ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร .(2520).บันทึกความจำเมื่อข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค . หน้า 135

² วิธนา เรื่องสกุล . (2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า236

³ เรื่องเดียวกัน .(2520) . หน้า 86

⁴ พลตำรวจเอกประมาณกลับมาเป็นหัวหน้าพรรคอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2535 - 2537

2.3.2 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยลำดับที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2529 – 2534 ภูมิหลังของพลเอกชาติชายเป็นทหารม้า อดีตนักการทูตที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่ปี 2518 ติดต่อกันมาโดยตลอด โดยเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งพรรคชาติไทย ท่านขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2529 แทนพลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสารที่เลื่อนขึ้นไปดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะที่ปรึกษาพรรค และในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 พรรคชาติไทยได้ลำดับที่หนึ่ง จำนวน 87 ที่นั่ง พลเอกชาติชายจึงได้รับการสนับสนุนให้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้บุคลิกภาพของพลเอกชาติชายที่คล่องแคล่ว ดัดจริตใจปัญหาได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และเป็นคนอารมณ์ดี นับว่าเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นและส่งผลต่อคะแนนนิยมของพลเอกชาติชายและพรรคชาติไทย ดังคำกล่าวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ รองหัวหน้าพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีว่า "สำหรับท่านนายก (พลเอกชาติชาย) แบบฉบับไว มีปฏิภาณ อะไรเรียกว่า ที่ว่าทันต่อเหตุการณ์ ท่านแก้เกมต่าง ๆ ได้ ท่านมีลูกเล่นลูกหัวลูกเขยลูกฮา แต่ทุกอย่างมีหลัก อันนี้เป็นสิ่งที่เรายอมรับในปฏิภาณ ไหวพริบของท่าน ..." ¹

นอกจากนี้สื่อมวลชนทั้งหลายยังตั้งสมญานามที่กล่าวถึงพลเอกชาติชายในชื่อต่าง ๆ กัน เช่น น้าชาติมาดนักซิ่ง น้าชาติมาดนักพลั่ว น้าชาติ เนเวอร์ดายส์ นายกฯ โนพริบอบแบลิม น้าชาติโล่ออนฮาร์ด น้าชาติหัวใจสิงห์ เป็นต้น

2.3.3 พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์

พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยสืบต่อจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ต้องลาออกจากหัวหน้าพรรคภายหลังเหตุการณ์ยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และเพื่อให้พรรคชาติไทยดำรงอยู่ได้ต่อไปนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคและนายเสนาะ เทียนทองจึงสนับสนุนให้ พล.อ.อ. สมบุญ ระหงษ์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับ พล.อ.สุจินดา คราประยูร พล.อ.อ.สระพงษ์ หนูหนักดี และพล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล แกนนำของคณะรักษาความเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) เป็นหัวหน้าพรรคคนใหม่ โดยขณะนั้น พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย แต่เมื่อได้รับการร้องขอ พล.อ.อ.สมบุญก็ยอมรับตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทย

พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์นำพรรคชาติไทยสู่การเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 74 คน เป็นอันดับ 2 และเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลโดยมี พล.อ.สุจินดา คราประยูรเป็นนายกรัฐมนตรี แต่รัฐบาลชุดนี้ก็อยู่ได้เพียง 48 วันเท่านั้นเพราะเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้น พล.อ.สุจินดา คราประยูรได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรครัฐบาล 5 พรรคจึงได้ตกลงกันให้พล.อ.อ.สมบุญ

¹ วิธนา เรื่องสกุล . (2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 292

ระหงษ์ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคที่มีคะแนนเป็นอันดับ 2 เป็นนายกรัฐมนตรี แต่นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรกลับเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีแทน เพื่อให้มีการเลือกตั้งกันใหม่ พล.อ.อ.สมบุญจึงพลาดโอกาสในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2535 นับเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยในระยะเวลาสั้น ๆ เพียง 9 เดือน

2.3.4 นายบรรหาร ศิลปอาชา

นายบรรหาร ศิลปอาชาได้เข้าเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยเมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยการชักชวนของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ต่อมา พ.ศ. 2519 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย และมีบทบาทอย่างโดดเด่นในการสนับสนุนการเงินให้แก่สมาชิกพรรคในการเลือกตั้ง นายบรรหารจึงได้รับฉายาว่า “เอทีเอ็มเคลื่อนที่” ทั้งนี้ นายบรรหารยังมีส่วนสำคัญให้พรรคชาติไทยได้เข้าร่วมรัฐบาลในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตลอดจนสามารถผลักดันให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยได้เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2531¹

นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองตลอดมา เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จากนั้นได้ขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2537² และเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรรวมถึงดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีตามลำดับ ซึ่งนับได้ว่านายบรรหารเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองมากผู้หนึ่ง

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ อดีตประธานรัฐสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีกล่าวถึงเอกลักษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

ท่านนายกรบรรหารเป็นคนจริงจังกับงาน ละเอียดรอบคอบ ทำอะไรทำจริง ใจร้อน ใจเร็ว แต่ว่าการตัดสินใจค่อนข้างจะดี ทำอะไร คนคนนั้นลาด รอบรู้ทุกอย่าง เป็นนักค้นคว้าทันยุค ทันสมัย ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เรียกว่าทันเกม ทันคน ทันโลก เหมาะสำหรับยุคนี้ ไม่เชื่องช้าและกล้าได้กล้าเสีย ตรงนี้หัวใจรอยเปอร์เซนต์ กล้าตัดสินใจ ไม่เคยยอมแพ้ใครง่าย ๆ สามารถฟันฝ่าอุปสรรคเฉพาะหน้า ที่ว่าวิกฤต ๆ ที่ผ่านมาได้ เก่ง นับว่าเป็นยอดคน...”³

¹ ชะตากกรมพรรคชาติไทย ตามรอย ปชป . (2531 , กรกฎาคม – สิงหาคม). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ . หน้า 12 - 13

² ผลการประชุมพรรคชาติไทย . (2537 , 7 พฤษภาคม). สยามจดหมายเหตุ.

³ ทันเกม ทันคน ทันโลก . (2545 , พฤษภาคม – มิถุนายน). ชาติไทยสัมพันธ์ . หน้า 8

นอกจากนี้ นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณยังได้กล่าวอีกว่าการที่พรรคชาติไทยพัฒนาขึ้นมาจนยืนอยู่ในจุดที่มั่นคงได้ทุกวันนี้ ก็เพราะความสามารถของคนที่มีชื่อ บรรหาร ศิลปอาชา

ถ้าไม่มีคนชื่อบรรหาร ไม่มีได้อย่างนี้ มีความพร้อม ความฉลาด บุคคลอย่างนี้หาได้ยากที่จะทำได้ขนาดนี้ ทุกวันนี้ลองคิดดูสิ ท่านทำเพื่อใคร เพราะฉะนั้นแสดงให้เห็นว่าทุกวันนี้ที่ท่านทำ ไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง แต่ทำเพื่อคนรุ่นหลัง ทำเพื่อส่วนรวม เพื่อประเทศชาติ มาทำงานการเมือง ลงทุนมหาศาล สร้างพรรคใหญ่โต ในมุมมองของผม トラบไคท์ ท่านบรรหารยังอยู่ พรรคชาติไทยก็ยังมั่นคงอยู่ ...”¹

จากคำกล่าวของนายบุญเอื้อทำให้เห็นว่านายบรรหารเป็นผู้มีความสามารถที่ทุ่มเททำงานเพื่อประเทศชาติ และเป็นหลักของพรรคชาติไทยด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ของนายบรรหาร ศิลปอาชาทั้งในเรื่องของความสามารถ ความจริงใจในการทำงาน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีภาวะความเป็นผู้นำ นับเป็นปัจจัยที่ทำให้นายบรรหารเป็นที่รู้จักของประชาชน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้สมาชิกของพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2.4 การคัดเลือกผู้สมัครของพรรค

การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นตัวแทนพรรคการเมืองในแต่ละเขตเลือกตั้งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก พรรคการเมืองควรสรรหาบุคคลที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้น ๆ ให้ความเชื่อถือ เพราะถ้าเลือกบุคคลที่ไม่ดี ไม่มีคนยอมรับก็เท่ากับไปบังคับให้ประชาชนในเขตพื้นที่นั้น ๆ เลือกคนไม่ดี ทำให้ความศรัทธาและความเชื่อถือพรรคการเมืองนั้นลดลงและอาจส่งผลถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคที่จะชนะการเลือกตั้ง พรรคการเมืองแต่ละพรรคจึงมีวิธีการและขั้นตอนของการคัดเลือกผู้สมัครในนามพรรคที่แตกต่างกัน

เนื่องจากพรรคการเมืองต่าง ๆ มีความต้องการจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเชิงปริมาณจนไม่คำนึงถึงคุณภาพ จึงไม่มีการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคที่ดีเพียงพอดังคำกล่าวของนายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดเชียงราย

เท่าที่ผมอยู่มาหลายพรรค ทุกพรรคมีแนวเหมือนกันหมดว่า คนที่ส่งสมัครนี้จะได้ไหม จะเป็นคนอย่างไรเขาไม่คำนึงถึง วิธีดูของพรรคการเมืองแต่ละพรรค ผมดูก็รู้ คนนี้ลงสมัครแล้วได้ไหม เสียงดีไหม ถ้าเสียงดีแล้วเขาก็รับส่งเข้าสมัครเลย เท่านั้นแหละ ก็เพราะเหตุนี้แหละเขาไม่ได้คิดหรอกว่าจะเข้ามาทำประโยชน์แก่ประชาชน อย่างบางพรรคนี้อาจกระทั่งหัวหน้าโจร ผู้มีอิทธิพลเขาก็สมัครรับเลือกตั้ง เขาคำนึงว่าไอ้เสียงมันดีเท่านั้น เขาไม่ได้ดูคุณสมบัติอะไรต่าง ๆ นี่เป็นปัญหา...”²

¹ ทันแกม ทันคน ทันโลก . (2545 , พฤษภาคม – มิถุนายน). ชาติไทยสัมพันธ์ . หน้า 8

² กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 45

สำหรับพรรคชาติไทยจะมีบุคคลจำนวนมากต้องการเข้ามาเป็นผู้สมัครของพรรค เพราะเป็นพรรคที่มีชื่อเสียงและมีแนวโน้มในการเข้าร่วมรัฐบาล ดังนั้นพรรคชาติไทยต้องจึงมีวิธีการและขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สมัครที่เป็นระบบ ซึ่งการคัดเลือกผู้สมัครจะเริ่มจากให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดของพรรคเป็นผู้เสนอชื่อผู้สมัคร จากนั้นให้ผู้บริหารในส่วนกลางซึ่งตั้งขึ้นในรูปคณะกรรมการในส่วนกลางของพรรคคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายประมวล สภาวสุ ผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกผู้สมัครในนามของพรรคชาติไทยในภาคกลางว่า

เรามีคณะกรรมการหาตัวผู้สมัคร เรามีคณะกรรมการวางแผนในอนาคต พวกนี้ก็ทำหน้าที่นี้มาตลอด อย่างผมนี้คุมภาคกลาง ใครเป็นคนที่มีโอกาสในคราวต่อไป เรารู้ตัวหมด...อันนี้มีตำราวางๆ อยู่ ผู้แทนราษฎรนี่เราจะเลือกจากผู้ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่อยู่แล้วเห็นๆ อยู่ เช่น จากสภาจังหวัด เป็นนายแพทย์หรือเป็นเศรษฐกิจของจังหวัด แล้วมันมีพวกสนับสนุนมาติดต่อประสานงานกับพรรคเอง และพรรคเราก็ดูตายาว เรามีคณะกรรมการหาตัวผู้สมัคร..."¹

นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยกล่าวถึงวิธีการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคชาติไทยว่า

เราก็ให้ผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นไปพิจารณาว่า ในจังหวัดนี้ซึ่งเรายังขาดคนอยู่นี้สมควรที่จะสนับสนุนให้ใครเข้ามาเลือกตั้ง ในนามของพรรคชาติไทย มันก็จะมีผู้แทนราษฎรเสนอขึ้นมา เมื่อเสนอขึ้นมาเราก็จะมีมาตรการการสอบเสียอีกชั้นหนึ่ง เพราะเราไม่เชื่อเหมือนกัน บางทีผู้แทนราษฎรในจังหวัดตัวเองไม่อยากเอาพวกตัวเอง ทั้งที่พวกตัวเองชื่อเสียงไม่มี หรือว่าคะแนนเสียงไม่ค่อยจะดี อีกคนดีกว่า แล้วมันก็เป็นอย่างนี้ด้วยนะ เราก็สุม เราก็ไปสอบ เมื่อได้มาโดยเรามีเจ้าหน้าที่ของพรรคชุดหนึ่งเดินทางไปสอบ วิธีการสอบเราก็สุม ส่วนใหญ่ผมจะใช้นิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นคนกลาง ไม่เข้ากับใคร ถ้าเอาคนที่นั่นไปสอบนี่ไม่ได้ เดี่ยวจะเข้าข้างกัน ส่วนใหญ่ผมจะใช้นิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไปสอบ ไปสุม เป็นจุด ๆ ไปว่าเสียงใครดีไม่ดี แล้วเราก็ตัดสินใจว่าจะเอาใครไม่เอาใคร แล้วเราไม่คำนึงถึงว่ามีเงินหรือไม่มีเงิน เราคำนึงถึงเป็นอันดับสุดท้าย ...ครั้งแรกนี้เราต้องดูด้วยว่ามีคะแนนนิยมอยู่ด้วยพอสมควรแล้วมีทางชนะได้ เราถือว่าคนมีคะแนนนิยมคนต้องรัก คนรักนี่นิสัยต้องดีด้วย นิสัยไม่ดีคนไม่รักแน่นอน..."²

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 45

² แหล่งเดิม. หน้า 43

นายปองพล อติเรกสาร เลขาธิการพรรคชาติไทย กล่าวถึงการคัดเลือกสมาชิกที่จะลงรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า

เราคัดเลือกผู้สมัครที่มีคุณภาพ ประวัติดี มีการตรวจสอบผลงาน และเป็นคนรุ่นใหม่เพราะเรามองไกลไปถึงอนาคตหลังการเลือกตั้งว่า หากเราได้มีโอกาสในการเข้าร่วมรัฐบาลก็จะได้รับรัฐมนตรีที่มีคุณภาพ และหากเป็นฝ่ายค้านก็จะทำหน้าที่นิติบัญญัติ ในการตรวจสอบรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและที่สำคัญเราจะไม่คำนึงถึงจำนวนอย่างที่เคยเป็นมา.." ¹

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ผู้สมัครของพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีทั้งคุณลักษณะส่วนตัว เช่น คุณลักษณะการศึกษา คุณลักษณะการประกอบอาชีพ พื้นฐานครอบครัว ประสบการณ์ทางการเมือง ความพร้อมด้านกำลังเงิน ฐานคะแนนเสียง ผลงานในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น และคะแนนนิยมส่วนตัวของผู้สมัคร รวมถึงปัจจัยสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่สังกัดคือพรรคชาติไทย ทั้งในเรื่องชื่อเสียงของพรรค นโยบายของพรรค หัวหน้าพรรค วิธีการและขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรค นอกจากนี้บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและนอกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงบทบาทในฐานะฝ่ายบริหารก็มีส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับเลือกตั้งจากประชาชนซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป

¹ ล้างเมือกปลาไหล "ยังบลัด" ภูพรรค. (2539, มีนาคม) . มติชนรายสัปดาห์ . หน้า 29

บทที่ 4

บทบาททางการเมืองในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544

นับตั้งแต่พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญได้กำหนดรูปแบบของการบริหารการปกครองประเทศอยู่ในระบบรัฐสภา ซึ่งมีโครงสร้างในรูปแบบของสองสภาคือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา¹

1. อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญมากองค์หนึ่งต่อการปกครองระบบรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเป็นผู้เลือกโดยตรง² เพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจปกครองประเทศ ตามรัฐธรรมนูญไทยแทบทุกฉบับได้กำหนดอำนาจ หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้

1.1 หน้าที่ในการออกกฎหมาย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาและให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างกฎหมายที่เสนอต่อรัฐสภา ตามที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 มาตรา 125 และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 มาตรา 143 กำหนดว่า “ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอก็ตัดโดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ส่วนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 มาตรา 76 และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 มาตรา 92 กำหนดว่า “ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา” เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงสามารถที่จะควบคุมและเสนอแนะฝ่ายบริหารให้ออกกฎหมายที่ถูกต้องตามนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี กฎหมายเกี่ยวกับเงิน เป็นต้น

1.2 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลได้หลายวิธี ได้แก่

1.2.1 การแถลงนโยบายก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 169 บัญญัติว่า “คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ”

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2546) . ระบบงานรัฐสภา . หน้า 2

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 89.

1.2.2. กระทุ้งถาม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระทุ้งถามรัฐมนตรีในเรื่องอันใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ กล่าวคือ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็จะตั้งกระทุ้งถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องที่สงสัยหรือมีปัญหาขึ้น เพื่อให้รัฐมนตรีชี้แจงและนำข้อคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไปปฏิบัติ¹ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ชอบควบคุมรัฐบาลโดยวิธีการตั้งกระทุ้งถาม เพราะเป็นเรื่องที่สามารถโชว์ผลงานของตนให้เป็นที่ปรากฏแก่ประชาชนและเป็นวิธีที่สามารถทำได้โดยง่าย ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากเหมือนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

1.2.3 การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับโดยบัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยการลงมตินี้มีความสำคัญมาก เพราะถ้ารัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีถูกสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจแล้วก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งถ้าเป็นการอภิปรายนายกรัฐมนตรีก็เหมือนการอภิปรายรัฐมนตรีทั้งคณะ เพราะหากนายกรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งก็จะมีผลให้รัฐมนตรีอื่นต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย

1.2.4. การควบคุมงบประมาณรายจ่ายประจำปี การบริหารราชการแผ่นดินจำเป็นต้องมีงบประมาณ ซึ่งฝ่ายบริหารจะนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอนุมัติก่อนขึ้นเป็นงบประมาณใหม่ ถ้าสภาไม่อนุมัติคณะรัฐมนตรีต้องลาออก

1.3 การให้ความเห็นชอบหรือยับยั้งเกี่ยวกับการปฏิบัติการเรื่องสำคัญ ๆ ของประเทศ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชน ก่อนจะดำเนินการได้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีส่วนร่วมในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น การตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การแก้ไขกฎหมายฉะยิงบาล การประกาศสงคราม การทำหนังสือสัญญาต่างประเทศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศ เป็นต้น

1.4 การพัฒนาความรู้ทางการเมืองของประชาชน การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลโดยพยายามชักจูงให้ประชาชน

¹ สานิตย์ โลหะชาละ , (2526, กันยายน) . รัฐสภาสาร . หน้า 8

สนใจการเมืองเพื่อการรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองให้ดีขึ้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีต้องให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน โดยการพูดเล่าให้ประชาชนฟังถึงหลักเกณฑ์ของการดำเนินการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย¹

1.5 การตั้งข้อสังเกตและการเสนอแนะต่อรัฐบาล การปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในการเสนอกฎหมาย การพิจารณาร่างกฎหมาย การอภิปรายในสภา การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล และการให้ความเห็นชอบเท่านั้น การปฏิบัติงานในสภานั้นจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญประจำสภาและคณะกรรมการวิสามัญชุดต่าง ๆ ด้วย คณะกรรมการเหล่านี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ซึ่งนอกจากคณะกรรมการจะทำหน้าที่พิจารณารายละเอียดของกฎหมายในวาระที่ 2 แล้ว ยังสามารถพิจารณาศึกษาปัญหาและประเด็นต่าง ๆ เฉพาะด้านด้วย เมื่อพิจารณาศึกษาเสร็จสิ้นแล้วก็จะรายงานผลการพิจารณาหรือผลของการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎร หากสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าจะมีประโยชน์ในการบริหารประเทศ ก็จะส่งให้คณะรัฐมนตรีนำไปพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อไป

2. บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย ได้แสดงบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้กลไกของรัฐสภา และบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ดังนี้

2.1 บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร

บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร คือ บทบาททางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เรียกว่าบทบาทที่เป็นทางการ รัฐธรรมนูญไทยแทบทุกฉบับจะมีบทบัญญัติที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน² ซึ่งบทบาทตามรัฐธรรมนูญนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้ในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่ศึกษา ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปรายงานกรรมาธิการและบทบาทในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช . (2541) . รัฐธรรมนูญสำหรับชาวบ้าน . หน้า 48

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 157 บัญญัติว่า “ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้”

2.1.1 การตั้งกระทู้ถาม กระทู้ถาม¹ คือ คำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี โดยส่วนใหญ่จะถามเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีนั้น หรือคำถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารประเทศของรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคำถามที่สมาชิกตั้งขึ้น เมื่อเห็นว่าการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไม่เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา หรือดำเนินการบริหารงานผิดพลาดไม่ตรงตามนโยบาย

การตั้งกระทู้ถาม นับเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญอย่างหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะจะทำให้ฝ่ายบริหารมีความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น มิฉะนั้นจะต้องถูกฝ่ายนิติบัญญัติตั้งกระทู้ถามอันแสดงให้เห็นถึงความผิดพลาดบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน² การตั้งกระทู้ถามจะต้องดำเนินไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาโดยกระทู้ถามมี 2 ลักษณะคือ กระทู้ถามสดและกระทู้ถามทั่วไป³ และเมื่อมีการตั้ง

¹ กระทู้ถามมีลักษณะเป็นการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้อื่นตอบหรือชี้แจงข้อสงสัย การตั้งกระทู้ถามจึงควรมีลักษณะเป็นข้อความที่ชัดเจน ตรงประเด็น สามารถเข้าใจง่าย ซึ่งข้อบังคับการประชุมสภาทุกสมัยที่ผ่านมาได้กำหนดลักษณะของกระทู้ถามและคำชี้แจงประกอบว่าต้องชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย และต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- 1) เป็นเชิงประชด เลียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- 2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- 3) เป็นเรื่องที่ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- 4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- 5) เป็นการให้ออกความเห็น
- 6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- 7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- 8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

² สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2546). ระบบงานรัฐสภา . หน้า 81

³ กระทู้ถามมี 2 ลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. กระทู้ถามสด การตั้งกระทู้ถามสดผู้ตั้งต้องระบุชื่อเรื่องที่จะถามและเสนอก่อนเริ่มการประชุมในวันนั้น การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสดให้ดำเนินการในที่ประชุมสภาและต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1.1 ต้องเป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
- 1.2 เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน
- 1.3 เป็นเรื่องเร่งด่วน

2. กระทู้ถามทั่วไป การตั้งกระทู้ถามทั่วไป ผู้ตั้งต้องเสนอเรื่องที่จะถามล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยมีข้อความ เป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายและระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

กระทู้ถาม รัฐมนตรีที่รับผิดชอบต้องตอบหรือชี้แจงกระทู้เหล่านั้น การตอบกระทู้จะกระทำได้ 2 ลักษณะคือ ตอบในราชกิจจานุเบกษาและตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ในการตั้งกระทู้ถามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิที่จะแสดงบทบาททางการเมืองของตนโดยการตั้งกระทู้ถามได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเร่งรัดติดตามตรวจสอบหรือกระตุ้น หรือดเว้นการดำเนินการ หรือแก้ไขข้อขัดข้องในนโยบายต่าง ๆ การตั้งกระทู้ถามกระทำได้ง่าย เป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่มีความคล่องตัวมากกว่าวิธีการอื่นๆ เป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตั้งกระทู้ถามจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาที่ถาม มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการที่จะแก้ปัญหา นั้น ๆ ได้พอสมควร และมีข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ อย่างเพียงพอ กล่าวได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะตั้งกระทู้ได้ก็ต่อเมื่อรู้ข้อเท็จจริง ติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างใกล้ชิด มิใช่จะกระทำกันได้ง่าย ๆ ทุกคนเสมอไป

จากการศึกษาบทบาทในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปี พ.ศ. 2539 ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี คนใดได้แสดงบทบาททางการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งอาจเป็นเพราะมีกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการตอบ หรือถ้าจะตอบก็ตอบล่าช้ามาก ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งเห็นได้จากคำกล่าวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี

เดี๋ยวนี้ส่วนใหญ่จะครับ กระทู้ในสภา มันรู้สึกจะเกิดผลน้อยลง คือ เพราะอะไรครับ ตอบก็ช้ากว่าจะกลั่นกรองได้แต่ละเรื่องแล้วก็กระทู้เยอะแยะ ผมว่ามันจะได้ผลน้อยลงมาก ได้น้อย ไม่เหมือนก่อน แต่ก่อนกระทู้บ่อยและเจ้ากระทรวงต่าง ๆ ก็จะถือเป็นเรื่องสำคัญ กระทู้ที่ถือเป็นของสำคัญ และต้องรีบแก้ไข ปัจจุบันมันเพ้อเจ้อเป็นของธรรมดาไปหมด..."¹

จากคำกล่าวข้างต้นของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ทำให้เข้าใจได้ว่า รัฐบาลไม่นำกระทู้ถามไปดำเนินการเท่าไรนัก จึงทำให้กระทู้ถามมีความสำคัญลดลง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีไม่มีบทบาทในการตั้งกระทู้ถาม ในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2539 นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการที่สมาชิกสภาผู้แทนพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมักเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายรัฐบาล ซึ่งต้องรักษามารยาททางการเมือง คอยช่วยกันประคับประคองรัฐบาลให้มีเสถียรภาพ และอยู่รอดได้ ดังนั้นการกระทำอะไรที่จะกระทบกระเทือนรัฐบาลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลก็มักจะ

¹ คำสัมภาษณ์นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2527 อ้างจาก กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 189

ไม่กระทำหรือถูกร้องขอไม่ให้กระทำ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของนายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

เพราะว่าในฐานะที่เราอยู่รวมรัฐบาลด้วยกัน กระทั่งนี้มันไม่มีความจำเป็นมากนัก พุดง่าย ๆ เราทำหนังสือเป็นการส่วนตัวจากผู้แทนถึงรัฐมนตรีเขาก็สามารถจะตอบมาได้ แต่การตั้งกระทู้ถามนี้เป็นการ เรียกว่าหยามหน้ารัฐมนตรีพอสมควร แล้วเมื่อหยามหน้าเขา เมื่อเขาตอบในลักษณะที่พอใจหรือไม่พอใจ มันอยู่ในลักษณะที่ว่าทำให้รัฐบาลเสื่อม คือร่วมกันเอง ผู้อยู่บ้านเดียวกัน ถ้าคุณไปแหกปากบอกว่าการบ้านเดียวกันไม่ดี ให้คนอื่นฟัง สู้เข้ามาตำกันเองในบ้านไม่ดีกว่า หรือ เพราะฉะนั้นลักษณะการตั้งกระทู้นี้ ในพรรคเราเกือบไม่มี ... เพราะเราก็คือเป็นมารยาทอย่างหนึ่งในการร่วมรัฐบาลร่วมกัน..."¹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาล เมื่อตั้งกระทู้ถามจะถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ทำให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเสียหน้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมรัฐบาลเดียวกัน ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลมักไม่ค่อยมีบทบาทในการตั้งกระทู้ถามเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2539 ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่มีบทบาทในการตั้งกระทู้ถาม โดยอาจวิเคราะห์ได้ว่าพรรคชาติไทยมักมีสถานะเป็นฝ่ายรัฐบาล เห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2539 รวม 21 ปี พรรคชาติไทยเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาลถึง 15 ปี และเป็นพรรคฝ่ายค้านเพียง 6 ปี เท่านั้น คือ ในปี พ.ศ. 2526 – 2529 และ 2535 – 2538²

อย่างไรก็ตามภายหลังจากการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เมื่อนาย ณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว นายณัฐวุฒิได้มีบทบาทในการตั้งกระทู้ถามเป็นจำนวนมาก โดยในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2542 นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณได้ยื่นกระทู้ถามรวมทั้งหมดถึง 27 กระทู้ และนับเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเพียงคนเดียวในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2544 ที่มีบทบาทในการยื่นกระทู้ถาม รายละเอียดดังตารางที่ 8

¹ คำสัมภาษณ์นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2527 อ้างจาก กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 201

² วิธนา เรื่องสกุล . (2533) . การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 326

ตารางที่ 8 กระทุ้งถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
ระหว่างปี 2518 – 2544

พ.ศ	จำนวนกระทุ้งถามทั้งหมด	ตอบแล้ว	ระงับ	ขอถอน	ตกไป
2518 – 2539	-	-	-	-	-
2540	21	8	11	2	-
2541	5	4	-	-	1
2542	1	-	-	-	1
รวม	27	12	11	2	2

ที่มา : กองการประชุม , สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บกระทุ้งถามปี 2518 -2544
(รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ 8 จะพบว่ากระทุ้งถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเสนอเข้าสู่สภานั้น เกือบครึ่งหนึ่งได้รับการตอบข้อสงสัยจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการยื่นกระทุ้งถามสด ซึ่งถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รัฐมนตรีที่ผู้รับผิดชอบก็ให้ความสำคัญในการตอบกระทุ้งถามในทันที เช่น กระทุ้งถามสดเรื่อง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ที่นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ได้ตั้งกระทุ้งถามรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

ความรุนแรงของโรคระบาดไข้หวัดนกนั้นได้ทวีความรุนแรงขึ้นตลอดเวลา ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งทางด้านอุตสาหกรรมผู้เลี้ยงสัตว์ปีก ปรากฏว่าทำความเสียหายให้กับอุตสาหกรรมนี้ถึง 243 ล้านบาทในฮ่องกง ยังไม่รวมถึงการที่จะต้องกำจัดสัตว์ปีกคือ ไก่ ไปถึง 1 ล้าน 2 แสนตัว นอกจากนั้นผู้ใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสัตว์ปีกเหล่านี้ต้องตกงานถึง 30,000 คน การท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบไปด้วย และที่ร้ายแรงที่สุดสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะเด็กขณะนี้ทราบว่ามีผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดนกถึง 4 คน 4 รายด้วยกัน และอยู่ในการเฝ้าสังเกตอาการอีก 16 ราย สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฮ่องกงนั้นเราปฏิเสธไม่ได้ครับว่าฮ่องกงกับเรานั้นไม่ไกลกัน มีการติดต่อค้าขาย มีการเดินทางหาสู่กัน มีแรงงานของคนไทยไปทำงานในฮ่องกงเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผมจึงได้ยื่นกระทุ้งถามสด เพราะเป็นห่วงครับ ...”¹

¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) . ครั้งที่ 7 วันที่ 8 มกราคม 2541 . หน้า 125 -126

ซึ่งนายสมชาย สุนทรวัฒน์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตอบกระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณว่า

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง แต่รัฐบาลได้กำหนดมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกไว้แล้ว กล่าวคือ ได้สั่งการให้กรมปศุสัตว์ มีหนังสือสั่งการไปยังปศุสัตว์เขต ปศุสัตว์จังหวัด ปศุสัตว์อำเภอ และด่านตรวจคนเข้าเมืองทุกด่าน มีการเข้มงวดในเรื่องการนำเข้าสัตว์ที่มีชีวิตทุกชนิด หรือซากทุกชนิด เราห้ามไม่ให้มีการนำเข้าทั้งนั้น..."¹

จากตัวอย่างกระทู้ถามสดเรื่อง การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการติดตามความเคลื่อนไหวปัญหาที่อยู่ในความสนใจของประชาชนซึ่งส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชนจากผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในคณะรัฐบาล โดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบก็ได้ให้ความสำคัญในการตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี

สำหรับการตั้งกระทู้ถามของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งการเสนอเป็นลักษณะกระทู้สดและกระทู้ทั่วไปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 จำนวนกระทู้สดและกระทู้ทั่วไปที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ.	กระทู้ทั้งหมด	กระทู้สด	กระทู้ทั่วไป
2540	21	2	19
2541	5	2	3
2542	1	1	-
รวม	27	5	22

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.งานกระทู้ถาม . (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) . ครั้งที่ 7 วันที่ 8 มกราคม 2541 . หน้า 125 -126

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่าการเสนอกระทู้ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีส่วนมากเป็นลักษณะกระทู้ถามทั่วไป โดยมีการเสนอสู่สภาผู้แทนราษฎร จำนวนถึง 22 กระทู้ ในขณะที่มีกระทู้ถามสดเพียง 5 กระทู้เท่านั้น ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่าการตั้งกระทู้สดในสภาผู้แทนราษฎรนั้นค่อนข้างทำได้ยากกว่าการตั้งกระทู้ทั่วไปเนื่องจากต้องผ่านการพิจารณาจากประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนว่าตรงกับหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ โดยการตั้งกระทู้ถามสดนั้น ต้องเป็นเรื่องเร่งด่วนที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเท่านั้น

อย่างไรก็ตามกระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกระทู้ที่เกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานกฤษฎีกา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 กระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 (จำแนกตามกระทรวงที่เกี่ยวข้อง)

พ.ศ.	กระทรวง							
	สำนักงานกฤษฎีกา	มหาดไทย	เกษตร	คมนาคม	พาณิชย์	สาธารณสุข	วิทยาศาสตร์	ศึกษาธิการ
2540	2	7	5	3	1	1	1	1
2541	4	-	-	-	-	-	1	-
2542	-	1	-	-	-	-	-	-
รวม	6	8	5	3	1	1	1	1

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. งานกระทู้ถาม . (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่ากระทรวงที่ถูกตั้งกระทู้ถามมากที่สุดคือ กระทรวงมหาดไทย รองลงมาจะเป็นสำนักงานกฤษฎีกา และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามลำดับ สำหรับกระทู้ถามของกระทรวงมหาดไทยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นกระทู้ถามเกี่ยวกับการพัฒนาสาธารณูปโภคภายในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น การขยายและลาดยางถนน การขยายงานเขตรบบไฟฟ้า และการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

ส่วนกระทู้ถามกระทรวงอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับปัญหาสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น กระทู้ถามที่ 0226 / 2541 ที่ถามสำนักนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาและการช่วยเหลือชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในบริเวณเขตพื้นที่น้ำจืด และกระทู้ถามที่ 0004 / 2541 การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีเกษตรกรที่ทำนาข้าว นาทุ่งและเลี้ยงไก่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการยื่นกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นการสะท้อนถึงปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีไปสู่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในคณะรัฐบาล ทั้งนี้ยังมีกระทู้ถามอีกจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยตรง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตัวอย่างกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 ที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้	ผลพิจารณา
1. ขอให้ซ่อมแซมถนนชลประทาน สายบางยี่หน – บางตาเถร จังหวัดสุพรรณบุรี	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
2. ให้ดำเนินการลาดคอนกรีตคลองส่งน้ำ ในตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี	"	"
3. งานขยายเขตระบบไฟฟ้า หมู่ที่ 4 ตำบลท่าระหัด อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี	"	ระงับ
4. การขยายไฟฟ้าในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลองค์รักษ์ และหมู่ที่ 5 ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	"	"
5. การเกิดการเน่าเสียของแม่น้ำท่าจีน	"	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.งานกระทู้. สมุดเก็บกระทู้ถาม พ.ศ. 2540 , 2541

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีมักสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา การชี้แจงข้อเท็จจริงในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งความต้องการทราบแนวทางในการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังกระทู้ถามของ นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เรื่องขอให้ซ่อมแซมผิวการจราจรและก่อสร้างถนน ซึ่งถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

ด้วยราษฎรที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับความเดือดร้อนจากการสัญจรไปมา เนื่องจากสภาพผิวจราจรในเส้นทางสายคลองพระเนียงถึงอุโมงค์สามนาคร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีมีสภาพเป็นหลุมเป็นบ่อจำนวนมาก ทั้งที่ก่อสร้างได้ไม่นาน จึงก่อให้เกิดความไม่สะดวกและอาจทำให้ผู้ที่ใช้อยานพาหนะสัญจรไปมาได้รับอันตรายด้วย ดังนั้นสมควรที่จะได้มีการซ่อมแซมผิวการจราจรและทำการลาดยางถนนเพื่อราษฎรจะได้ใช้ประโยชน์ต่อไป จากเหตุผลดังกล่าวจึงขอเรียนถามว่า 1) รัฐบาลมีนโยบายที่จะก่อสร้างถนนลาดยางสายคลองพระเนียงถึงอุโมงค์สามนาครระยะทาง 4,000 เมตร หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลดอนก่ายาน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี หรือไม่อย่างไร และถ้ามีจะดำเนินการได้เมื่อใด 2) รัฐบาลมีนโยบายจะซ่อมแซมถนนชลประทานทุกสาย หรือไม่อย่างไร...”¹

ซึ่งนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตอบกระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณว่า

สำหรับคำถามข้อที่ 1 ตอบว่า เส้นทางสายดังกล่าวคือถนนบนคันคลองส่งน้ำ 1 ซ้าย - 1 ขวา มีขนาดหลังคันทันกว้างประมาณ 4.00 เมตร แยกจากคลองส่งน้ำ 1 ขวา - 1 ขวา ที่ กม. 0 + 890 มีความยาวประมาณ 3 + 580 กม. กรมชลประทานยังไม่มีแผนลาดยาง ทั้งนี้ ได้มีแผนงานปรับปรุงถนนดังกล่าวให้เป็นผิวจราจรลูกรังกว้าง 6.00 เมตรต่อไป ส่วนคำถามข้อที่ 2 ตอบว่า ถนนสายชลประทานทุกสาย กรมชลประทานจะทำการบำรุงรักษาซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิมตามที่ออกแบบเพื่อการใช้งานและดำเนินการซ่อมแซมตามลำดับความเหมาะสมกับกำลังงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี...”²

หรือกระทู้ถาม เรื่อง การก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ได้อภิปรายว่า

ราษฎรหมู่ 16 ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับความเดือดร้อนในการเดินทาง การนำผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ตลาด และการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนก็ได้รับความลำบากเป็นอย่างมาก เนื่องจากเส้นทางที่ใช้ในการคมนาคมยังไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรจึงสมควรมีการจัดสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กในเขตหมู่ที่ 16 จำนวน 2 แห่ง คือ สะพานหน้าโรงเรียนบ้านไผ่ตาไม้

¹ ราชกิจจานุเบกษา . เล่ม 114 ตอนที่ 63ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2540 . หน้า 4

² แหล่งเดิม . หน้า 5

และสะพานแนวรางบัวกร่าง จึงอยากทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะจัดสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กในพื้นที่บริเวณหน้าโรงเรียนบ้านไผ่ดำไม้ และสะพานแนวรางบัวกร่างทั้ง 2 แห่งหรือไม่ ถ้ามีนโยบายการจัดสร้างจะสามารถดำเนินการได้เมื่อใด ...¹

จะเห็นได้ว่ากระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นตัวอย่างหนึ่งในการแสดงบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ที่ทำให้เห็นว่าได้เป็นตัวแทนของประชาชนในการให้รายละเอียดข้อเท็จจริงต่อรัฐบาล ซึ่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีข้อมูลและทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรเป็นอย่างดี การตั้งกระทู้ถามนอกจากจะทำให้รัฐบาลรับทราบปัญหาแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องได้จัดการแก้ไขปัญหาโดยเร็วอีกด้วย

2.1.2 การเสนอญัตติ ญัตติ คือ ข้อเสนอใดๆ ที่มีความมุ่งหมายเพื่อให้สภาลงมติหรือวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร ญัตติจึงมีความสำคัญมากต่อการดำเนินงานของรัฐบาล เป็นกลไกในการตรากฎหมาย กลไกในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และกลไกในการประชุมสภา²

สำหรับการเสนอญัตติจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรอง ไม่น้อยกว่า 5 คน จึงสามารถเสนอได้ ทำให้มีจำนวนญัตติที่เข้าสู่สภามีจำนวนน้อยกว่าจำนวนของกระทู้ถามซึ่งมีเพียงคนเดียวก็สามารถยื่นกระทู้ถามได้ ทั้งนี้การยื่นญัตติยังมีความสำคัญและขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่ากระทู้ถามและมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ญัตติมีลักษณะทั่วไปกว่ากระทู้ถาม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และญัตติต้องการให้ที่ประชุมสภาพิจารณาวินิจฉัยปัญหาหรือเรื่องที่เสนอ ส่วนกระทู้ถามต้องการคำตอบหรือคำชี้แจงจากรัฐมนตรีที่รับผิดชอบมากกว่า

การเสนอญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า ญัตติส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาและแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาปัญหาต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น ญัตติด่วนขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาหามาตรการที่จะช่วยเหลือราษฎร ญัตติด่วนแก้ปัญหากัญแล้งและหาน้ำสะอาดช่วยชาวนาชนบทแก้ภัยแล้งขาดแคลนน้ำบริโภคป้องกันโรคติดต่อ ญัตติด่วนขอให้สภาผู้แทนราษฎรร่วมกันพิจารณามาตรการหรือแนวทางป้องกัน อุบัติภัยที่เกิดจากอาคารสูงโดยเร่งด่วน และญัตติอื่น ๆ ดังตารางต่อไปนี้

¹ ราชกิจจานุเบกษา . เล่ม 114 ตอนที่ 62ก ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2540 . หน้า 39

² สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2546). ระบบงานรัฐสภา . หน้า 46 - 47

ตารางที่ 12 ตัวอย่างนิติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัด
สุพรรณบุรี

เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
1. ยุติคดีฟ้อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญ เพื่อพิจารณาศึกษาสร้าง เขื่อนกันน้ำที่แม่น้ำท่าจีน	นายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ	ส่งรายงานไป คณะรัฐมนตรี
2. ยุติคดีฟ้อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาหามาตรการ ที่จะช่วยเหลือราษฎร	"	ตกไปเพราะยุบ สภา
3. ยุติคดีฟ้อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญศึกษาปัญหาการค้าข้าวตกต่ำ	นายบรรหาร ศิลปอาชา	ส่งรายงานไป คณะรัฐมนตรี
4. ยุติคดีฟ้อง ขอให้ร่วมกันพิจารณาปัญหา ชายแดนภาคใต้	"	"
5. ยุติคดีฟ้อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญเพื่อศึกษารายละเอียดการจัด งานพระราชพิธี เฉลิมฉลองเนื่องใน วโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลมหาราช จะเสด็จดำรงราชสมบัติ ครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539	"	ส่งรายงานไป คณะรัฐมนตรี
6. ยุติคดีขอให้คณะกรรมการวิสามัญศึกษา แนวทางการจัดทำแผนแม่บทในการปฏิรูป ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	"	ตกไปเพราะยุบสภา
7. ยุติคดีฟ้องขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลง มติไม่ไว้วางใจ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 แก้ไข เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 156	"	เสร็จไป

ตารางที่ 12 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลพิจารณา
8. ญัตติ ขอให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญ พิจารณาศึกษาปรับปรุง แก้ไขกฎหมายคำสั่งคณะปฏิวัติ ที่ล้าสมัยและจำกัดสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน	นายชุมพล ศิลปอาชา	ตกไปเพราะยุบสภา
9. ญัตติขอให้เพิกถอนป่าสงวน แห่งชาติที่เสื่อมโทรมหมดสภาพ เพื่อออกเอกสารสิทธิ์	นายจองชัย เทียงธรรม	ส่งรายงานไปคณะ รัฐมนตรี
10. ญัตติด่วน แก้ปัญหาภัยแล้งและ หาน้ำสะอาดช่วยชาวนาชนบท แก้ภัยแล้งขาดแคลนน้ำบริโภค ป้องกันโรคติดต่อ	"	ส่งรายงานไปคณะ รัฐมนตรี
11. ญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรร่วม กันพิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ ไขปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากการ จราจรทางบก	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	รอการพิจารณา จากที่ประชุม
12. ญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรร่วม กันพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหการ แพร่กระจายอย่างรวดเร็วของผัก ดองในแม่น้ำ	"	"
13. ญัตติด่วน ขอให้สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกันพิจารณาเพื่อหามาตรการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา และปลดปล่อยหนี้สิน ให้แก่เกษตรกร ทั่วประเทศ	"	รอการพิจารณาจากที่ ประชุม
14. ญัตติด่วน ขอให้สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกันพิจารณามาตรการหรือแนว ทางป้องกัน อุบัติภัยที่เกิดจากอาคาร สูงโดยเร่งด่วน	"	ส่งคณะรัฐมนตรี

ตารางที่ 12 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลพิจารณา
15. ญัตติด่วน การแก้ไขปัญหากัญเฝ้าน และช่วยเร่งออกโฉนดให้ราษฎรมี หลักทรัพย์กู้เงินมาลงทุน	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	รอพิจารณาจาก ที่ประชุม

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บญัตติ พ.ศ. 2535 , 2536 , 2537 , 2540 , 2541 , 2542 , 2543

จากตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคนมีบทบาทในการเสนอญัตติ เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา , นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ , นายชุมพล ศิลปอาชา , นายจองชัย เทียงธรรม และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ

ญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่เป็นญัตติด่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ปัญหากัญเฝ้าน ปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากอาคารสูง ปัญหาชายแดนภาคใต้ ปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภค การป้องกันโรคติดต่อ แต่ในขณะเดียวกันการเสนอญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีก็สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของคนในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น ญัตติด่วนเกี่ยวกับปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ที่เสนอโดยนายบรรหาร ศิลปอาชา มีรายละเอียดของญัตติดังนี้

เนื่องจากได้รับทราบปัญหาจากเกษตรกรทำนากรณีราคาข้าวเปลือกตกต่ำ ซึ่งในขณะนี้ราคาข้าวเปลือกนาปรังอยู่ที่เกวียนละไม่ถึง 3,000 บาท และข้าวนาปีเกวียนละไม่ถึง 3,500 บาท ในขณะที่ต้นทุนการผลิตไม่ว่าราคาปุ๋ย ราคายาฆ่าแมลง รวมถึงค่าแรงงานด้านการไถ การปักดำ ล้วนมีอัตราสูงขึ้น เมื่อเทียบกับฤดูกาลเพาะปลูกในปีที่ผ่านมา ๆ มา นอกจากนั้นเกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่ยังมีการเรื่องหนี้สิน ซึ่งต้องแบกรับอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับตลาดข้าวในต่างประเทศ ก็ปรากฏว่าข้าวไทยมีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้นทุกปี ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อข้าวได้จากประเทศผู้ผลิตอื่น อาทิเช่น ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าตลาดข้าวของไทยจะต้องถูกแย่งหรือมีส่วนแบ่งของตลาดลดน้อยลงเรื่อย ๆ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อราคาข้าวภายในประเทศในอนาคตข้างหน้า อันจะเป็นผลให้ราคาข้าวมีแนวโน้มจะตกต่ำลงมากยิ่งขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าวจะเป็นปัญหาแก่เกษตรกรชาวนา ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นกระผมอาศัยข้อบังคับการประชุมสภาผู้

แทนราษฎร พ.ศ. 2535 ข้อ 32 และข้อ 33 ขอเสนอญัตติด่วนเพื่อขอให้สภาฯ มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำ และหามาตราการที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมการช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลดำเนินการต่อไป ทั้งนี้จะได้ชี้แจงเหตุผลและรายละเอียดเพิ่มเติมในที่ประชุมต่อไป ...”¹

จากญัตติของนายบรรหาร ศิลปอาชา จะเห็นได้ว่ากรณีที่ราคาข้าวตกต่ำในขณะที่ราคาปุ๋ย ราคายาฆ่าแมลง รวมถึงค่าแรงงานด้านการไถ การปักดำ มีอัตราสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อชาวนาจำนวนมากที่ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งมีเกษตรกรชาวนาเป็นจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยวิธีการเสนอเป็นญัตติด่วนเพื่อให้สภาฯ ได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาและหามาตราการที่เหมาะสม และเพื่อเตรียมการช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้ส่งผลการพิจารณาให้รัฐบาลดำเนินการต่อไป

2.1.3 การเสนอร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติ หมายถึง ข้อความที่มีลักษณะเป็นข้อกฎหมายซึ่งเสนอต่อรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอความเห็นประกาศใช้เป็นกฎหมาย² การเสนอร่างพระราชบัญญัติเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองอีกประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการปกครองแบบรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดให้ทั้งฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) และฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) เป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ในที่นี้จะขอศึกษาเฉพาะการเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น

สำหรับขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้มีดังนี้

1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยพรรคการเมืองที่สังกัดตนเอง และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคที่สังกัดรับรองไม่น้อยกว่า 20 คน ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อส่งบรรจุวาระการประชุม

2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แบ่งเป็น 3 วาระ

วาระที่ 1 สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและลงมติว่าสมควรจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินั้น เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยหลักการแห่งพระราชบัญญัติ สภาจะให้คณะกรรมการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้ ในกรณีที่สภามีมติรับหลักการ สภาก็จะพิจารณาในวาระที่ 2 ต่อไป ส่วนกรณีที่สภาไม่รับหลักการถือว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นตกไป

วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการวิสามัญประจำสภา หรือคณะกรรมการวิสามัญ หรือคณะกรรมการเต็มสภา เมื่อประธาน

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 17 / 2535 วันที่ 14 ตุลาคม 2535 . หน้า 381 – 382

² คณิต บุญสุวรรณ .(2533) .ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา . หน้า 243

สภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างพระราชบัญญัติ ผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายใน 7 วัน นับแต่วันที่สภาได้รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ในการอภิปรายของสมาชิกให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อแปรญัตติเสร็จแล้วเสนอประธานสภาเพื่อบรรจุในวาระการประชุมภายใน 10 วัน

วาระที่ 3 เป็นการลงมติว่าที่ประชุมเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในขั้นนี้จะไม่มีการอภิปราย กรณีที่สภาไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่ 3 เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ ประธานสภาจะดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อวุฒิสภา

จะเห็นได้ว่า การเสนอร่างพระราชบัญญัติจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้การรับรองมตินี้ไม่น้อยกว่า 20 คน แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี¹ จากหลักเกณฑ์ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องประสบปัญหายากในการเสนอร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีกระบวนการอยู่หลายขั้นตอนและต้องใช้เวลามาก ความสำเร็จในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นไปได้ยาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 ได้มีคณะกรรมการวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติคอยทำหน้าที่กลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติให้แก่ฝ่ายบริหาร ทำให้พระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้ส่วนใหญ่จะเป็นของคณะรัฐมนตรีเสนอ โดยมีข้าราชการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการอันเกิดจากกลไกของสภาและบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2519 โดยเสนอร่างพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 290 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ที่มีนายประภัทร โพธิ์สุธนเป็นผู้ร่วมเสนอ กับพระราชบัญญัติรณนัดที่นายสนกนธ์ วัชรวิทย์ เป็นผู้เสนอ แต่พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ก็ตกไปเพราะคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ได้เข้ามาทำการรัฐประหารภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ทำการประกาศกฎอัยการศึก ยกเลิกรัฐธรรมนูญและยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พรรคการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งพรรคชาติไทยจึงถูกยุบเลิกโดยปริยายและหมดบทบาททางการเมืองลง การเสนอร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ จึงยุติลงชั่วคราว

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 125

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 เมษายน 2522 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยได้มีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติอีกครั้ง โดยนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 และร่างพระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 22 ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2522 ซึ่งร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับผ่านการพิจารณาเป็นกฎหมาย ส่วนนายชุมพล ศิลปอาชา ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ 1 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ แต่ผลการพิจารณาปรากฏว่ากรรมาธิการฯ ไม่รับรอง ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไป¹

ต่อมาภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 18 เมษายน 2526 พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งมากกว่าทุกพรรค² แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคชาติไทยจึงมีบทบาทในฐานะเป็นพรรคฝ่ายค้าน แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีก็มีผลงานในการเสนอร่างพระราชบัญญัติมากถึง 7 ฉบับ โดยมีผลเป็นกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ซึ่งเสนอโดยนายชุมพล ศิลปอาชาและร่างพระราชบัญญัติประมง (ฉบับที่ 3) เสนอโดยนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ส่วนร่างพระราชบัญญัติที่ตกไปส่วนใหญ่เป็นการเสนอของนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี กระทรวงศึกษาธิการไปเป็นของมหาวิทยาลัยพระนารายณ์ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพระนารายณ์ และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2515³

หลังจากการเลือกตั้งในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 พรรคชาติไทยได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล โดยมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2529 – 2531 มีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเพียง 2 ฉบับ ซึ่งนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเป็นผู้เสนอ คือ ร่างพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลป์ และร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีข้อสังเกตบางประการกล่าวคือ มีพระราชบัญญัติหลายฉบับที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะจากกระทรวงคมนาคมที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติในเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคมผ่านทางคณะรัฐมนตรีเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก เช่น ร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2529 ร่างพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2530 ร่างพระราชบัญญัติการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ร่างพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2519 - 2539

² พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งรวม 72 คน ต่อมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอิสระย้ายมาสังกัดเพิ่มอีกเป็น 108 คน

³ เรื่องเดียวกัน.

ประเทศไทย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 เป็นต้น¹ จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติในช่วงนี้ กระทำในฐานะคณะรัฐมนตรีมากกว่าฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักประสบปัญหาความยุ่งยาก มีกระบวนการและต้องอาศัยเวลามาก ในขณะที่การเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยฝ่ายบริหารจะมีเจ้าหน้าที่ ข้าราชการจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ คอยให้ความช่วยเหลือทั้งการหาข้อมูล การยกร่าง การตรวจสอบในความถูกต้อง ดังนั้นความพร้อมในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของฝ่ายบริหาร จึงมีมากกว่าฝ่ายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ต่อมาภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พรรคชาติไทยเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี คือ นายบรรหาร ศิลปอาชา และนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล สำหรับบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ พบว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2531 – 2532 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสภาเป็นจำนวนถึง 74 ฉบับ² แต่ไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาอยู่เลย แต่ในขณะเดียวกันมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติในนามคณะรัฐมนตรีอยู่ถึง 30 ฉบับ³ ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติในช่วงนี้น่าจะคล้ายคลึงกับในปี พ.ศ. 2530 คือการเสนอร่างพระราชบัญญัติจะกระทำในฐานะคณะรัฐมนตรีมากกว่าฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ทำการรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้สำเร็จและได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่งผลให้บทบาทในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีต้องหยุดชะงักไประยะหนึ่ง อย่างไรก็ตามบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยได้มีขึ้นภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของสภา 3 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เสนอโดยนายจองชัย เทียงธรรม ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เสนอโดยนายชุมพล ศิลปอาชา และร่างพระราชบัญญัติผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เสนอโดยนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ แต่ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับต้องตกไปเพราะนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากกรณีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01⁴

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2519 - 2539

² แหล่งเดิม.

³ แหล่งเดิม.

⁴ แหล่งเดิม.

เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่ได้รับเสียงมากเป็นอันดับ 1 จึงเป็นแกนจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงรัฐบาลนายบรรหารระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2538 จนถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภา 3 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ให้ศาลพลเรือนเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และที่ให้ศาลทหารพิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวกับความผิดอันเป็นคอมมิวนิสต์ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แก้ไขการขึ้นสองสถาน และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แก้ไขวิธีการชั่วคราว¹ นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยนายบรรหาร ศิลปอาชามากถึง 36 ร่าง ซึ่งไม่ได้เสนอในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่กลับเสนอในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี

สำหรับนายบรรหารเป็นนายกได้เพียง 1 ปีเศษ ได้ประสบปัญหาการเมืองเป็นอย่างมาก ในที่สุดจึงได้ตัดสินใจยุบสภา และให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ในการเลือกตั้งครั้งนี้จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ คือนายณัฐฉัตร ประเสริฐสุวรรณ บุตรชายของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณที่ประกาศวางมือทางการเมือง นายณัฐฉัตร ประเสริฐสุวรรณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีบทบาทการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ ทั้งการตั้งกระทู้ การอภิปราย เสนอญัตติรวมถึงการเสนอร่างพระราชบัญญัติด้วย โดยใน พ.ศ. 2539 นายณัฐฉัตร ประเสริฐสุวรรณได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมากถึง 20 ฉบับ จากทั้งหมดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเสนอรวม 28 ฉบับ² อย่างไรก็ตามนายชุมพล ศิลปอาชา และนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ก็มีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2518 – 2544 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเกือบทุกคนมีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร มีเพียงนายวิรัช วัฒนไกร ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีเขต 1 เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ไม่เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ดังตารางต่อไปนี้

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2519 - 2539

² แหล่งเดิม.

ตารางที่ 13 จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย
จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2518 - 2544

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร / พ.ศ.	2519	2522	2526	2530	2535	2538	2539
1. นายวิรัช วัฒนไกร	-	-	-	-	-	-	-
2. นายประภัตร โพธสุธน	1	-	-	-	-	-	-
3. นายบรรหาร ศิลปอาชา	-	-	3	-	-	-	-
4. นายสกันธ์ วัชรไทย	1	-	-	-	-	-	-
5. นายชุมพล ศิลปอาชา	-	1	2	-	1	-	4
6. นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	-	2	2	2	1	4	-
7. นายจองชัย เทียงธรรม	-	-	-	-	1	-	-
8. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	20
9. นางสาวกัญจนา ศิลปอาชา	-	-	-	-	-	-	6
รวม	2	3	7	2	3	4	30

หมายเหตุ : ในปี พ.ศ. 2539 มีร่างพระราชบัญญัติที่นายชุมพล ศิลปอาชาและนาย
ณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เสนอร่วมกัน 3 ฉบับ

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ . (เก็บรวบรวมและ
จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่านายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
เข้าสู่สภามากที่สุดถึง 20 ฉบับทั้งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนเพียงสมัยเดียว ในขณะที่นายประ
ภัตร โพธสุธน และนายจองชัย เทียงธรรมซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นเวลายาว
นาน แต่กลับเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาเพียงฉบับเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ตามการ
เสนอร่างพระราชบัญญัติมีหลายขั้นตอนและต้องใช้เวลามาก ผู้เสนอต้องใช้เวลาในการติดตาม
เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังคำสัมภาษณ์ของ
นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีว่า

คือมันอย่างนั้นครับ มันต้องมีวิชาการ ในฐานะที่ผมเคยอยู่ฝ่ายรัฐบาลมาแล้ว ผมกราบเรียน
ว่า กฎหมาย พ.ร.บ. ต่าง ๆ ที่ผ่านสภาได้มากที่สุดคราวที่แล้ว เพราะผม สมัยก่อนผม
อยู่กับรัฐบาลผมเป็นผู้ประสานงาน ที่ผ่านมา เพราะประชุมสภาที่ เราพยายามตัดกระทู้ให้
น้อยลง พยายามเสนอ พ.ร.บ.ที่สำคัญ เสนอไปรวม ๆ 100 ฉบับ เราก็ไปเช็คดูอันไหน
สำคัญ เราก็ปรึกษากันหรือกันระหว่างพรรครัฐบาล และพรรคฝ่ายค้าน ร่วมพิจารณาด้วยกัน

ผมได้เสนอให้ประชุมเพิ่มอีก 2 วัน ผมเอาพระราชบัญญัติต่าง ๆ เข้าไป ผมเสนอเองและผมก็กลั่นกรองร่าง พ.ร.บ. ของฝ่ายค้าน ผมเองเสนอหลายฉบับ เข้าไปได้มาก มันต้องมีวิธีการครับ ต้องคนที่ทำงานในสภา เลือกเอา พ.ร.บ. ที่สำคัญ เลือกเอาออกไปใช้ก่อน อย่างคราวที่แล้ว พ.ร.บ. เวณคืนอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ นี่ เข้าไปได้เยอะเลย เพราะผมเป็นคนที่ประสานงานรัฐบาล เอาของฝ่ายค้านเข้าไปด้วย พ่วงท้ายเข้าไป ถ้าไม่เอาเข้าไป ทั้งไว้หมดสมัย 4 ปี ก็ไม่ผ่านสภา การประชุมต้องพยายามทำให้ประธานทำหน้าที่ให้เร็วที่สุด ต้องติดต่อกับท่านประธาน หมั่นบันทึกเข้าไป ผ่านไหม ควรจะรวบรัด ต้องทำอย่างนี้ ต้องประสานอย่างนี้...”¹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นถึงบทบาทของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณที่ได้ใช้ความพยายามในการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายให้เร็วที่สุด สำหรับการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภามีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเสนอร่างพระราชบัญญัติในช่วงระยะเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองอื่น กล่าวคือในช่วงปี 2518 - 2534 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพียง 15 ฉบับ ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชเสนอพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาถึง 109 ฉบับ²

นอกจากนี้การเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี จะมีผลเป็นกฎหมายน้อยมาก เมื่อเทียบกับร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดที่เสนอเข้าสู่สภา ไม่ว่าจะเป็นด้วยสาเหตุซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมคือ การทำปฏิวัติ - รัฐประหาร การยุบสภาหรือการไม่ผ่านในการพิจารณาารต่าง ๆ ก็ตาม รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 และจำนวนร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย

พ.ศ.	จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภา	เป็นกฎหมาย
2519	2	-
2522	3	2

¹ คำสัมภาษณ์นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2527 อ้างจาก กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 249

² สมทรง นุ่มนวล . (2536) . บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2535 . หน้า 70

ตารางที่ 14 (ต่อ)

พ.ศ.	จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภา	เป็นกฎหมาย
2526	7	3
2530	2	1
2535	3	-
2538	4	-
2539	27	15
รวม	48	21

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ . พ.ศ. 2519 , 2523 , 2526 , 2530 , 2535 , 2539 , 2540 , 2540 (เก็บรวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่า ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาทั้งหมด 48 ร่าง แต่มีผลสำเร็จขั้นมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายมีเพียง 21 ฉบับซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร โดยในปี พ.ศ. 2539 เป็นปีที่มีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเข้าสู่สภามากที่สุดถึง 27 ร่าง และมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายถึง 15 ฉบับ

สำหรับในช่วงระหว่างปี 2518 - 2544 มีร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่เสนอเข้าสู่สภาแล้วมีความสำเร็จขั้นมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายจำนวน 21 ฉบับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2544

พ.ศ.	ชื่อพระราชบัญญัติ	ผู้เสนอ
2522	1. ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523	นายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ

ตารางที่ 15 (ต่อ)

พ.ศ.	ชื่อพระราชบัญญัติ	ผู้เสนอ
2522	2. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่ง ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 22 ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2522	นายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ
2526	3. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528	นายชุมพล ศิลปอาชา
	4. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528	"
	5. ร่างพระราชบัญญัติประมง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528	นายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ
2530	6. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร	"
2539	7. ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยี ปทุมวัน	นางสาวกัญญา ศิลปอาชา
	8.. ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	"
	9. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	นายชุมพล ศิลปอาชา และนายถวิลวดี ประเสริฐสุวรรณ
	10. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง	"
	11. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง	"
	12. ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา	"
	13. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย	"
	14. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	"

ตารางที่ 15 (ต่อ)

พ.ศ.	ชื่อพระราชบัญญัติ	ผู้เสนอ
2539	15. ร่างพระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ
	16. ร่างพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	“
	17. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ	“
	18. ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	“
	19. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	“
	20. ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงาน	“
	21. ร่างพระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า	“

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ . (เก็บรวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ 15 จะเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติส่วนใหญ่ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่ผ่านการพิจารณาและบังคับใช้เป็นกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติ กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2539 นายบรรหาร ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีความประสงค์ที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับเดิมใน มาตรา 211 เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง ซึ่งการแก้ไขมาตราดังกล่าวนี้นำมาสู่การร่างและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อก่อออกมาใช้เป็นกฎหมายจำนวนมาก เช่น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง

นอกจากนี้พรรคชาติไทยยังให้ความสนใจในเรื่องการศึกษาของประเทศ เห็นได้จากในช่วงที่พรรคเข้าร่วมรัฐบาล พรรคชาติไทยมักจะได้รับผิดชอบกระทรวงศึกษาธิการ และสมาชิกพรรคชาติไทยหลายคนก็ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น นายชุมพล ศิลปอาชา นายปองพล อดิเรกสาร นายปัจจะ เกสรทอง ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางสาวกัญญา ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นคณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจำนวนมาก ซึ่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ได้รับความเห็นชอบให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย เช่น ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.1.4 การอภิปราย

ในการแสดงบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ และการเสนอร่างพระราชบัญญัติ วิธีการที่สำคัญภายใต้กระบวนการเหล่านี้ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ การอภิปราย

การอภิปราย เป็นการแสดงแนวทางหรือเสนอความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้สมาชิกผู้แทนในที่ประชุมสภาได้รับฟังเหตุผลต่าง ๆ ในเรื่องที่ที่ประชุมกำลังพิจารณา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของสภาผู้แทนราษฎร แสดงให้เห็นว่าการอภิปรายเป็นเครื่องมือสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภา หลักเกณฑ์ของการขออภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร คือ

- 1) สมาชิกสภาที่ประสงค์จะอภิปรายยกมือขึ้นเพื่อแสดงความจำนงขออภิปรายต่อประธานสภา เมื่อประธานสภาอนุญาตแล้วจึงลุกขึ้นยืนอภิปรายได้
- 2) การกล่าวต้องกล่าวกับประธานเท่านั้น
- 3) การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับที่กำลังปรึกษากัน ต้องไม่พูดจาฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น
- 4) ห้ามมิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายป้ายสีบุคคล หรือออกชื่อบุคคลโดยไม่จำเป็น¹

การอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร ผู้อภิปรายต้องมีความกล้าที่จะอภิปราย การเตรียมพร้อมในเรื่องข้อมูลที่จะอภิปราย มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นชอบด้วย มีทักษะ ลีลาและวิธีการพูดที่ดี สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้ฟังได้โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้อภิปรายได้รับการยอมรับจากประชาชน

¹ คณิน บุญสุวรรณ . (2533) . ภาษาการเมืองในระบอบรัฐสภา . หน้า 313 – 314

สำหรับบทบาททางการเมืองในการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีไม่บ่อยครั้งนักในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เพราะพรรคชาติไทยมักได้เป็นพรรคฝ่ายรัฐบาล ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในพรรคชาติไทย มักจะได้รับการคัดเลือกจากพรรคให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยมีบทบาทในการอภิปรายดำเนินคดีหรือซักถามการบริหารงานของรัฐบาล แต่หากมีการอภิปรายก็มักจะเป็นการอภิปรายเพื่อชี้แจงในฐานะเป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ดังตัวอย่างที่นายกุลล หิมิเทศ สมาชิกฝ่ายค้านได้ซักถามนายจองชัย เทียงธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เกี่ยวกับแนวทางสร้างงานและส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน ซึ่งนายจองชัย เทียงธรรมได้อภิปรายชี้แจงว่า

เรามีโครงการทางสว่างในอาชีพ ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าคนจบมาใหม่ ๆ ก็ตกงานกัน คนจบเก่ายังตกงาน คนจบใหม่ก็ตกงานเป็นทวีคูณ เราก็มีการส่งเสริม มีการให้ข้อมูลข่าวสารในการจ้างงาน พัฒนาทักษะและแนะนำให้เรียนต่ออะไรหลาย ๆ อย่างนี่นะครับ รวมแล้วประมาณ 120,000 คน สำหรับผู้ที่จบการศึกษาใหม่ ๆ คิดว่าปีหนึ่งจบการศึกษามานี้ประมาณ 4 แสนคน มันก็จะทับถมทวีคูณกันไปเรื่อย ๆ トラバドที่ภาวะเศรษฐกิจยังอยู่ในขาลงอย่างนี้ การแก้ปัญหาต้องใช้เวลาคับ ต้องใช้เวลา ผมกราบเรียนว่าเราไม่เคยนิ่งเฉยเลยครับ"¹

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าการอภิปรายของนายจองชัย เทียงธรรมเป็นการอภิปรายในลักษณะให้ข้อมูลและอธิบายชี้แจงข้อเท็จจริงเป็นหลัก ในฐานะเป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ซึ่งนอกจากการอภิปรายจะมีลักษณะเช่นนี้แล้ว บางครั้งยังมีลักษณะเป็นการอภิปรายเพื่อประท้วงฝ่ายตรงข้าม หรือประท้วงประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะเห็นได้จากการบทบาทของนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ โดยได้มีประท้วงประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า

ดิฉันขอประท้วงท่านประธานในข้อบังคับที่ 56 ปล่อยให้มีการอภิปรายฟุ่มเฟือยซ้ำซาก ปกติดิฉันเป็นคนมีความอดทนสูง แต่ครั้งนี้มันเหลือทนแล้วนะคะ ถ้าดิฉันทนฟังต่อไปพฤติกรรมและสมองของดิฉันคงจะสับสนจากที่เคยมีระบบที่ดี แม้จะได้มีผู้คนลุกขึ้นประท้วงมากมายหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้นในการอภิปรายที่ผ่านมาเลย ดิฉันขอเรียนอีกครั้งหนึ่งนะคะว่า เรากำลังอภิปรายไม่ไว้วางใจ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีที่ชื่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ วันใดที่คุณจาตุรนต์ ฉายแสงเป็นนายกรัฐมนตรี ดิฉันจะยินดีฟัง แต่วันนี้ขอหาทั้งหลาย มลทินทั้งหลายอยู่ที่ตัวท่านนายกรัฐมนตรีที่ชื่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

¹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุม (สมัยสามัญ) . ครั้งที่ 14 / 2541
วันที่ 13 สิงหาคม 2541

ศักดิ์ศรีของคนต้องมีนะคะ ยิ่งศักดิ์ศรีของคนเป็นนายกรัฐมนตรี มันเป็ศักดิ์ศรีระดับชาติ
ขณะนี้ตัวท่านเป็อนมลทินประอะเป็อนเหม็นไปหมดแล้ว ท่านยังจะทนอยู่อีกหรือ..."¹

จากตัวอย่างการอภิปรายของนางสาวกัญญา ศิลปอาชา แสดงให้เห็นถึงความกล้า
อภิปราย มีลีลาการพูดที่ดูเด็ด รู้จักใช้สำนวน เปรียบเทียบ และใช้ภาษาที่เร้าอารมณ์ของผู้
ฟังได้เป็นอย่างดี ทั้ง ๆ นางสาวกัญญาเพิ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกเท่านั้น
ซึ่งสอดคล้องกับการวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนว่า "นางสาวกัญญาอภิปรายได้ตรง
ประเด็น มีความชัดเจนดี ไม่มีหลงประเด็น จัดว่าคุณกัญญาพูดได้ดีทีเดียว ถ้าเป็นอาจารย์
ก็ให้เกรดเอ ถือว่าเป็นการพูดที่มีลักษณะเฉพาะตัวของคุณกัญญาคือจะตรง ๆ ใส ๆ เหมือน
เด็ก..."² ส่วนการอภิปรายของนายบรรหาร ศิลปอาชาในญัตติอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี นายบรรหารได้อภิปรายโจมตีการทำงานของ
รัฐบาลพล.อ.ชวลิตอย่างรุนแรงว่า

ในเรื่องการบริหารกิจการแผ่นดินมาเพียงแค่ 9 เดือนเศษ ที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ
ชาติ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนในทุกระดับ อย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ของ
ชาติไทย มีพฤติกรรมสับสน ขาดความรับผิดชอบในคำพูด ไร้ความสามารถ ไร้ประสิทธิภาพ
ปราศจากการเป็นผู้นำ และยังปล่อยปละละเลยให้มีการทุจริตแสวงหาผลประโยชน์ ท้ามกลาง
ความเดือดร้อนของประชาชน จงใจปิดข้อมูลและข้อเท็จจริงบางประการ ท่านประธานครับ
กระผมเองในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทยนั้น ได้ใคร่ครวญเรื่องญัตติตั้งกล่าวก่อนที่จะร่วมเสนอไม่
ไว้วางใจต่อท่านนายกรัฐมนตรีนั้น ได้รับการต่อว่าต่อขานจากพี่น้องประชาชนหลายแห่งด้วยกันว่า
พรรคชาติไทยเองนั้นทำไมไม่ทำหน้าที่ฝ่ายค้านเพื่อผลประโยชน์ต่อประชาชน เพราะในขณะนี้
พรรคชาติไทยทราบไหมว่าประชาชนทั่วประเทศนั้นได้รับความเดือดร้อนอย่างไร อย่างแสนสาหัส
แบบพูดไม่ได้ พูดไม่ออก ไม่รู้จะไปร้องเรียนกับใคร เมื่อเป็นเช่นนี้ไปแล้ว ผมจึงอยากจะ
ประทานกราบเรียนด้วยว่า โดยเฉพาะท่านนายกรัฐมนตรีนั้น ผมเรียนตรง ๆ นะครับ ผมผิดหวัง
ผิดหวังจริง ๆ รู้จักท่านมานานแล้ว การผิดหวังดังกล่าวนี้ คงจะทราบกันดีอยู่แล้วและรู้เห็นกัน
อยู่แล้ว ในช่วงเพียงแค่นี้ไม่ถึง 8 เดือน หรือ 9 เดือนที่อยู่ในขณะนี้เพียงแค่ 6 เดือน ประเทศ
ชาติของเราเป็นอย่างไร ชาวเป็นดำ ดำเป็นขาว..."³

จากตัวอย่างการอภิปรายของนายบรรหาร ศิลปอาชา แสดงให้เห็นถึงลีลาการอภิปรายที่
ใช้ภาษาง่าย ๆ ไม่อ้อมค้อม กล่าวหา วิติเตียนการบริหารประเทศของรัฐบาลอย่างตรงไปตรง
มา และสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการทำงานของนายกรัฐมนตรี

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 25 / 2540
วันที่ 26 กันยายน 2540

² ฝ่ายค้านถล่มจิว . (2539, 20 กันยายน) . ไทยรัฐ . หน้า 15

³ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 23 / 2540
วันที่ 24 กันยายน 2540

นอกจากนี้ยังมีนายชุมพล ศิลปอาชา ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีอีกคนหนึ่ง ที่มีบทบาทในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร โดยนายชุมพล จะมีภาพลักษณ์ความเป็นนักวิชาการ การอภิปรายจะมีลักษณะเพื่อเสนอแนะ หรือการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงมากกว่าการใช้คำพูดที่ดูเด็ดเพื่อดำเนินการทำงาน ดังจะเห็นจากการอภิปรายร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีว่า

ผมไม่อยากจะสอนวิชางบประมาณในสภานี้แก่รัฐมนตรีช่วย ฯ หรือรัฐมนตรีว่าการ เพราะว่า ท่านก็ดูแลเรื่องนี้ก็น่าจะเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ดี งบประมาณมีอยู่ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนเตรียมการงบประมาณ ขั้นตอนมีมติงบประมาณ และขั้นตอนบริหารงบประมาณ มีอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน ขั้นตอนเตรียมการงบประมาณ เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร เมื่อเตรียมเสร็จส่งฝ่ายนิติบัญญัติก็เป็นเรื่องของการขึ้นอนุมัติงบประมาณ ท่านพูดมาทั้งหมดบอกว่ายกอ้าง พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณว่ารายจ่ายไม่เกินเท่านั้นต้องจ่ายเท่านั้น นั่นเป็นขั้นตอนบริหารงบประมาณ ตอนนี้เป็นขั้นตอนอนุมัติงบประมาณ ที่ดังไปนั้นนะครับ ดังในฐานะเป็นขั้นพิจารณาอนุมัติงบประมาณ มันหลุดจากภาคเตรียมการงบประมาณมาแล้วจากอำนาจฝ่ายบริหารมาแล้ว...”¹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า นายชุมพล ศิลปอาชาเป็นผู้อภิปรายที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายที่ชัดเจน มีหลักการและเหตุผลสนับสนุนประเด็นที่กำลังอภิปรายเพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตามหรือเห็นชอบด้วย ซึ่งทำให้นายชุมพล ศิลปอาชาเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น ๆ ด้วย

2.1.5 งานกรรมาธิการ

กรรมาธิการ คือ บุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้พิจารณา สอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อรัฐสภา เป็นงานที่กระทำต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งในสมัยประชุมและนอกสมัยประชุม ลักษณะงานต้องอาศัยการศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความเห็นจากหลาย ๆ ฝ่าย ทำให้กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการต้องเป็นลักษณะของเครือข่ายเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกรัฐสภา

กรรมาธิการเป็นคณะทำงานให้กับรัฐสภาที่มีบทบาทสำคัญ ในการพิจารณาร่างกฎหมายที่เข้าสู่การพิจารณาของสภา การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อสภา รวมถึงบทบาทด้านการศึกษา สอบสวนเรื่องใด ๆ ที่อยู่ในอำนาจของสภาฯ คณะกรรมาธิการจึงมีความสำคัญและประโยชน์ต่อการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของ

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2540 วันที่ 17 กันยายน 2540

คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2539 – 2544 รายละเอียดดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 16 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นกรรมการภายหลังจากเลือกตั้ง พ.ศ. 2535 และ 2539

การเลือกตั้ง	คณะกรรมการ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
13 กรกฎาคม 2535	การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน	นายจองชัย เทียงธรรม
17 พฤศจิกายน 2539	กิจการสภาผู้แทนราษฎร การศึกษาสภาผู้แทนราษฎร	นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ “

ที่มา : สำนักเลขาธิการรัฐสภา .รายงานการประชุมผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) 2535,2539

จากตารางที่ 16 จะเห็นได้ว่า การได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการของนายจองชัย เทียงธรรม ไม่เป็นไปตามความรู้ความสามารถ เพราะนายจองชัยจบการศึกษาคณะนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และประกอบอาชีพทนายความแต่กลับได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน¹ ซึ่งไม่ตรงกับความรู้ความสามารถและสาขาที่เรียนมา สำหรับตัวอย่างผลงานของคณะกรรมการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2537 มีการประชุมทั้งหมดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ 37 ครั้ง เดินทางศึกษาดูงานต่างประเทศ 4 ครั้ง คือ ที่ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ฮองกง และสาธารณรัฐประชาชนจีนส่วนผลงาน

¹ คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน กระทำกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับ

1.1 ปัญหาการปลดปล่อยหนี้สินของเกษตรกรโดยอาศัยมาตรการทางการเงินและการคลัง

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับระบบภาษี

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ

1.5 ปัญหาเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ

1.6 ปัญหาเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน

1.7 ปัญหาเกี่ยวกับธนาคารเพื่อการส่งออก – นำเข้า และธนาคารเฉพาะด้าน

1.8 ปัญหาเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ การเงินและการคลังของประเทศและของโลก

1.9 ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

1.10 ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารของประเทศ

ในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ของ คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน ระหว่างปี 2535 – 2537 มีเรื่องพิจารณา ได้แก่ การตั้งโรงงานนวนบุหรืจังหวัดเชียงใหม่ มายั้งที่จังหวัดแพร่ ปัญหาหนี้สินเกษตรกร หลักการและวิธีการตรวจสอบภาษีของกรมสรรพากร การลักลอบนำกระเทียมเข้าประเทศ ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ สรุปรายงานปัญหาเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ พิจารณาผลการบริหารเงินกองทุนรวม กรุงเทพฯ

สำหรับบทบาทการทำงานในคณะกรรมการการศึกษา¹ และกิจการสภาผู้แทนราษฎร ของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นไปตามความรู้ความสามารถ และพื้นฐานการศึกษา เนื่องจากนายณัฐวุฒิจบการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นสาขาเกี่ยวกับการศึกษา ส่วนผลงานในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ของคณะกรรมการทั้ง 2 คณะในช่วงเวลาที่นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณเป็นสมาชิกอยู่มีตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ตัวอย่างผลงานของคณะกรรมการการศึกษาและคณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎรที่มีนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณเป็นสมาชิกระหว่าง พ.ศ. 2539 – 2544

ตัวอย่างผลงาน	คณะกรรมการ
1. พิจารณาศึกษาการจัดหาสถานที่ก่อสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่	กิจการสภาผู้แทนราษฎร
2. พิจารณาศึกษาโครงการจัดตั้งสำนักงานรัฐสภาประจำจังหวัด	“

¹ คณะกรรมการการศึกษากระทำกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับ

- 2.1 ศึกษา วิเคราะห์ นโยบายการศึกษาของชาติ
- 2.2 ศึกษา วิเคราะห์ ระบบการจัดการศึกษาของชาติ
- 2.3 ศึกษา วิเคราะห์ กระบวนการบริหาร และการจัดการทางการศึกษา
- 2.4 ศึกษา วิเคราะห์ คุณภาพการศึกษา
- 2.5 ศึกษา วิเคราะห์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการศึกษา
- 2.6 ศึกษา วิเคราะห์ การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา
- 2.7 ศึกษา วิเคราะห์ ความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
- 2.8 ศึกษา วิเคราะห์ ติดตามและเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เกี่ยวกับปัญหาการบริหารการศึกษาของชาติ เช่น การบริหารงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ งานวิชาการ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของชาติ

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ตัวอย่างผลงาน	คณะกรรมการวิชาการ
3. พิจารณาญัตติคดีของนายทิวา เงินยวง และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เรื่อง การจัดซื้อที่ดินและอาคารของบริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด	กิจการสภาผู้แทนราษฎร
4. พิจารณาการจัดทำการประกันสุขภาพให้แก่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	“
5. พิจารณาศึกษาการหาสถานที่จอดรถให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในวันที่มีการประชุม	“
6. พิจารณาเรื่องด่วน เรื่อง ขอให้มีการดำเนินการพิจารณากำหนดบำเหน็จบำนาญของฝ่ายนิติบัญญัติ มีนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้เสนอ	“
7. พิจารณาญัตติคดี เรื่อง ขอให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโครงการเพื่อร่วมงานฉลองในปีพระชนมายุครบ 6 รอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้เสนอ	“
8. พิจารณาศึกษากรณีเหตุเพลิงไหม้อาคารรัฐสภา	“
9. พิจารณาศึกษาการกำหนดบำเหน็จบำนาญของฝ่ายนิติบัญญัติ	กิจการสภาผู้แทนราษฎร
10. พิจารณาศึกษานโยบาย แนวทางการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งการแก้ไขการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย	การศึกษา
11. พิจารณานโยบายโรงเรียน กรณีจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร	“

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ตัวอย่างผลงาน	คณะกรรมการธิการ
12. พิจารณาเรื่องร้องเรียน แนวคิดที่จะยุบ ศึกษานิเทศก์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ	การศึกษา
13. พิจารณาปัญหาการศึกษาของคนพิการ	"
14. พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับสภาว่่างรัฐ ธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อ เสนอเป็นความเห็นให้แก่สมาชิกสภาว่่าง รัฐธรรมนูญในช่วงที่แปรญัตติ	"
15. พิจารณาเรื่อง การรับนักเรียนนักศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษา ธิการ ปีการศึกษา 2540 และการบริหาร งานของสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ	"
16. พิจารณาเรื่อง ปัญหากองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา และกองทุนกู้ยืมเพื่อสถาน ศึกษา	"

ที่มา : สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2539 - 2540) . สรุปผลงานสภาผู้แทน
ราษฎร 2539 – 2544 . หน้า 61 -80

อย่างไรก็ตาม บทบาทของคณะกรรมการธิการในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกพรรคชาติ
ไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักกันในหมู่ประชาชน เนื่องจากการ
ดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ของสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยมีผลงานที่ปรากฏให้
ประชาชนได้เห็นอย่างชัดเจน

2.1.6 บทบาทในฐานะประธานสภาผู้แทนราษฎร

ในประเทศไทยมีรัฐสภาแบบ 2 สภาคือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในส่วนของสภาผู้
แทนราษฎรการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านนิติบัญญัติและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินจะ
ต้องกระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร จะต้อง

มีประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ควบคุมการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎร ประธานจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในสภาผู้แทนราษฎร¹

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แก่ นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ โดยได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2538² ดังที่หนังสือพิมพ์มติชนได้กล่าวถึงนายบุญเอื้อว่า

ใคร ๆ มักล้อ หมอเอื้อ (บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ) ว่าเป็นหมอตำแย ทั้ง ๆ ที่เขาเปิดคลินิกมิใช่ประกอบโรคศิลปะของกระทรวงสาธารณสุขมาตั้งแต่ปี 2488 แต่เขาก็ไม่เคยต่อล้อต่อเถียง ไม่เคยปฏิเสธ ... มาวันนี้หมอตำแยได้ไต่เต้าขึ้นมาสู่จุดสูงสุดของชีวิตอย่างที่ใครหลายคนอดที่จะไม่ได้ เป็นตำแหน่งประมุขหนึ่งในสามของอำนาจอธิปไตยไทยนั่นคือ ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎร..."³

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณนับเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรที่มีอายุมากที่สุดคือ 73 ปี เป็นผู้มีความประสพการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมากและมีภาพลักษณ์ความประนีประนอมสูง เป็นนักการเมืองอาวุโสที่มีคนเคารพนับถือและมีความซื่อสัตย์สุจริต

นอกจากนี้นายบุญเอื้อยังเคยดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยบทบาทที่เป็นที่ชื่นชมของสังคมก่อนหน้านี้จะดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรคือ เป็นรัฐมนตรีที่กำกับดูแลคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) และเป็นประธานคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

¹ บทบาทอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่กำหนดโดยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีดังนี้

- 1.1 เป็นประธานของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร
- 1.2 ควบคุมและดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎร
- 1.3 รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา
- 1.4 เป็นผู้แทนสภาผู้แทนราษฎรในกิจการภายนอก
- 1.5 แต่งตั้งกรรมาธิการเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกิจการสภาผู้แทนราษฎร
- 1.6 อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้โดยข้อบังคับของการประชุม

² การประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (2538 , 10 กรกฎาคม) . สยามจดหมายเหตุ .

³ บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ตะกายดาวสู่ประมุขสภาหินอ่อน . (2538 , 12 กรกฎาคม) . หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน . หน้า 3

สำหรับอุดมการณ์ในการทำงานในฐานะของประธานสภาอาจดูได้จากข้อเขียนในบันทึกส่วนตัวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณว่า

ผมขอทำงานตรงไปตรงมา จะเป็นกลางไม่เข้าข้างใคร เราต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ คือต้องทำงานเพื่อประโยชน์และความเจริญของงานนั้น โดยไม่เห็นแก่ตัวไม่คำนึงถึงสินจ้างรางวัล ตำแหน่งหน้าที่การงาน คำสรรเสริญนินทา หรือคิดอิจฉาริษยาผู้ใด คิดอยู่แต่ที่จะทำงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เจริญงอกงาม แม้จะเสียชื่อหรือแม้ที่สุดจะสูญเสียชีวิต แต่เพื่อความสำเร็จของงานอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็ต้องยอม..."¹

สำหรับการทำหน้าที่ของนายบุญเอื้อในตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรนั้น นายบุญเอื้อพยายามสร้างบรรยากาศในการประชุมให้มีความประนีประนอมระหว่างฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาลจนได้ชื่อว่าเป็นประธานนักประนีประนอม² แต่อย่างไรก็ตามนายบุญเอื้อก็ยังถูกโจมตีจากนายวิเชียร คันณัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านในกรณีที่รื้อปิดสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

การทำหน้าที่ของประธานสภาขณะนั้น สั่งปิดประชุมทำให้รู้สึกว่าคุณทำหน้าที่ประธานจิตใจไม่เป็นกลาง อาจเกิดความอลเวงในสภา อยากวิงวอนผู้ทำหน้าที่ประธานต่อไปในอนาคต ไม่ควรประพฤติตนอย่างที่ผ่านมา และขอเรียกร้องให้ผู้ทำหน้าที่ประธานสภาขณะนั้น ในเมื่อคืนที่ผ่านมา อยากเรียกร้องให้พิจารณาตัวเอง เพราะความรู้สึกส่วนตัวผมรับไม่ได้..."³

ส่วนนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณได้ชี้แจงเกี่ยวกับกรณีซึ่งปิดสภาผู้แทนราษฎรทำให้นายบัญญัติ บรรทัดฐาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ได้ชี้แจงกรณีที่ถูกพาดพิงว่า " ผมต้องขอโทษคุณบัญญัติด้วย ผมได้สอบสวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่า คุณบัญญัติได้ยกมือเพื่อขออภิปรายเพราะถูกพาดพิง ผมรับตรง ๆ ว่าผมรับผิดชอบนี้ ที่ไม่ได้ให้คุณบัญญัติได้อภิปรายต่อเนื่องกันไป จึงคิดว่าจะให้นายบัญญัติได้ชี้แจงต่อวันนี้ ... " ⁴

ทั้งนี้ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ยังได้เล่าให้ฟังว่า ภายหลังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการปิดประชุมสภาเพื่อการอภิปรายของฝ่ายค้าน ทำให้สมาชิกพรรคฝ่ายค้านหลายคนที่ยังไม่ได้อภิปรายไม่พอใจต่อการทำหน้าที่ของ

¹บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ ตะกายดาวสู่ประมุขสภาหินอ่อน . (2538 , 12 กรกฎาคม) . หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน . หน้า 3

²ตัวเลือนหายคนต่อไป . (2539 , 20 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 15

³บุญเอื้อขอโทษฝ่ายค้านกรณีซึ่งปิดสภา . (2539 , 21 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 3

⁴แหล่งเดิม . หน้า 3

ประธานสภาในฐานะผู้ควบคุมการประชุมว่า นายบุญเอื้อได้เดินมาที่ห้องพระครว้มฝ้าย
ค้ำ และได้ขอโทษฝ่ายค้ำต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2539 โดย
นายบุญเอื้อยังเล่าให้ฟังด้วยว่า ฝ่ายรัฐบาลได้พากันรุมต่อว่าที่ปล่อยให้มีการแสดงเอกสาร
และให้ฝ่ายค้ำพูดเป็นเวลานาน¹ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่านายบุญเอื้อพยายามวางตัว
เป็นกลางในการทำหน้าที่เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่เข้าข้างฝ่ายรัฐบาล และ
พยายามประนีประนอมกับฝ่ายค้ำเป็นอย่างมาก ซึ่งนับเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้ทำหน้าที่
ประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องวางตัวเป็นกลาง

2.1.7 บทบาทในฐานะผู้นำฝ่ายค้ำ

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
สุพรรณบุรี พรรคชาติไทย คือการเป็นผู้นำฝ่ายค้ำ² ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบ
การทำงานของรัฐบาล โดยนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับ
พระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำฝ่ายค้ำ ในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่
1 มิถุนายน 2537³ แทนพล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสารซึ่งลาออกจากหัวหน้าพรรคชาติไทย

เมื่อนายบรรหารดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำฝ่ายค้ำ ได้มีความตั้งใจจริงในการ
ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ซึ่งเห็นได้จากการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของนายบรรหาร
ตอนหนึ่งว่า “ ในส่วนตัวของกระผมเองที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้ำนั้น อยากจะ
บอกกล่าวกับประชาชนทางบ้าน ทุก ๆ ฝ่ายด้วยกัน ผมเป็นผู้นำฝ่ายค้ำที่ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ จากพระองค์ท่าน ผมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายค้ำให้ดีที่สุดเท่าที่จะดี
ได้...”⁴

ทั้งนี้นายบรรหารยังได้กล่าวถึงอุดมการณ์และจุดยืนในฐานะผู้นำฝ่ายค้ำด้วยว่า “ หากสิ่ง
ไหนรัฐบาลทำดี ผมคงหลีกเลี่ยงเรื่องการสนับสนุนไปไม่พ้น แต่ถ้าหากว่ารัฐบาลทำไม่ดีถึงตรง
นั้นก็ต้องเล่นงานกันตามวิถีทางของสภา ไม่ใช่รัฐบาลทำดีแล้วผมเองต้องด่าแม่รัฐบาล
ตะปัดะบัน...”⁵

¹ บุญเอื้อขอโทษฝ่ายค้ำกรณีชิงปิดสภา . (2539 , 21 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 3

² ตามมาตรา 120 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดว่าภายหลังที่
คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัว
หน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคตนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและมีจำนวน
มากที่สุดในการบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้ำในสภาผู้แทนราษฎร

³ แต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้ำ . (2537 , 1 มิถุนายน) . สยามจดหมายเหตุ .

⁴ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . (2537). รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญครั้งที่ 2) .
วันที่ 13 มิถุนายน 2537. หน้า 206 -207

⁵ แหล่งเดิม.

สำหรับภารกิจแรกในการเป็นผู้นำฝ่ายค้านของนายบรรหารคือการเดินทางไปเยือนประเทศออสเตรเลียอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของรัฐบาลออสเตรเลีย โดยการเดินทางไปครั้งนี้บรรหารได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับออสเตรเลียเป็นอย่างดี และเมื่อเดินทางกลับถึงประเทศไทยนายบรรหารได้ทำหน้าที่ตรวจสอบนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลนายชวน หลีกภัยในเรื่องการออกเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินปี พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532 มีวัตถุประสงค์ในการออกเอกสารสิทธิการครอบครองที่ดินให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ และครอบครองที่ดินมาตั้งแต่ พ.ศ. 2524 แต่ข้อมูลที่ฝ่ายค้านพบคือการนำเอกสารสิทธิการครอบครองที่ดินไปแจกให้แก่คนรวย ดังคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

รัฐบาลคุณชวน หลีกภัย ได้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร ในวันแถลงนโยบายว่าจะออกเอกสารสิทธิการถือครองที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้เฉลี่ยประมาณปีละ 4 ล้านไร่ แต่ปรากฏว่าสองปีแรกของรัฐบาล ได้ออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ไปหลายแสนราย รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมดหลายล้านไร่ โดยรัฐบาลอ้างว่าผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 เป็นเกษตรกรผู้ยากไร้ และไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แต่ข้อมูลที่ลูกพรรคนำมาเสนอในพรรคก็คือผู้ที่ได้รับสิทธิหลายคนไม่ใช่เกษตรกรผู้ยากไร้แต่อย่างใด...”¹

ต่อมานายบรรหารได้เดินทางไปตรวจสอบพื้นที่และข้อมูลการออกเอกสารสิทธิ สปก. 4-01 ในจังหวัดภูเก็ตที่มีการออกเอกสารสิทธิในที่ลาดชัน ริมทะเลซึ่งเหมาะต่อการทำที่พักตากอากาศ และไม่น่าจะทำการเกษตร และเมื่อไปตรวจสอบที่จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานีนั้นพบว่าพื้นที่บางแห่งประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินทั้งอำเภอโดยไม่ได้กันป่าสมบูรณ์ออกและมีการเผาป่าด้วย²

ด้วยสาเหตุดังกล่าวนายบรรหารจึงได้ยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจกรณีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 โดยมีขอบในวันที่ 17 พฤษภาคม 2538 และมีผลให้รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้ลาออกจากตำแหน่งก่อนวันอภิปราย³ หลังการอภิปรายพรรคพลังธรรมซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาลมีมติไม่ยกมือสนับสนุนรัฐบาล ทำให้นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีต้องประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 อันเป็นผลมาจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจของพรรคฝ่ายค้านในกรณี ส.ป.ก.4-01

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทการเป็นผู้นำฝ่ายค้านของนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งแม้จะเป็นผู้นำฝ่ายค้านในระยะเวลาเพียง 11 เดือน แต่ก็ทำหน้าที่ตรวจสอบการ

¹ สันติลักษณ์ เทียมถนอม .(2547). บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางการเมือง . หน้า 175

² การตรวจสอบพื้นที่และข้อมูลการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 . (2537 , 5 มิถุนายน). สยามจดหมายเหตุ .

³ ธนาภิต . (2545). ประวัตินายกรัฐมนตรี . หน้า 420

ทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนส่งผลให้รัฐบาลนายชวน หลีกภัยต้องหมดอำนาจไป

2.2 บทบาททางการเมืองนอกสภา

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในสภาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอต่อการสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของกลไกภายในพรรคการเมืองที่ตึงเครียด ขอบเขตระบบและกลไกของรัฐสภา เช่น ข้อบังคับการประชุม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กลไกของพรรคการเมือง ทำให้การทำหน้าที่ในสภา ทั้งการตั้งกระทู้ถาม การยื่นญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย และงานกรรมาธิการ ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เต็มที่

นอกจากนี้การมีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถแก้ปัญหาและความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ทันทีและโดยตรง การทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาจึงสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร¹ ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีบทบาทนอกสภาควบคู่ไปด้วย

บทบาทนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้ประชาชนเห็นผลงานที่เป็นรูปธรรมมากกว่าบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา ซึ่งมีส่วนสำคัญให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีบทบาทในการช่วยเหลือ แก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนในการเลือกตั้งในครั้งต่อไปอีก เพราะฉะนั้นเงื่อนไขทางสังคมระหว่างประชาชนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชน มีผลให้บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภามีความสำคัญเป็นอย่างมาก² บทบาทนอกสภา ได้แก่ การเยี่ยมประชาชนและการช่วยเหลือประชาชน

2.2.1 การเยี่ยมประชาชน

การเยี่ยมประชาชน เป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะการให้ความสำคัญและแสดงถึงความสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบปัญหาและนำปัญหานั้นแจ้งไปยังรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อทำการแก้ไขปัญหานั้นต่อไป การออกเยี่ยมประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสำคัญดังนี้

2.2.1.1 เป็นเครื่องชี้ถึงการให้ความสำคัญและความสำคัญแก่ประชาชน เป็นการสร้างความใกล้ชิดและความไว้วางใจต่อกันในระดับบุคคลต่อบุคคลและความผูกพันนี้ ทำให้

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 287

² สมทรง นุ่มนวล . (2536) . บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2535 . หน้า 94

ประชาชนรายนั้นจะออกเสียงสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป¹ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีว่า “มันอยู่ที่ว่าไปพบปะราษฎรสม่ำเสมอแค่ไหน อันนี้เป็นจุดที่สำคัญ ถ้าเราสามารถไปพบปะกับราษฎรสม่ำเสมออยู่ตลอดเวลา อันนี้ผมมั่นใจว่าคงจะได้รับการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินมากมายจ่ายกองแต่ก็ได้รับเลือกตั้ง ...”² ทั้งนี้ นายบรรหารยังได้กล่าวให้เห็นถึงการออกเยี่ยมเยียนประชาชนไว้ในหนังสือ 72 ปีบนเส้นทางการเมืองว่า

ผมเข้ามาเป็นนักการเมือง คิดอย่างเดียวว่า ทำอย่างไรให้ประชาชนรัก ทำอย่างไรจะได้คะแนนจากประชาชน ทำอย่างไรจะแก้ไขปัญหาของราษฎรได้ ซึ่งนั่นก็คือต้องขยันลงพื้นที่ แก้ไขปัญหาให้ราษฎร ทำความเจริญให้ท้องที่ ผมว่าเรื่องนี้สำคัญ และผมก็ปฏิบัติเคร่งครัด ตลอดมา เวลาที่มีการเลือกตั้งทุกครั้งผมจึงไม่สอเบดก และที่จังหวัดสุพรรณบุรี ราษฎรทั้งจังหวัด จึงเลือกพรรคชาติไทยทั้งพรรค นักการเมืองที่สอเบดก ก็เพราะไม่ดูแลราษฎรในพื้นที่ให้ดี เรื่องน้ำ เรื่องไฟฟ้า เรื่องการทำมาหากิน เรื่องการถูกรังแก เรื่องที่ดินทำกิน เราต้องพยายามช่วยเขา ซึ่งอาจช่วยไม่ได้ทุกเรื่อง แต่ต้องให้เขาเห็นว่า เราพยายามเต็มที่เท่าที่จะทำได้ สำคัญคือตัวเราจะต้องไปพบเขา จะแก้ปัญหาได้หรือไม่ได้ อย่าไปหนีหน้า ถึงแม้ว่าไม่ได้ทำอะไรเลยเขาก็พอใจ และถ้ามีงานศพหรืองานอะไรต่าง ๆ เราก็ต้องไป เขาไม่ต้องการเงินทองหรืออะไร เขายากเห็นหน้าเห็นตาผู้แทนฯ ของเขา ผมยึดตรงนี้เป็นหลัก ถึงได้ครองใจประชาชนในพื้นที่ได้ ...³

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่านายบรรหาร ศิลปอาชาเห็นความสำคัญของการเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก และได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงดูแลประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งถึงแม้จะไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหามาตรานของประชาชนได้ทุกเรื่องแต่ก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหามาตรานตามกำลังความสามารถของตนเอง ด้วยวิธีการดังกล่าวจึงทำให้นายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับความนิยมไว้วางใจจากประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างยาวนาน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การออกเยี่ยมประชาชนจึงเป็นบทบาทสำคัญนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะได้รับการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

2.2.1.2 เป็นโอกาสที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้พบกับประชาชน และรับทราบปัญหาโดยตรงจากประชาชน แทนการรับฟังจากรายงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ปัญหาที่ได้รับมามากจะเป็นเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือ

¹ กรมการปกครอง . (2539). บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการประสานงานกับข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในการให้บริการประชาชน . หน้า 11

² กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 305

³ สันติลักษณ์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชา บนเส้นทางทางการเมือง . หน้า 83

จากรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ดังนั้นการออกเยี่ยมประชาชน จึงเปรียบเสมือนการทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ กล่าวคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนราษฎรที่จะนำความเดือดร้อนของราษฎรมาแจ้งแก่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งร้องขอให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไปทำการแก้ไขความเดือดร้อนนั้นโดยเร็ว ด้วยเหตุผลนี้เองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องให้ความสำคัญในการออกเยี่ยมประชาชนอย่างสม่ำเสมอ¹

สำหรับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีในการออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่ และนำความเดือดร้อนของประชาชนมาแจ้งแก่ผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งร้องขอให้ผู้รับผิดชอบไปทำการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนนั้น พิจารณาได้จากการอภิปรายของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ในเรื่องความขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนของสถานศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรีดังนี้

กระผมในฐานะที่เป็นคนหนึ่งที่ได้ออกเยี่ยมราษฎรในพื้นที่อยู่เสมอ ได้เข้าไปสำรวจข้อมูลในโรงเรียนต่าง ๆ ของเขตจังหวัดสุพรรณบุรี กระผมได้เห็นความขาดแคลนสาขารูปโภค อุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก แม้กระทั่งหัวหน้าพรรคชาติไทยซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1 ของจังหวัดสุพรรณบุรี ยังได้จัดสรรงบประมาณจำนวน 1 ล้าน 8 แสนบาทเพื่อก่อสร้างอาคารสถานที่ทำงานของสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนั้นผมอยากให้ผู้รับผิดชอบไปช่วยแก้ปัญหานี้โดยเร็วที่สุด ...²

นอกจากนี้นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณยังได้อภิปรายฝากถึงรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบให้ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับ ราคาสินค้าที่มีราคาแพงขึ้น ซึ่งได้รับการร้องเรียนขณะเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่ด้วยว่า “อย่างไรก็ตามใครขอฝากท่านรัฐมนตรีฯ ว่าราคาสินค้าโดยทั่วไปจากการที่กระผมได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชนในเขตพื้นที่นั้นก็ยังได้รับการร้องเรียนอยู่ตลอดเวลาว่าราคาสินค้านั้นทางราชการไม่สามารถควบคุมได้เลย ก็ฝากท่านรัฐมนตรีช่วยกรุณาเร่งรัดเจ้าหน้าที่ให้ดูแลเป็นกรณีพิเศษด้วย ...”³

จากตัวอย่างการอภิปรายของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ แสดงให้เห็นว่านายณัฐวุฒิได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่ จึงได้รับทราบถึงปัญหาความขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนในโรงเรียน รวมถึงความเดือดร้อนของประชาชนจากราคาสินค้าที่แพงขึ้น และนายณัฐวุฒิได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางนำปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่มาแจ้งแก่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

¹ สัตยลักษณ์ เทียมถนอม .(2547). บรรหาร ศิลปอาชา บนเส้นทางการเมือง . หน้า 11

² สำนักเลขาธิการรัฐสภา .(2540). รายงานประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 7 / 2540 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2540 . หน้า 36

³ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร .(สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2540 วันที่ 21 สิงหาคม 2540 .หน้า 39

2.2.1.3 ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน จากข้อมูลดังกล่าวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีพื้นฐานที่จะสอบถามหรือควบคุมการทำงานของรัฐบาล ตลอดจนเสนอแนะการตราพระราชบัญญัติในสภา ดังนั้นการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเยี่ยมประชาชน จึงเป็นการหาข้อมูลและข่าวสารที่เป็นอิสระจากรัฐบาล¹

ในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากโดยตรงจากประชาชน และนำข้อมูลเหล่านั้นไปสอบถามหรือควบคุมการทำงานของรัฐบาล เห็นได้จากการตั้งกระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณที่ได้นำปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ไปถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในหลายกระทรวง เช่น ขอให้ซ่อมแซมถนนชลประทานสายบางยี่หน – บางตาเถรจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ดำเนินการลาดคอนกรีตคลองส่งน้ำ ในตำบลไผ่ขวาง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ขอขยายเขตระบบไฟฟ้า หมู่ที่ 4 ตำบลท่ากระหัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ขอขยายไฟฟ้าในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลองค์รักษ์ และหมู่ที่ 5 ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี และปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

การที่นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณสามารถตั้งกระทู้ถามที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในกระทรวงต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่านายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชน ได้พบกับประชาชนและรับทราบปัญหาโดยตรงจากประชาชนอย่างแท้จริง นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณจึงสามารถนำความเดือดร้อนของประชาชนมาแจ้งแก่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยการตั้งกระทู้ถาม พร้อมทั้งร้องขอให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ไปทำการแก้ไขความเดือดร้อนนั้น

สำหรับบทบาทของนายบรรหาร ศิลปอาชา ในการเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี เห็นได้จากคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

ทุกอาทิตย์ต้องไปดูไปตรวจงานตลอดเวลา การทำงานทั้งหมดนี้ถ้าเราลงไปเอง จะรู้เลยว่าอันไหนควรจะทำ หรือไม่ควรทำ บางทีเจ้าหน้าที่ก็รายงานแบบสุกเอาเผากิน ควรมั่งไม่ควรมั่ง พอเรารู้ความจำเป็นว่าราษฎรเดือดร้อน ควรทำให้เขา ฉะนั้นควรไปดูด้วยตาตนเอง แม้แต่ตอนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ มีปัญหาเกิดขึ้น บางทีผมจะไม่สั่งการอยู่ในหน้ากระดาษ จะลงไปดูก่อนแล้วค่อยสั่งการ นี่ก็เหมือนกันเวลาที่มีเรื่องมีปัญหาเนี่ย เราต้องไปดู อย่างเช่นไปรุ้งที่เขา จะไปเอาที่เขาอย่างนี้ ดูแล้วเขาเดือดร้อนจริง ๆ นะ ไม่เหลือสักนิดเดียว เราก็ต้องหาทางช่วย ...²

¹ กรมการปกครอง . (2539). บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการประสานงานกับข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในการให้บริการประชาชน . หน้า 11

² สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) . ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 หน้า 20

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของนายมานพ พลเสน อาจารย์ใหญ่โรงเรียน
บริหารแจ่มใสวิทยา 5 เกี่ยวกับเรื่องการเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่ของนายบรรหาร
 ศิลปอาชาด้วยว่า

ท่านบรรหารได้สร้างผลงานให้กับชาวสุพรรณบุรีมากมาย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทางโรง
เรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 5 เพราะเมื่อท่านได้มอบอาคารเรียนให้แล้ว ท่านก็มาติดตามเยี่ยม
เยียนเป็นประจำทุกเดือน ท่านชอบต้นไม้มาก จึงให้คำแนะนำแก่ทางโรงเรียนโดยตลอด...”¹

จากคำกล่าวข้างต้นเป็นข้อยืนยันว่านายบรรหาร ศิลปอาชามีบทบาทในการติดตาม
เยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้การไปเยี่ยมเยียนประชาชนของ
นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นการติดตามผลงานที่ตนทำไว้ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะหรือ แม้
กระทั่งไปควบคุมงานด้วยตนเอง ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชา
เกี่ยวกับการสร้างถนนในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีว่า

มีคำถามกันมาก ว่าทำไมถนนสุพรรณบุรี ดีกว่าที่อื่น คนเข้าไปบอกว่า เวลาวิ่งเข้าสุพรรณบุรี
หลับ ออกไปตื่น ที่เป็นแบบนี้เพราะเหตุที่ผมทำตัวเป็นนายช่างควบคุมงานแทนกรมทางหลวง
แผ่นดิน พวกกรมทางหลวงเขารู้หมด ถ้าตัดถนนเข้าสุพรรณบุรีเมื่อไร ผู้รับเหมาแย่งหมดทุก
ราย เพราะว่าผมเข้มงวดมาก การบดอัด การเทคอนกรีต การใช้ไม้แบบ ผมไปดูหมดทุก
เส้น ถ้าวิ่งไปแล้วผมไม่สะท้อน ก็ให้ผ่าน ถ้าสะท้อนก็ต้องแก้ไข แต่มันก็ยังมียูบ่าง
ผมเข้มงวดถึงขนาดว่ารถบรรทุกทุกหนักก็ให้จับ มีหลายคนก็ไม่อยากไปสร้าง
ผมใช้เวลาเสาร์ – อาทิตย์ไปดูงาน ไปตรวจงานให้เขาฟรี ๆ ไปดูแทนกรมทางหลวง เรื่องนี้ไป
ถามพวกนายช่างกรมทางหลวงได้ว่าเขามีโปรเจกต์แมนเนเจอร์ที่ดีใช่หรือเปล่า เพราะฉะนั้น
ถนนที่สุพรรณบุรีถึงได้เรียบ ถนนเส้นอื่นมันจะเหวี่ยงไร ไม่มีคนไปดูให้ ปลอ่ยให้ช่างทำกัน
ไป ลองไปดูสิ ถนนจากนครสวรรค์ไปตาก ช่วงนั้นแย่มากแล้ว พังพินาศหมด สร้างใหม่เป็น
1,000 ล้านบาท เสียหายเงิน ...”²

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าการที่นายบรรหาร ศิลปอาชาไปเยี่ยมเยียนประชาชน
หรือตรวจงานแม้กระทั่งในวันเสาร์ – อาทิตย์ และเมื่อไปตรวจงานนายบรรหารก็จะให้คำเสนอ
แนะหรือบางครั้งถึงขนาดควบคุมงานด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้การสร้างถนนในเขตจังหวัด
สุพรรณบุรีเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การสร้างถนนในจังหวัดใกล้เคียงที่ไม่
มีใครไปควบคุมดูแลตอนก่อสร้าง จึงทำให้ไม่ได้คุณภาพเกิดความชำรุดเสียหายจนต้องเสียเงิน
งบประมาณแผ่นดินไปสร้างใหม่

¹ คมเดื่อน เจิดจรัสฟ้า . (2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะบรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 137

² สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) .ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 . หน้า 17

อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่าข้อมูลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำไปใช้อ้างอิงในการยื่นกระทู้ถาม เสนอญัตติ อภิปรายในสภา การเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือการช่วยเหลือประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นข้อเท็จจริงที่ได้รับจากประชาชนในพื้นที่โดยตรง และแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีว่ามีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี

2.2.2 การช่วยเหลือประชาชน

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเยี่ยมประชาชนแล้วได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนนั้น ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.2.2.1 นำปัญหาความเดือดร้อนไปแจ้งแก่รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ด้วยการนำปัญหานั้นไปแจ้งแก่รัฐบาล โดยผ่านสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังตัวอย่างในการตั้งกระทู้ถามเรื่องขอให้ซ่อมแซมถนนชลประทานสายบางยี่หน – บางตาเถร โดยนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่า

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังต่อไปนี้ ด้วยราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากถนนชลประทานสายบางยี่หน – บางตาเถร ในช่วงคลองบางกระโอน หมู่ที่ 3 ตำบลมะค่า และช่วงหลักกิโลเมตรที่ 9 กิโลเมตรตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า ได้ชำรุดเสียหายมาก ประกอบกับถนนสายดังกล่าวมียานพาหนะของราษฎรสัญจรไปมาเป็นจำนวนมากอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้ยานพาหนะและหากปล่อยทิ้งไว้ถนนจะเกิดความทรุดโทรมมากขึ้น จากเหตุผลดังกล่าว จึงขอเรียนถามว่า 1) ถนนสายดังกล่าวสามารถที่จะทำการซ่อมแซมได้เมื่อใด 2) หากไม่สามารถดำเนินการซ่อมแซมได้ทันทีติดขัดปัญหาเนื่องจากเหตุใด ...”¹

ซึ่งนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตอบกระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณว่า

ถนนสายนี้เป็นงานจ้างเหมาก่อสร้างลาดยางถนนบนคันกันน้ำสาย 1 ริมน้ำสุพรรณ ผังซ้ายโครงการเจ้าเจ็ด ในขณะก่อสร้างฐานรากคันทางเดิมเกิดการเลื่อนตัว ผิวจราจรทรุดตัวรวม 3 แห่ง ความยาว 350 เมตร ต้องแก้ไขแบบก่อสร้าง เมื่อแก้ไขแบบทำให้วงเงินเพิ่มจากสัญญาเดิม ต้องขอความเห็นชอบจากสำนักงบประมาณ ปัจจุบันสำนักงบประมาณอนุมัติเงินประจำงวดเพิ่มให้แล้ว ขณะนี้กำลังดำเนินการ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมสัญญา คาดว่าจะลงนามในสัญญากับผู้รับจ้างได้ภายในวันที่ 9 กันยายน 2540 หลังจากนั้นจะได้

¹ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 63 ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2540 ; เล่ม 114

พิจารณาสั่งให้ผู้รับจ้างเข้าทำการปรับปรุง เมื่อลงนามในสัญญาแล้ว ถ้าหากไม่ติดปัญหา เรื่องนำท่วมบริเวณก่อสร้างจะให้ผู้รับจ้างเข้าทำการปรับปรุงทันที ...”¹

จากกระทู้ถามของนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ จะเห็นว่านายณัฐวุฒิได้ช่วยเหลือประชาชนโดยนำความเดือดร้อนในเรื่องถนนชลประทานสายบางยี่หน – บางตาเถร ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบางปลาม้า ได้เกิดชำรุดเสียหายจนอาจเกิดอันตรายต่อประชาชนที่ใช้เดินทางสัญจร ไปแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบได้ทราบ ผ่านสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้ชี้แจงถึงสาเหตุของการชำรุดของถนนสายดังกล่าว รวมถึงอธิบายถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วยการของบประมาณเพิ่มจากสัญญาเดิมจากสำนักงบประมาณ และเมื่อสำนักงบประมาณได้อนุมัติเงินมาเพิ่มให้แล้ว ก็กำลังดำเนินการพิจารณาสั่งให้ผู้รับจ้างเข้าทำการปรับปรุงแก้ไขถนนที่ชำรุดอยู่

2.2.2.2 การร้องขอให้ข้าราชการผู้รับผิดชอบแก้ไขปัญหาของประชาชน การแก้ไขปัญหาของประชาชนให้ได้ผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องพึ่งพาข้าราชการในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนโดยตรง ถึงแม้ว่าข้าราชการจะมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนอยู่แล้วแต่ในความเป็นจริงจะพบว่าประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือจากราชการนั้น มีมากเกินกำลังความสามารถของข้าราชการที่จะช่วยเหลือได้ภายใต้ข้อจำกัดทั้งงบประมาณและกำลังคน ดังนั้นข้าราชการจึงต้องเลือกจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน

ด้วยเหตุนี้การร้องขอความช่วยเหลือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อข้าราชการประจำ หากต้องการให้ประสบผลสำเร็จ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวซึ่งจะช่วยให้การขอความช่วยเหลือจากข้าราชการประจำได้รับการสนองตอบอย่างดียิ่ง สำหรับคุณสมบัติส่วนตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ต้องรู้จักข้าราชการในส่วนราชการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วหลายสมัย เป็นผู้ทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น ด้วยปัจจัยดังกล่าวย่อมส่งผลให้ข้าราชการต้องเกรงใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตรงกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา ดังนี้

ถ้าเราเป็นผู้แทนราษฎรใหม่แล้ว ใช้วิธีการถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกันจะใช้อย่างไรไม่ได้ผล ข้าราชการจะไม่มีแรงใจผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ หรือยิ่งเป็นผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านยิ่งแล้วใหญ่ จะไม่ได้มีความเหลียวแลเลย พรรคฝ่ายค้านนี้จะต้องเป็นระดับผู้ใหญ่ในพรรคจริง ๆ อย่างผมนี้ ถึงจะเป็นฝ่ายค้าน ก็ไม่มีหน่วยงานไหนจะไม่ยอมรับ แต่ถ้าฝ่ายค้านที่เป็นผู้แทนใหม่นะ

¹ ราชกิจจานุเบกษา . เล่ม 114 ตอนที่ 63 ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2540 ; เล่ม 114

ครับจะไม่อยู่ในสายตา ฉะนั้นมันจะใช้ได้กับคนที่เป็นผู้แทนหลายสมัย แล้วได้สร้างอะไรต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานราชการพอสมควร นั่นแหละจึงจะมีความสัมพันธ์กัน ...”¹

จะเห็นว่าความสามารถที่จะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น ว่ามีบารมีที่ทำให้ข้าราชการเกิดความเกรงใจได้มากน้อยแค่ไหน สำหรับนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นผู้ที่มีการมีต่อข้าราชการเป็นอย่างมาก เพราะจะเห็นได้ว่าถึงแม้จะเป็นฝ่ายค้านก็ไม่มีหน่วยงานราชการไหนที่ไม่ยอมรับ ทั้งนี้นายบรรหารยังมีคุณสมบัติส่วนตัวที่ครบถ้วนซึ่งสร้างความเกรงใจให้กับข้าราชการเป็นอย่างมาก นอกจากนายบรรหาร ศิลปอาชาแล้วยังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีอีกหลายคนที่น่าจะเป็นผู้มีคุณสมบัติส่วนตัวที่ทำให้ข้าราชการเกิดความเกรงใจ เช่น นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายชุมพล ศิลปอาชา นายประภัตร โพธิสุธนและนายจองชัย เทียงธรรม

นอกจากนี้การได้รับความช่วยเหลือจากข้าราชการยังเห็นได้จากการที่นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ร้องขอในเรื่องการ พัฒนากนในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี โดยนายบรรหารต้องใช้ความพยายามอยู่เป็นเวลานานในการขอขบประมาณ เนื่องจากรัฐบาลยังติดขัดในเรื่องงบประมาณที่มาใช้ในการสร้างถนน แต่ด้วยความร่วมมือ และได้รับการช่วยเหลือจากข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถผลักดันให้เกิดถนนที่ตัดตรงเข้าสู่สุพรรณบุรีได้ ดังคำสัมภาษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

เรื่องถนนนั้น ในอดีตผมมีความรู้สึกว่าถนนที่เข้าเมืองสุพรรณบุรีมันเป็นเมืองที่อับ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2525 ยังไม่มีถนนไปสุพรรณบุรี ประมาณ 18 ปีที่แล้วจะไปสุพรรณบุรี ต้องผ่านไปทางอ่างทอง อ่างทองยังลำน้าสุพรรณบุรี ต้องไปทางอ่างทอง กว่าถึงสุพรรณบุรีก็ได้ผงสุพรรณเลย เพราะเป็นถนนลูกรัง หรือไม่ก็ต้องผ่านไปทางจังหวัดกาญจนบุรี อ้อมไปก่อนเข้าสุพรรณ ถนนเข้ากรุงเทพฯ ก็ไม่มีเลย เวลาผมเข้ากรุงเทพฯ ผมก็ต้องไปอ่างทอง เมื่อผมมาเป็นผู้แทนราษฎร ผมก็มาคิดว่าถ้าปล่อยไว้แบบนี้คงไม่ถูกต้องนักควรจะมีถนนตรงเข้าจังหวัดสุพรรณบุรี ผมจึงไปติดต่อกับอธิบดีกรมทางหลวงแผ่นดิน ในเวลานั้น คือ คุณเฉลียว วัชรพุกก์ แต่จนหมดวาระการเป็นผู้แทนฯ ก็ยังไม่ได้ เพราะถูกปฏิรูปการปกครอง จนเมื่อมาเป็นรัฐมนตรีเกษตรปี 2523 จึงไปคุยกับอธิบดีเฉลียวอีกครั้ง บอกว่าขอให้ตัดถนนเข้าสู่สุพรรณได้หรือไม่ ตัดตรงไปยังไงก็ได้ ท่านก็บอกว่าจะทำให้ แต่ต้องใช้เงิน 460 ล้านบาท ท่านจะตั้งให้ปีละ 20 ล้านบาท ผมก็มาคิด ถ้าทำแบบนั้น ต้องใช้เวลานานกว่า 20 ปี จึงจะเสร็จ มันก็เจ๊งพอดี ท่านจึงหาเงินกู้จากธนาคารโลก มาทำโครงการให้ 460 ล้าน บาท ทำ 3 ปีจบ ถนนไปสุพรรณบุรี จึงเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2527 สมัยผมเป็นฝ่ายค้านพอดี เพิ่งเริ่มมีถนนเข้า

¹ คำสัมภาษณ์ของนายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2528 อ้างจาก กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองไทยในสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 324

สุพรรณบุรีเส้นแรก ปั่นเอง ดัดเข้าไปเพียงแค่ 4 ช่องจราจร แต่ที่จริงแล้วถนนเส้นนี้ ไม่ใช่ไปเฉพาะสุพรรณเท่านั้นแต่ไปหลายจังหวัด..."¹

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการที่นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นผู้มีสถานภาพและบารมีที่ทำให้ข้าราชการเกิดความเกรงใจ ส่งผลให้การของบประมาณ หรือการติดตามงานในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การร้องขออะไรต่อข้าราชการผู้เกี่ยวข้องก็มักจะได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี

2.2.2.3 การช่วยเหลือด้วยกำลังของตนเอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นหากประชาชนขอความช่วยเหลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องเป็นตัวกลางนำเรื่องไปแจ้งต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาไม่น้อยจึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ทันที ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีกำลังความสามารถและความพร้อมโดยตัวเอง จึงใช้วิธีสละทุนทรัพย์ส่วนตัวไปช่วยเหลือประชาชนโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นการช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นที่เห็นผลเป็นรูปธรรม รวดเร็วและเป็นสิ่งที่ประชาชนสัมผัสได้อย่างชัดเจน รวมถึงสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ ซึ่งจะมีผลสะท้อนกลับมายังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงนั่นก็คือ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

สำหรับการช่วยเหลือประชาชนด้วยกำลังของตนเองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี นับว่านายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นผู้มีบทบาทอย่างโดดเด่นมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ โดยนายบรรหาร ศิลปอาชาได้ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวมาช่วยเหลือ และพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีในแทบทุกด้าน จนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคม เพราะมีผลงานปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมากในจังหวัดสุพรรณบุรี ดังคำกล่าวของนายยอดชาย สุจิตต์ เทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรี ที่พูดถึงการใช้เงินส่วนตัวของนายบรรหารในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีว่า “สิ่งที่ท่านบรรหารทำให้กับคนสุพรรณบุรีมันมากมายจนไม่มีใครมาหาบารมี ท่านได้ใช้เงินส่วนตัวท่านเป็นพันล้านแล้วครับที่ให้กับจังหวัดนี้...”²

การที่นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ใช้เงินส่วนตัวเป็นจำนวนมากสำหรับการสร้างสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น เห็นได้จากบทความในหนังสือ 60 ปี สมาคมชาวสุพรรณบุรีของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีผู้ที่ชักชวนนายบรรหาร ศิลปอาชาให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเขียนไว้ตอนหนึ่งว่า

¹ สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) . ชาติไทยสัมพันธ์ . หน้า 15 – 16

² คมเดื่อน เจิดจรัสฟ้า . (2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะบรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 142

จังหวัดสุพรรณบุรี ในมิติใหม่ปัจจุบัน ความเจริญรุ่งเรือง หรือจะเรียกว่ายุคทองของคนสุพรรณบุรี ก็คงจะไม่ผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนที่เป็นระเบียบสวยงามตามมาตรฐานสากล เป็นที่ประจักษ์ รับทราบกันโดยทั่วไปทั้งประเทศที่อยู่แล้ว รวมทั้งชาวต่างประเทศที่ได้มีโอกาสสัมผัสผมคงจะไม่จำเป็นต้องเขียนเกี่ยวกับสุพรรณบุรีในปัจจุบันมากนัก เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว การที่ผมสะท้อนภาพในอดีตของจังหวัดสุพรรณบุรีให้เห็น เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างของการพัฒนา ในแต่ละยุคสมัยและเพื่อจะได้ระลึกนึกถึงว่าจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีความเจริญศิวิไลซ์ มาได้จนถึงขนาดนั้น มีท่านผู้ใดเป็นผู้ทุ่มเทอย่างจริงจังและต่อเนื่องมานานกว่า 20 ปี สำหรับผมนั้น มิได้มีความภูมิใจว่าได้มีส่วนในการผลักดันจังหวัดสุพรรณบุรีของผมให้มีความเจริญงอกงาม เพราะถือว่าเป็นความดีแต่เพียงส่วนน้อยนิด แต่ความภาคภูมิใจที่มีอยู่ในขณะนี้ นั่นก็คือ เป็นผู้ที่ได้มีแรงดลใจให้ไปชักนำบุคคลคนหนึ่ง whom I did not know ในขณะนั้นว่า ท่านผู้นี้จะได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งที่สำคัญยิ่งในฐานะผู้บริหารสูงสุดของประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลเดียวกับที่ได้สรรค์สร้างจังหวัดสุพรรณบุรีให้มีความเจริญครบถ้วนดั่งนครมิถิลาอย่างแท้จริง..."¹

จากคำกล่าวของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณแสดงให้เห็นว่านายบรรหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องกว่า 20 ปี จนจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบันมีความเจริญเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาของคนทั่วประเทศ สำหรับการบริจาคเงินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา นั้นได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาถนนในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี

ผมเรียนตรง ๆ นิดหนึ่ง สุพรรณบุรีเป็นเมืองปิด เมื่อประมาณสักสิบปีนี่แหละ จะไปไม่ได้เลย หรือเจ็ดปีนี่ถนนจะขรุขระลัดเลาะ 340 ไปไม่ได้ สุพรรณบุรีถูกทิ้งมานานเป็นร้อยปีแล้ว ทุกคนชาวสุพรรณบุรีบ่นกันหมด เวลาจะไปกรุงเทพ ฯ ต้องผ่านอ่างทอง หรือไม่ก็ไปเมืองกาญจนบุรี แล้วอ้อมเอา รัฐบาลไม่เคยเทงบประมาณลงไปเลย ชาวสุพรรณบุรีถึงได้ต่อว่าผู้แทนของเขาอยู่ตลอดเวลา นี่เป็นจุดหนึ่งที่ผู้แทนเดิม ๆ ดึงให้ผมไปลงคิดว่าผมน่าจะมียศกภาพในการช่วยได้ ผมกล้าพูดได้เลยว่าผู้แทนราษฎรทุกคนจะทำเหมือนผมไม่ได้ ผมใช้เงินส่วนตัวไปตั้งเยอะแยะ เวลานี้ตัดถนนไปตมมีปัญหาติดค่าเวนคืนที่ดินให้ไม่ได้ไม่ยุติธรรมเท่าที่ราษฎรเขาขอร้อง ผมก็ออกเงินเพิ่ม"²

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่านายบรรหาร ศิลปอาชาได้พยายามแก้ไขปัญหาค่าเวนคืนที่ดินของประชาชนต่อกรณีความไม่ยุติธรรมในการจ่ายเงินค่าเวนคืนที่ดิน ซึ่งปัญหานี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการก่อสร้างถนนสายตลิ่งชัน – สุพรรณบุรี และอาจทำให้การก่อสร้างถนนล่าช้าออกไป นายบรรหารจึงต้องใช้วิธีออกเงินส่วนตัวเพิ่มเติมจากเงินงบประมาณของ

¹ บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ .(มปป.). 60 ปี สมาคมชาวสุพรรณบุรี . หน้า 124

² คมเดื่อน เจิตจรัสฟ้า . (2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะบรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 13

ราชการให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรม จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวคลี่คลายได้ในที่สุด ทั้งนี้ นายบรรหารยังได้บริจาคเงินส่วนตัวเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัด สุพรรณบุรี ได้แก่

ในด้านการศึกษา นายบรรหาร ศิลปอาชาได้สร้างโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยาถึง 7 แห่งใน 7 อำเภอ โดยแต่ละแห่งนายบรรหารจะบริจาคเงินค่าก่อสร้าง เป็นจำนวนมาก เช่น โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 4 ที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี นายบรรหารบริจาคเงินส่วนตัว จำนวน 1,400,000 บาท โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 5 ตั้งอยู่อำเภอสองพี่น้อง นายบรรหารบริจาคเงินจำนวน 5,000,000 บาท โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 6 ตั้งอยู่ที่อำเภอสามชุก นายบรรหารบริจาคเงินค่าก่อสร้างจำนวน 5,000,000 บาท รวมถึงได้บริจาคที่ดิน จำนวน 11 ไร่ 1 งาน 97 ตารางวาให้แก่วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็นสถานศึกษาเกี่ยวกับช่างศิลปะไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีด้วย โดยการบริจาคเงินสร้างโรงเรียนของ นายบรรหารมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวดังนี้

เรื่องโรงเรียน หรือการศึกษา ผมให้ความสำคัญมาก เพราะคิดถึงสมัยตัวเองเรียนอยู่ ซึ่งช่วงจังหวะของการศึกษาของผมมันขาดตอน ไม่ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมขึ้นมา ฉะนั้นวิชาความรู้ที่มีอยู่ในตอนเรียนระดับมัธยมมันมีเพียงเท่านั้นเอง ต้องอาศัยการเรียนรู้เพิ่มเติมจากการเรียนรู้นอกเวลาบ้าง จากประสบการณ์บ้าง ฉะนั้นเมื่อผมมีความพร้อม จึงได้ไปคิดสร้างโรงเรียนขึ้นมา ตั้งใจไว้ว่าให้ครบทุกอำเภอ ซึ่งตอนนี้มีแล้ว 7 แห่ง ชื่อโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา มีทั้งประถมและมัธยม ขณะนี้ยังขาดอีก 3 อำเภอ ตั้งใจว่าในชีวิตนี้จะสร้างให้ครบ 10 อำเภอ โรงเรียนบรรหารแจ่มใส 1 อยู่ที่อำเภอดอนเจดีย์ ตั้งมาแล้ว 30 ปี ตั้งแต่ปี 2513 นักเรียนที่จบไป เดียวนี้เป็นนายแพทย์ วิศวกร สถาปัตย์ เยอะแยะ เป็นนายอำเภอก็คือ นี่คือผลของการสร้างโรงเรียนเพราะเหตุว่าอยากจะให้คนที่ด้อยโอกาสได้มีโอกาสเล่าเรียน และพยายามจะส่งเสริมให้ทุกแห่ง ...¹

สำหรับด้านศาสนา นายบรรหารได้บริจาคเงินส่วนตัวเพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองให้ดียิ่งขึ้น และปรับปรุงบริเวณรอบ ๆ ศาลเจ้าพ่อให้มีความสวยงามร่มรื่น บูรณะปฏิสังขรณ์พระวิหาร วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร เนื่องจากอาคารพระวิหารวัดอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก นายบรรหารจึงได้บริจาคเงินจำนวน 5,000,000 บาท สมทบกับเงินงบประมาณแผ่นดินในการบูรณะปฏิสังขรณ์ พระวิหารเพื่อให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เป็นโบราณสถานสำหรับประชาชนชาวจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ได้ไปเคารพสักการะบูชา และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีด้วย ทั้งนี้ นายบรรหารยังได้บริจาคเงินส่วนตัวเพื่อบูรณปฏิสังขรณ์วัดปราสาททอง เป็นจำนวนเงิน 500,000 บาท บริจาคเงินจำนวน 1,500,000 บาท เพื่อสร้างวิหารพระนอน 2 องค์ ที่วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี

¹ สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) .ชาติไทยสัมพันธ์ . หน้า 15

รวมถึงได้สร้างวัดบรรหารแจ่มใสที่อำเภอด่านช้าง โดยบริจาคเงินส่วนตัวประมาณ 5,000,000 บาท ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาได้กล่าวถึงการสร้างวัดที่อำเภอด่านช้างไว้ว่า

เมื่อคราวไปดูที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนมัธยมที่อำเภอด่านช้าง ผมเกิดความคิดอยากสร้างวัดขึ้นมาสักวัดหนึ่งเพื่อให้คนได้บวชเรียน ปรากฏว่ามีที่อยู่แปลงหนึ่งราวร้อยละ 10 ซึ่งเป็นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อไปสำรวจดูบริเวณใกล้เคียงพบว่าไม่มีวัดอยู่เลย เวลาจะทำบุญสักครั้งชาวบ้านแถวนั้นต้องเดินทางไกล ผมจึงเห็นว่าที่ตรงนั้นเหมาะที่จะสร้างวัด ผมแจ้งความตั้งใจพร้อมขออนุญาตไปยังเจ้าคณะจังหวัด เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงลงมือสร้างพระอุโบสถ ใช้เงินไปรวม 5 ล้านบาท สร้างกุฏิพระ สร้างเมรุเผาศพ และศาลาบำเพ็ญกุศล อีก 4 ล้าน 6 แสนบาท เมื่อสร้างวัดเสร็จผมไม่ได้ตั้งใจให้ชื่อวัดบรรหารแจ่มใส อยากให้เป็นอย่างอื่น แต่ชาวบ้านไม่ยอมเรียก จะเรียกแต่ชื่อวัดบรรหารแจ่มใส ทางเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี ท่านก็เห็นว่าดีใช้ชื่อเดียวกับชื่อโรงเรียนทางคณะสงฆ์ก็ไม่ขัดข้องจึงได้ชื่อว่าวัดบรรหารแจ่มใส มาด้วยเหตุนี้ ทุกวันนี้วัดบรรหารแจ่มใสเป็นวัดเดียวในอำเภอด่านช้าง ที่มีโบสถ์ได้ทำพิธีฝังลูกนิมิต จึงทำให้บวชนาคได้...”¹

นอกจากนี้ นายบรรหารได้บริจาคเงินส่วนตัวเพื่อก่อสร้างตึกในโรงพยาบาลเจ้าพระยา ยมราชซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด โดยได้เริ่มบริจาคเงินสร้างตึกคนไข้พิเศษบรรหาร – แจ่มใส 1 เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 บาท และในปี พ.ศ. 2520 นายบรรหารได้บริจาคเงินอีกเป็นจำนวน 1,250,000 บาท เพื่อสร้างตึกคนไข้พิเศษบรรหาร – แจ่มใส ศิลปอาชา 2 ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 นายบรรหารได้บริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินเพิ่มเติมให้กับโรงพยาบาลเป็นเงินจำนวน 2,066,000 บาท ซึ่งวัตถุประสงค์ในการสร้างโรงพยาบาลของนายบรรหารและคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา มีดังนี้

เราไปเห็นแล้วเราก็ปลื้มใจที่มีคนมาใช้ตึกของเราอย่างที่เราประสงค์ คืออย่างน้อยก็หวังบรรเทาทุกข์ของเขาซึ่งการป่วยไข้ของแต่ละคนคือทุกข์ ทุกข์ของคนนะ เราก็ไม่อยากให้เห็นอันนั้น และเราเองก็ไม่อยากที่จะเกิดขึ้น ไม่อยากให้เกิดขึ้นกับตัวเรา ... คิดว่าคนเราเกิดมาก็มากันแต่ตัวเปล่า ไม่มีอะไรมา เมื่อมีสมบัติพอพูนขึ้นมา ก็แบ่งปันไปให้คนที่ด้อยโอกาสมากกว่าเรา คนที่ยากไร้ คนที่ด้อยโอกาส จะได้มีโอกาส เท่าเทียมกันขึ้นมาบ้าง ถึงจะไม่ได้เสมอหน้าเท่ากันทั้งหมด ส่วนหนึ่งก็ยังดี...”²

จะเห็นได้ว่านายบรรหาร ศิลปอาชา ได้ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการบริจาคเพื่อช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการสร้างโรงเรียนบูรณะวัดและสร้างโรงพยาบาล ซึ่งทั้ง 3 สิ่งนี้มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีแทบทั้งสิ้น ซึ่งตรงกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

¹ สันติลักษณ์ เทียมถนอม . (2547). บรรหาร ศิลปอาชา ชีวิตและงานพัฒนาบ้านเกิด . หน้า 146

² โรงพยาบาลเจ้าพระยา ยมราช . (2541) . หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดตึกคนไข้พิเศษ . หน้า 18

ที่ทำให้แปลกใจเพราะมานึกถึงสิ่งที่ได้ทำลงไป ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในช่วงชีวิตของคน คือ เมื่อต้องร่ำเรียนเขียนอ่าน ผมก็ได้สร้างโรงเรียนให้ เมื่อเจ็บป่วยผมได้สร้างตึกคนไข้ให้ เมื่อต้องตายลงผมได้สร้างเมรุเผาศพให้ ยังขาดแต่ไม่ได้สร้างตึกคลอดสำหรับเวลาเกิดเท่านั้น ...”¹

ทั้งนี้เมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชาบริจาคเงินสร้างสิ่งใดแล้วก็มักจะโอนให้เป็นของราชการทันที ขอเพียงมีแต่ชื่อติดตามสถานที่ต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งตรงกับคำบอกเล่าของชัยยง เส็งสุวรรณ ผู้ที่เคยเป็นเพื่อนบ้านของนายบรรหาร

คุณบรรหารเป็นนักบริจาคตัวยง ถ้าเรื่องทำบุญอะไรก็ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว อะไรที่เป็นเรื่องส่วนรวมของชาวจังหวัดสุพรรณบุรีให้เจริญรุ่งเรือง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างหรือซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลาอเนกอาราม แม้หน่วยราชการก็อาศัยเงินบริจาคของเขา โดยเฉพาะโรงเรียนสร้างเสร็จแล้วก็จะโอนให้เป็นของราชการทันที ขอเพียงให้ใช้ชื่อโรงเรียนบรรหาร – แจ่มใสเท่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเดินทางเข้าสู่เมืองสุพรรณบุรีเราจะเห็นป้ายบรรหาร – แจ่มใส อยู่ทั่วไปหมด ...”²

ส่วนเหตุผลที่นายบรรหาร ศิลปอาชาต้องติดชื่อตนเองกับชื่อภรรยาเอาไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ตนได้สร้างไว้ เพราะต้องการให้เป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไปที่มีเงินเพียงพอแล้ว ให้มาช่วยกันพัฒนาบ้านเกิดของตนเองอย่างที่นายบรรหารและคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชาได้ทำได้ ดังคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

สิ่งที่ผมทำแล้วให้มีคำว่าบรรหาร – แจ่มใส เพราะผมต้องการมีชื่อ ไม่ใช่เพิ่งมาทำตอนเล่นการเมือง ผมทำตั้งแต่ก่อนที่จะมาเล่นการเมืองเสียอีก ทำโรงพยาบาลผมใส่ชื่อ ตึกคนไข้พิเศษบรรหาร – แจ่มใส ทำโรงเรียนบรรหาร – แจ่มใส ทำเพื่อให้ไ้เด็กรุ่นหลังต่าง ๆ มั่นรู้ ถ้าเราไม่เขียนอะไรเลยใครจะไปรู้ว่าเราทำอะไรมากมายกายกอง ...”³

ด้วยเหตุดังกล่าวภายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีจึงมีชื่อของนายบรรหารและคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชาติดอยู่โดยทั่วไปทั้ง วัด สวนหย่อม หอนาฬิกา หอคอย สะพาน ชื่อตึกโรงพยาบาล และสถานศึกษา จนมีคนกล่าวเป็นเชิงประชดเปลี่ยนชื่อจังหวัดสุพรรณบุรีว่าเป็นจังหวัดบรรหารบุรี ดังคำอธิบายของนายจรรย์ อินทรีใจเอื้อ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี

¹ สัญลักษณ์ เทียมถนอม . (2547). ชีวิตและงานพัฒนาบ้านเกิด . หน้า 149

² คมเดือน เจ็ดจรัสฟ้า .(2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะ บรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 132 - 133

³ แหล่งเดิม . หน้า 132 - 133

ชื่อเสียงของคุณบรรหารมีทั่วมืองสุพรรณบุรีถึงกับมีผู้กล่าวว่าชาตินี้ทั้งชาติ คุณบรรหารสามารถเป็นผู้แทนฯ ได้ตลอดไป ไม่มีใครล้มเขาได้ เพราะเขาได้สร้างคุณความดีให้แก่ประชาชนไว้เต็มเมืองแล้ว เดียวนี้พอใครพูดถึงจังหวัดสุพรรณบุรี เราจะพากันนึกถึงคุณบรรหาร ศิลปอาชา เพราะชื่อของคนคนนั้นมันซึมเข้าไปในสายเลือดของชาวสุพรรณบุรีหมดแล้ว ถึงขนาดบางคนเปลี่ยนชื่อจังหวัดเป็น “บรรหารบุรี” แล้ว ...”¹

นอกจากนี้นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ก่อตั้ง มูลนิธิบรรหาร – แจ่มใส ศิลปอาชา ขึ้น เพื่อให้การสนับสนุน ดูแล ทะนุบำรุงทั้งการศึกษา ศาสนา สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่นายบรรหารได้สร้างหรือบูรณะขึ้นมา เพื่อพัฒนาและอยู่ในสภาพที่ดี และสวยงามอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ต้องอาศัยเงินของทางราชการ โดยมูลนิธิบรรหาร - แจ่มใสจดทะเบียนตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2529 และจัดตั้งหน่วยบำรุงสวนดอกไม้รดน้ำตามสวนดอกไม้ เกาะกลางถนนทั่วไปทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล รวมถึงมีการกวาดถนน เก็บขยะ โดยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานของหน่วยบำรุงรักษาและการสนับสนุนวัดหรือโรงเรียนต่าง ๆ มูลนิธิบรรหาร – แจ่มใสเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด โดยนายบรรหาร ศิลปอาชาผู้ก่อตั้งมูลนิธิบรรหาร-แจ่มใสได้อธิบายถึงการใช้เงินส่วนตัวและเงินจากมูลนิธิมาพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีว่า

อย่างเช่นตรงกลางถนนผมก็ทำสวนใช้เงินส่วนตัว แต่สิ่งเหล่านี้จังหวัดอื่นก็ทำได้ แต่ทำไมไม่ทำ แต่ผมเองผมทำ ผมใช้เงินมูลนิธิบรรหาร – แจ่มใส การทำอย่างนี้ต้องใจรักด้วย ผมไปดูแลทุกจุด แจ่มใสไหนเป็นที่ว่างเปล่าสกรปรกผมให้เทศบาลทำ บังเอิญเทศบาลมันอยู่ในสายเดียวกัน ต้องร่วมมือกันทั้งจังหวัดและเทศบาลทำมันก็สวยงาม แล้วบางจุดผมก็ใช้เงินส่วนตัวผมเข้าไปทำ อย่างหอคอยผมก็ใช้เงินส่วนตัว เทียบไม่ได้ผมเคยพูดถ้าหากว่าผู้แทนทุกคนทำให้เหมือนอย่างผมจะเจริญเท่าสุพรรณบุรี ไม่ใช่มีเงินอย่างเดียวแล้วทำได้ ต้องเอาใจใส่ด้วยนะ บางคนบอกเอาเงินไปแสนหนึ่งแล้วทำสวนให้สวยเหมือนสุพรรณบุรีนะ ผมว่าเดือนเดียวก็เจ๊ง เพราะเดือนต่อไปมันก็มีต้นไม้ตายบ้าง เจ็บบ้าง ต้องเอาใจใส่เสมอ ...”²

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายยอดชาย สุจิตต์ เทศมนตรีเมืองสุพรรณบุรีที่อธิบายถึงการใช้เงินจากมูลนิธิบรรหาร แจ่มใสสำหรับจ้างคนงานเพื่อมาดูแลต้นไม้ว่า

ท่านเป็นคนรักสวยรักงาม รักความสะอาด สิ่งหนึ่งที่ท่านชอบมากคือ ต้นไม้ในเมืองสุพรรณ แต่ก่อนมีปัญหา ต้นไม้ตาย ต้นหญ้าตาย ท่านบรรหารสั่งให้รื้อออกแล้วปลูกใหม่ ต้นไม้ใหญ่ให้ตัดแต่งให้สวยงาม สนามหญ้าปลูกหญ้าใหม่หมด สร้างสวนสาธารณะบรรหารแจ่มใส ระยะทางจากอำเภอเมืองไปอำเภอดอนเจดีย์ 30 กิโลเมตรท่านดูแลตลอดใช้เงินส่วนตัวไม่มีเงินหลวงเลย ท่านตั้งมูลนิธิบรรหารแจ่มใสขึ้นมาเพื่อดูแลต้นไม้สนามหญ้าในเมืองสุพรรณโดย

¹ กรมเดือน เจริญรศฟ้า .(2538) . ชีวประวัติและทัศนะ บรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 134

² แหล่งเดิม .

เฉพาะคนงานตัดหญ้า ปลุกต้นไม้ ที่เห็นทำงานกันอยู่เวลานี้ได้รับเงินเดือนจากมูลนิธิทั้งนั้น มีคนงานประมาณ 20 คน เพราะฉะนั้นท่านแทบจะรู้ว่าในสุพรรณบุรีมีต้นไม้ที่ต้น ...¹

นอกจากนี้มูลนิธิบรรหาร - แจ่มไสยังได้บริจาคเงินในการสร้างสวนเฉลิมพระเกียรติ “เฉลิมภัทรราชินี” เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ในปี พ.ศ. 2535 ตามความคิดของนายบรรหารที่เห็นว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลสุพรรณบุรีมีความแออัด ประชาชนขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จึงต้องการสร้างสวนสาธารณะขึ้นในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี และเมื่อจังหวัดและเทศบาล ได้ดำเนินการขอใช้สถานที่จากราชพัสดุจำนวน 15 ไร่ได้แล้วก็มีการสร้างสวนสาธารณะขึ้น ประกอบด้วยหอคอยลอยฟ้าสูง 123.25 เมตร มีจุดชมวิว สวนสุขภาพ สนามเด็กเล่น สวนหย่อม อาคารแสดงประวัติและผลงานของนายบรรหาร ศิลปอาชา โดยงบประมาณการก่อสร้างทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 80 ล้านบาท²

การที่นายบรรหาร ศิลปอาชาได้บริจาคทรัพย์ส่วนตัวในการช่วยเหลือประชาชนเป็นจำนวนมากนี้ทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี เห็นได้จากการที่นายบรรหารได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งที่ยลงสมัคร และมักจะได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีหลายครั้งที่นายบรรหารได้รับคะแนนสูงสุดของประเทศด้วย เช่น การเลือกตั้งในวันที่ 4 เมษายน 2519 และการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538³ เป็นต้น

2.2.2.4 การช่วยเหลือในฐานะฝ่ายบริหาร เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคน เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา นายประภัตร โพธสุธน นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายจองชัย เทียงธรรม ได้ดำรงตำแหน่งในฐานะฝ่ายบริหารทั้งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนโดยตรง จึงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนรวมถึงสามารถสนับสนุนงบประมาณมาลงในพื้นที่เพื่อพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผลงานที่มีอยู่มากมายในจังหวัดสุพรรณบุรีจึงมาจากการดำเนินการในครั้งที่ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารเช่น ในสมัยที่นายบรรหารเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโรงพักในจังหวัดสุพรรณบุรี หรือในช่วงที่ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นายบรรหารก็ได้สนับสนุนงบประมาณในการสร้างทางขยายถนนหลายสายในจังหวัดสุพรรณบุรี

¹ คมเดื่อน เจิตจรัสฟ้า .(2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะ บรรหาร ศิลปอาชา . หน้า 140

² โรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช . (2541) . หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดตึกคนไข้พิเศษโรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช . หน้า 71

³ กรมการปกครอง . กระทรวงมหาดไทย . (2538) . ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร . หน้า 13

อย่างไรก็ตามการใช้ตำแหน่งในฝ่ายบริหารดึงงบประมาณมาลงในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี มักจะถูกโจมตีจากสื่อมวลชนและพรรคการเมืองฝ่ายค้านว่า เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง และเป็นการเอาเปรียบประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งเห็นได้จากการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร ของนายพิเชษฐ พันธ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกระบี่ พรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2539 ซึ่งกล่าวโจมตีนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีว่า

งบประมาณในส่วนของกรมทางหลวงนั้น ปรากฏว่ามีการจัดสรรให้แก่จังหวัดสุพรรณบุรีมากถึง 15 - 16 % ของงบประมาณก่อสร้างถนนทางหลวงทั้งหมด โดยเฉพาะมีการสร้างถนนเลี้ยว เมืองสุพรรณบุรีถึง 2 สาย ทางด้านตะวันตกและด้านใต้ ไม่ทราบว่าจะทำไมต้องสร้างกันถึงเพียงนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีอะไรพิเศษกว่าจังหวัดอื่นหรืออย่างไร การจัดงบเช่นนี้ถือว่าไม่เหมาะสม และยังทำผูกพันไว้อีกจำนวนมากจนถือว่าการทำเช่นนี้เป็นโจรสลัดงบประมาณ ...”¹

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา พรรคชาติพัฒนา กล่าวถึงการทุ่มงบประมาณไปในจังหวัดสุพรรณบุรีเกี่ยวกับโครงการบำบัดน้ำเสียว่า

ปรากฏว่ามีอยู่จังหวัดหนึ่งได้งบประมาณไป 73 ล้านบาท โดยไม่มีงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ในแผนสิ่งแวดล้อมจังหวัดที่ได้รับการอนุมัติเลย แต่ปรากฏว่ามีการเติม งบผูกพันเข้าไปอีก 240 ล้านบาท โดยเอาไปเติมเป็นงบสร้างระบบบำบัดน้ำเสียระยะที่ 2 ซึ่ง จังหวัดนั้นก็คือจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้นำไม่มีวิสัยทัศน์ ไม่มีคุณธรรม ไม่เคารพกฎหมาย ทำให้ ขาดความเชื่อถือ และเมื่อนายกฯ ขาดความเชื่อถือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้วบ้านเมืองคงอยู่ ไม่ได้ ตนจึงไม่สามารถให้ความไว้วางใจที่จะให้นายกผู้นี้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้อีกแล้ว...”²

นายสันติ ชัยวิรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเสรีธรรมอภิปรายเกี่ยวกับความ ไม่เป็นธรรมในการกระจายงบประมาณแผ่นดินในสมัยรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชาว่า

ตั้งแต่นายกฯ บรรหารขึ้นมารับบริหารบ้านเมือง 2 ปีนี้ ปรากฏว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเอา (งบประมาณ) ไปมากมายมหาศาลจนพวกเราทนไม่ได้ ...วันนี้ผมอยากให้ท่านนายกฯ ท่าน พุดเลย ที่เอาเงินไปใน 19 รายการ เป็นเงิน 8,000 กว่าล้านบาท เงินภาษีของประชาชนใน แต่ละเส้นทางที่ท่านราดอย่างถนนเอาประปา เอาไฟฟ้าไปนี้ .. มีสาธารณูปโภคพร้อมมูลไปหมด ดวงไฟไม่ติดตั้ง 4 แสนบาท ติดตั้งเสร็จตกตันละ 6 แสนบาท ค่าไฟตกเดือนละเป็น ล้าน ที่ผมสงสัยมากที่สุดท่านนายกจ่ายค่าไฟหรือเปล่า มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องไปติด วิเศษวิโสขนาดนี้ ถนนอีกประเภทหนึ่ง เขตปทุมธานี 6 เลน พอเข้าเขตอยุธยาเหลือ 4 เลน

¹ อภิปรายไม่ไว้วางใจนายบรรหาร . (2539 , 17 สิงหาคม) . ไทยรัฐ . หน้า 17

² สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2539 วัน ที่ 17 สิงหาคม 2539 . หน้า 138

พอเข้าเขตเลยบางปลาม้าไปหน่อยของท่านนายกฯ บรรหาร พรึบเป็น 10 ช่องจราจรครับ ประกอบด้วยไฟที่สูงมโหฬาร..."¹

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อได้รับตำแหน่งในฝ่ายบริหารก็มักจะสนับสนุนงบประมาณจำนวนมาก เพื่อพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี และสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เป็นธรรมในการใช้งบประมาณ

2.2.2.5 การช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชน การใช้งบประมาณตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งงบประมาณดังกล่าวจะจัดสรรไว้สำหรับโครงการพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่หรือจังหวัดของตน ที่เรียกว่างบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรืองบประมาณในการพัฒนาชนบทและชุมชน²

งบประมาณในการพัฒนาชนบทและชุมชน เป็นเงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพัฒนาจังหวัดหรือท้องถิ่นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนหรือสังกัดอยู่ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติ สำหรับโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นโครงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เลือกสรร และเห็นความสำคัญของการพัฒนาตามโครงการนั้น ๆ ซึ่งข้อมูลได้จากการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน และเป็นโครงการพัฒนาเพื่อส่วนรวมมิใช่โครงการพัฒนาเพื่อใครคนใดคนหนึ่ง และแน่นอนที่สุดความต้องการในการพัฒนา หรือปัญหาของประชาชนที่รอรับการแก้ไขมีเป็นจำนวนมากเกินงบ 2 ล้าน 5 แสนบาท ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล จึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญก่อน-หลังของปัญหา และต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม

¹สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2539 วันที่ 17 สิงหาคม 2539 . หน้า 138. หน้า 132 –133

²โครงการตามงบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) พัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชน
- 3) อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) ส่งเสริมการศึกษาและสาธารณสุข
- 5) ก่อสร้างปรับปรุงอาคารสาธารณะ ถนน สะพาน และทางเดินเท้า
- 6) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประชาชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ในเรื่องการใช้งบประมาณการพัฒนาชนบทและชุมชนพบว่า โดยมากจะมีการเสนอของบประมาณจากโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีความเป็นเอกภาพในการนำเงินไปใช้ในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 – 2544 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นของพรรคชาติไทยทุกคน และทุกครั้งติดต่อกันถึง 13 ปี

การที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากพรรคการเมืองเดียวกันและเป็นติดต่อกันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้การเสนอและใช้งบประมาณในการพัฒนาชนบทและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และปรากฏเป็นผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบของพรรคชาติไทย ดังคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

ความสำเร็จในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี คือความต่อเนื่อง บังเอิญผมเป็นผู้แทนราษฎรต่อเนื่องมาตลอด ฉะนั้นงานที่ทำไว้ในแต่ละเรื่องก็就不用มีการสะดุด เราก็ประสานงานกรรมาธิการฯ ไปตลอด ในระยะเวลาเกือบ 20 กว่าปีที่ผ่านมา ใช้เวลาทำงานตรงนี้ ถ้าเป็นผู้แทนสมัยเดียว ได้สมัยเดียว แล้วก็ตก สมัยหน้าได้ มันก็ไม่ติดต่อกัน งานจะขาดตอน อันนี้ก็เป็นผลของชาวสุพรรณบุรี ที่เลือกพรรคชาติไทยมาตลอด และเมื่อเราทำอะไร ก็ไม่มีการขัดแย้ง ถ้าหากไม่ใช่พรรคชาติไทยทั้งจังหวัด ถ้าผมมีแนวทางนี้คนอื่นบอกไม่เอา ฉันจะเอาอย่างอื่น มันจะเกิดความขัดแย้ง ฉะนั้นในกรณีของสุพรรณบุรี ความขัดแย้งไม่เกิดขึ้นจึงสามารถดำเนินการได้...¹

จากคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาจะเห็นได้ว่าการใช้งบประมาณพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีประสบผลสำเร็จ โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของจังหวัด

สำหรับตัวอย่างในการใช้งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการในหลายเรื่อง เช่น การใช้งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนปี พ.ศ. 2534 ในการก่อสร้างสวนสาธารณะบรรหาร-แจ่มใสเพื่อให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชนในเขตเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีและสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน เพื่อป้องกันตลิ่งพังทลาย ความยาว 421.50 เมตร เสาไฟฟ้าทุกระยะ 50 เมตร ติดโคมไฟ 40 ดวง

¹ สุพรรณบุรี . (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) . ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 . หน้า 19

การใช้งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนในปี 2537 เพื่อพัฒนาวิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยใช้ทำการก่อสร้างหอพักนักศึกษา เป็นจำนวนเงิน 11,000,000 บาท และใช้งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนปี 2540 สำหรับการจัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมให้แก่วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรีจำนวน 4 ไร่ 36 ตารางวา เป็นเงินจำนวน 11,322,500 บาท

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2538 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง 5 คนได้เสนอขออนุมัติงบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนปี พ.ศ. 2538 จำนวน ยี่สิบล้านบาทเพื่อก่อสร้างหอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติใช้เป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศทุกสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า วิจัยของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกัน คือพรรคชาติไทย ทำให้การเสนองบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางเดียวกัน สามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในจังหวัดได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีผลงานปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมและประชาชนสามารถสัมผัสได้ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความตั้งใจ จริงใจที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีบทบาททางการเมืองในฐานะตัวแทนประชาชนทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและนอกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบทบาททางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้แสดงหรือดำเนินการนั้นเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าได้สนองตอบต่อความต้องการหรือตรงกับเจตนารมณ์ของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยมีข้อเท็จจริงที่สนับสนุนคำกล่าวนี้ก็คือ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีมาโดยตลอด โดยตั้งแต่การเลือกตั้งในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนและทุกครั้งติดต่อกันอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามการแสดงบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรและนอกสภาผู้แทนราษฎรเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสรุปได้ถึงการยอมรับในตัวของผู้แทนราษฎรได้ทั้งหมด เพราะยังมีบทบาทการบริหารประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีกด้วย ซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 5

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติแล้ว ยังสามารถมีบทบาทในการบริหารประเทศได้อีกด้วย โดยการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร โดยได้แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ

1. อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าของคณะรัฐมนตรีและตำแหน่งรัฐมนตรีอีกหลายตำแหน่ง เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ รัฐมนตรีช่วยว่าการ สำหรับอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมีดังนี้¹

นายกรัฐมนตรีเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่สูงสุดในการบังคับบัญชาข้าราชการเพื่อให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก ส่วนอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ได้แก่

1) กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดินคณะรัฐมนตรีต้องกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร และรัฐธรรมนูญหลายฉบับต่างก็กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายในการบริหารต่อรัฐสภาก่อนทำหน้าที่บริหารด้วย

2) บริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร การบริหารราชการแผ่นดินตามระบบรัฐสภาจำเป็นต้องได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อแถลงนโยบายต่อสภาแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องบริหารราชการแผ่นดินไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้² หากการบริหารของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่เป็นไปตามที่ได้แถลงไว้ ก็อาจถูกสภาผู้แทนราษฎรเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้

¹ ชีวรุฒิ โคภิชฐกุล , ผศ . (2541) . การเมืองการปกครองของไทย . หน้า 207

² เมื่อคณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายแล้วย่อมต้องดำเนินการบริหารประเทศให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ เพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย คณะรัฐมนตรีจึงมีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายต่อสภาได้ การตรากฎหมายบางประเภทได้เอง เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เป็นต้น รวมถึงการแต่งตั้งโยกย้ายถอดถอนให้คุณให้โทษข้าราชการได้ และการใช้อำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย อ้างจาก มานิตย์ จุมปา . (2540) . รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ความรู้เบื้องต้น) . หน้า 313

3) วางระเบียบข้อบังคับให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ถือปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะคณะรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการในการบริหารราชการแผ่นดิน จึงเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายในการบริหารกิจการใดที่ต้องการให้กระทรวง ทบวง กรม ถือปฏิบัติไปในทางเดียวกัน ก็จำเป็นต้องกำหนดระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติ ในขณะเดียวกันคณะรัฐมนตรีก็จะทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างกระทรวง ทบวง กรมด้วย

4) ใช้อำนาจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การรับสนองพระบรมราชโองการเกี่ยวกับกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก การประกาศสงคราม การทำสัญญาสันติภาพและสนธิสัญญา การอภัยโทษ การแต่งตั้งข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีและเทียบเท่า

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี

จุดมุ่งหมายสำคัญของนักการเมืองส่วนใหญ่คือการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จุดมุ่งหมายขั้นต่อไปคือการได้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจทางการเมืองในฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีว่า “ก็อยากเป็นรัฐมนตรีกันทั้งนั้น การเป็นรัฐมนตรีมันสามารถบังคับบัญชางานต่าง ๆ ได้ ก็มีอิทธิพลอะไรต่าง ๆ ที่ใคร ๆ ก็อยากเป็นทั้งนั้น...”¹

จากคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาจะเห็นได้ว่าเป้าหมายที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคือการได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่เมื่อความต้องการเป็นรัฐมนตรีมีมากกว่าตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีอยู่ พรรคการเมืองจึงต้องมีหน้าที่ในการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองโดยใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีที่แตกต่างกันไป สำหรับพรรคชาติไทยมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่มาเป็นรัฐมนตรีตามคำกล่าวของนายชุมพล ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีว่า

เนื่องจากตำแหน่งจำกัด ก็ดูผลงาน คุณสมบัติ อาวุโสทางการเมือง ดูวัยวุฒิ คุณวุฒิ ประสบการณ์ ความเหมาะสมกับตำแหน่งที่พรรคชาติไทย ได้รับมามีมากน้อยขนาดไหน เราก็ตัดสินกันด้วยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ความช่วยเหลือที่มีต่อพรรค เคยช่วยเหลือพรรค แสดงผลงานให้พรรคได้เห็นมากน้อยขนาดไหน ให้ความร่วมมือกับพรรคดีมี๊ ประชุมพรรคบ่อยมี๊ มาประชุมสภาบ่อยหรือเปล่า นี่คือปัจจัยที่ประกอบการพิจารณา มีตำแหน่งในการบริหารงานของพรรคหรือไม่...”²

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน.(2530) . การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร .หน้า 152

² วิวัฒนา เรืองสกุล . (2533) . การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 291

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ รองหัวหน้าพรรคชาติไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความเห็นเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่า

จัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี ไปตามแต่ละภาคส่วนใหญ่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ดูโควตากระจายไปทั่ว ไม่อยู่จุดเดียวกัน ถ้าหากจะอยู่ที่ความรู้ความสามารถ แล้วเป็นผู้ที่เกื้อกูลพรรค ช่วยเหลือพรรค อาวุโสของพรรค อะไรในเหล่านี้ ก็มีหลายรูปแบบ...”¹

นายสุชน ชามพูนท รองเลขาธิการพรรคชาติไทยกล่าวถึงการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในพรรคชาติไทยว่า “ การจัดสรรตำแหน่งผู้บริหารในคณะรัฐบาลเขาแบ่งเป็นภาคแล้วเลือกบุคคลที่เหมาะสมในแต่ละภาคหมุนเวียนกันไป...”²

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าหลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีของพรรคชาติไทยคือผลงาน คุณสมบัติส่วนตัว อาวุโสทางการเมือง วิทยุฉฉิ คุณฉฉิ ประสิทธิภาพ ความเหมาะสมกับตำแหน่ง รวมถึงเป็นผู้ให้การช่วยเหลือพรรค นอกจากนี้หลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดสรรตำแหน่งตามภาคต่าง ๆ กล่าวคือภาคใดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากก็จะได้โควตาในการเป็นรัฐมนตรีมากตามไปด้วย จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีมีดังต่อไปนี้

2.1 ประสิทธิภาพและอาวุโสทางการเมือง

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีคือต้องเป็นผู้มีประสิทธิภาพและอาวุโสทางการเมือง กล่าวคือผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้ต้องเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วหลายสมัย และต้องผ่านการเรียนรู้งานในตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เช่น เลขานุการรัฐมนตรี ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี ที่ปรึกษารัฐมนตรี เป็นต้น

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยมักเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองมาก เช่น นายประภัตร โพธสุธนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เคยดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อนที่จะได้เป็นรัฐมนตรีครั้งแรกใน พ.ศ. 2535 ซึ่งถือว่านายประภัตรใช้เวลาเกือบ 20 ปีจึงสามารถขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้ ส่วนนายจองชัย เทียงธรรมก็เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2526 เป็นประธานกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2535 เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2539 และมีโอกาสเป็นรัฐมนตรีครั้งแรกในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งนายจองชัยก็ใช้เวลาสิบกว่าปีก่อนจะได้เป็นรัฐมนตรีเช่นกัน นายบุญเอื้อ

¹ วีนา เวียงสกุล . (2533) . การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 251

² แหล่งเดิม . หน้า 251

ประเสริฐสุวรรณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เคยเป็นผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2518 ได้เป็นรัฐมนตรีครั้งแรกในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2526 ใช้เวลากว่า 26 ปี จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีมักมีประสบการณ์และอาวุโสทางการเมืองสูง

2.2 การสนับสนุนของนายบรรหาร ศิลปอาชา

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีบางคนที่มีความอาวุโสหรือประสบการณ์ทางการเมืองไม่มากนัก แต่กลับได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ทั้งนี้เกิดจากการผลักดันของนายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะเป็นเลขาธิการพรรคและหัวหน้าพรรคชาติไทย ดังจะเห็นจากกรณีของนายชุมพล ศิลปอาชาซึ่งได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในปี พ.ศ. 2524 ทั้งที่นายชุมพลไม่มีประสบการณ์ทางการเมืองเลยเพราะเพิ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมัยแรก แต่เพราะนายบรรหารถูกเงื่อนไขในกฎหมายเลือกตั้งที่ว่าด้วยคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้แทนราษฎรต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปลาย ทำให้นายบรรหารไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 ได้ จึงจำเป็นต้องสนับสนุนให้น้องชายคือ นายชุมพล ศิลปอาชาลงสมัครรับเลือกตั้งแทน และเมื่อนายชุมพลได้รับการเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว นายบรรหารยังได้สนับสนุนให้นายชุมพลเป็นรัฐมนตรีแทนตนเองอีกด้วย ดังคำบอกเล่าของนายชุมพล ศิลปอาชา

ผม (ชุมพล) ไม่ได้ตัดสินใจลงสมัครเอง ไม่อยากลงสมัครและไม่อยากลาออกจากงานอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่พี่ชาย (บรรหาร) เป็นคนดึงมาลง พาไปหาเสียง ลงพื้นที่ด้วยกัน พาไปแนะนำกับชาวบ้าน ด้วยความมุ่งหวังให้มีตัวแทนพี่ชาย (บรรหาร) ที่ลงสมัครไม่ได้เพราะพี่ (บรรหาร) ถูก พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และคุณสมภพ โหตระกิตย์ ออกกฎหมายห้ามลงสมัคร ..."¹

ทั้งนี้นายบรรหารยังกล่าวถึงความเป็นพี่ชายที่สนับสนุนนายชุมพล ศิลปอาชาน้องชายให้เป็นรัฐมนตรีว่า “ผมมีแต่ให้ตำแหน่งทางการเมือง ใช่ว่าจะได้มาง่าย ๆ ทุกคนต้องต่อสู้เลือดตาแทบกระเด็น แต่สำหรับชุมพล พี่ชาย (บรรหาร) ทำให้ทุกอย่าง ...”²

¹ วัชรชัย กฤติยาภิชาติกุล . (2541). การสร้างทายาททางการเมืองตระกูลนักการเมืองไทย .

หน้า 117

² สรยุทธ สุทัศนะจินดา . (2541, วันที่ 1 ตุลาคม) . พี่มีแต่ให้ . เนชั่นสุดสัปดาห์ . หน้า 13

นอกจากนี้ในกรณีของนางสาวกัญญา ศิลปอาชา บุตรสาวนายบรรหารก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพราะนางสาวกัญญาได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะที่ตนเองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงสมัยที่ 2 เท่านั้นซึ่งนับว่ามีประสบการณ์และความอาวุโสทางการเมืองยังน้อยมากเมื่อเทียบกับบุคคลอื่นในพรรค แต่ก็ด้วยการสนับสนุนของนายบรรหารผู้เป็นพ่อและเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย ทำให้นางสาวกัญญาได้เป็นรัฐมนตรี

2.3 การให้ความช่วยเหลือพรรค

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ความช่วยเหลือพรรคในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่พรรคการเมืองจะสนับสนุนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีบทบาทโดดเด่นในการให้ความช่วยเหลือพรรคมากที่สุดคือนายบรรหาร ศิลปอาชา เพราะเมื่อนายบรรหารเข้าสู่การเมืองในระยะเวลาไม่นานนัก นายบรรหารก็ได้รับเลือกให้เป็นรองเลขาธิการพรรค ต่อมาได้เป็นเลขาธิการพรรค และหัวหน้าพรรคตามลำดับ ซึ่งนายบรรหารต้องทำงานอย่างหนักเพื่อดูแลสมาชิกพรรคในเรื่องต่าง ๆ ดังคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาขณะดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคว่า

เพราะการดูแลลูกพรรคเป็นหน้าที่โดยตรงของเลขาธิการพรรค งานตรงนี้จึงมีหลายรูปแบบ บางคนมีปัญหาเรื่องเงิน เป็นหนี้เป็นสิน บางคนมีปัญหาเรื่องงานในพื้นที่ บางคนมีปัญหาไม่ถูกกับคนไหนคนนี้ ตลอดเวลาที่เป็นเลขาธิการพรรคอยู่ 17 ปี ปัญหาในพรรคมีไม่ใช่น้อยเลย เมื่อเป็นเลขาธิการพรรคภาระงานในการช่วยเหลือพรรคจึงเพิ่มขึ้นมาก”¹

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่านายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทยมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือลูกพรรคมาโดยตลอดยาวนานถึง 17 ปี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณหัวหน้าพรรคชาติไทยในขณะนั้นว่า

คุณบรรหารได้ชื่อว่าเป็นผู้จัดการรัฐบาล ได้นำมาทั้งในเรื่องแก้ไขปัญหาทางการเมือง และแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจหลายอย่าง คุณบรรหารนี้ต้องขอชมเชยว่า เป็นเลขาธิการพรรคที่ดีที่สุดตั้งแต่ผมเคยเห็นมา ดีที่สุดของประเทศไทย ช่วยเหลือพรรคทุกเรื่อง ...”²

ทั้งนี้นายบรรหารยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ช่วยเหลือทางการเงินคนสำคัญของพรรคชาติไทยอีกด้วย จนได้ฉายาว่าเป็นกระเป๋เงินของพรรค เจ้าพ่อเอทีเอ็ม และตู้เอทีเอ็มเคลื่อนที่³ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเมื่อใดที่พรรคชาติไทยเข้าร่วมรัฐบาล นายบรรหารจึงได้เป็นรัฐมนตรีมาโดยตลอดในฐานะผู้ที่ให้ความช่วยเหลือพรรค นอกจากนายบรรหารแล้วนายประภาศ โพธิ์สุนทรีก็เป็น

¹ สัมภาษณ์ เทียมถนอม .(2547) . บรรหารบนเส้นทางการเมือง . หน้า 78

² สทนหาจากหน้าชาติถึงบรรหาร . (2538 , 21 พฤศจิกายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 17

³ ธนาภิต .(2545). ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย . หน้า 419

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีอีกผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการช่วยเหลือพรรคดังกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชาหัวหน้าพรรคชาติไทยว่า

นายประภัตรเป็นเหมือนน้องชายเป็นเครือญาติ อยู่กับพรรคชาติไทยมาตั้งแต่ปี 2518 เกือบ 30 ปีแล้ว ได้สร้างความดีให้กับพรรคอย่างมากมาย ช่วยเหลือพรรคมาตลอด ไม่เคยย้ายพรรคไปอยู่กับพรรคอื่น กตัญญูต่อพรรค เป็นรัฐมนตรีก็เพราะอยู่กับพรรคชาติไทย ผมไม่เคยลืมคุณประภัตร เพราะอยู่ในใจอยู่ตลอดเวลา ร่วมรัฐบาลทุกครั้งต้องมีตำแหน่ง..."¹

ด้วยเหตุดังกล่าวนายประภัตร โพธิสุณ จึงได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีหลายครั้ง และหลายกระทรวง ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี นายประภัตรดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีมากเป็นอันดับสองรองจากนายบรรหาร ศิลปอาชาเท่านั้น

2.4 การจัดสรรตามภาค

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี คือการที่พรรคให้โควตาการเป็นรัฐมนตรีตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคต่าง ๆ กล่าวคือถ้าภาคไหนมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากก็ได้โควตาตำแหน่งรัฐมนตรีมาก แต่หากภาคใดได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยก็ได้ตำแหน่งรัฐมนตรีน้อยตามสัดส่วน

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีมีโอกาสดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีมากขึ้น เพราะพรรคชาติไทยมีฐานเสียงสำคัญอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง โดยการเลือกตั้งทุกครั้ง พรรคชาติไทยจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ภาคกลางเป็นจำนวนมาก ซึ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2529 พรรคชาติไทยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ภาคกลางมากกว่าทุกภาค รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

¹ "เต็ง" ให้ "ประภัตร" รอข่าวดี (2547 , 3 สิงหาคม) . เดลินิวส์ . หน้า 3

ตารางที่ 18 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย พ.ศ. 2518 – 2538 แยกตาม
ภาคต่าง ๆ

การเลือกตั้ง	ก.ท.ม.	กลาง	ใต้	เหนือ	อีสาน	รวม
26 มีนาคม 2518	2	9	3	3	11	28
4 เมษายน 2519	-	16	2	11	27	56
22 เมษายน 2522	-	11	-	11	16	38
18 เมษายน 2526	-	28	1	12	31	72
27 กรกฎาคม 2529	1	32	-	11	19	63
24 กรกฎาคม 2531	-	39	3	14	31	87
22 มีนาคม 2535	-	42	2	12	18	74
13 กันยายน 2535	-	38	-	18	21	77
2 กรกฎาคม 2538	-	44	-	19	29	92

ที่มา : มติชนสุดสัปดาห์ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2539 หน้า 12

จากตารางที่ 18 จะเห็นได้ว่าพรรคชาติไทยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคกลางเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้จำนวนโควตารัฐมนตรีของพื้นที่ภาคกลางมีจำนวนมากด้วยเช่นกัน ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีมีโอกาสได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีอยู่เสมอ

3. บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย ในฐานะเป็น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีหลายคนจัดได้ว่าเป็นผู้มีความสำคัญในพรรคชาติไทย และมีปัจจัยส่งเสริมให้ได้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร ดังนั้นเมื่อใดที่พรรคชาติไทยเป็นฝ่ายรัฐบาล ทั้งในฐานะพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลหรือพรรคร่วมรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีมักได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี โดยได้แสดงบทบาทในฐานะเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 บทบาทในฐานะเป็นนายกรัฐมนตรี

นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยเพียงคนเดียวที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 พรรคชาติไทยภายใต้การนำของนายบรรหารมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดถึง 92 คน จึงเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยนายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับการสนับสนุนให้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นคน ที่ 21 ของประเทศไทย

เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลนายบรรหารถูกกลุ่มต่าง ๆ ในพรรคชาติไทยกดดันเพื่อขอ ตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาภายในพรรคชาติไทยอย่างรุนแรงดัง คำกล่าวของนายบรรหารว่า

เมื่อมาถึงเรื่องการจัดกระทรวงนั้น เรื่องทั้งหมดไม่ได้ง่าย จัดแล้วต้องฉีกทิ้ง แล้วจัดใหม่ จัดรัฐบาลกันทุกวัน กว่าจะลงตัวกันได้ เนื่องจากในพรรคชาติไทย นอกจากมีกลุ่มเทิดไทยของคุณณรงค์ วงศ์วรรณที่ย้ายมาจากพรรคสามัคคีธรรมแล้ว ยังมีกลุ่มของคุณวัฒนา อัศวเหม ที่ออกมาจากพรรคราษฎร และยังมี ส.ส.กลุ่ม 16 ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสังคมอยู่ด้วย ...เมื่อผมได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อไปทางกลุ่ม (เทิดไท) เขาต้องเป็นฝ่ายเลือก เขาก็เลือกกระทรวงมหาดไทย แต่ทางคุณเสนาะ เทียนทองไม่ยอมเพราะต้องการจะนั่งกระทรวงมหาดไทย ในที่สุดผมต้องโกสเกลี้ย ด้วยการเข้าไปนั่งควบกระทรวงมหาดไทยเอง ทางคุณณรงค์ วงศ์วรรณยินยอมแต่คุณเสนาะ เทียนทอง กล้ากลืนความไม่พอใจที่มีเอาไว้ เสร็จจากปัญหานี้แล้ว ผมก็พบกับกลุ่ม 16 เขาเรียกร้องว่าจะขอตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ให้แก่คุณเนวิน ชิดชอบ ทางคุณเสนาะ ดันเจริญหัวหน้ากลุ่มขอตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ถ้าไม่ให้ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยแก่พวกเขา คงมีปัญหา..."¹

สำหรับนายเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ไม่พอใจกับการจัดคณะรัฐมนตรีของนายบรรหาร เพราะไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีเลยกล่าวว่า

ผมขอเรียนตรง ๆ ว่าผมไม่ได้รับการปรึกษาอะไรทั้งสิ้น ไม่เหมือนกับตอนที่ท่านหัวหน้าพรรคผม (นายบรรหาร) เป็นเลขาธิการพรรค หัวหน้าพรรคมอบอำนาจให้เลขาธิการพรรคไปอย่างนั้นอย่างนี้...แต่ครั้งนี้พอจัดตั้งรัฐบาลเสร็จ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้หัวหน้าผมเป็นนายกรัฐมนตรี ท่านก็ทำหน้าที่ของท่านทุกอย่างเบ็ดเสร็จ..."²

¹ สัญลักษณ์ เทียมถนอม .(2547) . บรรหาร ศิลปอาชา กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี. หน้า 29

² บุญเลิศ ช้างใหญ่ . (2539 , 9 กรกฎาคม) . ประมวล บรรหาร เสนาะ วังวนแห่งศึกสายเลือด . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 17

นอกจากนี้นายเสนายังได้กล่าวถึงคำอธิบายของนายบรรหารที่ไม่ให้ตนเองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วยว่า

ผมจำได้แม่นยำว่า พี่บรรหารมาบอกผมตอนแรกว่า จะให้ไปมหาดไทย แต่ตอนหลังเปลี่ยนคำพูดว่า พี่อยากให้เหาะไปมหาดไทย แต่อยากให้ปรับตัวให้มันอินเตอร์หน่อย ผมไม่คิดว่าหลังจากที่ทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้พี่บรรหารเป็นนายกฯ ควบ มท.1 ทุกคนต้องอินเตอร์ผมเลยต้องไปอินเตอร์ที่กระทรวงสาธารณสุข..."¹

การที่นายบรรหารไม่ยอมให้นายเสนาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพราะตำแหน่งนี้นอกจากนายเสนาดำรงแล้วยังมีคนจากหลายพรรค หลายกลุ่มต้องการ เช่น นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้ากลุ่มเทิดไท นายวัฒนา อัศวเหม รองหัวหน้าพรรคชาติไทย และพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคพลังธรรม² ดังนั้นนายบรรหารจึงจำเป็นต้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งถ้าหากตัดสินใจมอบให้แกใครคนใดคนหนึ่ง ความขัดแย้งอาจถึงขั้นแตกหักได้³

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดตั้งรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา เต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรคทำให้การจัดตั้งตัวรัฐมนตรีมิได้ดำเนินไปตามความรู้ความสามารถแต่เป็นไปตามระบบโควตา และเป็นไปตามอำนาจทางการเมือง ที่กลุ่มใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมากก็มีโควตาตำแหน่งรัฐมนตรีมากตามจำนวน ซึ่งนายบรรหารได้อธิบายเกี่ยวกับปัญหาในการจัดตั้งรัฐบาลว่า

ปัญหาหลายอย่างเป็นผลสืบเนื่องมา แต่มีปัญหามากอย่างที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตัวผมเอง เช่น การตั้งรัฐมนตรีบางตำแหน่งที่ประชาชนไม่ยอมรับ จนกลายเป็นความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรคที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ผมบริหารประเทศได้ยังไม่ถึงสามเดือนเสียงเรียกร้องให้ปรับคณะรัฐมนตรีก็ดังประสานเชิงแซ่ เริ่มจากนักวิชาการ คนชั้นกลางในเมือง สื่อมวลชน นักการเมืองฝ่ายค้าน และนักการเมืองที่อยู่ภายในพรรคร่วมรัฐบาลที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง..."⁴

¹ เสนาอินเตอร์ . (2538 , 20 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 3

² สภาพที่เป็นอยู่ของนายบรรหาร . (2539 , 9 มกราคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 90

³ แหล่งเดิม.

⁴ พรรคชาติไทยกับเสียงร้องยี้ ๆ ๆ จากคนชั้นกลาง . (2538 , 7 พฤศจิกายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 9

นางสาวกัญญา ศิลปอาชา กล่าวถึงนายบรรหารผู้เป็นพ่อในช่วงการจัดตั้งรัฐบาลว่า “คุณพ่อนอนไม่หลับต้องไชยานอนหลับเป็นประจำ...”¹ จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่านายบรรหารมีความเครียดเป็นอย่างมากในการจัดคณะรัฐมนตรีถึงขนาดต้องรับประทานยานอนหลับ

การจัดตั้งรัฐบาลของนายบรรหารเต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้ง มีการต่อรองขอตำแหน่งรัฐมนตรีกันอย่างมาก ทำให้รัฐมนตรีที่ได้มาเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในพรรคหรือที่เรียกว่ามุ้ง มากกว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของประชาชน เมื่อมีการประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรี จึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชนเท่าที่ควร จนสื่อมวลชนได้ตั้งฉายาว่าเป็นคณะรัฐมนตรียี้ หรือรัฐมนตรียี้² ส่งผลให้เกิดวิกฤตศรัทธาจากประชาชนอย่างมาก ซึ่งนายชวน หลีกภัย ผู้นำฝ่ายค้านได้ชี้ปัญหาของพรรคชาติไทยในขณะนั้นว่า

ปัญหาเกิดขึ้นมาจากการไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งแล้ว มีการตกลงกันก่อน แต่พอเลือกตั้งเสร็จกลับไม่ทำตามทีพูดจากัน ทำให้ดูเหมือนกับมาหลอกกันเอง หลายฝ่ายจึงเก็บระแวงความรู้สึกไม่ค่อยได้ ค่อยทะลือออกมาวันละเล็กละน้อย และระยะหลังนี้ ความขัดแย้งก็เต็มที...”³

ภายหลังจากที่รัฐบาลของนายบรรหารบริหารประเทศได้ระยะหนึ่ง พรรคร่วมฝ่ายค้านโดยการนำของนายชวน หลีกภัยได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลจำนวน 10 คน ซึ่งรวมถึงนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ด้วย การอภิปรายมีขึ้นในวันที่ 8 – 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 โดยนายบรรหารได้ถูกโจมตีเรื่องการปลอมแปลงสัญชาติบิดาตนเอง การคัดลอกวิทยานิพนธ์ปริญญาโท รวมถึงกรณีที่น่ายเนวิน ชิดชอบและ ส.ส. กลุ่ม 16 ใต้ภูเงินธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การโดยมิชอบ จากการอภิปรายทำให้พรรคพลังธรรมซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาลอ้างว่าได้สำรวจความเห็นของประชาชนมาแล้ว และจะไม่ยกมือให้กับนายสุชาติ ตันเจริญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหนึ่งใน ส.ส.กลุ่ม 16 ภายหลังจึงเกิดเสียงเรียกร้องให้นายบรรหารปรับเอาพรรคพลังธรรมออกจากรัฐบาล

บรรยากาศหลังการอภิปราย ทุกกลุ่มในส่วนของรัฐบาลเอง ต่างต้องการให้ผมปรับคณะรัฐมนตรี โดยต่างก็ปรารถนาให้กลุ่มที่อยู่ตรงข้ามตน พ้นออกไป ในขณะที่ผมพยายามประสานกลุ่มต่าง ๆ ให้ร่วมแรงร่วมใจกัน เหมือนกับที่เริ่มต้นกันมาเป็นรัฐบาล พวกเขาจึง

¹ กัญญา ศิลปอาชา สตรีเบื้องหลังบัลลังก์เด็จ . (2539 , 16 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 11

² ธนาภิต . (2545) . ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย . หน้า 419

³ เต็ง HOME ALONE . (2539 , 9 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 10

เห็นว่าผมไม่ทำตามความต้องการของเขา แรงกดดันต่าง ๆ จึงพุ่งตรงและกดทับมายังผม
อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ...”¹

ทั้งนี้ นายบรรหาร ศิลปอาชาได้กล่าวถึงกระแสของประชาชนที่ไม่ยอมรับรัฐบาลภาย
หลังการอภิปรายในครั้งนี้ว่า “สิ่งที่ผมเพียรพยายามทำงานตั้งแต่เป็นหัวหน้ารัฐบาล หวัง
สร้างคะแนนนิยมเพื่อกลบเสียงยี้ลงไปบ้าง ซึ่งเริ่มได้รับความเห็นใจจากประชาชนและสื่อมวล
ชนขึ้นมาบ้างเป็นลำดับนั้น (แต่หลังอภิปราย) หายวับไปทันที...”² ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่
บำรุง ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคร่วมรัฐบาลให้ความเห็นถึงการยอมรับของประชาชนต่อรัฐบาลใน
ขณะนั้นว่า “รัฐบาลอยู่ในลักษณะบริหารบ้านเมืองได้ แต่ปกครองไม่ได้” ซึ่งหมายถึงรัฐ
บาลมีความชอบธรรมทางกฎหมาย แต่ไม่มีความชอบธรรมทางการเมือง³

นางสาวกัญญา ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี และบุตรสาว
ของนายบรรหาร กล่าวถึงนายบรรหารภายหลังจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งนี้ว่า “พ่อแก่ไป
มากทีเดียว และอยากให้พ่อเลิกเล่นการเมือง ที่ผ่านมามีเคยขอให้พ่อเลิกเล่นการเมืองมาหลาย
ครั้งแล้ว ยิ่งพ่อมาเป็นนายกฯ และถูกมรสุมรุมเร้ามากเหลือเกินก็ยังไม่อยากให้พ่อยืนนาน ...”⁴

ภายหลังจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจ สภาพของรัฐบาลไม่ได้รับความยอมรับจากประชาชน
อย่างสิ้นเชิงไม่ว่าจะเป็นในเรื่องตัวบุคคล นโยบายตลอดจนการตัดสินใจในปัญหาสำคัญหลาย
เรื่อง ทำให้มีการเสนอทางออกให้นายบรรหารปรับปรุงคณะรัฐมนตรี และผลักดันบุคคลที่
ประชาชนไม่ยอมรับออกจากรัฐบาล แต่ในความเป็นจริงนายบรรหารไม่มีสิทธิอำนาจที่จะไปจัด
การเปลี่ยนแปลงได้เลย ดังที่นายชวน หลีกภัยผู้นำฝ่ายค้านได้อธิบายว่า

อย่างที่คนนอกมองอย่างผิวเผินว่า ประชาชนไม่พอใจรัฐมนตรีบางคน แต่ทำไมนายกฯ ไม่ยอม
ปรับ ครม. ผมขออัยว่ามันไม่ง่าย เพราะทุกอย่างอยู่ที่เขาคงกันไว้ เราไม่ทราบรายละเอียด
ทั้งหมดที่เขาคงกันไว้ เรารู้เพียงว่าตัวบุคคลบางคน รัฐมนตรีบางตำแหน่งก็ตกกันไว้ล่วงหน้า
แม้จะรู้ว่าไม่เหมาะสมก็ตาม เพราะไม่เช่นนั้นก็ต้องตั้งรัฐบาลไม่ได้ นายบรรหารก็เป็นนายกฯ
ไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ถ้ายกเลิกต้องเห็นชอบร่วมกัน ...”⁵

¹ สมหมาย ปาจิณดัตต์ .(2539 ,2 มกราคม) . เช็กบิลชวน – บรรหาร . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 37

² สัณฐลักษณ์ เทียมถนอม .(2547) . บรรหาร ศิลปอาชากับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี. หน้า 91

³ อ่านอนาคตรัฐบาลจากท่าทีของเฉลิม อยู่บำรุง . (2539 ,13 สิงหาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .
หน้า 7

⁴ บุญเลิศ ช่างใหญ่ .(2539, 20 สิงหาคม) . บรรหาร เชื้อ “ลูกนา” เกิด . มติชนสุดสัปดาห์ .
หน้า 17

⁵ ที่แท้ ดร.เต็ง คือปัญหาของบรรหาร . (2538 , 12 ธันวาคม) มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 10

ทั้งนี้ นายเนวิน ชิดชอบ ซึ่งเป็นหนึ่งในรัฐมนตรีที่ประชาชนไม่ยอมรับได้กล่าวอย่างมั่นใจต่อสื่อมวลชนถึงกระแสการปลดตนเองออกจากตำแหน่งว่า “หากปลดผม รัฐบาลก็อยู่ไม่ได้”¹ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นายบรรหารต้องลำบากใจในการตัดสินใจรับรัฐมนตรีที่ประชาชนไม่ยอมรับหรือรัฐมนตรียี่ออกจากรัฐบาล

แต่อย่างไรก็ตาม นายบรรหารพยายามแก้ไขปัญหาทางการเมืองด้วยการปรับคณะรัฐมนตรีใหม่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ ในฝ่ายรัฐบาลเคลื่อนไหวกดดันนายบรรหารอย่างหนักเพื่อต่อรงตำแหน่งรัฐมนตรี ตามจุดประสงค์ของพรรคฝ่ายค้านหวังเพียงว่าการอภิปรายจะส่งผลให้รัฐบาลมีการปรับคณะรัฐมนตรีเท่านั้น แต่ความจริงกลับได้ผลเกินความคาดหมายเพราะสามารถทำให้กลุ่มต่าง ๆ ในพรรครัฐบาลเกิดความขัดแย้งกันมากขึ้น พรรคฝ่ายค้านจึงขยายผลออกไปเป็นการล้มรัฐบาลด้วยการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง โดยครั้งนี้ได้ยื่นขอเปิดอภิปรายนายบรรหาร ศิลปอาชาเพียงคนเดียว

การอภิปรายครั้งนี้มีขึ้นในวันที่ 18 – 20 กันยายน พ.ศ. 2539 นายบรรหารถูกโจมตีอย่างหนักเรื่องความบกพร่องในการบริหารประเทศเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายและบุคลากรผิดพลาด ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจทั้งเงินเฟ้อ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ภาวะการส่งออกที่ต่ำกว่าเป้าหมาย และกรณีของนางสาวกัญญา ศิลปอาชาบุตรสาวของนายบรรหาร ถูกโจมตีในข้อกล่าวหาว่าแก๊งกำไรและชำระภาษีไม่ถูกต้องจากการขายที่ดินให้ธนาคารแห่งประเทศไทย รวมถึงการกล่าวหาว่าพรรคชาติไทยรับเงินสนับสนุนการเลือกตั้งจากนายราเกซ สักเสนา ผู้ต้องหาในคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ซึ่งการอภิปรายครั้งนี้เป็นไปอย่างรุนแรง

เป็นการอภิปรายที่รุนแรง มีการใช้คำพูดหยาบคาย บางคนถึงกับลุกขึ้น ไข่มือก้อนหนึ่ง โฉมบางคนกระต๊อบเท้า ซึ่งเป็นกิริยาที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เหตุการณ์นี้ทำให้ผมและครอบครัวมีความรู้สึกบาดหมางใจต่อพรรคประชาธิปัตย์อยู่นาน ...ผมรู้สึกหนักหน่วงในการอภิปราย เพราะมีการพูดถึงเรื่องส่วนตัวกันมาก จนไปถึงเรื่องครอบครัว และคนอื่น ๆ ...”²

นางสาวกัญญา ศิลปอาชาบุตรสาวของนายบรรหารได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในการอภิปรายในครั้งนี้ว่า “การอภิปรายดำเนินไปสาหัส และรุนแรงนัก จะมีใครอดทนได้อย่างพออีกไหม ถ้อยคำและกิริยาท่าทางสารพัดรูปแบบ ถูกฟาดสาธิตใส่สัฟฟ่อ ไม่มีการแยกแยะความควรไม่ควร เพียงขอทำให้พอถูกกดลงต่ำสุดเท่านั้นเป็นพอ...”³

ทั้งนี้จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายบรรหารของหนังสือพิมพ์มติชน หรือ มติชนโพล ผลปรากฏว่าประชาชนผู้ตอบส่วนใหญ่ คือ 74.0% ลงมติไม่ไว้วางใจนายบรรหาร ศิลปอาชา มีเพียง 21.0 %

¹ ที่แท้ ดร.เติ้ง คือปัญหาของบรรหาร . (2538 , 12 ธันวาคม) มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 10

² บรรหารแกล้ง . (2539 , 23 กันยายน) . หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน . หน้า 3

³ สัญลักษณ์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชา กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี.

เท่านั้นที่เห็นว่านายบรรหารยังสมควรไว้วางใจต่อไป และ 5% จดให้ความเห็นในเรื่องนี้¹ ซึ่งผลสำรวจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับการทำงานของรัฐบาลและไม่ไว้วางใจนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะนายกรัฐมนตรี

ภายหลังการอภิปราย พรรคร่วมรัฐบาลได้กดดันให้นายบรรหารลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใน 7 วัน มิฉะนั้นจะไม่ยกมือให้การโหวต ซึ่งในเวลานั้นนายบรรหารต้องยอมตามเงื่อนไข

ก่อนโหวต 15 นาที ทั้งนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา นายไพฑูรย์ แก้วทอง นำจดหมายจากพรรคมาขอให้ผมประกาศลาออกจากตำแหน่งก่อนลงมติไว้วางใจให้ ผมบอกว่าทำอย่างนี้ไม่ถูก มาบังคับให้ผมลาออก สุดท้ายผมก็ต้องร้องว่า ขอเวลา 30 วัน เขาไม่ยอมขอ 15 วันก็ไม่ยอม จนที่สุดผมขอเวลา 7 วัน พวกเขายอม พวกเขายอมว่า ผมรับปากเท่านั้นไม่พอ ต้องให้ประชาชนเป็นพยานดังนั้นเขาจึงจัดให้ผมแถลง เหมือนการแถลงข่าวที่ห้องรับรอง มีพวกเขานั่งเป็นสักขีพยานกันเต็ม ผมไม่มีทางเลือก นอกจากพูดไปตามที่พวกเขาประสงค์ สันเสียดใจที่ผมพูดว่าจะลาออกภายใน 7 วัน พวกเขากันปรบมือ...”²

ต่อมาในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายที่นายบรรหารต้องลาออกจากตำแหน่ง นายบรรหารได้นัดแกนนำทั้ง 6 พรรคไปหารือที่ทำเนียบรัฐบาล และได้กล่าวกับผู้ร่วมประชุมว่า

หลังจากเสร็จสิ้นการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ผมได้ประกาศลาออกภายใน 7 วัน มีโทรศัพท์ข่มขู่ครอบครัวผม ทั้งลูกและภรรยาตลอดมาในห้วง 6 วันที่ผ่านมา ในขณะนี้ผมไม่สามารถคุมเสียงในพรรคชาติไทยที่แบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายคือฝ่ายที่อยากให้พลเอกประมาณเป็นนายก ส่วนที่สองต้องการให้พลเอกชาติชายเป็นนายก และส่วนที่สามต้องการให้พลเอกชวลิตเป็นนายก ทำให้ไม่สามารถควบคุมพรรคได้ แม้ว่าพรรคร่วมรัฐบาลจะมีมติอย่างไรก็ตาม แต่ผมต้องหาทางออกที่ดีกับทุกฝ่าย โดยการคืนอำนาจให้ประชาชน จึงตัดสินใจเมื่อเช้าให้เลขาฯ วิษณุ เครืองาม เข้ากราบบังคมทูล ฯ ยุบสภา...”³

การตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรของนายบรรหาร ศิลปอาชาทำให้สภาผู้แทนราษฎรหมดสมาชิกภาพและต้องมีการเลือกตั้งใหม่ แต่นายบรรหารยังต้องทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการต่อไปจนถึงการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

¹ ทุกโพลประสานเสียงไม่ไว้วางใจเด็จ . (2539 , 25 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 13

² บุญเลิศ ช่างใหญ่ . (2539 , 1 ตุลาคม) . บรรหารไร้สัจจะ ยุบสภาชำระแค้นชวลิต . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 19

³ 6 วันแห่งการพลิกผัน เล่นเกมหักหลังซ้อนหักหลัง . (2539 , 1 ตุลาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 17

บทบาทของนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะนายกรัฐมนตรีตลอดระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน ได้สร้างผลงานในด้านต่าง ๆ อยู่หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1.1 การปฏิรูปการเมือง

นายบรรหาร ศิลปอาชามีบทบาทในการผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 211 ซึ่งเป็นการนำมาสู่การร่างและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และนับเป็นการปฏิรูปการเมืองครั้งสำคัญของประเทศไทย

ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ได้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยมีเจตนาเพื่อให้มีระบบประชาธิปไตยที่ดีกว่าเดิม รวมถึงต้องการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดที่ตั้งโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) เป็นผู้ร่าง กลุ่มประชาชนได้เดินทางไปเรียกร้องให้รัฐบาลทำการปฏิรูปการเมืองที่ทำเนียบรัฐบาล แต่นายชวน หลีกภัยนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นไม่สนองตอบ ทำให้การเรียกร้องได้ลุกลามถึงขั้นมีการอดข้าวประท้วงหน้าทำเนียบรัฐบาล

นายมารุต บุณนาค ประธานรัฐสภาได้หาทางออกเพื่อลดแรงกดดันทางการเมือง ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสชุดหนึ่ง เรียกชื่อว่าคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ประกอบด้วยกรรมการ 44 ท่าน โดยมี ศ.น.พ.ประเวศ วะสี เป็นประธาน คณะกรรมการ คพป. ได้ร่างข้อเสนอต่าง ๆ ที่เป็นเหตุผลอันนำมาซึ่งการเสนอให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยรายงานต่อรัฐสภาและประชาชนทั่วไปเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2539¹

ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งใน พ.ศ. 2538 พรรคชาติไทยโดยการนำของนายบรรหาร ศิลปอาชาได้ประกาศนโยบายปฏิรูปทางการเมือง โดยให้สัญญาแก่ประชาชนว่าหากได้เป็นรัฐบาลจะแก้ไขมาตรา 211 ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองต่อไป²

การเมืองในช่วงนี้มีการใช้เงินใช้ทองกันมาก ผมคิดว่าเราไม่สามารถจะดำเนินการต่อไปได้ ถ้าไม่มีการปฏิรูป...การร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดนั้น จะต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป ส่วนเขาจะร่างอย่างไรเป็นเรื่องต้องตามใจเขาเราเลยถือเรื่องนี้เป็นธงในการหาเสียง หากเลือกผมเป็นรัฐบาล ผมจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 เพื่อดำเนินการปฏิรูปการเมือง..."³

¹มานิตย์ จุมปา . (2540) . ความรู้เบื้องต้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 . หน้า 313

² มาตราที่ 211 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นข้อกำหนดในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนั้นหากต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องแก้ไขที่มาตรา 211 ก่อน

³ ปฏิรูปการเมือง แก้ไข ม.211 ผ่านทางตันการเมืองไทย . (2545 , 22 มิถุนายน) ชาติไทย สัมพันธ์. ฉบับที่ 22 . หน้า 24

ในช่วงการจัดตั้งรัฐบาล นายบรรหารได้ใช้ความพยายามในการผลักดันให้การปฏิรูปทางการเมืองถูกบรรจุเข้าเป็นนโยบายของรัฐบาล และสามารถทำได้สำเร็จ ดังคำกล่าวของนายบรรหารว่า

เราใช้ พี.เค. แมนชั่น ซอยสุขโขทัย ถนนราชวิถี เป็นสถานที่ประชุมเพื่อกำหนดนโยบาย พรรคชาติไทยได้มอบหมายให้อาจารย์สุรเกียรติ์กับอาจารย์วิระศักดิ์ เป็นตัวแทนเข้าประชุมร่วมกับพรรคอื่น ผมกำชับทั้งสองท่านว่าจะต้องเอาเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 บรรจุเข้าเป็นนโยบายของรัฐบาลให้ได้ อย่าให้ขาดเรื่องนี้ ... ต่อมาผมได้รับรายงานจากที่ประชุมกำหนดนโยบายว่า พรรคร่วมรัฐบาลบางพรรค ไม่ยินดีกับการบรรจุเรื่องแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 เข้ามาเป็นนโยบายของรัฐบาล ผมจึงตัดสินใจเชิญหัวหน้าพรรคการเมืองทุกพรรค เข้าร่วมประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง ผมขอรับรองในที่ประชุมว่า ผมได้รับปากเรื่องนี้กับประชาชนมา ผมได้พูดออกไปแล้วว่าจะทำสิ่งนี้ ถ้ารัฐบาลไม่มีนโยบายดังกล่าวแล้ว ผมจะยืนอยู่ได้อย่างไร กว่าจะทำให้ทุกพรรคร่วมรับได้ ผมต้องใช้ความพยายามไม่น้อยเลย ...¹

วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นายบรรหาร ศิลปอาชาแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน มาตรา 211 ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย หลังจากนั้นได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 118 / 2538 ลงวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2538 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) โดยมีนายชุมพล ศิลปอาชาเป็นประธานเพื่อทำหน้าที่เสนอแนวทางและวิธีการปฏิรูปการเมือง รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 211

ภายหลังการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 เป็นผลสำเร็จ จึงได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในรูปแบบของสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีประชาชนเข้าร่วมวิพากษ์วิจารณ์และร่วมยกร่างรัฐธรรมนูญ และเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2540 รัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540

3.1.2 การแก้ไขปัญหาราจร

บทบาทสำคัญของนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร คือ การดำเนินการตามโครงการ "จตุรทิศ" ด้วยการก่อสร้างถนนในแนวทิศเหนือ - ใต้ และแนวทิศตะวันออก- ตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกระจายปริมาณการจราจรได้อย่างรวดเร็วทุกทิศทุกทาง ซึ่งเป็นไปตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ดังที่นายบรรหาร ศิลปอาชากล่าวถึงที่มาของโครงการว่า

¹ปฏิรูปการเมือง แก้ไข ม.211 ผ่านทางต้นการเมืองไทย . (2545 , 22 มิถุนายน) ชาติไทย
สัมพันธ์. ฉบับที่ 22 . หน้า 24

ผมจำได้ว่าวันนั้นเป็นวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ผมเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ เพื่อถวายรายชื่อคณะรัฐมนตรี ภายหลังจากที่พระองค์รับสั่งให้กำลังใจในการทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีแล้ว พระองค์ได้พระราชทานดำรัสเรื่องการจราจรในกรุงเทพมหานครด้านสี่แยกอรุณอมรินทร์ ไปถึงสถานีขนส่งสายใต้ ซึ่งมีพระราชดำริให้กรุงเทพมหานครยกระดับถนนช่วงนี้เป็นทางต่างระดับลอยฟ้า เพื่อช่วยระบายการจราจรในช่วงเช้าและเย็น...”¹

หลังจากนั้นนายบรรหารได้เรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือกันในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงรับสั่ง ให้ทำถนนจากเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า ไปถึงสถานีขนส่งสายใต้ โดย ร.อ.กฤษฎา อรุณวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ว่ากรุงเทพมหานครเสนอว่าให้ทำเป็นถนนยกระดับลอยฟ้าไปถึงคลองตลิ่งชันบริเวณขนส่งสายใต้ และให้ทำเป็นสามช่องจราจร แต่นายบรรหารเห็นว่าเพียง 3 ช่องจราจรแคบเกินไปจึงเสนอเพิ่มให้เป็น 4 ช่องจราจรโดยได้หางบประมาณมาสนับสนุนเพิ่มเติมให้อีก 200 ล้านบาท²

ต่อมาเมื่อนายบรรหารได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้กราบบังคมทูลถวายความเห็นว่าจะขอทำถนนต่างระดับนี้ให้ยาวออกไปจนถึงแยกจิมพลี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงเห็นด้วยและตรัสว่าถ้าเป็นเช่นนี้รถก็จะไหลเข้ามาเร็วขึ้น ดังนั้นให้หาทางแยกออกไปอีกทางหนึ่ง จากสี่แยกอรุณอมรินทร์ออกไปทางไหนก็ได้ ให้กลายเป็นถนนอีกเส้นหนึ่งเข้ามาในกรุงเทพมหานคร³

ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดการสร้างทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนบรมราชชนนีจากแยกอรุณอมรินทร์ออกไปจนถึงถนนพุทธมณฑลสาย 3 แล้วจากแยกอรุณอมรินทร์เป็นถนนลอยฟ้าแยกออกมาทางวัดบางยี่ขัน ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อมาลงข้างธนาคารแห่งประเทศไทย เชื่อมเข้ากับถนนวิสุทธิกษัตริย์ ซึ่งต้องมีการสร้างสะพานเพื่อข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาด้วย ซึ่งนายบรรหารได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

จากแยกอรุณอมรินทร์ มาที่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะสร้างอุโมงค์ลอดแม่น้ำเจ้าพระยา ไปโผล่ที่สี่แยกบางขุนพรหมแล้วเลี้ยวขวาไปบางลำภู พระองค์ทรงทักท้วงว่า อุโมงค์นี้อันตราย หากขุดไปลอดใกล้ธนาคารแห่งประเทศไทย เพราะได้ธนาคาร ฯ เก็บทองไว้เป็นจำนวนมาก ผมถึงกับตกใจ ก็เลยต้องเปลี่ยนแผนกัน เป็นการสร้างสะพาน ...และกลายเป็นที่มาของสะพานพระราม 8 อันใหญ่โตและสวยงาม...”⁴

¹ สะพานพระราม 8 สนองพระราชดำริแก้ปัญหาจราจรกรุงเทพ ฯ . (2545 , 20 เมษายน) .
ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 20 : หน้า 16

² ทางยกระดับลอยฟ้า . (2538 , 20 สิงหาคม) . หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ . หน้า 3

³ แหล่งเดิม. หน้า 17

⁴ เรื่องเดียวกัน. (2545 , 20 เมษายน) . หน้า 16

ดังนั้นการสร้างทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนบรมราชชนนี รวมถึงการทำถนนเชื่อมต่อถนนอรุณอมรินทร์และสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งใหม่หรือสะพานพระราม 8 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการจัดรูทศแนวตะวันออก – ตะวันตก นับเป็นผลงานของนายบรรหาร ศิลปอาชาในการแก้ไขปัญหาจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานครที่เห็นเป็นรูปธรรม

3.1.3 การจัดงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ภายหลังที่นายบรรหารได้เข้าเฝ้าถวายรายชื่อคณะรัฐมนตรีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ตอนค่ำของวันนั้นในเวลา 21.17 น. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เสด็จสู่สวรรคาลัย รัฐบาลจึงขอเป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ดังคำบอกเล่าของนายบรรหาร ศิลปอาชาว่า

ผมไม่เคยคิดว่าคืนนั้นตอนใกล้เวลา 22.00 น. พสกนิกรชาวไทยทั่วประเทศ ต่างได้รับฟังประกาศของสำนักพระราชวัง เรื่อง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จสู่สวรรคาลัย ณ ห้องประทับ ดึก 84 ปี โรงพยาบาลศิริราช เมื่อเวลา 21.17 นาฬิกา ของวันอังคารที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ความสลดหดหู่ใจพลันก็แผ่คลุมไปทั่วทุกครัวเรือน แม้จะอยู่ในช่วงของความเศร้าโศกพระราชหฤทัย แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ผม นำคณะรัฐมนตรีเข้ากราบบังคมทูล ถวายสัตย์ปฏิญาณ ในวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ผมจึงได้กราบบังคมทูลว่ารัฐบาลขอเป็นเจ้าภาพในงานพระบรมศพ...”¹

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้ถวายสัตย์ปฏิญาณแล้ว นายบรรหาร ศิลปอาชา ประธานการจัดงานได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นการเร่งด่วน เพื่อเตรียมพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ซึ่งการจัดการพระบรมศพนี้ประกอบไปด้วยการถวายน้ำสรงพระบรมศพ และพระราชพิธีสวดพระอภิธรรม กำหนด 100 วัน ตามเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทั้งนี้ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังจัดการพระบรมศพถวายพระเกียรติยศสูงสุดตามราชประเพณีเพื่อให้สมพระเกียรติยศและพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ท่านมีต่อประชาชนคนไทย

3.1.4 การแก้ไขปัญหาอุทกภัย

ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 ได้เกิดปัญหาอุทกภัยครั้งรุนแรงขึ้นในประเทศไทย ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสิ่งสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นจำนวนมาก และยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย

¹ สัณฐิทัศน์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชากับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี . หน้า 30

จากความเสียหายดังกล่าว นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อมากำกับดูแลและแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ อาทิ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย คณะกรรมการช่วยเหลือราษฎรและฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ภายหลังน้ำลด คณะกรรมการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายหลังน้ำท่วมและคณะกรรมการอำนวยการการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามพระราชดำริ ซึ่งคณะกรรมการต่าง ๆ เหล่านี้ได้กำหนดมาตรการเพื่อช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัยให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ และฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ได้รับความเสียหายรวมถึงกำหนดมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อน

นอกจากนี้ นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้พยายามเร่งจัดสรรงบประมาณให้ส่วนราชการเพื่อช่วยเหลือราษฎรและฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ อาทิ ถนน สะพาน สถานที่ราชการ ศาลากลางและโบราณสถานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ นายบรรหาร ได้มีคำสั่งให้นำเงินบริจาคที่ได้จากองค์กรเอกชนและประชาชนจัดตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การช่วยเหลือครอบคลุมถึงประชาชนที่ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ รวมทั้งให้จัดทำระเบียบการบริหารและการใช้จ่ายเงินกองทุนดังกล่าวไว้เป็น แนวทางปฏิบัติต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตามการทำงานเพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยครั้งนี้ของรัฐบาลยังขาดประสิทธิภาพอยู่มาก ทำให้มีปัญหากเกิดขึ้นมากมาย จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานคำแนะนำแก่นายบรรหาร ศิลปอาชา อยู่เสมอเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งนายบรรหารได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาอุทกภัยครั้งนี้ว่า

วันหนึ่งผมไปเข้าเฝ้าพระองค์รับสั่งว่า ซอย 56 ยังไม่ได้ทำเลย ผมตกใจ คิดอยู่ในใจว่า พระองค์คงให้คนไปตรวจสอบตอนกลางคืน นี่คงเป็นการติดตามงานของพระองค์ท่าน น้ำท่วมช่วงที่วัดโพธิ์แมน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จไปตรวจสภาพน้ำท่วม ทรงเห็นว่าน้ำท่วมชงอยู่หลายวันแล้ว พระองค์จึงขับรถพระที่นั่งไปตามสายน้ำที่ไหลเอื่อย ๆ ลงคลอง เมื่อออกไปตรงจุดไหน ก็รับสั่งให้กรุงเทพมหานครเอาเครื่องสูบลไปตั้งบริเวณนั้นเพื่อสูบน้ำออกทันที ใช้เวลาสามวันสามคืนน้ำก็แห้งแล้ววันหนึ่ง ... เมื่อมีโอกาสได้เข้าเฝ้า พระองค์ตรัสเล่าว่า บางคืนเจ้าหน้าที่สูบน้ำบางคนก็ไม่ทำงาน บางจุดก็พบคนนอนหลับ บางจุดมีคนนั่งผ้าขาวม้าเดินไปเดินมา ไม่ยอมสูบน้ำ..."¹

นอกจากนี้ นายบรรหารยังถูกพรรคฝ่ายค้าน คือ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวหาว่า

¹ สัญลักษณ์ เทียมถนอม . (2547). บรรหาร ศิลปอาชา กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี .

ตอนที่ท่านขึ้นมาเป็นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใหม่ ๆ น้ำเริ่มท่วมกรุงเทพ ฯ และหลายจังหวัด ภัยจากอุทกภัยรุนแรงขึ้นทุกที ๆ รัฐบาลไม่ได้แสดงความเอาใจใส่สนอกสนใจในเรื่องนี้เลยแต่ ผู้ที่ออกมาเป็นพ่วงเป็นใบดูละเอาใจใส่ใกล้ชิดตลอดเวลาคือองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านสั่งการทุกคืน ดำเนินการทุกคืน แสดงแนวทางที่จะให้มอบให้กับผู้ปฏิบัติทุกคน ท่าน นายกรัฐมนตรีไปไหนครับ ท่านไปประชุมสหประชาชาติ ท่านทั้งบ้านเมืองที่กำลังน้ำท่วม ประชาชนที่กำลังเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสไป พอกลับมาทำอะไรไหมครับ ลงลุยน้ำๆ เพื่อให้ทีวีถ่าย ว่าท่านดูแลเอาใจใส่น้ำท่วมแล้ว ตรงนี้จะครับ คือวิสัยทัศน์และการบริหารงานของนายกรัฐมนตรี ผมอยากจะให้นายกรัฐมนตรีประเทศไทยสง่างาม บริหารงานอย่าหาเสียง อย่าทำตัว หาเสียงแบบผักชีโรยหน้า หน้าที่ของรัฐบาลไม่ใช่หน้าที่ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านทรงห่วงใย ...”¹

ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนโจมตีการทำงานแก้ไขปัญหามหาภัยของนายบรรหารอย่างรุนแรงว่า “เมื่อบ้านเมืองเผชิญกับน้ำท่วม ผู้คนเดือดร้อนแสนสาหัสไปทั่วประเทศ มีผู้คนเสียชีวิตเป็นร้อย ลื่นเนื้อประดาตัวจำนวนมาก รัฐบาลทำได้แค่ออกรายการทางโทรทัศน์รับบริจาคเงินจากผู้ชมเพื่อไปช่วยเหลือผู้เดือดร้อน...”²

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การทำงานของนายบรรหารต่อการแก้ไขปัญหามหาภัยยังขาดประสิทธิภาพอยู่มาก จึงทำให้พื้นที่บางตอนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้เกิดน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน นำมาซึ่งความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องพระราชทานคำแนะนำต่าง ๆ รวมถึงพระราชทานสิ่งของเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน อีกทั้งยังทรงมีพระราชดำริให้จัดทำ “โครงการแก้มลิง” เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำในระยะยาว ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาได้นำแนวพระราชดำริมาดำเนินการในเวลาต่อมา

3.1.5 การดำเนินโครงการแก้มลิงตามพระราชดำริ

จากภาวะอุทกภัยครั้งใหญ่ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดอุทกภัยขึ้นในที่ราบลุ่มตอนกลางของแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากมีฝนตกในปริมาณที่สูงกว่าเกณฑ์ปกติ ช่วงที่เกิดอุทกภัย ปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะลงมามากมีปริมาณถึง 5,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ในขณะที่แม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลผ่านกรุงเทพมหานครจะสามารถรองรับปริมาณน้ำได้เพียง 3,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ปริมาณน้ำที่ไหลลงไม่ทันก็จะล้นท่วมตลิ่ง และเกิดภาวะน้ำท่วมขึ้น ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาลงมาถึงปากแม่น้ำเจ้าพระยา

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2538 วันที่ 19 กันยายน 2538

² หักเจ้าอินทนายฯ บรรหาร . (2539 , 2 มกราคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 17

นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวระดับน้ำทะเลขึ้นสูง ประกอบกับขาดระบบระบายน้ำที่ดีทำให้เกิดน้ำท่วมขังขึ้นเป็นเวลานาน โดยเฉพาะพื้นที่บางตอนของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งทำความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ประชาชนอย่างมาก ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริให้จัดทำ “โครงการแก้มลิง” เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อช่วยเร่งระบายน้ำตอนเหนือของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คลองในแนวเหนือ-ใต้ ทำหน้าที่ระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วมโดยตรงลงสู่บ่อพักขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นใกล้ชายทะเล บ่อพักน้ำขนาดใหญ่นี้คือ แก้มลิง เมื่อน้ำทะเลลงก็จะระบายน้ำจากแก้มลิงลงสู่ทะเล ทำให้น้ำจากพื้นที่ท่วมขังระบายมาตามคลองเหนือ-ใต้ ลงบ่อแก้มลิงได้ตลอดเวลา

ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองพระราชดำริตามโครงการดังกล่าว นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 2 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการศึกษา และกำหนดแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามพระราชดำริ เข้ามาควบคุมดูแลและติดตามการดำเนินการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าว ได้พิจารณาโครงการที่จะต้องดำเนินการตามพระราชกระแสรับสั่ง คือ โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันตก โครงการบำบัดน้ำเสียควรดำเนินการควบคู่ไปกับโครงการแก้มลิงฝั่งตะวันตก โครงการปรับปรุงและขยายคลอง โครงการปรับปรุงและรักษาสภาพของคลองชั้นใน จัดทำโครงการศึกษาและบริหารจัดการที่ดินและน้ำตามแนวทางทฤษฎีใหม่ การขุดลอก คลองและกำจัดวัชพืชในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย – คลองสนามชัย โครงการแก้มลิงแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง โครงการศึกษาและทดลองการบริหาร และจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่พื้นที่ชายทะเลฝั่งตะวันตก

สำหรับการให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัยตามมาตรการดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น และบรรลุผลตามเป้าหมายเป็นอย่างดี นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาทิ การก่อสร้าง เขื่อนเก็บกักน้ำแม่น้ำป่าสัก การก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่าน การก่อสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น และการพัฒนากลุ่มพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปากพนัง เป็นต้น

3.1.6 บทบาทในงานสำคัญระดับชาติ

ในสมัยที่นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้มีบทบาทสำคัญ ในการจัดงานสำคัญระดับชาติหลายงาน เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีโอกาสดำเนินการ แขกบ้านแขกเมืองงานใหญ่หลายครั้ง¹ บทบาทของนายบรรหารในงานสำคัญระดับชาติเริ่ม

¹ 1 ปีบรรหาร วัฒนผลงานกันตรงไหน . (2539 , 2 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 16

จากการเข้าร่วมการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษครบรอบ 50 ปี สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2538 ในการประชุมครั้งนี้เป็นงานระดับชาติครั้งแรกนับตั้งแต่นายบรรหารได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้นายบรรหารเป็นอย่างมาก

ตอนแรกที่นำผมจากโรงแรมไปยังที่ประชุม มีรถนำผ่านไปตามถนนในเมืองนิวยอร์ก ผมพูดกับคุณหญิง (แจ่มใส) ว่า เราไม่คาดคิดเลยว่า ชีวิตของเราจะมาได้ไกลถึงปานนี้ และได้มีโอกาสมาทำงานสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ มีผู้คนให้เกียรติเรามากมายขณะนี้...ผมได้รับเกียรติให้ขึ้นพูดปาฐกถาพิเศษเพื่อเป็นเกียรติที่องค์การนี้ดำเนินมาได้ถึง 50 ปี ผมใช้ภาษาไทยแสดงเอกลักษณ์ เรื่อง "ความสุขในความสงบ" มีสาระสำคัญที่เน้นให้เห็นการสร้างสันติภาพระหว่างประเทศ อันเป็นปรัชญาพื้นฐานของการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติและชี้ให้เห็นถึงสันติภาพในค่านิยมของชาวไทย ทุกคนในที่ประชุมให้ความสนใจฟังเป็นอย่างมาก ..."¹

ในการประชุมครั้งนี้นายบรรหารได้รับเชิญให้เป็นประธานชั่วคราวทำหน้าที่กล่าวเชิญผู้นำชาติอื่น ๆ ขึ้นพูดปาฐกถาด้วย

งานอินเตอร์แรกคือ 50 ปียูเอ็น นายบรรหารได้รับเลือกเป็นประธานโดยธรรมเนียมนาน 30 นาที เมื่อเขากลับมาจึงค่อนข้างจะมีน้ำเสียงอีกเต็ม นับว่าเป็นประธานยูเอ็นคนไทยคนที่ 2 เทียบชั้นพระองค์วรรณฯ ซึ่งเคยได้รับเลือกเป็นประธานคนที่ 1 นาน 1 ปี ครึ่งกรณีพิพาทคลองสุเอซเมื่อหลายสิบปีก่อน..."²

อย่างไรก็ตามนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา พรรคประชาธิปัตย์ ได้กล่าวโจมตีถึงบทบาทของนายบรรหารในการประชุมครั้งนี้ว่า

หลายคนอาจจะไม่ได้สังเกต ผมว่าท่านตอนเป็นนายกรัฐมนตรี ท่านอาจจะตื่นเต้นให้ความสำคัญกับการเมืองต่างประเทศมากเกินไป มากในลักษณะที่ไม่ได้เป็นกันสารมาก ในลักษณะที่เป็นเพียงกระพี้ ...ท่านจะไปสหประชาชาติ จะไปกล่าวสุนทรพจน์ในสหประชาชาติแล้วในที่สุดท่านก็ไป โอโฮ เป็นเรื่องใหญ่เรื่องโตมาก ท่านได้ไปสหประชาชาติ ไปกล่าวสุนทรพจน์ 5 นาที ผมก็นึกว่า โอโฮ คงจะยิ่งใหญ่อย่างที่ไหนได้ครับ ไปพูดภาษาไทย 5 นาทีมีคนฟังอยู่ไม่กี่คนหรอกครับที่รู้เรื่อง แล้วก็บอกว่าไปเป็นประธานของสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติด้วย ท่านให้ความสำคัญตรงนั้นมากเกินไป..."³

¹ สมหมาย ปาริจฉัตต์ . (2538) . นายท้าวบ้าน . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 36

² บรรหารในงาน 50 ปียูเอ็น . (2538 ,14 พฤศจิกายน) . หนังสือพิมพ์แนวหน้า . หน้า 3

³ สำนักเลขาธิการรัฐสภา . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 2 / 2538

นายบรรหารได้มีโอกาสในการแสดงบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศอีกครั้งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 14 – 15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งถูกวิจารณ์จากสื่อมวลชนเป็นอย่างมากถึงภาพลักษณ์ของนายบรรหารที่ออกไปทางลูกทุ่งมากกว่าความเป็นอินเตอร์ “งานอินเตอร์ครั้งที่ 2 คือ อาเซียนซัมมิตที่โตเกียว งานนี้โชว์ความลูกทุ่งเมืองสุพรรณมากไปหน่อย หลายฉากที่ปรากฏในจอทีวีค่อนข้างเชย ไม่ว่าจะเป็น ชงน้ำชา หรือโต๊ะเจรจา บรรหารต้องใช้เวลามากเพื่อปรับตัวสู่เวทีสากล...”¹

นอกจากนี้นายบรรหารยังได้มีโอกาสได้แสดงบทบาทในฐานะนายกรัฐมนตรีของไทยในการเข้าร่วมประชุมระดับประเทศอีกหลายงานทั้งที่จัดขึ้นในต่างประเทศและในประเทศไทย เช่น การเข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้นำกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจภาคพื้นเอเชีย – แปซิฟิก (เอเปค) ณ นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 17 – 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 จัดการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียยุโรป 2539 (ASEM BANGKOK 96) ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 1 – 2 มีนาคม พ.ศ. 2539 รวมถึงการรับรองพระราชอาคันตุกะจากประเทศต่าง ๆ อย่างสมเกียรติ เช่น พระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 และพระสวามี แห่งประเทศอังกฤษ ระหว่างวันที่ 28 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 การต้อนรับประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกานายเจฟเฟอร์สัน คลินตันและภรรยา ระหว่างวันที่ 25 – 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

3.1.7 การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ซึ่งนับเป็นมหามงคลที่นำมาซึ่งความปลาบปลื้มปิติยินดีของประชาชนชาวไทย ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนทั่วทั้งประเทศได้แสดงความกตัญญูกตเวที และแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างอเนกอนันต์มายาวนานถึง 50 ปี รัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และพลกนิกรชาวไทยได้ร่วมกันจัดงานเพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสดังกล่าว ซึ่งในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อการจัดงานว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี” และชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีกาญจนาภิเษก” โดยมีระยะเวลาเฉลิมฉลองตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 อันเป็นวันขึ้นต้นปีที่ 50 ในรัชกาลปัจจุบัน (ตามปฏิทินหลวง) และกำหนดให้มีการเฉลิมฉลองนี้ดำเนินไปจนถึงสิ้นปี 2539 ในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีที่ผ่านมาได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ

¹ บรรหารต้องใช้เวลามากปรับตัวสู่เวทีสากล . (2538 , 20 พฤศจิกายน) . หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ . หน้า 6

3.2 บทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีมีจำนวนถึง 6 คน ได้แก่ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายประภัตร โพธสุธน นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายชุมพล ศิลปอาชา นายทองชัย เทียมขรรคและนางสาวกัญญา ศิลปอาชา โดยมีบทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรีดังนี้

3.2.1 นายบรรหาร ศิลปอาชา

นายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีประสบการณ์ทางการเมืองสูง เคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีก 6 กระทรวง นายบรรหารลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2519 และได้รับความไว้วางใจจากพรรคชาติไทยให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีทันที โดยได้รับการโปรดเกล้าเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2519 ให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในรัฐบาลที่มี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี โดยพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในขณะนั้น ได้มอบหมายให้นายบรรหารซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการดูแลงานหลัก 2 กรม คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและกรมวิทยาศาสตร์ ซึ่งนายบรรหารได้สร้างผลงานในการทำให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเป็นแกนหลัก เพื่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนของประเทศ ทั้งนี้นายบรรหารยังได้วางรากฐานในเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นบ้านจนกระทั่งกลายเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่อมา

ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2519 ได้เกิดกระแสกดดันรัฐบาลของการเมืองนอกสภา ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากบริหารงานมาได้เพียง 5 เดือน แต่ยังคงได้รับเสียงสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรให้กลับมาจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้ง ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาได้กลับมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอีกครั้งหนึ่ง แต่ยังไม่ทันที่รัฐบาลจะได้บริหารงาน ก็เกิดเหตุการณ์นองเลือดในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดยพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองประเทศจากรัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และสนับสนุนให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียรเป็นนายกรัฐมนตรีแทน หลังจากนั้นนายบรรหารว่างเว้นจากการเป็นรัฐมนตรีไประยะหนึ่ง

นายบรรหาร ศิลปอาชากลับมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีอีกครั้ง ภายหลังพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีลาออกกลางสภาเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคชาติไทยเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ครั้นนี้นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีผลงานสำคัญหลายประการที่ได้ดำเนินการไว้ ได้แก่ การดำเนินการด้านชลประทานเป็นการทำงานเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเน้นความสำคัญของการมีโครงการขนาดเล็ก การมีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก นายบรรหารได้สั่ง

การให้มีการสร้างโครงการชลประทานและอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กให้ทั่วถึงภายใน 1 ปี รวมถึงชุดลอกคลองชลประทานและพัฒนาคลองธรรมชาติในทุก ๆ จังหวัด เพื่อให้เกิดการส่งและระบายน้ำสู่เขตพื้นที่เกษตรกรรมได้โดยสะดวก การดำเนินการนี้ทำให้การคมนาคมทางน้ำที่ถูกกละเลยมานานได้กลับมามีความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง

ทั้งนี้นายบรรหารยังเข้าไปดูแลเรื่องป่าไม้ที่มีสถิติลดลงต่อเนื่องทุกปี นายบรรหารได้ขึ้นเฮลิคอปเตอร์เพื่อตรวจพื้นที่ป่าอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้มีการปลูกป่าเพิ่มมากขึ้น รวมถึงได้กวาดขันให้มีการจับกุมผู้กระทำความผิดในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ได้สูงถึง 3,097 คดี ได้ผู้ต้องหาและของกลางเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่าง พ.ศ. 2523 – 2524 สรุปได้ว่าพื้นที่ป่าโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากขึ้น ส่วนผลงานด้านการเกษตร มีการปรับปรุงพันธุ์ข้าว และพืชเศรษฐกิจให้มีผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้นด้วยการทดลองและขยายพันธุ์พืชชนิดใหม่ ๆ ที่มีความอดทนสูงต่อโรคและแมลง โดยใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองผสมกับพันธุ์พืชที่มีชื่อเสียงในตลาดนำมาพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบการเพาะปลูกที่ช่วยให้มีพันธุ์ที่เหมาะสมกับภูมิภาคที่จะปลูก

นอกจากนี้ในช่วง พ.ศ. 2523 - 2524 ซึ่งเป็นช่วงที่นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เกิดราคาดูบยมีราคาแพง เนื่องจากพ่อค้าปุ๋ยรวมตัวกันสร้างราคา ทำให้เกษตรกรต้องซื้อปุ๋ยไปใช้ในราคาแพง สร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก แม้รัฐบาลจะขอให้พ่อค้าปุ๋ยลดราคาแล้วก็ไม่เป็นผล ทั้งที่ต้นทุนจริง ๆ อยู่ประมาณ 4,700 บาทต่อตัน แต่พ่อค้าคนกลางขายปุ๋ยในราคาถึง 6,500 บาทต่อตัน เมื่อเกิดการประมูลซื้อปุ๋ยโดยภาคราชการเมื่อใด พ่อค้าก็จะรวมตัวกันบีบราคาให้สูง นายบรรหารจึงแก้ไขปัญหาดูบยด้วยการสั่งการให้ อตก. ตรวจสอบราคาดูบยจากต่างประเทศ เพื่อหาแหล่งที่มีราคาถูกและคุณภาพได้มาตรฐาน ต่อมาได้สั่งซื้อปุ๋ยจากต่างประเทศในราคา 4,500 บาทต่อตัน เพื่อเตรียมเข้าแทรกแซงตลาดดูบยในประเทศ ทำให้พ่อค้าปุ๋ยยอมลดราคาลง ดังที่นายบรรหาร ศิลปอาชาได้เล่าไว้ในหนังสือบรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางการเมืองว่า

เรามีการฮั้วประมูลกัน ตันหนึ่งประมาณ 6,500 บาท เมื่อ อตก.ซื้อแล้วไปขายให้ชาวนา ราคาจึงต้องขายกันที่ 7,000 – 8,000 บาท ชาวนาชาวไร่จึงแทบหมดตัว ทั้ง ๆ ที่องตลดเพียงตันละ 4,700 บาทเท่านั้น แตกต่างกันถึง 2 พันกว่าบาท ผมจึงสั่งยกเลิกแล้วให้มีการประมูลใหม่ ตอนนั้นผมอายุเพียง 48 ปี กำลังร้อนวิชาไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ตั้งปณิธานในการทำงานไว้ว่าจะซื้อสัตย์สุจริต พ่อค้าก็วิ่งมาหา ผมก็บอกให้เขาลดราคา พ่อค้าไม่ยอม ในที่สุดจึงตัดสินใจสั่งปุ๋ยเข้ามาเอง ...¹

¹ เกร็ดชีวิตจากผลงาน บรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะรัฐมนตรีว่าการ 6 กระทรวงสำคัญ . (2544 , 13 พฤษภาคม) . ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 13 . หน้า 23

ทั้งนี้ นายบรรหารได้ดูแลเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดเพราะต้องการให้การดำเนินการนี้ประสบผลสำเร็จ ถึงกับเดินทางไปเฝ้าดูการขนถ่ายปุ๋ยจากเรือด้วยตนเอง เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีการขาดปริมาณ หรือการลักลอบผสมใหม่

ภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้รับการสนับสนุนให้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ 2 โดยพรรคชาติไทยเป็นฝ่ายค้าน นายบรรหารจึงว่างเว้นจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจนหลังการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เป็นเวลาเกือบ 3 ปี อันเป็นช่วงเวลาที่นายบรรหารเคยกล่าวในที่ประชุมพรรคว่า “เป็นห้วงเวลาของความอดอยากปากแห้ง”¹

เมื่อพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ 3 ในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้มีพรรคชาติไทยเป็นพรรคร่วมรัฐบาลด้วย นายบรรหาร ศิลปอาชาจึงได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีครั้งนี้ นายบรรหารได้มีผลงานเป็นที่กล่าวถึงอย่างมาก ได้แก่

การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางหลวงในทุกภาคและสร้างชุมทางต่างระดับในบริเวณรอบปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ถนนสายสำคัญ เช่น หาดใหญ่- สะเดา โคราซ - หนองคาย กรุงเทพฯ - ชัยนาท โดยเป็น 4 ช่องจราจร ซึ่งถนนหลายสายได้รับการพัฒนากลายเป็น 8 ช่อง และ 10 ช่องจราจรตามความเหมาะสมของปริมาณการจราจรในเวลาต่อมา ถนนหลายสายนายบรรหารได้ควบคุมการก่อสร้างด้วยตนเอง และเอาใจใส่ติดตามทุกขั้นตอนในการก่อสร้างจนทำให้ถนนมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

การพัฒนาท่าอากาศยานพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค โดยนายบรรหารได้สั่งการให้ปรับปรุงท่าอากาศยานเก่าและก่อสร้างท่าอากาศยานใหม่ในหลายจังหวัด ส่วนท่าอากาศยานที่ได้รับการปรับปรุงจนได้มาตรฐานแล้ว ก็พัฒนาให้กลายเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ เช่น ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานหาดใหญ่ ท่าอากาศยานภูเก็ต ท่าอากาศยานขอนแก่น ท่าอากาศยานเชียงราย และท่าอากาศยานที่เกาะสมุย ซึ่งทุกท่าอากาศยานได้สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก

การรวมกิจการของบริษัทเดินอากาศไทยเข้ากับกิจการของบริษัทการบินไทย ซึ่งในขณะนั้นกิจการบริษัทเดินอากาศไทยมีไว้สำหรับการบริหารขนส่งทางอากาศในประเทศ และการบินไทยให้บริการระดับระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากเครื่องบินของบริษัทเดินอากาศไทยมักจะมีขนาดเล็กและเก่า การซ่อมบำรุงทำได้ไม่ค่อยเรียบร้อย ธุรกิจมีแนวโน้มของการขาดทุนสูงขึ้นเรื่อย ๆ และนักบินของเดินอากาศไทยส่วนใหญ่ก็เป็นทหารชั้นประทวนจากกองทัพอากาศ ความเชี่ยวชาญในการให้บริการในเชิงพาณิชย์มีน้อย จึงได้ดำเนินการรวมกิจการเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเชื่อมศักยภาพให้สายการบินแห่งชาติมีความพร้อมในการบริการอย่างเต็มที่ นอกจากจะพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่งทางอากาศแล้ว ยังมีการดำเนินการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางน้ำด้วยการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดภูเก็ตเพื่อให้เป็น

¹ ลูกไม้หล่นไกลต้น “เดอะนา” (2539 , 16 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . หน้า 11 – 12

ทำชนถ่ายสินค้าสำคัญในภาคใต้ เป็นการกระจายโอกาส กระจายความเจริญ และสร้างความสามารถในการเป็นเมืองทำให้แก่จังหวัดสงขลาและภูเก็ต และเมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชาได้เดินทางไปตรวจราชการในเรื่องการพัฒนาสนามบินที่เกาะสมุยและเกาะภูเก็ตให้เป็นท่าอากาศยานนานาชาติ ได้เห็นว่าทั้งสองเกาะนี้มีศักยภาพเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก เพราะมีหาดทรายที่เป็นธรรมชาติสวยงาม จึงได้เร่งพัฒนาให้มีระบบถนนมาตรฐานรอบเกาะ ซึ่งช่วยให้ประชาชนได้สัญจรหากันได้สะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นเส้นทางสำคัญที่นำมาซึ่งการสร้างโรงแรม และสถานที่ตากอากาศ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและคนต่างประเทศ

สำหรับผลงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมคือการพัฒนา วางโครงข่ายสนับสนุนทางด้านคมนาคมแก่การขยายตัวของโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด หรือโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกด้วยการทำถนนขยายช่องจราจร ที่แล่นระหว่างกรุงเทพ ฯ – ชลบุรี ไปจนถึงระยอง ซึ่งช่วยให้นักลงทุนได้รับความสะดวก สามารถรองรับการขนถ่ายสินค้าจากท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือที่มาบตาพุด โครงการนี้ต่อมาได้รับการพัฒนามาสู่แนวคิดที่จะให้มีการเชื่อมเส้นทางคมนาคมจากอีสเทิร์นซีบอร์ดเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรง โดยไม่ต้องให้มีการจราจรผ่านเข้ากรุงเทพ ฯ โดยใช้ช่องทางออกจังหวัดสระแก้ว ขึ้นไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและพัฒนาต่อไปจนถึงชายแดนไทย – ลาว ผ่านประเทศลาวเข้าสู่ประเทศเวียดนาม และออกทะเลที่เมืองเว้และดานังในประเทศเวียดนาม

หลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้ประกาศวางมือทางการเมือง สมาชิกแทนราษฎรร่วมกันสนับสนุนให้พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยซึ่งเป็นพรรคที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากเป็นอันดับหนึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ นายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งนายบรรหารสามารถเชื่อมต่องานเดิมที่เคยดำเนินการมาแล้วได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องศึกษางานใหม่ เพราะนอกจากนายบรรหารจะเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมาก่อนแล้ว ยังสามารถมองเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงงานภาคคมนาคม การเกษตรและอุตสาหกรรมเข้าด้วยกันอีกด้วย งานอุตสาหกรรมในสมัยนี้จึงมีการพัฒนาในลักษณะเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ตลอดจนงานด้านพลังงานและการพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสเทิร์นซีบอร์ดอย่างต่อเนื่อง ผลงานสำคัญในตำแหน่งรัฐมนตรีอุตสาหกรรมครั้งนี้ ได้แก่

การเร่งจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อจัดระเบียบการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมมาอยู่รวมกันไม่กระจัดกระจาย สะดวกขึ้นในการควบคุมดูแล และกำกับการจัดการด้านมลพิษ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิภาพชุมชนของแรงงานที่อยู่รวมกันในภาคอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้ช่วยลดความแออัดของโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการกระจายความเจริญสู่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศ

และยังช่วยให้เกิดการใช้ระบบสาธารณูปโภคอย่างเหมาะสม เพราะไม่ต้องกระจายการบริการ มากจนเกินไป ประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างระบบสาธารณูปโภคของรัฐบาลด้วย ซึ่งนาย บรรหารสามารถดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้ถึง 15 แห่ง รวมถึงพัฒนานิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุดให้กลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดได้นำ ก๊าซจากแหล่งบงกชในอ่าวไทยขึ้นมาใช้ และการที่มีโรงแยกก๊าซจึงเหมาะสมที่จะให้มีอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเม็ดพลาสติก

ทั้งนี้นายบรรหารยังได้ดำเนินการให้จัดตั้งสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดให้ครบทุก จังหวัดในปีงบประมาณ 2531 ซึ่งทำให้สามารถลดขั้นตอนของผู้ประกอบการในการติดต่อขอ อนุญาตจัดตั้งโรงงานและสถานประกอบการโดยไม่ต้องกลับเข้ามาส่วนกลางที่กรุงเทพมหานคร อีก เป็นการกระจายอำนาจออกไปให้แก่จังหวัดต่าง ๆ สามารถพิจารณาให้เสร็จสิ้นทำให้ สามารถแก้ไขปัญหาด้านอุตสาหกรรมได้อย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้ทำการปรับ คณะรัฐมนตรี และได้ย้ายนายบรรหาร ศิลปอาชามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2533 บทบาทที่โดดเด่นในขณะนี้นายบรรหารดำรง ตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้แก่การออกตรวจราชการตามโรงพักต่าง ๆ เป็นประจำซึ่งมีทั้งแจ้งล่วงหน้าและไม่แจ้งล่วงหน้า โดยนายบรรหารจะไปตรวจสมุดบันทึก ประจำวันและการรายงานผลการดำเนินการของแต่ละโรงพัก พบว่าอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่ง คือการไม่มีอุปกรณ์และงบประมาณที่เหมาะสมต่อภารกิจที่หลากหลายและมากมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงได้ประสานงานกับคณะรัฐมนตรีให้มีการสนับสนุนทั้งในด้านอัตราค่าจ้าง ยานพาหนะแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องมือสื่อสาร บ้านพักและการเคหะ รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งได้สร้างขวัญกำลังใจแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างมาก

นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่ถึงปี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณก็ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาพลเอกชาติชายได้รับการสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรให้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และได้ให้นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญต่อการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยนายบรรหารไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้จึงได้เชิญให้ผู้มีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินการคลังหลายคนมาเป็นที่ปรึกษา แต่ไม่ทันที่นายบรรหารได้แสดงบทบาทการบริหารงานในกระทรวงการคลัง รัฐบาลของพลเอกชาติชายได้ถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติยึดอำนาจ เป็นผลให้การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของนายบรรหารสิ้นสุดลง

นายบรรหารกลับมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอีกครั้งภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ในรัฐบาลพล.อ.สุจินดา คราประยูร โดยนายบรรหารดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม แต่ก็ดำรงตำแหน่งในระยะเวลาสั้น ๆ เพราะได้เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ทำให้พล.อ.สุจินดาต้องประกาศลา

ออกจากตำแหน่ง และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งนายอานันท์ ปันยารชุนเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นคนต่อมา นายบรรหารจึงสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ต่อมาในการเลือกตั้งวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นายบรรหาร ศิลปอาชาได้นำพรรคชาติไทยลงสู่สนามการเลือกตั้งและได้รับชัยชนะ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ในสภา ได้รับการสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนั้น นายบรรหารได้ตัดสินใจดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งนายบรรหารมีบทบาทสำคัญที่ทำให้งานของกระทรวงมหาดไทยสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ในการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมาก่อนแล้ว และมีประสบการณ์จากการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ช่วยทำให้สามารถผสมผสานบทบาทและหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อย่างเหมาะสม

3.2.2 นายจองชัย เทียงธรรม

นายจองชัย เทียงธรรมมีบทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2540 สมัยรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย โดยได้รับการโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นายจองชัย เทียงธรรมได้รับมอบหมายงานให้ดูแลกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกับสำนักงานประกันสังคม ด้วยระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งกว่า 3 ปีทำให้นายจองชัยได้สร้างผลงานในหลายด้าน เช่น การช่วยเหลือแรงงานให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแรงงานถึง 14,447 คน การฝึกอาชีพแรงงานในภูมิภาคเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงาน การขยายความคุ้มครองกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพ โครงการส่งเสริมพัฒนาผู้นำกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน การส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์ในสถานประกอบการทั่วประเทศ เป็นต้น¹

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 รัฐบาลของนายชวน หลีกภัยได้ประสบกับปัญหามากมายในการบริหารประเทศ ในที่สุดได้มีการปรับปรุณคณะรัฐมนตรีใหม่ โดยการปรับคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ นายจองชัย เทียงธรรมถูกย้ายให้มาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม แต่ก็ดำรงตำแหน่งในระยะเวลาอันสั้นประมาณ 10 เดือน เพราะในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2523 นายชวน หลีกภัยได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 การแสดงบทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมจึงมีไม่มากนัก มีเพียงเรื่องการแก้ไขปัญหาการขอขึ้นราคาค่าโดยสารของรถร่วมบริการ เนื่องมาจากราคาน้ำมันปรับราคาสูงขึ้น โดยนายจองชัยใช้วิธียอมงดการเก็บค่าเที่ยววิ่งของรถร่วมบริการที่จะต้องจ่ายให้กับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ข.ส.ม.ก.) จนกว่าราคาน้ำมันจะลดลง นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้กระทรวงการคลังปรับโครงสร้างภาษีเอทานอล

¹ การบริหารประเทศตามนโยบายพรรคชาติไทย . (ธันวาคม 2542). ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่ 4 .

เพื่อจะได้นำเอาเอชานอลมาใช้กับรถโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นการลดต้นทุนค่าน้ำมัน และไม่ต้องปรับราคาค่าโดยสารซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน¹

3.2.3 นางสาวกัญญา ศิลปอาชา

นางสาวกัญญา ศิลปอาชาเป็นบุตรสาวของนายบรรหาร ศิลปอาชาหัวหน้าพรรคชาติไทย ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย ในช่วงที่นางสาวกัญญาเข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีสาระสำคัญที่บ่งบอกให้รัฐต้องดำเนินการหลายประการที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาชาติ เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทบทวนร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับวิถีชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนเต็มศักยภาพ

ทั้งนี้นางสาวกัญญาได้มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการหลายประการ เช่น การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การเสริมสร้างศักยภาพการบริหารการศึกษา การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น แต่ผลงานที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักของคนในสังคมมากที่สุดคือการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ

โดยในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปี “การศึกษาคนพิการ” และมีนโยบายว่าคนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน ซึ่งมีการจัดการศึกษาเป็น 4 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษาเน้นโรงเรียนเฉพาะทาง กิจกรรมการเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาลักษณะพิเศษสำหรับคนพิการ การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวทำให้สามารถรับนักเรียน นักศึกษาที่พิการจำนวนถึง 84,000 คน จากที่เคยรับเพียง 35,000 คนในปี 2541

นอกจากนี้ยังดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับเสริมโอกาสแก่คนพิการ เช่น การจัดทำภาษามือไทย การจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาเพื่อคนพิการ เตรียมการจัดตั้งและจัดสร้างศูนย์การศึกษาพิเศษ 8 แห่ง เพื่อให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษครบทุกเขตการศึกษา ในส่วนของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ที่ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก เช่น กลุ่มคนพิการ เด็กที่ยากจนไม่มีเงินทุนในการเรียน เด็กและเยาวชนเร่ร่อน นางสาวกัญญาได้สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาสงเคราะห์กลุ่มเด็กยากจน จัดเรียนให้ฟรี รวมจำนวนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 36 แห่ง นักเรียน 31,050 คน

ทั้งนี้นางสาวกัญญายังได้สนับสนุนให้มีการก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาคนพิการไทยขึ้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2542 เพื่อให้ดำเนินการสืบสานเจตนารมณ์ที่จะให้คนพิการไทย ได้รับการพัฒนาแบบยั่งยืนและมั่นคงตลอดไป โดยนางสาวกัญญา ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งเป็น

¹ จองชัยยกเว้นค่าเที่ยววิ่งรถมินิบัส . (2543, 27 สิงหาคม) . สยามจดหมายเหตุ .

ประธานกรรมการมูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย และมีแนวความคิดในการช่วยเหลือคนพิการดังเจตนารมณ์ของนางสาวกัญญาที่ว่า

ในความคิดของฉัน การได้เกิดมาเป็นคนที่มีความพร้อมนั้นเป็นโชคดีย่างยิ่ง แต่จะมีประโยชน์อันใดถ้าเราไม่ใช้โอกาสแห่งความพร้อมที่เราจะมีมากกว่าคนอื่น ช่วยเหลือชีวิตอื่น ๆ ที่ยังต้องการการคำจุนอ้อยอีกมาก สิ่งที่เราได้รับกลับคืนมาชัดเจนที่สุดคือ ความสุขในจิตใจที่รู้สึกกว่าชีวิตนี้ไม่ไร้ค่า แต่สามารถทำคุณให้กับชีวิตอื่นได้ด้วย...

ทั้งนี้การที่นางสาวกัญญา ศิลปอาชาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะที่มีนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยเหมือนกัน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้นางสาวกัญญาซึ่งเป็นลูกสาวหัวหน้าพรรคสามารถแสดงบทบาทในการทำงานได้อย่างเต็มที่ เป็นที่เกรงใจของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล ประกอบกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของนางสาวกัญญายังมีนายบรรหาร ศิลปอาชาคอยเป็นที่ปรึกษา ดูแล และแนะนำและให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ

3.2.4 นายชุมพล ศิลปอาชา

นายชุมพล ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีครั้งแรกในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม แม้จะดำรงตำแหน่งอยู่ถึง 2 ปี (พ.ศ.2524 – 2526) แต่นายชุมพลในขณะนั้นยังจัดเป็นรัฐมนตรีหน้าใหม่ที่อ่อนพรรษาทางการเมือง การแสดงบทบาทในการบริหารงานในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมจึงไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดนัก โดยนายชุมพลได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์แห่งใหม่หรือสนามบินหนองงูเห่าซึ่งขณะนั้นอยู่ในขั้นตอนสำรวจที่ดิน² นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการพิจารณาโครงการขุดคลองคอดกระซึ่งในช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำเสนอข้อมูลเพื่อดำเนินการกำหนดแผน³ อย่างไรก็ตามนายชุมพลไม่เคยถูกโจมตีในข้อหาทุจริตและไม่มีรอยด่างทางการเมืองใด ๆ ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมทั้งที่เป็นกระทรวงที่เต็มไปด้วยผลประโยชน์

นายชุมพล ศิลปอาชาได้กลับมาเป็นรัฐมนตรีอีกครั้งในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ซึ่งการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีครั้งนี้ของนายชุมพลถึงแม้จะดำรงตำแหน่งในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ก็มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนหลายเรื่อง และทำให้นายชุมพลได้ชื่อว่ามีคุณสมบัติใจซื่อมือสะอาด และเข้ามาสะสางงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการอย่างอาญาญและตั้งใจจริง

¹ เว็บไซต์มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย

² สนามบินหนองงูเห่า . (2524 , 4 ธันวาคม) . สยามจดหมายเหตุ.

³ แหล่งเดิม.

งานแรกของนายชุมพลที่ปรากฏเป็นรูปธรรม คือ การจัดการกรณีทุจริตการจัดซื้อซอฟต์แวร์ในโรงเรียนมูลค่า 500 ล้านบาท ซึ่งผลที่สุดก็มีการยกเลิกสัญญาการซื้อซอฟต์แวร์ดังกล่าว¹ ทั้งนี้นายชุมพลยังเดินทางตรวจสอบโครงการทุจริตอีกหลายโครงการ เช่น การเข้าไปชำระสะสางในองค์การคำครุสภาซึ่งเป็นแหล่งผลประโยชน์ของนักการเมืองซึ่งเมื่อตรวจสอบจนแน่ชัดแล้วว่าการดำเนินงานขององค์การคำครุสภาไม่โปร่งใส นายชุมพลจึงมีคำสั่งปลดนายสมมาตร มีศิลป์ ผู้อำนวยการองค์การคำครุสภาออกจากตำแหน่ง โดยการเข้าไปล้างภาพความเป็นแดนสนธยาในองค์การคำครุสภาของนายชุมพลครั้งนี้ได้รับการตอบรับจากกระแสสังคมเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้นายชุมพลยังมีนโยบายประกาศรับเด็กใกล้บ้านเข้าเรียนต่อ 100 เปอร์เซ็นต์เต็ม ถึงแม้ถูกหลายฝ่ายต่อต้านจนนายชุมพลต้องยอมประนีประนอมด้วยการปรับสัดส่วนให้รับเด็กใกล้บ้าน 80 เปอร์เซ็นต์ และให้สอบอีก 20 เปอร์เซ็นต์ แต่ต่อมาเมื่อมีการเคลื่อนไหวเพื่อกดดันให้นายชุมพลลดสัดส่วนของเด็กใกล้บ้านลงไปอีก นายชุมพลจึงได้ย้ายผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบในขณะนั้น ที่ออกมาแสดงความคิดเห็นคัดค้านนโยบายการรับเด็กเรียนต่อ ส่งผลให้การเคลื่อนไหวสงบลงไป² ผลงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือบัตรประกันการศึกษา ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่จะทำให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ด้วยวิธีการทำงานที่ยึดหลักการอย่างเข้มแข็ง จนถูกขนานนามว่าเป็นรัฐมนตรีเจ้าหลักการ ทำให้นายชุมพลไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกพรรคชาติไทยที่พยายามวิ่งเต้นในช่วงที่รับนักเรียน ม.1 และม. 4 หรือการวิ่งเต้นแต่งตั้งโยกย้ายผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งนายชุมพลพยายามหลบเลี่ยงการพบหน้าสมาชิกเหล่านั้น และบ่อยครั้งที่นายชุมพลไม่เข้าร่วมประชุมพรรคชาติไทย จนถูกต่อว่าจากคนในพรรค เช่น นางสาวกัญญา ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีและเป็นหลานสาวของนายชุมพล

ที่ผ่านมา อาชุมพลไม่เคยเข้าประชุมเลย รัฐมนตรีของพรรคทุกคนมองว่าการประชุมรัฐมนตรีของพรรคมีค่า แต่อาจล้มมองว่าเป็นการก้าวก่าย ขณะที่ ส.ส.คนอื่นต้องต่อสู้กันมา จึงเข้าใจระบบพรรค พวกเขาไม่ได้เข้ามาแบบอา ที่ไม่ได้ทำอะไรเลย หัวหน้าพรรคทำให้ตลอด อาไม่เคยสัมผัสประชาชนเลย เพราะฉะนั้นความคิดเห็นบางครั้งจึงแตกต่างกัน...”³

ในขณะที่นายชุมพลดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ไม่ถึงปี และกำลังสร้างผลงานอย่างเป็นรูปธรรม แต่ได้เกิดความขัดแย้งกับนายบรรหาร ศิลปอาชาในเรื่องที่นายชุมพลต้องการย้ายนายกวัง รอบคอบ อธิบดีกรมสามัญศึกษาผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนายบรรหาร แต่ไม่สามารถทำได้ รวมถึงการที่นายชุมพลขาดอิสระในการทำงาน และถูก

¹ ปิตดาภ “ชุมพล” เปิดฉากวงจร “น้ำเน่า” วังจันทร์ฯ (2541 , 11 ตุลาคม) .สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ . หน้า 17

² ยืนหยัด ใจสมุทร (2541 , 1 ตุลาคม) . ชุมพล ศิลปอาชา ตายเพื่อเกิด . สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ . หน้า 17

³ จักรกฤษ เพิ่มพูล. (2541 , 1 ตุลาคม) . เลือดต่างสี . เนชั่นสุดสัปดาห์ . หน้า 13

แทรกแซงโดยพี่ชายคือนายบรรหาร ศิลปอาชา ทำให้นายชุมพลเกิดความน้อยใจขอลาออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีและสมาชิกพรรคชาติไทย ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชาพี่ชายกล่าวถึงการลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่งของนายชุมพลว่า “ชุมพล ทำงานถือตัวเองเป็นหลัก ซึ่งการทำงานเช่นนี้ไม่เหมาะสมที่จะทำงานด้านการเมือง ผมรู้สึกเสียใจ คือ ไม่ฟังเสียงใคร...”¹ นางสาวกัญญา ศิลปอาชา กล่าวถึงสาเหตุการลาออกของนายชุมพล ศิลปอาชา ผู้เป็นอาว่า “นายชุมพล ผู้เป็นอาลาออกเพราะปัญหาสุขภาพเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นเส้นเลือดในสมองตีบ ต้องอาศัยการพักผ่อนที่ยาวนาน ไม่เช่นนั้นจะส่งผลร้ายแรง...”²

อย่างไรก็ตามสิ่งที่นางสาวกัญญาได้บอกถึงสาเหตุแห่งการลาออกของนายชุมพลว่ามาจากปัญหาสุขภาพกลับตรงกันข้ามกับสาเหตุที่แท้จริงซึ่งนายชุมพลได้ชี้แจงในวันต่อมาว่า

ความจริงสาเหตุหลักที่ลาออกคือ ไม่สามารถย้ายนายกว้าง รอบคอบ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้ ทำให้งานที่วางนโยบายไว้ไม่เดิน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสหวิทยาเขตหรือการรับนักเรียนเข้า ม.1 และ ม.4 ถ้ายังอยู่ในตำแหน่ง ผมอาจต้องทำในสิ่งที่ไม่มีความดี ไม่มีคุณธรรม ไม่มียุติธรรม และถ้าไม่ทำอะไร ขัดใจพรรค ผมออกมาได้ก็เหมือนนกยูงเขาออกจากกรง คิดว่าฟ้าลิขิตไว้แบบนี้ ก็จะสบายใจ ผมอุตส่าห์หาทางออกที่ลงตัวผมเอง เอาเรื่องสุขภาพมาอ้างให้น่าฟัง ๑ ไม่สะท้อนใครแล้วยังมาซ้ำเติมกัน...”³

อย่างไรก็ตามผลงานของนายชุมพล ศิลปอาชาในฐานะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีความโดดเด่นเห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนหลายเรื่อง โดยเฉพาะการเข้าไปจัดการปัญหาการทุจริตที่รุนแรงในกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งผลงานของนายชุมพลมีภาพลักษณ์ความเป็นนักวิชาการที่มีความซื่อสัตย์ ทำให้บทบาทในฐานะรัฐมนตรีของนายชุมพลเป็นที่ยอมรับของประชาชนอย่างกว้างขวาง

3.2.5 นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ

นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก เคยดำรงตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองฝ่ายบริหาร โดยเริ่มจากใน พ.ศ. 2524 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายบุญเอื้อได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำกับดูแล กรมประมง กรมวิชาการ กรมปศุสัตว์ ผลงานที่สำคัญคือการเร่งรัดให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรของกระทรวงร่วมกับองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อสมท.) จัดทำโครงการขยายโรงงานผลิต นมยูเอชที

¹ จักรกฤษ เพิ่มพูล. (2541 , 1 ตุลาคม) . เลือดต่างสี . เนชั่นสุดสัปดาห์ . หน้า 13

² ศีกสายน้ำผึ้งคนตระกูลเบ๊ . (2541 , 1 ตุลาคม) . เนชั่นสุดสัปดาห์ . หน้า 12

³ เรื่องเดียวกัน . (2541 , 1 ตุลาคม) . หน้า 15

ที่อำเภอฉวางเหล็ก จังหวัดสระบุรีโดยขอเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศเดนมาร์ก เพื่อให้สามารถผลิตน้ำมันดิบเลี้ยงทารกได้ เป็นการแก้ไขปัญหาน้ำมันดิบที่เหลือเกินปริมาณการผลิตของโรงงาน¹

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 พรรคชาติไทยได้เป็นพรรคแกนนำรัฐบาล นายบุญเอื้อจึงได้รับโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในช่วงระยะเวลาที่บริหารงานในตำแหน่ง นายบุญเอื้อมีบทบาทไม่โดดเด่นมากนัก โดยมีเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจและเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของนายบุญเอื้ออยู่เพียง 2 เรื่อง เรื่องแรกคือการพิจารณาเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี ร่ำรวยผิดปกติโดยมีบ้านสามหลังราคาหลายล้านบาท ซึ่งนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณในฐานะที่ดูแลสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้ทำการสอบสวนแล้ว ปรากฏว่าคำร้องเรียนดังกล่าวไม่มีมูลความจริง เนื่องจากบ้านของพลเอกเปรมเป็นบ้านเก่า ราคาไม่สูง² ส่วนเรื่องที่สองคือ การแก้ไขปัญหาคอขวดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้กับผู้ประกอบการสถานที่พักตากอากาศและร้านอาหารบนเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ซึ่งหลังจากการเจรจากันแล้วทั้งสองฝ่ายก็ตกลงกันได้³

ในเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2533 พลเอกชาติชายปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งใหม่ นายบุญเอื้อได้เปลี่ยนมาดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ประธานกรรมการพิจารณาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประธานกรรมการ อ.ก.พ. สำนักพระราชวัง ประธานกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิป) ประธานกรรมการพิจารณาเงินงบประมาณโครงการพัฒนาชนบทตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ประธานกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน ประธานกรรมการว่าด้วยพัสดุ และประธานกรรมการรับบริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภาคใต้

อย่างไรก็ตามบทบาทและผลงานในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณที่รู้จักโดยทั่วไป คือการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะประธานกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

ผมเป็นประธานวิปของพรรครัฐบาล คือเวลามีมติออกมาแล้วก็ช่วยกันดูแล ให้เป็นไปตามมติ เวลาคณะกรรมการประสานงานของพรรคร่วมรัฐบาลไปประชุม ก็ชี้แจงให้เจ้าของพรรคเข้าใจ

¹ องค์การส่งเสริมกิจการโคนม. (2526 , 6 กุมภาพันธ์) . สยามจดหมายเหตุ .

² กรณีกล่าวหาพลเอกเปรม ติณสูลานนท์. (2531, 26 ตุลาคม) . สยามจดหมายเหตุ.

³ ปัญหาเกาะเสม็ด. (2533, 9 มิถุนายน) . สยามจดหมายเหตุ.

สำหรับคณะกรรมการประสานงานในพรรคแต่ละพรรคก็ตั้งไว้เวลาประชุมก็ดูแลให้สมาชิกของ
เราเวลาประชุมสภาให้ดำเนินการไปตามมติที่ประชุมพรรคนั้น..."¹

ทั้งนี้เพราะนายบุญเอื้อเป็นผู้ที่มีลักษณะการประนีประนอมสูง มีความอาวุโสทางการเมือง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค จึงสามารถทำหน้าที่การ
ประสานงานได้เป็นอย่างดี ต่อมานายบุญเอื้อจึงได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาผู้
แทนราษฎรและประธานรัฐสภาใน พ.ศ. 2538

3.2.6. นายประภัตร โพธสุธน

นายประภัตร โพธสุธนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่ดำรง
ตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีหลายครั้ง เพราะเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนายบรรหาร ศิลปอาชา
เป็นอย่างมาก เป็นผู้มีประสบการณ์การเมืองอย่างยาวนาน รวมถึงเป็นแกนนำสำคัญคนหนึ่งของ
พรรคชาติไทย ดังคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคว่า “นายประภัตร
เป็นเหมือนน้องชายเป็นเครือญาติ อยู่กับพรรคชาติไทยมาตั้งแต่ปี 2518 ได้สร้างความดีให้กับ
พรรคอย่างมากมาย ผมไม่เคยลืมคุณประภัตร เพราะอยู่ในใจอยู่ตลอดเวลา ร่วมรัฐบาลทุกครั้ง
ต้องมีตำแหน่ง...”²

นายประภัตร โพธสุธندำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.
2529 ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี โดยนายประภัตรดำรงตำแหน่ง
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง แต่การดำรงตำแหน่งครั้งนี้นายประภัตรไม่มีบทบาท
และผลงานที่เป็นรูปธรรม ต่อมาได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงมหาดไทยเมื่อ พ.ศ. 2535 ในรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร แต่ยังไม่ทันได้
บริหารงานก็เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬและมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในเวลาต่อมา

นายประภัตรได้เป็นรัฐมนตรีอีกครั้งในสมัยรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา โดย
ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มเกิดปัญหาทาง
เศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย อย่างไรก็ตามนายประภัตรไม่ได้รับผิดชอบดูแลในกรมหรือหน่วย
งานที่สำคัญของกระทรวงการคลัง โดยนายประภัตรได้รับมอบหมายให้ดูแลสำนักงานสลากกิน
แบ่งรัฐบาล และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ผลงานที่เห็นเป็น
รูปธรรมมากที่สุดคือการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งภายหลังเหตุการณ์
นายประภัตรได้เรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตรมาหารือ
เพื่อหามาตรการให้ความช่วยเหลือ และมีการสั่งการให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่นายประภัตรเป็นผู้ดูแล ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่ลูกค้าที่เป็น
เกษตรกรและได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือและภาคอีสาน อีกทั้ง
ยังได้ผ่อนผันหนี้สินให้กับเกษตรกรและให้เกษตรกรกู้เงินเพื่อนำไปลงทุนปลูกพืชระยะสั้นให้ทัน

¹ วิธนา เรื่องสกุล . (2533). การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย . หน้า 353

² “เต็ง” ให้ “ประภัตร” รอข่าวดี . (2547 , 3 สิงหาคม) . เดลินิวส์ . หน้า 3

กับฤดูกาลผลิตที่เหลืออยู่ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ทดแทน รวมถึงยังได้ให้การสนับสนุนเกษตรกรโดยการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองเพื่อลดต้นทุนค่าปุ๋ยอีกด้วย¹

ใน พ.ศ. 2540 นายประภัตรได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมการผังเมือง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก ซึ่งปรากฏผลงานในหลายเรื่อง เช่น การสนับสนุนสระน้ำประจำไร่นาตามโครงการ ทฤษฎีใหม่ การจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน การพัฒนาแหล่งน้ำและทางในชนบท เร่งก่อสร้างทางด่วนหลายสายให้เปิดใช้ได้ก่อนกำหนด เช่น สายบางปะอิน – ปากเกร็ด และช่วงเชียงราก – บางไทร ทางด่วนบางนา – ชลบุรี ทางด่วนขั้นที่ 2 ส่วนดี เป็นต้น²

อย่างไรก็ตามในช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายประภัตรถูกโจมตีว่าได้มีการพิจารณาจัดสรรงบประมาณของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทซึ่งเป็นหน่วยงานที่นายประภัตรเป็นผู้รับผิดชอบในพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยเพื่อใช้ในการหาเสียง แต่นายประภัตรได้ออกมาปฏิเสธและแจ้งว่าหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดมีโครงการก็สามารถเสนอได้ เพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกัน และสามารถตรวจสอบรายละเอียดได้³

ต่อมาในปี 2543 รัฐบาลของนายชวนได้พบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย จนต้องมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2543 ทำให้นายประภัตรต้องถูกปรับเปลี่ยนจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่เมื่อนายประภัตรทำงานจนถึงประมาณกลางเดือน พฤศจิกายน นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544

ผลงานที่สำคัญในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์คือการแก้ไขปัญหานี้สินซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติ การลดความเสี่ยงให้เกษตรกร การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรในระดับฟาร์มและสหกรณ์ให้มากขึ้นเพื่อยกระดับจากที่ขายในลักษณะเป็นวัตถุดิบ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยให้สิทธิในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น บัตรสุขภาพ ให้การศึกษาฟรี รวมถึงการพิจารณากำหนดรายได้ขั้นต่ำของแรงงานภาคเกษตรด้วย

ส่วนเรื่องที่นายประภัตรถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนและประชาชนอย่างกว้างขวาง คือ การขออนุมัติงบประมาณในโครงการสร้างไซโล ที่เก็บข้าวเปลือกให้ชาวนาทั่วประเทศกว่า 30 ล้านคน ซึ่งต้องใช้เงินจำนวนสูงถึง 10,800 ล้านบาท ทำให้ถูกจับตามองว่าอาจมีการทุจริตในโครงการนี้

¹ โครงการผ่อนปรนนีสิน ธกส . (2538 ,15 กันยายน) . สยามจดหมายเหตุ .

² การบริหารประเทศตามนโยบายพรรคชาติไทย . (ธันวาคม 2542). ชาติไทยสัมพันธ์ . ฉบับที่

³ งบประมาณประภัตรนำเงินกู้หาเสียงเพิ่ม . (2542,18 มีนาคม) . สยามจดหมายเหตุ.

ผมไม่ต้องการสร้างความกดดันให้รัฐบาล โดยรีบเร่งนำเข้าที่ประชุม ครม. เพราะยิ่งออกมาพูดมาก ก็ถูกกล่าวหาว่ามีผลประโยชน์และเป็นโครงการทิ้งทวน แต่ตนยืนยันว่าถ้าไม่มีไซโลในอนาคตชวามมีแต่จะเสียเปรียบและมีรายได้ที่ลดลง..."¹ .

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิชาการของรัฐบาลได้ออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้ และเมื่อนำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ก็มีมติให้ปรับลดขนาดของโครงการลง เพื่อประหยัดงบประมาณ หรือให้ทำเป็นโครงการนำร่องในบางพื้นที่ก่อนโดยไม่ต้องทำพร้อมกันทั้งประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ต้องการแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีบทบาททางการเมืองในฐานะฝ่ายบริหารโดยดำรงตำแหน่งเป็นทั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับตำแหน่งในฝ่ายบริหาร ได้แก่ ประสพการณ์และอาวุโสทางการเมือง ได้รับการสนับสนุนจากนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคและอดีตเลขาธิการพรรค การที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือพรรคในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรตำแหน่งตามโควตาภาคของพรรคชาติไทย การแสดงบทบาทดังกล่าวเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน รวมถึงการพัฒนาประเทศในฐานะฝ่ายบริหารได้เป็นอย่างดี

¹ ประภัตรเศออด . (2543 ,7 สิงหาคม) . ไทยรัฐ . หน้า 6

บทสรุป

การศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย ระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 พบว่าผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีทุกครั้งและเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีทุกคนและหลังจากนั้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งก็จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันจนถึงการเลือกตั้งครั้งหลังสุด (6 มกราคม พ.ศ. 2544)

ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคชาติไทยรวม 9 คน ได้แก่ นายวิรัช วัฒนไกร นายประภัตร โพธสุธน นายบรรหาร ศิลปอาชา นายสกลธี วัชรไทย นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายชุมพล ศิลปอาชา นายจองชัย เทียงธรรม นางสาวกัญญา ศิลปอาชา และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ การที่ผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมาก อย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนเป็นที่ยอมรับกันว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ของพรรคชาติไทย ก็เนื่องมาจากปัจจัยเกื้อหนุนด้านคุณลักษณะส่วนตัวและพรรคการเมืองที่สังกัด

ในส่วนของคุณลักษณะส่วนตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และจบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่น สาขานิติศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับการเข้ามาทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งมีการประกอบอาชีพที่เกื้อหนุนต่อการได้รับเลือกตั้ง เช่น นายจองชัย เทียงธรรมเป็นทนายความ นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณเป็นแพทย์ นายชุมพล ศิลปอาชาเป็นครู ซึ่งการประกอบอาชีพเหล่านี้ทำให้ มีทักษะในการพูด การสื่อสารที่ดี มีความใกล้ชิดและเป็นที่ยอมรับของประชาชน รวมถึงมีผลให้ประชาชนเกิดความเคารพเลื่อมใสและมีความศรัทธาในตัวบุคคลผู้นั้น สำหรับนายบรรหาร ศิลปอาชา นายประภัตร โพธสุธนและนางสาวกัญญา ศิลปอาชาซึ่งประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวก็ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีและมีความพร้อมทางการเงิน สามารถช่วยเหลือประชาชนและพรรคการเมืองที่สังกัดได้ ในด้านพื้นฐานครอบครัวซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ได้รับการเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้ว่าตระกูลศิลปอาชาและตระกูลประเสริฐสุวรรณเป็นตระกูลที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเป็นยอมรับของคนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้สมัครในตระกูลเหล่านี้จึงประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งมาโดยตลอด

ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทยเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างสูง ส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรี อีกทั้งมีความพร้อมทางด้านการเงินเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านการเงินของพรรคชาติไทย รวมถึงเป็นผู้คอยดูแลผู้สมัครคนอื่น ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี จนมีภาพพจน์ว่าเป็นกระเป๋าสตางค์ของพรรค

นอกจากนี้นายบรรหาร ศิลปอาชาซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคยังเป็นผู้มีบทบาทโดดเด่นในการสร้างความเจริญให้แก่จังหวัดสุพรรณบุรีในทุก ๆ ด้าน โดยมีผลงานที่เป็นรูปธรรมจำนวนมาก เช่น ถนน วัด โรงเรียน โรงพยาบาล สวนสาธารณะ สนามกีฬา หอนาฬิกา ศูนย์ราชการ เป็นต้น และหากเป็นเงินส่วนตัวจะใช้ชื่อของตนเองและภรรยา คือ บรรหาร - แจ่มใส เช่น โรงเรียนบรรหาร-แจ่มใส หอนาฬิกาบรรหาร - แจ่มใส สวนสาธารณะบรรหาร - แจ่มใส จนจังหวัดสุพรรณบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมือง “บรรหารบุรี”

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยยังมีความกังวลจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนักการเมืองท้องถิ่นในทุกกระดับโดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่าย นักธุรกิจ รวมทั้งข้าราชการและประชาชนที่พึงพอใจผลงานในการพัฒนาจังหวัด ด้วยปัจจัยดังได้กล่าวมาทำให้คะแนนนิยมของผู้สมัครของพรรคชาติไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีมีมากกว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครจากพรรคการเมืองอื่น ๆ แทบทุกครั้งของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศหลายครั้ง และหากเปรียบเทียบคะแนนนิยมระหว่างผู้สมัครของพรรคชาติไทยกับพรรคการเมืองอื่น จะเห็นได้ว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครจากพรรคชาติไทยมีจำนวนมากกว่าผู้แข่งขันจากพรรคการเมืองอื่น ๆ เช่น ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ในเขตเลือกตั้งที่ 2 นายจองชัย เทียงธรรมได้อันดับ 3 มีคะแนนเสียงอยู่ในหลักแสน ในขณะที่ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 4 มีคะแนนเพียงหลักพันเท่านั้น (ตาราง 6 หน้า 54)

สำหรับปัจจัยเกื้อหนุนด้านพรรคการเมืองจะเห็นได้ว่า พรรคชาติไทยสามารถดำรงความเป็นพรรคการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้ง รวมถึงมีบทบาททางการเมืองทั้งในฐานะพรรคฝ่ายรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้านมาโดยตลอด ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยยังเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอยู่เสมอ พรรคชาติไทยจึงเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปรู้จัก โดยเฉพาะคนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีอาจกล่าวได้ว่ารู้จักพรรคชาติไทยเป็นอย่างดี ด้วยผลงานของพรรคที่มีต่อการพัฒนาจังหวัดในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสุพรรณบุรีในช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาที่สังกัดพรรคชาติไทยทั้งหมด

พรรคชาติไทยได้ทำงานในฐานะฝ่ายบริหารหลายครั้ง ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมในรูปของรัฐบาลผสม และทุกครั้งที่พรรคชาติไทยทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารได้นำนโยบายของพรรคมาใช้บริหารประเทศซึ่งสามารถทำได้ผล โดยเฉพาะการบริหารงานตามนโยบายด้านการพัฒนาชนบท ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจและด้านการแก้ปัญหาปากท้องให้กับราษฎร การจัดหาที่ทำกินให้กับราษฎร การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การจัดหาทุนเพื่อการเกษตร การส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าเกษตร การสร้างถนนหนทาง ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ตลอดจนความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายของพรรคเป็นที่ชื่นชอบและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกื้อหนุนต่อการที่ประชาชนเลือกผู้สมัครของพรรคชาติไทย

นอกจากนี้หัวหน้าพรรคชาติไทยทั้ง 4 คน คือ พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ และนายบรรหาร ศิลปอาชา ก็เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีบทบาททางการเมืองทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร รวมถึงมีผลงานในการบริหารพรรคเป็นอย่างดี ทั้งนี้พรรคชาติไทยยังมีวิธีการและขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สมัครที่เป็นระบบ มีการตรวจสอบและกลั่นกรองคุณสมบัติผู้สมัครที่จะลงในนามพรรค ทำให้ผู้สมัครของพรรคส่วนใหญ่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น คุณลักษณะการศึกษา คุณลักษณะการประกอบอาชีพ พื้นฐานครอบครัว ประสบการณ์ทางการเมือง ความพร้อมด้านกำลังเงิน ฐานคะแนนเสียง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งเสริมให้ผู้สมัครที่สังกัดพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตามเมื่อผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว ได้แสดงบทบาททางการเมืองทั้งในสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้กลไกของรัฐสภาและบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงบทบาทในการบริหารประเทศ โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล

สำหรับบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย มีทั้งการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย และการเป็นกรรมธิการ รวมถึงการแสดงบทบาทในฐานะเป็นผู้นำฝ่ายค้านและประธานสภาผู้แทนราษฎร

จากการศึกษาบทบาทในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึงปี พ.ศ. 2539 ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีคนใดได้แสดงบทบาททางการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งอาจเป็นเพราะมีกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการตอบ หรือถ้าจะตอบก็ตอบล่าช้ามาก ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการตั้งกระทู้ถาม

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการที่สมาชิกสภาผู้แทนพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมักเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาล ซึ่งต้องรักษามารยาททางการเมืองคอยช่วยกันประคับประคองรัฐบาลให้มีเสถียรภาพและอยู่รอดได้ ดังนั้นการกระทำอะไรที่จะกระทบกระเทือนรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลก็มักจะไม่กระทำหรือถูกร้องขอไม่ให้กระทำ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลมักไม่ค่อยมีบทบาทในการตั้งกระทู้ถามเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน แต่ภายหลังการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เมื่อนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว นายณัฐวุฒิได้มีบทบาทในการตั้งกระทู้ถามเป็นจำนวนมาก และนับเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีเพียงคนเดียวในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2544 ที่มีบทบาทในการยื่นกระทู้ถาม

ในเรื่องการเสนอญัตติพบว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคนมีบทบาทในการเสนอญัตติ เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา , นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายชุมพล ศิลปอาชา , นายจองชัย เทียงธรรม และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาและแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ส่วนของการเสนอร่างพระราชบัญญัติระหว่าง พ.ศ. 2518 – 2544 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาทั้งหมด 48 ร่าง แต่มีผลสำเร็จขั้นมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายมีเพียง 21 ฉบับ ส่วนใหญ่จะเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำหรับบทบาททางการเมืองในการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีมีไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะพรรคชาติไทยมักได้เป็นพรรคฝ่ายรัฐบาล

สำหรับบทบาทในคณะกรรมการธิการสภานั้น มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยเพียง 2 คนเท่านั้นที่เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการธิการของสภา ได้แก่ นายจองชัย เทียงธรรม เป็นคณะกรรมการธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน ในปี พ.ศ. 2535 – 2538 และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ เป็นคณะกรรมการธิการกิจการสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎรในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2539 – 2544 อย่างไรก็ตามบทบาทของคณะกรรมการธิการในสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักกันในหมู่ประชาชน เนื่องจากการดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ของสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยมีผลงานที่ปรากฏให้ประชาชนได้เห็นอย่างเด่นชัด

ส่วนบทบาทในฐานะผู้นำฝ่ายค้าน นายบรรหาร ศิลปอาชาสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกรณีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 โดยมีขอบ ซึ่งนายบรรหารได้ออกตรวจสอบพื้นที่และสืบหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลจนส่งผลให้นายชวน หลีกภัยนายกรัฐมนตรีต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร

ในการแสดงบทบาทของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณในตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรนั้น นายบุญเอื้อพยายามวางตัวเป็นกลางในการทำหน้าที่เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่เข้าข้างฝ่ายรัฐบาล และพยายามประนีประนอมกับฝ่ายค้านเป็นอย่างมาก จนได้ชื่อว่าเป็นประธานนักประนีประนอม ซึ่งนับเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้ทำหน้าที่ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้ประชาชนได้เห็นข้อเท็จจริงชัดเจนและเป็นรูปธรรมว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่พึ่งของประชาชนมากกว่าบทบาทในสภาผู้แทนราษฎร บทบาทนอกสภา ได้แก่ การออกเยี่ยมประชาชนและการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีในการออกเยี่ยมเยียนประชาชนนั้น ผู้ที่มีบทบาทโดดเด่นในเรื่องนี้คือนายบรรหาร ศิลปอาชา และนายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ โดยนายบรรหารจะติดตามเยี่ยมเยียนประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการติดตามผลงานที่ตนทำไว้ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะหรือแม้กระทั่งไปควบคุมงานด้วยตนเอง ส่วนนายณัฐวุฒิจะเป็นผู้นำปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่ได้พบขณะเยี่ยมเยียนประชาชนมาตั้งเป็นกระทู้ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นการช่วยเหลือประชาชนวิธีการหนึ่ง

ส่วนบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรีในการช่วยเหลือประชาชนตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนนั้น โดยมากจะมีการเสนอของบประมาณจากโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีความเป็นเอกภาพในการนำเงินไปใช้ในการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทยกันเกือบทั้งหมดติดต่อกันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้การเสนอและใช้งบประมาณในการพัฒนาชนบทและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และปรากฏเป็นผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบของพรรคชาติไทย

บทบาทในฐานะฝ่ายบริหาร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคน ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี โดยมีปัจจัยส่งเสริมหลายประการ เช่น เป็นผู้มีความประพฤติและอาวุโสทางการเมือง ให้ความช่วยเหลือพรรค ได้รับการจัดสรรตามโควตาภาค รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากนายบรรหาร ศิลปอาชาผู้ที่มีบารมีเป็นอย่างมากในพรรคชาติไทย เป็นต้น

สำหรับบทบาททางการเมืองในฐานะนายกรัฐมนตรีนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 แต่การจัดตั้งรัฐบาลของนายบรรหารเต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคและความขัดแย้ง มีการต่อรองขอตำแหน่งรัฐมนตรีกันอย่างมาก ทำให้รัฐมนตรีที่ได้มาเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในพรรคมากกว่าบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของประชาชน เมื่อมีการประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรี จึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชนเท่าที่ควร จนสื่อมวลชนได้ตั้งฉายาว่าเป็น "คณะรัฐมนตรียี้"

หลังจากที่รัฐบาลของนายบรรหารบริหารประเทศได้ระยะหนึ่ง พรรคร่วมฝ่ายค้านโดยการนำของนายชวน หลีกภัยได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จำนวน 10 คน ซึ่งรวมถึงนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ด้วย ในการอภิปรายครั้งนั้น (8 – 10 พฤษภาคม 2539) นายบรรหารได้ถูกโจมตีเรื่องการปลอมแปลงสัญชาติบิดาตนเอง การคัดลอกวิทยานิพนธ์ปริญญาโท รวมถึงกรณีที่นายเนวิน ชิดชอบและ ส.ส. กลุ่ม 16 ได้กู้เงินธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การโดยมิชอบ

ภายหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจ สภาพของรัฐบาลไม่ได้รับความยอมรับจากประชาชนอย่างสิ้นเชิงไม่ว่าจะเป็นในเรื่องตัวบุคคล นโยบายตลอดจนการตัดสินใจในปัญหาสำคัญหลายเรื่อง ทำให้มีการเสนอทางออกให้นายบรรหารปรับปรุงคณะรัฐมนตรี และผลักดันบุคคลที่ประชาชนไม่ยอมรับออกจากรัฐบาล แต่เมื่อมีการปรับคณะรัฐมนตรีใหม่กลับเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ ในฝ่ายรัฐบาลเคลื่อนไหวกดดันนายบรรหารอย่างหนักเพื่อต้อรงตำแหน่งรัฐมนตรี ต่อมาพรรคฝ่ายค้านจึงได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง โดยครั้งนี้ได้ยื่นขอเปิดอภิปรายนายบรรหารเพียงคนเดียว ภายหลังการอภิปราย พรรคร่วมรัฐบาลได้กดดันให้นายบรรหารลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใน 7 วัน ซึ่งนายบรรหารต้องยอมตามเงื่อนไข แต่ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกับ จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

ตลอดระยะเวลา 1 ปี 4 เดือนที่นายบรรหาร ศิลปอาชาบริหารประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรีได้สร้างผลงานในด้านต่าง ๆ อยู่หลายประการ ได้แก่ การปฏิรูปการเมือง การดำเนินการตามโครงการจตุรทิศ และโครงการแก้มลิงตามแนวพระราชดำริ การจัดงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี การแก้ไขปัญหาคอขวดภัย รวมถึงการเข้าร่วมงานสำคัญระดับชาติหลายงาน เช่น การประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษครบรอบ 50 ปี สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ณ กรุงเทพมหานคร การประชุมกลุ่มผู้นำกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจภาคพื้นเอเชีย – แปซิฟิก (เอเปค) ณ นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น และจัดการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียยุโรป ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ส่วนบทบาทในฐานะเป็นรัฐมนตรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีที่เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนถึง 6 คน ได้แก่ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายประภัตร โพธสุธน นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ นายชุมพล ศิลปอาชา นายจองชัย เทียงธรรมและนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ซึ่งแต่ละคนก็มีบทบาทและผลงานที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชา นับเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีที่เป็นมีบทบาทโดดเด่นที่สุดในการเป็นรัฐมนตรี เพราะเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมา 6 กระทรวง ได้แก่ รัฐมนตรีช่วยว่าการอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรี 7ว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยแต่ละกระทรวงที่นายบรรหารเป็นรัฐมนตรีจัดเป็นกระทรวงที่มีความสำคัญในคณะรัฐบาลแทบทั้งสิ้น

ข้อสังเกตจากการศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดพรรคชาติไทย อาจสรุปได้ว่า

1. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวจังหวัดสุพรรณบุรีเลือกผู้สมัครของพรรคชาติไทยคือผลงานในการพัฒนาจังหวัด มากกว่าบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร

2. การที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากพรรคการเมืองเดียวอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เป็นผลให้การทำงานมีเอกภาพ การพัฒนาจังหวัดมีประสิทธิภาพสูงและเกิดผลงานอย่างเป็นรูปธรรม

3. การที่นายบรรหาร ศิลปอาชาใช้เงินส่วนตัวเป็นจำนวนมากไปช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาจังหวัด ทำให้เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมและสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งทุกครั้ง

4. การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีหลายคนดำรงตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐมนตรี เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำให้สามารถนำงบประมาณมาสนับสนุนในการแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดได้อย่างเต็มที่และเป็นรูปธรรม แต่การกระทำดังกล่าวนี้มักจะถูกโจมตีจากพรรคการเมืองฝ่ายค้านและสื่อมวลชนว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

5. การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร และใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินจำนวนมากไปใช้พัฒนาพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเกิดความแตกต่างในการพัฒนาระหว่างจังหวัดสุพรรณบุรีกับจังหวัดอื่นอย่างเด่นชัด ทำให้ประชาชนจากจังหวัดอื่น ๆ รู้สึกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี จากพรรคชาติไทยใช้ความได้เปรียบในขณะที่ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารจัดสรรงบประมาณแผ่นดินด้วยความไม่เป็นธรรมเพื่อประโยชน์ของจังหวัดตนเอง โดยการกระทำเช่นนี้เป็นการเอาเปรียบคนในจังหวัดอื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

- กรมการปกครอง . กระทรวงมหาดไทย . (2538) . ข้อมูล สถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 กรกฎาคม 2538 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง . (2540) . ข้อมูล สถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 . พรรคชาติไทย . (2544) . คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย . กรุงเทพฯ : บิซทุลดีไซน์
- ราชกิจจานุเบกษา . เล่ม 114 วันที่ 1 ตุลาคม 2540
----- . เล่ม 114 ตอนที่ 63ก วันที่ 6 พฤศจิกายน 2540
----- . เล่ม 114 ตอนที่ 62ก ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2540
----- . เล่ม 115 วันที่ 19 สิงหาคม 2541.
----- . เล่ม 115 วันที่ 1 ตุลาคม 2540.
----- . เล่ม 115 วันที่ 28 ธันวาคม 2541.
----- . เล่ม 116 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2542.
----- . เล่ม 116 วันที่ 22 มีนาคม 2542 .
- เลขาธิการรัฐสภา , สำนักงาน . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2518.
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2519 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2520 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2521 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2522 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2525 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2526 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2530 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2531 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2532 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2535 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2536 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2537 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2538 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2539 .
----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2540 .

เลขาธิการรัฐสภา , สำนักงาน . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2542 .

----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2541

----- . สมุดเก็บกระทู้ถาม 2543 .

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2499.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2514.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2522.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2524.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2525.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2528.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2529.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2530.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2531.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2532.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2535.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2537.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2538.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2539.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2540.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2541.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2542.

----- . สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2543.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 3 / 24 พฤษภาคม 2522.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 17 / 14 ตุลาคม 2535 .

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 13 มิถุนายน 2537.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 19 กันยายน 2538.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 17 สิงหาคม 2539.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 7 / 6 กุมภาพันธ์ 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 21 สิงหาคม 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร . (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 17 กันยายน 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 23 / 24 กันยายน 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 25 / 26 กันยายน 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 21 สิงหาคม 2540.

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 2 / 13 สิงหาคม 2541.

เลขาธิการรัฐสภา , สำนักงาน . (2541) . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 7 / 8 มกราคม 2541

----- . รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ) . ครั้งที่ 14 / 13 สิงหาคม 2541

----- . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475 – 2535 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2529) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2529 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2538) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2537 - 2538 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2539) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2538 - 2539 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2540) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2539 - 2540 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2541) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2540 - 2541 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2542) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2541 - 2542 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

----- . (2543) . สรุปผลงานสภาผู้แทนราษฎร 2543 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์

คณะกรรมการการเลือกตั้ง , สำนักงาน . (2544) . ข้อมูล สถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ ฯ : เดอะมาสเตอร์ เจอร์นัล

สถิติแห่งชาติ , สำนักงาน . (2540) . สมุดรายงานสถิติจังหวัดสุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ ฯ :

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี . (2545) . สุพรรณบุรีเมื่อวันวาน . กรุงเทพฯ ฯ :

รุ่งศิลป์การพิมพ์

เอกสารชั้นรอง

กรมการปกครอง . (2539) . บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการประสานงานกับ

ข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในการให้บริการประชาชน . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์

ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

กรมศิลปากร . (2542) . พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัด

สุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ ฯ : กรมศิลปากร

กนก วงษ์ตระหง่าน . (2530) . การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรมล ทอชมรมชาติ . (2524) . วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทย . กรุงเทพฯ ฯ :

บรรณกิจ

โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ . (2527) . เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง . กรุงเทพฯ ฯ :

แพรวพิทยา

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ . (2511) . การเมืองและพรรคการเมืองของไทยตั้งแต่ยุคแรกจนถึง

ปัจจุบัน . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์บางสะพานการพิมพ์

- เขมชาติ เทพไชย . (2542) . โบราณคดีและประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ :
กรมศิลปากร
- คมเดือน เจิตจรัสฟ้า . (2538) . ชีวิตประวัติและทัศนะ บรรพชา ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี
คนที่ 21 ของไทย . กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์
- คณิน บุญสุวรรณ . (2528) . ภาษาการเมืองไทยในระบบรัฐสภา . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์
- . (2521) . สารานุกรมเกี่ยวกับการประชุมสภา . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การเวก
- ชีวิต สวนสคุณ . (2528) . พลตรีประมาณ อดิเรกสาร ชีวิตและการต่อสู้ทางการเมืองใน
ปัจจุบัน . กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช . (2541) . รัฐธรรมนูญสำหรับชาวบ้าน . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ
- . (2518) . กลไกรัฐสภา . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ
- เชาวนะ ไตรมาศ ,ดร. (2540) . พรรคการเมืองไทย . กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- . (2541) . 66 ปี ประชาธิปไตยไทย . กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ พ่วงพิศ . (2529) . การเมืองไทย : ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน . กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ดำรงราชานุภาพ , สมเด็จพระเทพฯ . (2539) . นิทานโบราณคดี . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ดอกหญ้า
- . (2505) . ไทยรบพม่า . กรุงเทพฯ : คลังวิทยา
- ธนาภิต . (2545) . ประวัตินายกรัฐมนตรีไทย . กรุงเทพฯ : ปิรามิด
- ธรรมรัตน์ ทองเรือง . (2544) . เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง
ของประเทศไทย ระหว่างปี 2475 – 2542 . กรุงเทพฯ : ชนบรรณปิ่นเกล้า
- ธิดา สารยา . (2532) . ศรีทวารดี ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ . กรุงเทพฯ :
เมืองโบราณ
- นคร พจนวพงษ์ . (2542) . ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- นรินทร์ เศรษฐบุตร . (2543) . กลุ่มราชครูในการเมืองไทย . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์
- นัยนา เกิดวิชัย . (2541) . รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 . กรุงเทพฯ :
สามัคคีสาร
- นิกร จำนง . (2543) . บริหารงานสโตร์บริหาร . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน
- นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์ . (ม.ป.ป.) . รวบรวมรายชื่อคณะรัฐมนตรีตั้งแต่คณะแรกจนถึงคณะ
ปัจจุบัน . กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

- พรรคชาติไทย . (ม.ป.ป.) . คู่มือสมาชิกพรรคชาติไทย . กรุงเทพฯ ฯ : ปิณฑุส ดิไซน์
บุญครอง กันธรากร . (2540) . สุพรรณบุรี ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรม
ท้องถิ่น . กรุงเทพฯ ฯ : ออฟเซทอาร์ทอโตเมชั่น
- บุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ . (ม.ป.ป.) . 60 ปีสมาคมชาวสุพรรณ . กรุงเทพฯ ฯ : ปิณฑุส ดิไซน์
ประมาณ อติเรกสาร , พล.ต.อ. . (2520) . บันทึกความจำเมื่อข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค .
กรุงเทพฯ ฯ : จงเจริญการพิมพ์
- . (2540) . ชีวิตเมื่อผ่านไป 84 ปี . กรุงเทพฯ ฯ : อินเดอร์-เทคพรินติ้ง,
ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ . (ม.ป.ป.) . รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475 – 2517) . กรุงเทพฯ ฯ :
ช.ชุมนุม ช่าง
- ปิตินัย พงษ์วานิชอนันต์ . (2543) . สุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ ฯ : องค์การค้าคุรุสภา
- ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ . (2524) . พรรคการเมืองและปัญหาการเมืองไทย . กรุงเทพฯ ฯ : ไทย
วัฒนาพานิช
- มนุชญ์ วัฒนโกเมร . (2529) . ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบันและพรรคการเมือง กับ
การเลือกตั้งปี 2522 – 2529 . กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย
- ลิขิต วีระเวทิน . (2544) . วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย . กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์
- วราวุธ โอสธารมย์ . (2540) . วิวัฒนาการเมืองสุพรรณ ศึกษาพัฒนาการชุมชนเมืองจาก
พุทธศตวรรษที่ 6 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 . กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สถาบันพระปกเกล้า . (2545) . กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร . กรุงเทพฯ ฯ : อักษรโสภณ
- สายน้ำ เสฎฐพงษ์ . (2542) . ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ เมืองแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี.
กรุงเทพฯ ฯ : องค์การค้าคุรุสภา
- สัณฐลักษณ์ เทียมถนอม . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชาบนเส้นทางการเมือง . กรุงเทพฯ ฯ : มิติใหม่
----- . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชา กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี . กรุงเทพฯ ฯ : มิติใหม่
----- . (2547) . บรรหาร ศิลปอาชา ชีวิตและงานพัฒนาบ้านเกิด . กรุงเทพฯ ฯ : มิติใหม่
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2546) . ระบบงานรัฐสภา . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
----- . (2537) . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2547 – 2535 . กรุงเทพฯ ฯ : กองการพิมพ์สำนัก
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ . (2543) . สัมมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543 . กรุงเทพฯ ฯ :
ชวนพิมพ์
- สำนักนายกรัฐมนตรี . คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย . (2525) . ประวัติศาสตร์กรุงรัตน
โกสินทร์ เล่ม 2 . กรุงเทพฯ ฯ : กรมศิลปากร

อดิศร ธีรสีโล , พระมหา . (2547) . ประวัติเมืองสุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

วารสาร หนังสือพิมพ์

“การบริหารประเทศตามนโยบายพรรคชาติไทย” . (ธันวาคม 2542) . ชาติไทยสัมพันธ์ .

1 (4) : 22 - 23

“กัญญา ศิลปอาชา สตรีเบื้องหลังบัลลังก์เดิม” . (2539 , 16 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16 (818) : 11

“เกร็ดชีวิตจากผลงาน บรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะรัฐมนตรีว่าการ 6 กระทรวงสำคัญ” .

(2544 , 13 พฤษภาคม) . ชาติไทยสัมพันธ์ . 2 (13) : 23

“ชะตากรรมพรรคชาติไทย ตามรอย ปชป” . (2531 , กรกฎาคม – สิงหาคม) . สยามรัฐสัปดาห์

วิจารณ์ . 7 (332) : 12 - 13

“ชุมพล ศิลปอาชา ดายเพื่อเกิด” . (2541 , 1 ตุลาคม) . สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ . 7(330) :17

“เช็กบิลชวน – บรรหาร” . (2539 , 2 มกราคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (820) : 37

“ตัวเลือกนายภคชนต่อไป” . (2539 , 20 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . 18 (842) :15

“เดิม HOME ALONE” . (2539 , 9 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (829) : 10

“ทันเกม ทันคน ทันโลก” . (2545 , พฤษภาคม – มิถุนายน) . ชาติไทยสัมพันธ์ . 2(13) : 8

“ทุกโพลประสานเสียงไม่ไว้วางใจเดิม” . (2539 , 25 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16

(795) :13

“ที่แท้ ดร.เดิม คือปัญหาของบรรหาร” . (2538 , 12 ธันวาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16(799) : 10

“นโยบายพรรคชาติไทย” . (2542 . สิงหาคม) .วารสารพรรคชาติไทยสัมพันธ์ . 2 (15) : 6

“นายกชาวบ้าน” . (2538 , 6 มีนาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 15 (792) : 36

“บุญเอื้อขอโทษฝ่ายค้านกรณีชิงปิดสภา” . (2539 , 21 กันยายน) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16 (842) : 3

“บรรหาร เชื้อลูกนาเกิด” . (2539 , 20 สิงหาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (841) :17

“บรรหารไร้สัจจะ ยุบสภาชำระแค้นชาวลิต” . (2539 , 1 ตุลาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .

18 (841) :19

“บาดแผลใจของนายบรรหารอาจเจ็บปวดจนตลอดชีวิต” . (2536 , 12 มีนาคม) .

มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (812) : 26

“ประมาณ บรรหาร เสนาะ วัจนแห่งศึกสายเลือด” . (2539 , 9 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16 (829) :17

“ปิดฉากชุมพล เปิดฉากวงจรน้ำเน่า วังจันทร์”. (2541 , 11 ตุลาคม) .สยามรัฐ

สัปดาห์วิจารณ์ . 18 (45) : 17

“เปิดใจมือขวาเติง นิกร จำนง ปลาไหลลอกคราบ”. (2539 , ธันวาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16 (43) : 2

“พรรคชาติไทยของคุณบรรหาร”. (2547 , 12 ธันวาคม) . เนชั่นสุดสัปดาห์ . 7(332) : 11

“พรรคชาติไทยกับเสียงร้องยี้ ๆ ๆ จากคนชั้นกลาง”. (2538 , 7 พฤศจิกายน) . มติชนสุด

สัปดาห์ . 16 (794) : 9

“พื้มีแต่ให้”. (2541, วันที่ 1 ตุลาคม) . เนชั่นสุดสัปดาห์ . 7(330) : 13

“รัฐนาวาเติง”. (2538, 30 พฤษภาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (790) : 6

“ลูกไม้หล่นไกลต้น เดอะนา”. (2539 , 16 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (818) : 12

“เลือดต่างสี”. (2541 , 1 ตุลาคม) . เนชั่นสุดสัปดาห์ . 7 (331) : 13

“ภาพลักษณ์ของท่านนายกรัฐมนตรี”. (2539 , 16 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16(830) : 19

“ศึกสายน้ำผึ้งคนตระกูลเบ้”. (2541 , 1 ตุลาคม) .เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(331) : 12

“สภาพที่เป็นอยู่ของนายบรรหาร”. (2539 , 9 มกราคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .16 (803) : 90

“สะพานพระราม 8 สนองพระราชดำริแก้ปัญหาจราจรกรุงเทพ ฯ” . (2545 , 20 เมษายน) .

ชาติไทยสัมพันธ์ . 2 (20) : 16

“สุพรรณบุรี”. (2544 , พฤษภาคม – มิถุนายน) .ชาติไทยสัมพันธ์ . 2 (13) : 20

“เสนาะอินเดอร์”. (2538 , 20 กรกฎาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (789) : 3

“หักเก้าอี้นายกฯ บรรหาร”. (2539 , 2 มกราคม) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16 (802) : 17

“1 ปีบรรหาร วัดผลงานกันตรงไหน”. (2539 , 2 เมษายน) . มติชนสุดสัปดาห์ . 16(828) : 16

“6 วันแห่งการพลิกผัน เล่นเกมหักหลังซ้อนหักหลัง”. (2539 , 1 ตุลาคม) . มติชนสุดสัปดาห์ .

16 (841) : 17

เอกสารวิทยานิพนธ์

กฤษฎพล จิตตเสวี .(2545). พฤติกรรมการลงคะแนนของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร . สารนิพนธ์ นร.ม. (ปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกริก . อัดสำเนา

กิตติ เจริญรงค์ .(2543) . บทบาทอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร . วิทยานิพนธ์ น.ม. . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย .มหาวิทยาลัยรามคำแหง . อัดสำเนา .

- ขวัญชาติ วงศ์ขจรไพบุลย์, ร.ต.อ. (2539). พรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ
- จิรวัฒน์ สุนททิพย์, ร.ต.อ. (2542). บทบาทของผู้แทนราษฎรในการพัฒนาการปกครองระบบประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อุดສຳເນາ .
- ณรงค์ ไชยวงศ์ (2533). บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ
- ถิรวัฒน์ คำวังจันทร์. (2544). วิเคราะห์นโยบายพรรคการเมือง ศึกษากรณีพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลหลังการเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อุดສຳເນາ
- ทวีโชค พรหมมาลี, ร.ต.ท. (2539). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ .
- รัชชัย กฤติยาภิชาติกุล. (2541). การสร้างทายาททางการเมืองตระกูลนักการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. (2531). ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคมและพรรคชาติไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ
- วีณา เรืองสกุล. (2533). การก่อตั้งและการพัฒนาการของพรรคชาติไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดສຳເນາ
- ศักดิ์ดา นพสิทธิ์. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน จังหวัดชลบุรี. ภาคนิพนธ์ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. อุดສຳເນາ .
- สมทรง นุ่มนวล. (2536). บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512 – 2535. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์ไทย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดສຳເນາ .
- สุภากร บุตรโยจินโท (2542). การพัฒนาพรรคการเมืองไทย กรณีศึกษาการบริหารและการจัดองค์การของพรรคการเมือง. วิทยานิพนธ์ รป.ม. . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. อุดສຳເນາ

- สุนันท์ อังเกิดโชค . (2530). ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร . วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . อัดสำเนา
- โสธร เบ้าจรรยา .(2541). บทบาทของรัฐสภากับการปกครองของไทย ศึกษากรณีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 . วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง . อัดสำเนา
- เอกพจน์ เลิศพรเจริญ ,ว่าที่ ร.ต.อ. . (2544) . การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองไทย . วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . อัดสำเนา

สัมภาษณ์

- นายอภิสิทธิ์ อนุกุลวัฒนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2546
- นายปราโมทย์ สร้อยจำปา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2546

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์
วันเดือนปีเกิด	8 กันยายน 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	53 / 7 หมู่ 8 หมู่บ้านคุณาลัย ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูผู้สอน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี 30 หมู่ 3 แขวงบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2541	ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (คบ.) จากสถาบันราชภัฏพระนคร
พ.ศ. 2547	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ